

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

Iulia Iordăchescu • Neli Marcu
Mariana Josan • Rodica Andronic

LIMBA ȘI LITERATURĂ ROMÂNĂ

Clasa a **XII-a**

Editura ARC

**Manual pentru instituțiile
de învățământ cu predare în limbile
minorităților naționale**

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

Iulia Iordăchescu • Neli Marcu
Mariana Josan • Rodica Andronic

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

**Manual pentru instituțiile
de învățământ cu predare în limbile
minorităților naționale**

Clasa a **XII-a**

Editura ARC

Acest manual este proprietate publică, editat din sursele financiare ale Fondului special pentru manuale.
Manualul școlar a fost elaborat în conformitate cu prevederile Curriculumului la disciplină, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17 iulie 2019.
Manualul a fost aprobat prin ordinul ministrului educației și cercetării nr. 1670 din 22 noiembrie 2024 ca urmare a evaluării calității metodică-științifice.

(Denumirea instituției de învățământ)				
Evidența utilizării manualului:				
Anul de folosire	Numele, prenumele elevului	Anul de studii	Aspectul manualului	
			La primire	La returnare

- Dirigințele clasei verifică dacă numele, prenumele elevului sunt scrise corect.
- Elevii nu vor face nici un fel de însemnări în manual.
- Aspectul manualului (la primire și la returnare) se va aprecia de către dirigințe cu unul dintre următoarele calificative: *nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător.*

Redactori: *Inga Druță, Eugen Lungu*
Corector: *Ala Rusnac*
Coperta și concepția grafică: *Mihai Bacinschi*
Tehnoredactare: *Marian Motrescu*
Imagini: *Mihai Potârniche*, www.shutterstock.com, www.wikipedia.com

Editura Arc, str. G. Meniuc nr. 3, Chișinău;
tel.: 022-73-36-19, 022-73-53-29; fax: 022-73-36-23;
e-mail: info.edituraarc@gmail.com; www.edituraarc.md

Editura Arc se obligă să achite deținătorilor de copyright, care încă nu au fost contactați, costurile de reproducere a imaginilor folosite în prezenta ediție.
Reproducerea integrală sau parțială a textului și ilustrațiilor din această carte este posibilă numai cu acordul prealabil scris al Editurii Arc.
Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii Arc.

© Editura ARC, 2024
© Iulia Iordăchescu, Neli Marcu, Mariana Josan, Rodica Andronic

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA
Limba și literatura română: Manual pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale:
Clasa a 12-a / Iulia Iordăchescu, Neli Marcu, Mariana Josan, Rodica Andronic; Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. – [Chișinău]: Arc, 2024 (Bons Offices). – 191 p.: fig., tab.
Editat din sursele financiare ale Fondului special pentru manuale. – [5900] ex.
ISBN 978-9975-0-0901-0.
811.135.1'243+821.135.1.09(075.3)
L 62

Cuprins

Unitatea I

Mediul personal

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Ghid pentru o viață de calitate	Enunțul: propoziția și fraza. Semne ortografice și de punctuație	6
2 Managementul timpului	Modul impersonal: infinitivul. Situații de utilizare	15
3 Lucruri de valoare și valoarea lucrurilor	Modul indicativ: timpul viitor	22
4 Dragostea ca valoare umană	Modul conjunctiv: timpul trecut	30
5 Unde dragoste nu e, nimic nu e...	Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor cu pronume în cazurile dativ și acuzativ	40
Recapitulare		50
Evaluare sumativă		52
Produse școlare		54

Unitatea II

Mediul educațional

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Învățarea – o călătorie fără sfârșit	Ortografia, declinarea și utilizarea substantivelor proprii în propoziții	56
2 Vocația și alegerea profesiei	Substantive omonime cu flexiune de număr ce diferențiază sensurile. Locuțiuni substantive	63
3 Cariere de succes	Articularea adjectivului. Utilizarea adjectivului în propoziție	71
4 Sfaturi sănătoase pentru fiecare zi	Declinarea adjectivului demonstrativ antepus	78
5 Sfaturi utile pentru azi și viitor	Schimbarea valorii gramaticale a adjectivului	85
Recapitulare		92
Evaluare sumativă		94
Produse școlare		96

Unitatea III **Mediul social**

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Arta de a vorbi în public	Pronumele personale la cazurile dativ și acuzativ. Utilizarea pronumelor în propoziție	98
2 Mesaje scrise: CV-ul	Pronumele relative	105
3 Mesaje scrise: Scrisoarea de intenție	Pronumele și adjectivele pronominale demonstrative la cazurile genitiv și dativ	112
4 Atitudinea față de cei în etate: tradiție sau datorie	Pronumele nehotărât. Declinarea pronumelui nehotărât	119
5 Implicarea civică în viața comunității	Numeralul ordinal. Declinarea numeralului ordinal. Utilizarea numeralelor în propoziție	126
Recapitulare		134
Evaluare sumativă		136
Produse școlare		138

Unitatea IV **Mediul cultural**

Lecția	Gramatica	Pagina
1 Pro Patria	Adverbul. Locuțiunile adverbiale	140
2 Pro Patria	Ortografia adverbilor compuse și a locuțiunilor adverbiale	147
3 Valori naționale și universale	Prepoziția. Locuțiunile prepoziționale de relație	154
4 Noaptea muzeelor	Interjecția. Interjecțiile cu valoare emotivă	161
5 Nume care au creat valori	Conjuncția. Conjuncțiile coordonatoare și subordonatoare	168
Recapitulare		175
Evaluare sumativă		177
Produse școlare		180

Anexe

■ Atelier de lectură și discuții. Unitatea: <i>Mediul educațional</i> <i>Mara – drumul de la iubire spre avariție</i>	181
■ Atelier de lectură și discuții. Unitatea: <i>Mediul social</i> <i>Relația adolescent – părinți în romanul Vara în care mama a avut ochii verzi</i> <i>de Tatiana Țibuleac</i>	184
■ Dicționar român-rus	187

Unitatea I

MEDIUL PERSONAL

Contexte tematice

- Ghid pentru o viață de calitate
- Managementul timpului
- Lucruri de valoare și valoarea lucrurilor
- Dragostea ca valoare umană
- Dacă dragoste nu e, nimic nu e...

Acte comunicative

- A exprima intenții
- A exprima decizii
- A prezenta experiențe/acțiuni
- A compara experiențe/acțiuni
- A exprima argumente convingătoare
- A exprima opinii
- A exprima acordul/dezacordul
- A cere/a da explicații
- A redacta un eseu

Elemente de construcție a comunicării

- Enunțul: propoziția și fraza. Semne ortografice și de punctuație
- Modul impersonal: infinitivul
- Modul indicativ: timpul viitor
- Modul conjunctiv: timpul trecut
- Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor cu pronume în cazurile dativ și acuzativ

Lecția 1

Ghid pentru o viață de calitate

Calitatea vieții este mai importantă decât viața însăși.
Alexis Carrel

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

zgârcit = avar
mâhnit = întristat
vast = imens = enciclopedic
nedeslușit = nelămurit
a se văita = a se plânge

Antonime

stătut ≠ proaspăt
milos ≠ nemilos
nedeslușit ≠ clar

Omonime

coș – obiect împletit ce servește la transportarea unor obiecte
coș – bubuță purulentă care se formează pe corp

Cuvinte polisemantice

ghid – carte cu informații, planuri, îndrumări
ghid – persoană care conduce un grup de turiști
galben – culoare fundamentală a spectrului solar
galben – monedă de aur

Paronime

stătut – care nu e proaspăt
statut – act sau dispoziții cu caracter oficial
a evolua – a trece spre o treaptă superioară
a evalua – a stabili prețul, numărul, cantitatea etc.

Neologisme

agitație – stare de neliniște excesivă
recunoștință – datorie morală față de un binefăcător

Sintagme și expresii

A crăpa de frig = a-i fi cuiva foarte frig
A înghiți în sec = a se reține de la ceva, a fi nevoit să-și înfrâneze o dorință
A fi de-o șchioapă = a fi mult mai mic decât norma obișnuită
A (nu) avea de unde = a (nu) fi în stre, a (nu) avea posibilitatea să...

1. Pune accentul în cuvintele/îmbinările de cuvinte de mai jos și pronunță-le corect. Verifică apoi, folosind **dexonline**.

Râdeți, mijloc, ardem, se mânie, se vaită, felie, melodie, armonie, destul, mahala, prăvălie, tocmai, cu alai, ctitor.

- 1.1. Alcătuieste enunțuri cu două cuvinte, la alegere.

2. Include în enunțuri șirul de sinonime propus:

vast

imens

enciclopedic

3. Construieste câte un enunț cu fiecare pereche de antonime:

a) nedeslușit ≠ clar;

b) milos ≠ nemilos.

4. Alcătuieste două enunțuri cu o pereche de cuvinte de la rubrica *Paronime*.

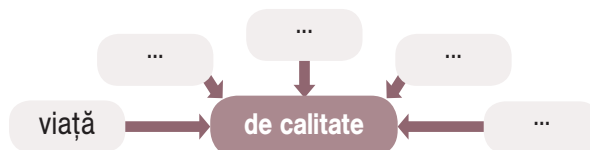
5. Scrie pentru cuvântul **zgârcit**:

familia
lexicală

sinonime

antonime

6. Formează îmbinări de cuvinte. Încadrează în enunțuri trei îmbinări de cuvinte, la alegere.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A exprima intenții

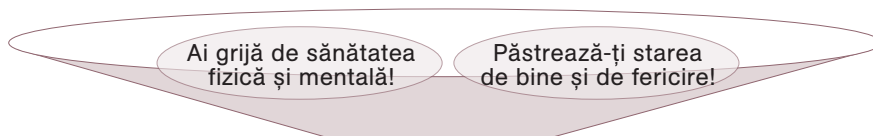
- Intenționez să-mi întocmesc propriul ghid pentru o viață de calitate.
- Am de gând să nu mai investesc în lucruri de care nu am cu adevărat nevoie.
- Planific să intru în competiție doar cu mine însumi/însămi pentru a...
- Am intenția să redescopăr plăcerea unor acțiuni zilnice, cum ar fi...

A exprima decizii

- Am decis să respect regulile care îmi pot conferi o viață de calitate.
- Sunt determinat(ă) de acum încolo să spun „nu”, fără să mă simt vinovat(ă).
- Am luat hotărârea să separ problemele urgente de celelalte, căci...
- Am stabilit să nu mă mai simt responsabil(ă) pentru nevoile celorlalți, pentru că...

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Aduagă în bol alte opt componente pentru a completa Decalogul unei vieți de calitate.

Decalogul vieții de calitate

AUDIERE

9. Ascultă reflecțiile despre viața de calitate și notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

VIAȚĂ DE CALITATE

Într-o lume plină de agitație și zgomot, o viață de calitate este ca o melodie dulce, care îți umple inima de bucurie și pace interioară. O viață de calitate înseamnă să te trezești în fiecare dimineață cu zâmbetul pe buze și cu inima plină de recunoștință pentru o nouă zi ce îți stă în față. Înseamnă să îți petreci timpul alături de cei dragi, să te bucuri de micile plăceri ale vieții și să îți urmezi pasiunile cu entuziasm și determinare. O viață de calitate nu înseamnă să ai totul, ci să apreciezi tot ceea ce ai. Este să te bucuri de fru-

mușetea naturii, de culorile unui apus de soare sau de râsul copiilor care te umplu cu energie pozitivă. O viață de calitate mai înseamnă a învăța din fiecare experiență și a evolua ca persoană, devenind tot mai puternic, mai înțelept și mai iubitor.

În final, o viață de calitate înseamnă să fii autentic, să trăiești în armonie cu tine însuși și cu lumea din jurul tău. Este să îți trăiești viața cu pasiune și să lași amprenta ta unică în universul vast al existenței.

(Din internet)

10. Continuă enunțurile pe baza celor audiate:

- a) O viață de calitate e ca... b) O viață de calitate înseamnă să... c) O viață de calitate nu înseamnă să ai... d) O viață de calitate mai înseamnă... e) În final, o viață de calitate...

11. Identifică în text și scrie antonimele cuvintelor:

liniște, tristețe, a adormi, gol, negativ, răsărit, slab, fals, a se întrista, discordanță, limitat.

11.1. Alcătuiește patru enunțuri cu patru perechi de antonime.

LECTURĂ

12. Citește textul și spune cu ce s-a ales Hagiul la sfârșitul vieții sale.

HAGI-TUDOSE

(text adaptat)

III. [...] Fum pe coșul Hagiului nu s-a pomenit. Ridice viscolul nămeții până la streșini. Apele să înghețe tun. Hagiul nu vrea să știe de crapă pietrele la gerul Bobotezei, nici dacă în iulie turbează câinii de căldură. Iarna tremură, vara gâfâie.

Toată viața lui, de câte ori nepoată-sa – trăind pe lângă dânsul – îi pomenea, la Crăciun, să taie și ei un porc, ca tot creștinul, bătrânul răspundea:

– Îmi face rău, nepoată, s-aud guițând... c-așa sunt eu... mi-los...

– Cumpără-l, nene, tăiat gata.

Dacă așa îl aducea din cuvânt Leana, înghițind în sec, cu gândul la șorici, bătrânul răspundea liniștit:

– Un porc... carne multă... Se strică... Două guri suntem... Venea Paștele.

– Nene, să înroșim și noi ouă...

– Ce prostie!... Ouă roșii? Nu e mai bine să le mănânci proaspete? Ouă roșii, ouă stătute...

– Să roșim puțințele.

– De roșim puțințele, ardem focul degeaba. Cheltuială zadarnică... Vremuri grele!

– Da... o ciozvărtă de miel...

– Cum miel?... Miroase a oaie... Paștele prea e în vară...

Leana tace și înghite în sec. E săracă. N-are pe nimeni. Tace, că bătrânul, de se mânia, strigă, trănțește ușile, apoi se aruncă în pat și se vaită până la miezul nopții, uitând să-i dea și de pâine.

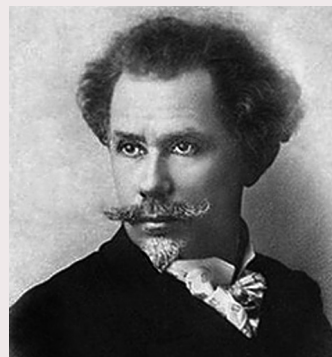
De mic copil, Hagiul fusese copil cuminte și așezat. Nu i s-auzea gurița, nici pașii. Nu rupea pantofii. Pe ce puneia mâna, puneia bine.

Ajuns calfă la găitanărie, vorbea frumos și cu patimă în mijlocul tovarășilor săi.

– De când eram d-o șchioapă, pricepusem lumea, le zicea el. Înțelesesem bine de tot că o cârpă din gunoi este o muncă de om pe care te faci stăpân dacă o pui deoparte. Și dacă mama îmi dădea un ban de trei ca să-mi iau un simit, eu mă uitam în ghiozdan: de aveam felia de pâine, sănătate bună, aveam ce mânca. Nu te saturi cu pâine? Ce-ți trebuie simiți? Și puneam banul bine. Și un ban peste altul fac doi, peste doi dacă pui altul, fac trei...

Râdeți voi... râdeți... Da' vânturați banii în mâini și veți simți ce răcoare țin când vă e cald, și ce cald când vă e frig. E destul să te gândești ce poți face cu banii, ca să și guști bucuria lucrului pe care nu l-ai cumpărat. Ai simțit bucuria?... De ce să-l

CARTE DE IDENTITATE

Barbu Ștefănescu Delavrancea

(1858-1917) –

prozator, dramaturg, publicist,
orator, avocat, om politic.

Debut literar: placheta de versuri *Poiana lungă* – *Amintiri*.

Opere literare: nuvele, basme, povestiri – *Liniște*, *Sultănica*, *Trubadurul*, *Hagi-Tudose* ș.a. Piese de teatru: *Apus de soare*, *Vișorul*, *Luceafărul*.

Activitate profesională:

redactor la diverse publicații, avocat, „cel mai strălucit orator al României contemporane”.

REPERE DESPRE OPERĂ

Specie literară: nuvelă.

Structura operei: nuvela conține șase capitole.

Personajele principale: Hagi-Tudose și nepoata Leana.

Tema operei: nuvela este o poveste clasică a zgârcitului, a avarului.

Ideea: zgârcenia și tendința de a agonisi bani dezumanizează.

Tipul personajului: avarul are ca trăsătură dominantă patima față de bani. Acesta este urmărit în evoluție pe parcursul întregii vieți, pe măsură ce plăcerea de a economisi bani se transformă într-o zgârcenie maladivă, distrugătoare, halucinantă.

mai cumperi?... Râdeți voi, râdeți... Ce lucru poate fi mai luminat ca un jărat de galbeni întinși pe o masă?

În sfârșit, Tudose muncea; strângea; nu bea; nu ochea prin mahala; mânca pâine cu bragă. După zece ani, ajuns la parte, după alți cinci, tovarăș pe din două cu stăpânul său.

În primii ani de tovarășie slăbise, îngălbenise, îmbătrânise la 30 de ani. De frică și de griji, ducea boala pe picioare. Fostul său stăpân îl lua la masă la el ca să-l mai îndrepte. Și ce frumos mânca!

Se mai întremase. Erau cu toții pe iarbă verde, sărbătorind și udând cu pelin ziua de întâi mai. Jupânul i-aduse vorba:

– Tudose, nu vrei tu să-ți găsec o fată bună, de treabă, cu ceva zestre? Ei, și știi, un copil, doi, ai pentru ce trăi.

– Nu se poate, jupâne, nu se poate! Femeia, copiii cer de mâncare, veșminte, învățătură și n-am de unde... Nu se poate, jupâne... copiii cer pâine, îmbrăcăminte, învățătură, și femeia... rochii... plimbare... scurteică de tibet... fuste în gherghef... Nu se poate, jupâne... să mă crezi că nu!...

IV. [...] Obosit, ajunge acasă. Deschide ușa tinzii; o încuie grabnic; intră într-o odaie mică și întunecoasă; aprinde o lumânare; se așează pe pat; își ia capul în mâini.

Păreții sunt cojiți și galbeni; grinzile tavanului, negre și prăfuite; icoanele, cu sfinți șterși; patul de scânduri, acoperit cu o pătură lăptoasă, vărgată cu alb și vișiniu. Două perne de paie la perete și una de lână, îmbrăcată într-o față murdară. Pe jos, pardoseală de cărămizi reci. Odaie tristă, întunecoasă...

Hagiul tresări și suflă în lumânare.

– Costă parale. Mă gândesc eu și pe întuneric. Oh! Doamne, Doamne, ce bun ești, ce înțelept ești! De n-ar fi soare, câte lumânări mi-ar trebui să arz ziua în prăvălie!... Ce cheltuială!...

V. [...] Așa petrecu viața Hagiul până la bătrânețe. Un șir necurmat de chinuri fericite, nebăgând nimic în el, nepunând nimic pe el. Fără foc; fără fier-tură; neubind pe nimeni; tresărind când umbra i se încurca în picioare; închizându-se ziua cu zăvorul în casă; robotind nopțile în odaie cu o lumânare de seu în mână, ca o stafie uscată.

La bătrânețe, găitanăria nu mai mergea. Desfăcu prăvălia. Vându tot.

VI. [...] Până la optzeci de ani nu i s-a întâmplat nimic serios Hagiului. Nu l-a durut un dinte măcar.

I-au căzut toți de bătrânețe, pierzându-i pe unii în coajă, pe alții în miez de pâine.

Tocmai în acest an se puse o iarnă grea. Trosneau pomii în grădină. Pe geamurile Hagiului înflo-rise gheața cu frunze mari și groase.

– Ar trebui să-mi dai de lemne, că înlemnim până mâine.

– Cum?... lemne acum?... P-așa frig o sanie de lemne costă un galben... un galben!

Leana plecă bombănind în odaia d-alături. Hagiul rămase singur. Trist, întuneric și frig. Vântul se repede pe coș, rece ca gheața, și nu găsește în vatră nici cărbuni, nici cenușă. Hagiul tremură și morfo-lește o bucațică de pâine. Fiori reci îi trec prin șira spinării. Nu-și mai simte picioarele din tălpi până la genunchi.

Zăpada se ridică până la geamuri. În toată mahala nu s-aude nici om, nici câine.

Hagiul adoarme, mâhnit că, dacă iarna va ține tot așa, n-o mai duce fără lemne. Și ce scumpe trebuie să fie lemnele. Așa e, o să iasă din iarnă sărac lipit.

A doua zi, de dimineață, Leana, intrând în odaia Hagiului, îl găsi numai în cămașă, în cămașa sa petic de petic, trântit cu fața în jos, pe aur, îngropat în galbeni, cu fruntea pe o grămadă de lire, cu ochii închiși. Cum îl văzu, începu să plângă. Dar, ca prin minune, trupul Hagiului se cutremură. Bani sunară d-a lungul, de la picioare până la frunte. Săltă capul; deschise ochii stinși și-i îndreptă, ca niște sticle reci, asupra Leanei; bolborosi câteva cuvinte nedeslușite; mușcă în vânt cu gingiile albe și adormi de veci, cu ochii deschiși și țintă asupra Leanei.

Când l-au scăldat, pe genunchi, pe piept și pe frunte se vedeau rotocoale de bani.

Leana l-a îngropat cu alai mare. Zece popi, arhiereu, colivă, steagul Bisericii Troița, flori, lumânări... Leana, privind, zicea:

– Ce frumusețe! Bine de el!

La capul lui mergea Leana; după ea, câțiva bătrâni, cu ctitorul la mijloc. Unul din bătrâni întrebă pe ctitor:

– Ce bani a lăsat?

– Un milion! răspunse ctitorul.

– Cât face un milion?

– Un milion? De zece ori câte o sută de mii.

– Săracu' Hagiul!

– Dacă ar vedea el cum se cheltuiește cu înmormântarea lui...

– Ar muri! răspunse unul din bătrâni.

LEXIC

a (nu) se pomeni – *aici*: a (nu) se vedea
a se strica – *aici*: a se altera
 a se văita – a geme de durere
a se întrema – a căpăta forță, a deveni mai tare, mai puternic
 a trosni – *aici*: a crăpa
 a bombăni – *sin.*: a bolborosi
 a se mototoli – a se ghemui
a înlemni – *aici*: a îngheța
 a se sătura – a-și potoli foamea
a ajunge – *aici*: a deveni
 a îngropa – *aici*: a înmormânta
 găitan – fir de lână, mătase, cusut ca ornament la îmbrăcăminte

găitănărie – locul unde se făceau găitane
 prăvălie – *sin.*: magazin
 simit – *sin.*: covrig
 jupân – *sin.*: patron, stăpân
zestre – avere oferită fetei când se mărită
 fiertură – mâncare gătită prin fierbere
zăvor – încuietore la uși
 jăratric – *aici*: care pare că arde
așezat – *aici*: liniștit, necurmat, continuu
șters – *aici*: lipsit de culoare
 cojit – *aici*: degradat, crăpat
de treabă – *sin.*: de omenie, de ispravă
 necurmat – *sin.*: continuu, nesfârșit

13. Recitește enunțurile care descriu:

- anotimpul în care se desfășoară acțiunea;
- răspunsul lui Hagi-Tudose la propunerile nepoatei sale Leana;
- copilăria lui Tudose;
- propunerea jupânului;
- reacția lui Tudose la propunerea jupânului;
- casa personajului principal;
- iarna din ultimul an.

14. Răspunde la întrebări, utilizând informații din text.

- Cum petrecea Hagiul sărbătorile?
- De ce Leana nu-și contrazicea unchiul?
- Cum era Tudose de mic?
- Ce făcea Hagi-Tudose cu banii pe care-i câștiga?
- Din ce motiv Tudose nu și-a întemeiat o familie?
- Cum era casa în care locuia Hagiul?
- Care a fost cauza morții Hagiului?
- Cum a fost înmormântat Hagi-Tudose?

15. Concretizează, în câte două enunțuri, semnificația expresiilor în contextul dat:

- săracu' Hagiul;
- când eram de-o șchioapă.

16. Recitiți, pe roluri, dialogul dintre Hagi-Tudose și nepoata sa Leana. Ce sentimente aveți față de fiecare personaj citind acest dialog? Argumentați răspunsul.

Bătrânul

dezgust, ură, regret, milă, ...

Nepoata

jale, compasiune, admirație, ...

17. Scrie, în 3-4 enunțuri, opinia ta despre slăbiciunea personajului principal de a acumula bani, avere.

18. Selectează informații din text și scrie în caiet:

4

patru argumente ce demonstrează că Hagiul este zgârcit;

3

trei argumente ce demonstrează că Hagi-Tudose ducea o viață plină de lipsuri;

2

două argumente ce arată că nepoatei îi era greu să locuiască împreună cu unchiul său;

1

un argument care demonstrează că Hagiul avea mulți bani.

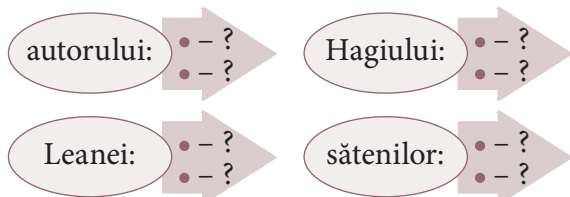
19. Completează enunțurile, utilizând informații din text.

- Hagi-Tudose niciodată...
- Leana mereu încerca...
- Tudose de mic copil a înțeles...
- Hagiul era de părere că...
- Casa în care locuia Hagiul...
- Hagi-Tudose a dus o viață...

20. Redă un moment din nuvelă care te-a impresionat cel mai mult. Argumentează.

VORBIRE

23. Recitește textul și informația de la rubrica *Carte de identitate*. Adresează câte două întrebări:

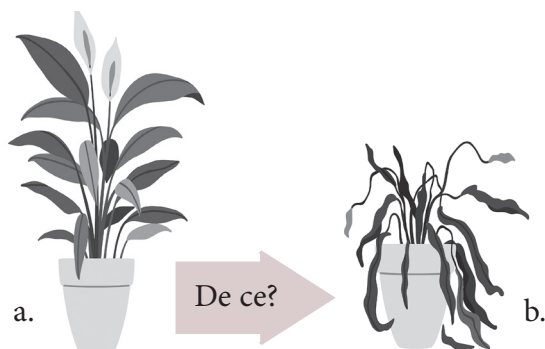
24. Completează *Steaua vieții de calitate* cu cinci întrebări, pe care să le adresezi colegilor.

Model:

De cine depinde calitatea vieții omului?

25. Lucrați în perechi. Examinați imaginile și descrieți-le, în trei enunțuri. Menționați trei motive care au schimbat starea plantei din imagine.

25.1. Cu care plantă crezi că se aseamănă viața ta? De ce? Formulează trei argumente.

21. Prezintă, în 6-7 enunțuri, impresia pe care ți-a produs-o lectura fragmentului, prin raportare la subiectul lecției: **O viață de calitate**.

22. Lucrați în perechi. Comparați-l pe Hagi-Tudose cu alte personaje din literatura rusă sau din cea universală. Completați tabelul de mai jos.

Hagi-Tudose		Alt personaj
deosebiri	asemănări	deosebiri
...	...	...
...	...	...

26. Completează tabelul cu câte trei idei pentru fiecare rubrică.

Viața este de calitate, dacă:	Vața nu poate fi numită de calitate, dacă:
—	—
—	—
—	—

27. Completează enunțul cu trei idei.

Pot spune că am o viață de calitate, deoarece...

a.	b.	c.
----	----	----

28. Lucrați în perechi. Notați separat pe o foaie 4-5 acțiuni care, în opinia voastră, ar îmbunătăți viața. Comparați apoi acțiunile cu cele propuse de coleg/colegă și vedeți ce aveți în comun.

29. Pentru a măsura calitatea vieții omului, se folosesc, de obicei, informații statistice, sondaje. Alcătuiește șapte întrebări pentru un sondaj care te-ar ajuta să stabilești nivelul de calitate al vieții colegilor tăi.

Model: 1. Cât de mulțumit ești de viața pe care o ai pe moment?

29.1. Realizează sondajul cu colegii tăi. Analizează răspunsurile și formulează, în 3-4 enunțuri, concluziile făcute.

30. Răspunde argumentat la întrebarea de mai jos.

Cum crezi, în ce țară de pe glob calitatea vieții este cea mai înaltă? Invocă 3-4 argumente în susținerea opiniei.

31. Formulează câte două sfaturi argumentate pentru personajele principale în scopul îmbunătățirii calității vieții lor.**Hagi-Tudose**

- 1.
- 2.

Leana

- 1.
- 2.

32. Citește enunțul propus. Dezvoltă-l, aplicând tehnica 6 De ce? Redactează varianta finală, dându-i forma unui text coerent.

Este important să avem grijă de calitatea propriei vieți.

33. Privește imaginile. Descrie, în 6-7 enunțuri, viața pe care o au persoanele de pe una dintre imagini. Ce poți spune despre calitatea vieții lor?**ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ****Enunțul: propoziția și fraza. Semne ortografice și de punctuație****Noțiuni generale**

Enunțul este o unitate de comunicare completă și autonomă, care poate fi înțeleasă de sine stătător. Enunțul este unitatea de bază a textului.

Propoziția este unitatea comunicativă de bază, care descrie o stare de lucruri din realitate, fiind necesară pentru transmiterea și obținerea informației, pentru exprimarea unui îndemn, ordin, sfat, a unei porunci. Propoziția are, de obicei, un singur predicat. *De exemplu:* Fiecare om tinde spre o viață de calitate.

După **structură**, propozițiile se împart în:

- **propoziții simple**, care sunt alcătuite din una sau două părți principale. *De exemplu:* Viața trece.
- **propoziții dezvoltate**, care sunt alcătuite din părți principale de propoziție și, cel puțin, o parte secundară. *De exemplu:* Viața trece extrem de repede.

După **scopul comunicării**, propozițiile se împart în:

- **propoziții enunțiative**, care comunică ceva, transmit o informație. *De exemplu:* Nu toți trăiesc bine.
- **propoziții interogative**, care formulează întrebări, solicită o informație. *De exemplu:* Ce mai faci?
- **propoziții imperative**, care exprimă un act de voință al vorbitorului: un ordin, un îndemn, un sfat, o rugămintă. *De exemplu:* Oameni, fiți mai buni!

Fraza este un grup de propoziții cu sens unitar, unite prin raport **de coordonare** sau **de subordonare**. *De exemplu:* Oamenii mai în vârstă spun că, pe timpuri, în satele din Moldova se respectau multe tradiții și ei se adunau mai des împreună, ca să sărbătorească diferite evenimente.

Semne ortografice și de punctuație

Punctuația este un sistem de semne grafice convenționale, care au rolul de a marca propozițiile, frazele, pauzele, intonația, întreruperea șirului vorbirii.

Semnele ortografice și de punctuație

punctul
[.]

semnul
întrebării [?]

semnul
exclamării [!]

virgula
[,]

punctul-
și-virgula [;]

două-puncte
[:]

punctele de
suspensie [...]

linia
de dialog [–]

cratima
[-]

parantezele
(), [], < >

ghilimelele
[„”], [« »]

bara oblică
[/]

Punctul se utilizează la sfârșitul propoziției enunțiative sau al frazei, precum și în unele abrevieri.
De exemplu: Oamenii talentați fac lucruri mărețe.

Semnul întrebării se pune după cuvinte, propoziții și fraze care au un caracter interogativ.
De exemplu: Ce este calitatea vieții? Cum se măsoară calitatea vieții?

Semnul exclamării se pune după propoziții imperative, după o interjecție sau un substantiv în vocativ.
De exemplu: Omule, ține minte, o viață minunată începe cu un gând minunat!

Virgula:

- se utilizează înaintea conjuncțiilor coordonatoare adversative (**dar, iar, însă, ci, or**), dar și înaintea celei de-a doua conjuncții coordonatoare când se repetă (**și..., și...; sau..., sau...; fie..., fie...; nici..., nici...**). *De exemplu:* Am un trai decent, **dar** tind spre ceva mai bun.
- desparte substantivele la vocativ (adresările) de restul propoziției. *De exemplu:* **Omule**, ai grijă ce faci!
- desparte termenii unei enumerații. *De exemplu:* Trebuie să fie echilibru între muncă, prieteni și familie.
- desparte cuvintele și grupurile de cuvinte incidente (**cu părere de rău, la drept vorbind, din păcate, desigur, totuși, prin urmare, apropo, fără doar și poate, evident, fără îndoială** etc.) de restul propoziției. *De exemplu:* **Fără îndoială**, persoanele care fac sport au o viață de calitate.
- izolează circumstanțele dezvoltate așezate între subiect și predicat. *De exemplu:* El, **încă de dimineață**, a plecat undeva.

Două-puncte anunță vorbirea directă sau o enumerare, o explicație, o concluzie și marchează, totodată, o pauză mai mică decât pauza indicată de punct.

Ghilimelele sunt semne grafice care se întrebuințează atunci când reproducem întocmai un text spus sau scris de altcineva.

De exemplu: Gabriel Liiceanu menționa: „Relația ta cu tine însuși determină calitatea vieții tale”.
Atenție! În limba română ghilimelele se deschid jos, iar se închid sus.

Cratima:

- se folosește pentru a lega două sau mai multe cuvinte care se pronunță împreună.
De exemplu: Încearcă să nu pierzi **ce-i** mai bun în viață. **Ascultă-ți** inima și corpul.
- se folosește între două numerale, pentru a arăta că indicația numerică e aproximativă.
De exemplu: Dacă faci o pauză de **5-10** minute la cel mult fiecare două ore, muncești mai eficient.

Punctele de suspensie arată o pauză mare în vorbire și indică, în general, o întrerupere a șirului vorbirii. *De exemplu:* Gândiți... Reflectați... Practicați... Cum să vă prelungiți viața.

SCRIERE

34. Selectează din nuvela *Hagi-Tudose* și scrie în caiet:

- o propoziție simplă;
- o propoziție dezvoltată;
- o propoziție enunțiativă;
- o propoziție interogativă;
- o propoziție imperativă;
- o frază.

35. Răspunde la întrebările formulate cu o propoziție, apoi printr-o frază. Utilizează corect semnele de punctuație.

Model: Se gândește (la ce?)

El se gândește la viitor. Absolventul se gândește ce facultate să aleagă, căci aceasta îi va determina viața de mai departe.

- a) Viața este (cum?) ...
- b) Fiecare își dorește (ce?) ...
- c) Calitatea vieții depinde (de cine?) ...
- d) Mă simt bine (unde?) ...
- e) Reacionez calm (când?) ...
- f) Fiecare alegere (ce?) ...

36. Stabilește un obiectiv SMART pe care îți propui să-l realizezi și care ar contribui la creșterea calității vieții tale. Utilizează acte comunicative.

S	• Specific
M	• Măsurabil
A	• Accesibil
R	• Relevant
T	• în Timp

Model:

Îmi propun să obțin la examenele de absolvire a liceului media 9, prin îmbunătățirea disciplinei personale și prin o mai bună gestionare a timpului.

37. Argumentează utilizarea virgulei în enunțurile date:

- a) Din păcate, mulți nu acceptă schimbările care, într-un final, le pot îmbunătăți viața.
- b) Toți vor să trăiască bine: și cei mari, și cei mici.

38. Lucrați în echipe. Recitiți nuvela *Hagi-Tudose* și realizați sarcinile conform instrucțiunilor din repere.

Repere:

- **Echipa I.** Relatați rezumatul nuvelei *Hagi-Tudose*.
- **Echipa a II-a.** Descrieți starea emoțională a personajelor principale.
- **Echipa a III-a.** Prezentați greșelile pe care le-a comis Hagi-Tudose.
- **Echipa a IV-a.** Încercați să susțineți cele două personaje ale nuvelei.
- **Echipa a V-a.** Propuneți unele schimbări care ar îmbunătăți viața lui Hagi-Tudose și a Leanei.
- **Echipa a VI-a.** Spuneți ce concluzii ați tras în urma lecturii nuvelei și ce nu veți face voi înșivă niciodată. Prin ce este important mesajul textului?

39. Scrie, în 6-7 enunțuri, un posibil final al nuvelei *Hagi-Tudose*, respectând condiția: Leana a luat bani de la unchiul său și a cumpărat lemne.

40. Lucrați în echipe. Propuneți 4-5 sugestii care ar putea îmbunătăți viața persoanelor cu nevoi speciale.

Cu probleme locomotoare	I	II	Cu sindromul Down
Cu deficiențe de auz	III	IV	Cu tulburări din spectrul autist

Lecția 2

Managementul timpului

*Timpul e singurul lucru
pe care îl avem cu toții în comun,
dar fiecare îl folosește diferit.*
Catherine Pulsifer

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

a risipi = a irosi
rație = porție
căpătâi = pernă
înlăcărat = pasionat
încredințat = convins = sigur
morman = grămadă = teanc
rost = scop = sens
a se deprinde = a se obișnui

Antonime

a risipi ≠ a aduna, a economisi
miezul nopții ≠ amiază
a prelungi ≠ a scurta
a izbuti ≠ a eșua

Omonime

mijloc – moment central
mijloc – ceea ce servește pentru realizarea unui scop; cale, metodă, procedeu

Cuvinte polisemantice

timp – durată, perioadă, măsurată în ore, zile etc.
timp – stare a atmosferei într-o regiune

Paronime

orar – care arată orele; privitor la ore
oral – care se transmite verbal, din gură-n gură

Neologisme

inteligibil – care poate fi înțeles numai prin rațiune
a exalta – a glorifica ceva sau pe cineva

Sintagme și expresii

Fus orar = porțiune din suprafața globului pământesc cuprinsă între două meridiane ale căror longitudini diferă cu 15°
A (nu) ține seama de = a (nu) lua în considerare
A-i da de gândit = a-l face să se gândească

1. Selectează forma corectă dintre următoarele variante lexicale:

safe/seif/safeu; deschide/dischide;
opține/obține; în zădar/în zadar;
sprijin/sprigin; mulțumit/mulțămît;
intrare/intrare; entuziasm/entuziazm;
dimult/demult; încăpăținat/încăpățânat;
amiază/amează; întreprindere/intreprindere.

- 1.1. Alcătuiește trei enunțuri, folosind unele cuvinte selectate.

2. Înlocuiește cuvintele evidențiate prin sinonime potrivite contextului.

a) Mă străduiesc **să nu-mi irosesc** timpul.
b) Elevul avea pe masă un **morman** de cărți.
c) Ea nu **se mulțumește** cu puținul pe care-l are.
d) Respect oamenii **siguri** de sine.

3. Redactează câte un enunț cu diferite sensuri ale cuvintelor: **timp** și **mijloc**.

4. Reține!

între timp = în răstimp
cu timpul = treptat, cu încetul
la timp = la momentul potrivit
e timpul = a venit momentul
în același timp = de asemenea
cât timp... = în toată perioada în care...
pe timpuri = demult, odinioară
în doi timpi și trei mișcări = foarte repede

- 4.1. Scrie patru enunțuri cu unele sintagme sau expresii.

ACTE COMUNICATIVE

5. Citește actele de comunicare. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A prezenta experiențe/acțiuni

- E sugestivă experiența lui Mircea Eliade.
- Putem urma exemplul multor personalități care și-au impus o disciplină de fier.
- Eu săptămânal obișnuiesc să-mi fac o agendă, pentru a-mi organiza timpul.
- Negreșit, factorii care ne distrag atenția sunt „hoți de timp”.
- Folosirea neglijentă a timpului duce la ratarea scopurilor propuse și la stres.

A compara experiențe/acțiuni

- Atât pentru mine, cât și pentru alții organizarea timpului înseamnă organizarea vieții.
- Cred că aș putea să fiu la fel de puternic(ă) ca și Mircea Eliade, care avea o disciplină de fier.
- Platon identifica timpul cu mișcarea, pe când Aristotel considera că mișcarea este un fel de substrat al timpului.
- Ambele tehnici de organizare a timpului sunt frecvent utilizate în egală măsură.

CAPTAREA ATENȚIEI

6. Scrie pe săgeată cuvinte ce exprimă unități de măsură a timpului, aranjându-le de la cel mai mic la cel mai mare. Argumentează-ți opțiunea. Utilizează și cuvinte din imagine.

Săgeata timpului

AUDIERE

7. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în DEX.

BANCA TIMPULUI

Dacă n-aș fi avut convingerea că orice clipă pe care o trăiesc, pe care o risipesc, care trece, se depune totuși undeva – într-un seif, la care numai eu am acces și în care nimic nu se degradează și nu se pierde – nu aș fi fost, sunt sigură, în stare să ajung la această vârstă, aș fi înnebunit demult, calculând astronomicele cifre ale secundelor irosite. Sunt atât de încredințată însă că nimic din ce-am trăit n-am trăit degeaba, că nimic din ce-am văzut n-am văzut în zadar, că nimic din ce-am suferit n-am suferit fără rost, încât în-

cerc uneori sentimentul – aproape iresponsabil – pe care trebuie să-l aibă acționarii marilor întreprinderi, care știu că simpla trecere a vremii îi îmbogățește necontenit. Și chiar dacă amân fără încetare să scot de la Banca Timpului mormanele de minute, și de zile, și de ani, strânse fără voia mea acolo, existența acelei bănci nu este mai puțin importantă pentru mine. La urma urmei, omul cel mai bogat din lume nu este cel care mănâncă cel mai mult sau se îmbracă cel mai bine, ci acela care ar putea oricând să o facă.

(Ana Blandiana, *Geniul de a fi*)

8. Răspunde la întrebări în baza textului audiat.

a) Care este convingerea autoarei?	c) Cine se îmbogățește din simpla trecere a timpului?
b) Ce se depozitează în Banca Timpului?	d) Care om este considerat cel mai bogat?

9. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor propuse.

A împrăștia, enorm, moment, convins, a socoti, însemnat, sens, mărunț, permisiune.

LECTURĂ

10. Citește textul și determină tema abordată.

MEMORII

(fragment adaptat)

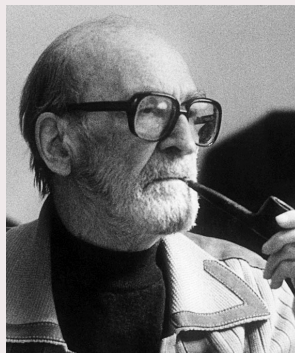
[...] Jurnalul îl scriam mai cu seamă noaptea, uneori târziu după miezul nopții, când eram sigur că tata nu va mai veni să mă controleze. Din clasa a V-a încoace și până la încheierea studiilor universitare, mă deprinsesem să dorm din ce în ce mai puțin, câteodată mulțumindu-mă cu trei-patru ceasuri pe noapte. Am ajuns la acest rezultat după o lungă disciplină. Timp de mai multe luni, mă culcam cu câteva minute mai târziu decât în noaptea precedentă și puneam deșteptătorul să sune cu un minut mai devreme. Când reușeam să smulg somnului un ceas, mă opream și nu mai schimbam minutarele câteva săptămâni. Apoi reluam experiența, micșorând zilnic rația de somn cu unul sau două minute.

Nu pot spune că mi-a fost ușor. Uneori, când prelungeam lecturile după două noaptea, nu puteam adormi și mă zvârcoleam mult timp în pat. Dar eu mă încăpățânam să nu țin seama de aceste insomnii, ci continuam să număr orele și minutele consacrate somnului din clipa în care stinsesem lumina și mă culcasem, chiar dacă adormisem un ceas-două mai târziu.

Alteori, mi se făcea somn după prânz, mai ales vara și, dacă vedeam că toate cafelele pe care le sorbeam și toată apa rece pe care mi-o azvârleam pe obraji rămâneau fără efect, mă culcam pentru o jumătate de ceas, cu deșteptătorul la căpătâi. Dar nu uitam să scad această jumătate de ceas din somnul de noapte. În cele din urmă, m-am obișnuit cu rația de patru ceasuri, și chiar dacă aș fi vrut, n-aș fi putut dormi mai mult.

Eram nevoit să recurg la asemenea mijloace. Aveam mare nevoie de „timp” – nu numai pentru a putea pridi cu cititul cărților, care se adunau acum în vrafuri pe masa mea și pe rafturi, dar mai ales pentru că, în afară de jurnal și atâtea caiete în care mă învățasem să scriu zilnic rezumate, critici, articole, începusem un roman fantastic, plănuind pe dimensiuni ciclopice: *Memoriile unui soldat de plumb*. Am tot scris romanul acesta vreo doi ani, în clasele a V-a și a VI-a, și, când

CARTE DE IDENTITATE

Mircea Eliade
(1907-1986) –
scriitor, etnolog, istoric
al religiilor, filosof,
profesor universitar

Debut literar: *Romanul adolescentului miop*, eseu Yoga.

Opere literare: *Memorii*; *Isabel și apele diavolului*; *Maitreyi*; *La țigănci*; *Domnișoara Christina*; *Șarpele*; *Nuntă în cer*; *Noaptea de Sânziene*.

Activitate profesională: profesor de istorie a religiilor la Universitatea „Loyola” din Chicago.

Pasiuni: călătoriile.

REPERE DESPRE OPERĂ

Specia literară: memorialistică.

Structura operei: *Memorii* este o lucrare autobiografică amplă, care cuprinde șase părți, ce reflectă viața autorului.

Timpul desfășurării acțiunilor: Evenimentele se întind pe parcursul a 53 de ani, începând cu anul nașterii – 1907 până în anul 1960. Lucrarea a rămas neîncheiată.

Locul desfășurării acțiunilor: Acțiunile încep în București și ajung în India, Franța, Anglia, Portugalia, SUA și chiar Japonia.

Evenimente/momente descrise

În *Memorii* autorul surprinde:

- anii copilăriei;
- amintiri din adolescență;
- decizia de a ține un jurnal și de a scrie „Romanul adolescentului miop”;
- cercul intereselor/preocupărilor;
- detalii despre prima iubire;
- preocuparea pentru știință;
- formarea academică și spirituală;
- relatări legate de călătorii.

Valoarea operei: „Opera îi oferă cititorului posibilitatea de a cunoaște universul eliadian, precum și reflecțiile omului, scriitorului și savantului care și-a trăit viața cu o intensitate și un entuziasm de neimaginat.”

l-am întrerupt definitiv, am transcris pe curat, în mai multe caiete, acele părți care mi se păruseră mai reușite și le dădusem să le citească câtorva prieteni.

Continuam să dorm patru, cel mult cinci ore pe noapte, și aș fi fost mulțumit să rămân aici dacă n-aș fi citit undeva că Alexander von Humboldt nu avea nevoie decât de două ceasuri de somn. Asta mi-a dat de gândit. De câțiva ani, de când citisem *Educația voinței*, eram convins că omul poate face orice, cu condiția să vrea și să știe cum să-și controleze voința. Mă învățasem să-mi domin dezgustul, izbutind să trec la exerciții și mai îndrăznețe, îmi spuneam că o asemenea stăpânire de sine deschide drumul către libertatea absolută. Lupta contra somnului, ca și lupta contra comportamentelor normale, însemna, pentru mine, o încercare eroică de a depăși condiția umană. Nu-mi dădeam seama atunci de consecințele acestei ambiții faustice. [...]

N-am izbutit însă să reduc la jumătate orele de somn. Am observat că, dacă, bând multe cafele, reu-

șeam să rămân perfect treaz 22 de ceasuri, ochii îmi oboseau destul de repede și-mi lăcrimau atât de abundent, încât trebuia să-i odihnesc îndelung sub batis-te ude. Miopia se agravase din nou în ultimul timp și, din experiența lui Papini, aflasem că există riscul să-mi pierd vederea. Astfel că m-am mulțumit să-mi continui programul pe care mi-l fixasem în liceu: lucru până la 3-4 dimineața și deșteptarea între 7 și 8.

Eu nu mi-am pierdut timpul. Am muncit. Muncă continuă, statornică, răbdătoare, înflăcărată de sfântul entuziasm al cunoașterii, străbătută de fiorul vieții interioare. Munca pe care o îndeplineam gemând, strigându-mi izbânda sau durerea, cu fața încordată sau împietrită, cu ochii înțeleștați de țință. Noaptea adormeam regretând ceasurile pe care trebuia să le petrec nemișcat, oftând în somn. Mă deșteptam în răcoarea zorilor, mă îmbrăcam tremurând și mă așezam la masă.

Toate acestea sunt victorii pe care le-am obținut zi cu zi eu însumi.

(Mircea Eliade)

LEXIC

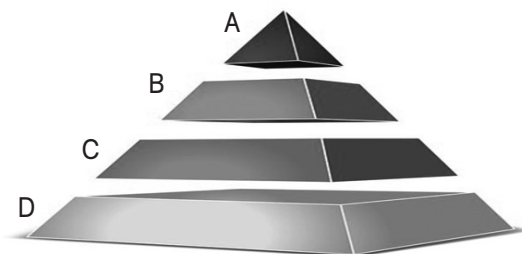
a se mulțumi – a fi satisfăcut
a smulge – (*fig.*) a lua cu forța
a relua – a reîncepe
a se zvârcoli – (*fig.*) a se agita
a izbuti – *sin.*: a reuși
a prididi – a fi în stare să ducă ceva cu bine la capăt
a se încăpățâna – *sin.*: a se ambiționa
a se agrava – a se înrăutăți
a recurge (*la*) – *sin.*: a folosi
insomnie – *sin.*: nesomn
izbândă – *sin.*: reușită, succes
mijloc – *aici*: metodă, procedeu

vraf – *sin.*: teanc
căpătâi – parte a patului pe care se pune capul
stăpânire de sine – *sin.*: calm
consecință – *sin.*: rezultat
deșteptare – *sin.*: trezire
statornic – care nu se schimbă
înțeleștat – *aici*: agățat cu disperare de ceva
abundent – în cantitate mare
faustic – propriu lui Faust
ciclop – *sin.*: gigantic, uriaș
alteori – *sin.*: altădată
treaz – *aici*: care nu doarme

- 11.** Citește textul și selectează enunțurile ce indică:
- timpul când naratorul își scria jurnalul;
 - câte ore aloca somnului de noapte;
 - cum și-a impus naratorul o disciplină severă;
 - modul în care își alunga somnul.
- 12.** Precizează care este scopul acestui text. Alege dintre următoarele variante:
- de a informa;
 - de a convinge;
 - de a educa;
 - de a impresiona.

- 13.** Recitește fragmentul din *Memorii*. Completează enunțurile de mai jos și notează-le în caiet.
- Mi s-a părut interesant că...
 - Mi s-a părut util textul, pentru că...
 - Am reținut din text că...
 - Nu am înțeles destul de clar...
 - Cel mai important lucru pe care l-am aflat este că...

14. Adresează-i lui Mircea Eliade patru întrebări directe, pornind de la conținutul textului.
15. Relatează un moment din fragmentul citit, care te-a impresionat cel mai mult. Argumentează.
16. Completează în caiet piramida personalității cu informații despre Mircea Eliade.
- Numele, prenumele, activitatea.
 - Două însușiri fizice și două însușiri morale.
 - Trei acțiuni care l-au ajutat să ajungă la succes.
 - Un enunț ce redă atitudinea ta referitoare la personalitatea și acțiunile sale.

VORBIRE

17. Răspunde la întrebări pe baza informației de la rubrica *Carte de identitate*.
- În ce perioadă a trăit scriitorul?
 - Ce activități a desfășurat și ce pasiuni a avut?
 - Ce titluri de opere ai memorizat? Pe care dintre ele le-ai citit?
 - Ce perioadă din viață a prezentat-o în lucrarea autobiografică *Memorii*?

18. Prezintă 4-5 idei care ar explica de ce ar trebui să ne organizăm timpul.

Model: *Timpul nu poate fi salvat pentru a fi folosit atunci când ai nevoie de el.*

19. Comentează „exercițiul” de reducere a timpului pentru somn, practicat de Mircea Eliade. Ți se pare acceptabil? Ce alternativă ai propune?
20. Care este opinia ta despre afirmația de mai jos? Notează o idee. Discut-o cu un coleg, negociați, apoi prezentați opinia voastră în cinci enunțuri.
- „Felul cum întrebuițăm timpul liber ne trădează caracterul.” (Plinius)

21. Lucrați în perechi. Realizați împreună cu un coleg o listă din 3-5 sfaturi utile pentru respectarea programului cotidian al unui elev din ciclul gimnazial.

Model: Redu la maximum timpul de joacă pe telefon sau la calculator! O jumătate de oră pe zi este suficient.

22. Calculează-ți bugetul de timp dintr-o săptămână. Determină cât de eficient îți împarți timpul.

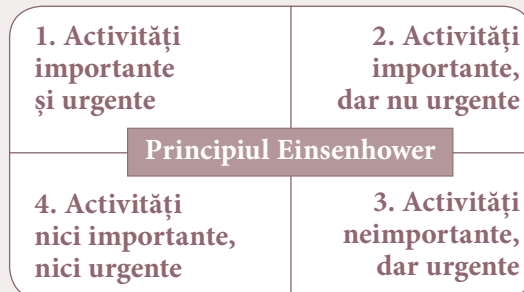
Repere:

- 22.1. Relatează, în 10 enunțuri, cum crearea unui astfel de buget de timp ne poate ajuta să ne administrăm eficient timpul.

23. Situație de comunicare. Informează-te din internet și explică-le colegilor, în 9-10 enunțuri, cum pot să-și planifice eficient timpul, pe baza principiului Eisenhower. Utilizează și acte comunicative.

Repere:

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul impersonal: infinitivul. Situații de utilizare

Noțiuni generale

Infinitivul este unul dintre cele patru moduri impersonale, ce denumește starea ori acțiunea în mod general, abstract, fără a indica persoana, numărul sau timpul realizării.

De exemplu: a lucra, a învăța, a vedea, a merge, a ieși, a citi, a coborî, a hotărî.

Infinitivul are două aspecte: afirmativ – *a înțelege* și negativ – *a nu înțelege*.

Infinitivul este marcat formal de prepoziția **a**, care este omisă în unele cazuri. Infinitivul are sufixe diferite pentru fiecare conjugare a verbului: conjugarea I – **a**; conjugarea a II – **ea**; conjugarea a III-a – **e**; conjugarea a IV-a – **i** sau – **î**.

Infinitivul verbelor pronominale conține în structura sa forma neaccentuată a pronumelui reflexiv:

– **în dativ:** a-**și** aminti, a-**și** cunoaște, a-**și** imagina, a-**și** închipui, a-**și** propune etc.;

– **în acuzativ:** a **se** duce, a **se** îndrepta, a **se** aștepta, a **se** respecta, a **se** uita etc.

Datorită pronumelui reflexiv, infinitivul verbelor pronominale raportează acțiunea la o anumită persoană. *De exemplu:*

– **Verbe cu pronume în dativ** – pentru **a-mi** aminti (eu); fără **a-ți** cunoaște (tu); înainte de **a-și** reveni (el/ea); până **a ne** construi (noi); înainte de **a vă** însuși (voi); pentru **a-și** găsi (ei/ele).

– **Verbe cu pronume în acuzativ** – pentru **a mă** afirma (eu); fără **a te** cunoaște (tu); înainte de **a se** întoarce (el/ea); până **a ne** întâlni (noi); înainte de **a vă** certa (voi); pentru **a se** bucura (ei/ele).

Situații de utilizare a verbelor la infinitiv

Verbele la infinitiv se utilizează **cu** sau **fără** prepoziția **a**, semnul caracteristic al acestui mod.

a) Cu prepoziția a infinitivul se utilizează în următoarele situații:

– la începutul propoziției;

De exemplu: **A greși** e omenește.

– după prepozițiile: *de, fără, pentru, prin, spre, până;*

De exemplu: **Pentru a-ți distribui** corect timpul,

trebuie să fii un om organizat.

– după locuțiunile prepoziționale: *departe de, înainte de, în loc de;*

De exemplu: **Înainte de a-mi face** un plan, eu analizez toate variantele posibile.

– după verbele *a începe, a ști, a învăța* (în unele contexte);

De exemplu: El deja **știe a citi, a scrie și a număra.**

A învățat a-și respecta părinții încă de mic.

– cu valoare de imperativ.

De exemplu: **A se păstra** la rece! **A nu face** rău!

b) Fără prepoziția a infinitivul se utilizează în următoarele situații:

– după verbul *a putea;*

De exemplu: Eu **pot avea** încredere în prieteni.

Mă pot întâlni cu el. **Își poate aminti** cu ușurință.

– după verbul *a avea* când e însoțit de adverbe: *când, unde, cum* sau de pronumele *cine, ce;*

De exemplu: Eu nu **am când aștepta.**

Ei nu **au cu cine** discuta problema.

El **are ce povești** părinților.

Ea **n-are cum rezolva** problema singură.

– în structura viitorului literar;

De exemplu: Ei își **vor prezenta** proiectul.

– în structura imperativului negativ, singular;

De exemplu: **Nu-ți pierde** timpul!

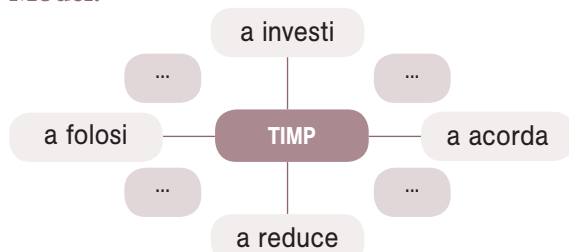
– în structura condiționalului-optativ prezent.

De exemplu: **Aș prefera** să fac o plimbare.

SCRIERE

- 24.** Completează organizatorul grafic cu verbe la infinitiv care se potrivesc cu lexemul *timp*. Notează îmbinările de cuvinte obținute în caiet.

Model:

24.1. Alcătuieste enunțuri cu patru îmbinări, respectând regulile de utilizare a modului infinitiv.

- 25.** Selectează din textul *Memorii*, de Mircea Eliade, zece verbe care indică acțiunile personajului principal, scrie-le la modul infinitiv.

25.1. Alcătuieste enunțuri cu patru verbe, respectând regulile de utilizare a modului infinitiv.

- 26.** Transcrie fragmentul adaptat din poezia lui Octavian Paler *Avem timp*, utilizând verbele la infinitiv.

Model: Avem timp pentru **a dormi**, **a alerga** în dreapta și în stânga, **a regreta** ce-am greșit și **a greși** din nou, pentru **a-i judeca** pe alții și **a ne absolvi** pe noi înșine.

Avem timp

Avem timp să citim și să scriem, să corectăm și să regretăm ce-am scris, să facem proiecte și să nu le respectăm, să ne facem iluzii și să răscolim prin cenușa lor mai târziu. Avem timp să învinovățim destinul, să privim norii, să ne-alungăm întrebările, să amânăm răspunsurile, să sfărâmăm un vis și să-l re-inventăm, avem timp să ne facem prieteni, să-i pierdem, să primim lecții și să le uităm după aceea.

- 27.** Scrie, în 4-5 enunțuri, pentru ce nu ai timp. Utilizează verbele la infinitiv.

Model: Eu n-am timp **pentru a mă întâlni** cu rudele și **a discuta** cu ele.

- 28.** Alcătuieste enunțuri, utilizând verbe la infinitiv.

Fiecare om are

ce...

unde...

când...

cum...

- 29.** Lucrați în perechi. Alcătuiți un dialog din opt replici complete dintre Mihai și Olga, care discută despre modul în care ei își organizează timpul. Utilizați verbe la infinitiv și acte comunicative.

- 30.** Scrie, în douăsprezece enunțuri, un eseu, pornind de la una dintre afirmațiile propuse.

„Lipsa timpului înseamnă, de fapt, lipsa priorităților.” (Tim Ferriss)

„Nu este atât de important cât timp ai, ci cum îl folosești.” (Paulo Coelho)

- 31.** Lucrați în echipe. Notați pe cadranul unui ceas modul în care își planifică timpul persoanele indicate în organizatorul grafic. Prezentați informația în formă de poster. Utilizați și verbe la infinitiv.

Repere:

Echipa I

Echipa a II-a

Un adolescent
ce are multe
activități

Un profesor
de liceu

O mamă
cu mulți copii

Un scriitor
sau un poet

Echipa a III-a

Echipa a IV-a

Lecția 3

Lucruri de valoare și valoarea lucrurilor

Un cinic cunoaște doar prețul lucrurilor, dar nu le cunoaște valoarea.
Oscar Wilde

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

bun = avere = bogăție
tentativă = încercare
precauție = prudență
valoare = importanță = însemnătate
podoabă = bijuterie = decor
valoros = important = prețios = talentat

Antonime

dependență ≠ independență
intolerabil ≠ tolerabil

Cuvinte polisemantice

bun – care se poartă bine cu alții
bun – potrivit, apt pentru un anumit scop
bun – folositor, util; avantajos, rentabil

Paronime

admirativ – care exprimă/arată admirație
admirabil – vrednic de a fi admirat
degustător – persoană care se ocupă cu degustarea
dezgustător – care trezește dezgust

Neologisme

inestimabil – foarte valoros, de neprețuit
intransigență – atitudine necruțătoare, refuz al compromisurilor

Sintagme și expresii

De valoare = prețios, scump, merituos
A scoate (sau a pune) în valoare = a arăta importanța, calitățile esențiale
A-și da seama = a pricepe, a înțelege
A avea parte de = a beneficia de ceva
În treacăt = în fugă, la repezeală
A avea dreptul (sau drept) = a avea justificarea, puterea de a pretinde ceva

1. Citește cuvintele și pronunță corect grupurile de litere evidențiate. Formează enunțuri cu trei cuvinte, la alegere.

Ciob, fragilitate, **exagerat**, **început**, **ulcele**, **decizii**, nenorocire, **orice**, a **atrage**, **intransigență**, dragi, **ceva**.

2. Transcrie enunțurile, înlocuind cuvintele evidențiate cu sinonime adecvate contextului.

- a) **Valoarea** unui om nu depinde nici chiar de capacitatea lui intelectuală, căci ar însemna că un computer este mai **valoros** decât un om.
- b) E bine să fim oameni **de valoare**, nu doar de succes.
- c) Mulți eșuează în **încercarea** de a aduna **bogății**.

3. Construieste enunțuri care să demonstreze diferite sensuri ale cuvintelor date.

4. Redactează enunțuri cu câte două cuvinte de la rubricile **Neologisme** și **Paronime**.

5. Scrie pentru cuvântul **valoare**:

6. Alcătuieste îmbinări de cuvinte. Scrie enunțuri cu patru îmbinări, la alegere.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A prezenta argumente convingătoare

- Cele mai de valoare lucruri sunt: în primul rând..., în al doilea rând..., în al treilea rând...
- Cu siguranță/cu certitudine, e un lucru valoros.
- Mă bazez pe faptul că un lucru are și preț, și valoare.
- Se știe că valoarea lucrurilor nu e întotdeauna măsurată în bani.
- Cel mai valoros e omul, căci/fiindcă/pentru că/deoarece...

A exprima opinii

- Eu consider că omul e cea mai mare valoare.
- În opinia mea, toate lucrurile trebuie apreciate la justa lor valoare.
- În viziunea mea, valorile spirituale reprezintă acele lucruri care sunt importante pentru noi.
- Părerea mea este că valorile spirituale sunt superioare celor materiale.
- Din punctul meu de vedere, toți au dreptate.
- Ai dreptate. Cu siguranță./Bineînțeles.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Notați pe un bilețel câte trei lucruri pe care le considerați de valoare. Puneți toate bilețelele într-un bol, apoi extrageți câte unul și discutați. Alcătuiți, din cuvintele care se repetă, o listă a lucrurilor de valoare ale clasei.

Lista lucrurilor de valoare

1. ...
2. ...
3. ...

AUDIERE

9. Ascultă textul. Identifică cuvintele pe care le auzi pentru prima dată și notează-le în caiet. Caută semnificația lor în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

Un profesor universitar și-a început un curs ținând în mână o bancnotă de 20 USD, în fața a 250 de studenți. I-a întrebat: „Cine vrea această bancnotă de 20 de dolari?”. Studenții au ridicat imediat mâinile, iar profesorul a adăugat: „Am să dau această bancnotă unuia dintre voi, dar mai întâi am să fac ceva cu ea”. A început să mototolească bancnota, apoi a întrebat din nou: „Cine o mai vrea?”. Studenții încă aveau mâinile ridicate. „Bine, adăugă profesorul, dar dacă fac aceasta?” și a scăpat bancnota pe podea, după care a început să o calce cu piciorul. Apoi a ridicat-o. Era mototolită și murdară. „Acum o mai vrea cineva?”, întrebă el surâzând. Încă erau mâini ridi-

cate. Atunci, profesorul le-a spus studenților săi: „Dragii mei prieteni, tocmai ați învățat o lecție foarte valoroasă. Indiferent ce am făcut eu cu banii, voi tot i-ați vrut, fiindcă și-au păstrat valoarea, indiferent de felul în care arată. În viață, ni se întâmplă să fim părăsiți, jigniți, stropiți cu noroi din cauza deciziilor pe care le luăm și a experiențelor de care avem parte. Ajungem să credem că nu avem nicio valoare. Dar să țineți minte că indiferent ce s-a întâmplat și ce se va întâmpla, nu vă veți pierde niciodată valoarea. Pentru cei care vă iubesc, sunteți de neprețuit. Valoarea vieții noastre provine nu din ceea ce facem, pe cine cunoaștem, ci din ceea ce suntem”.

10. Alcătuește 2-3 întrebări pentru a obține confirmarea înțelegerii unor informații din textul audiat.

11. Ascultă textul a doua oară și identifică sinonimele cuvintelor propuse. Alcătuește 2-3 enunțuri cu unele dintre ele, la alegere:

a boți, zâmbind, prețios, a-și menține, importanță

12. Prezintă rezumatul textului audiat, în 3-5 enunțuri.

LECTURĂ

13. Citește textul de mai jos și determină tema abordată.

INSCRIȚIE PE O GRĂMADĂ DE CIOBURI

Nu-mi place să trăiesc între lucruri scumpe, valoarea materială a obiectelor mă înspăimantă. Ideea că n-am voie să scap din mână paharul, că ar fi o nenorocire să ciobesc farfurioara, că e de neiertat să pătez covorul o consider un atentat la libertatea mea nu numai de mișcare, ci și de gândire. Faptul de a purta o podoabă pe care nu trebuie să o pierd, de a avea o haină de care trebuie să am grijă, de a stăpâni ceva ce mi-ar putea fi furat mi se pare intolerabil. Pentru că orice dependență de materie mi se pare de nesuportat, pentru că orice posesie este o dependență.

Îmi dau seama că ceea ce spun îmi poate atrage disprețul unei întregi categorii de fini degustători ai frumuseților și bunurilor lumii. Am auzit și am citit de atâtea ori că, băut dintr-o cupă de cristal, vinul este altfel, încât îmi dau seama că e descalificant să mărturisești că de teama de a nu depinde de cupă poți să renunți și la vin. Cu atât mai mult cu cât spaima de valoare devine implicit și spaima de frumusețe, frumusețea însăși fiind, din cele mai vechi timpuri, convertibilă în valoare materială. Și totuși, nimic nu mi se pare mai firesc. Ofensiva lucrurilor este atât de puternică și de violentă, încât nicio precauție nu mi se pare exagerată pentru a rămâne dincolo de granițele stăpânirii lor. Ceea ce poate fi considerat o lipsă de gust este astfel numai o intransigență puțin fanatică, ceea ce poate semăna unei exagerate simplități, este, dimpotrivă, complicația unui spirit încăpățânat și neliniștit de fragilitatea libertății sale.

Admir inestimabilele obiecte frumoase, în muzee, fără cea mai mică dorință de a le stăpâni, de a le avea, de a fi ale mele, fără nicio tentativă de a stabili între ele și mine o altă legătură decât cea a privirii scurte și admirative în treacăt. Mă mulțumesc cu ulcele de pământ, care se sparg ușor și fără regrete, port podoabe pe care le rătăcesc și le uit, trec printre lucruri, care nu au asupra mea niciun drept și nicio legătură, cu singura grijă de a nu avea de pierdut decât lanțurile, cu singura obsesie că se pierd cu atât mai greu cu cât sunt mai scumpe. Și arunc la gunoi fărâșul cu cioburile care au prilejuit aceste gânduri, cu sentimentul încurajator că am mai sfărâmat o verigă...

(Ana Blandiana)

CARTE DE IDENTITATE

Ana Blandiana

(n. la 25.03.1942) –

poetă, prozatoare, traducătoare,
publicistă, activistă civică.

Nume la naștere: Otilia Valeria Corman

Volume de poezii: *La cules îngeri, Soarele de apoi, La bibliotecă. Persoana întâia plural, Refluxul sensurilor, Pleoape de apă, Variațiuni pe o temă dată* ș.a.

Cărți de eseuri: *Calitatea de maritor, Geniul de a fi, Istoria ca viitor, Soră Lume.*

Cărți de proză: *Cele patru anotimpuri, Sertarul cu aplauze.*

Activitate profesională: Redactor la diverse reviste, fondator și președinte al Fundației Academia Civică.

Aprecieri: Este membru corespondent al Academiei Române. Autoare de cărți și de volume publicate în 26 de limbi ale lumii.

LEXIC

inscripție – надпись

ciob – fragment dintr-un obiect spart

a înspăimânta – a inspira spaimă

atentat – (*fig.*) atac îndreptat împotriva unor sentimente, concepții etc.

a mărturisi – *aici:* a declara, a afirma

implicit – care se înțelege de la sine

convertibil – care poate fi convertit, schimbat

exagerat – care depășește realitatea

a stabili – *sin.:* a fixa

ulcică – oală mică de lut

a rătăci – *aici:* a pierde

lanț – șir de verigi unite între ele

obsesie – preocupare chinuitoare

fărâș – obiect casnic pentru strâns gunoiul

a prilejui – *aici:* a da naștere

a sfărâma – a desface în bucăți mici

verigă – (*fig.*) element de legătură

14. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare dintre cuvintele propuse:

inscripție;

a mărturisi;

atentat;

a stabili;

obsesie.

15. Transcrie din text enunțurile care indică:

a) lucruri inadmisibile;

c) locul obiectelor frumoase și prețioase;

b) convertibilitatea frumuseții;

d) lucruri de care se debarasează autoarea.

16. Completează enunțurile, folosind informații potrivite din text.

a) Valoarea materială a obiectelor...

d) De multe ori nicio precauție...

b) Orice dependență de lucruri...

e) E bine să admirăm frumusețea lucrurilor expuse...

c) Adesea spaima de valoare...

f) E mult mai ușor...

17. Formulează întrebări referitoare la text care să aibă începutul propus. Adresează întrebările colegilor.

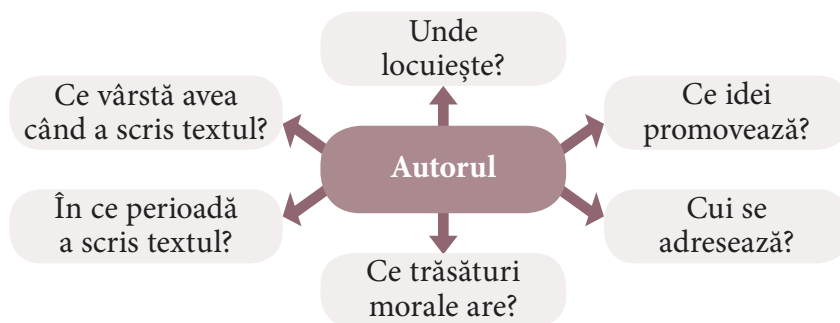

18. Selectează din text câte două idei pentru fiecare rubrică. Argumentează-ți opiniile. Utilizează și acte comunicative.

Idei cu care ești de acord	Idei cu care nu ești de acord

19. Propune un alt titlu care ar ilustra mesajul textului. Justifică-ți alegerea într-un enunț.

20. Lucrați în perechi. Recitiți textul și deduceți felul de a fi al autorului. Utilizați întrebările propuse pentru a contura portretul autorului. Prezentați colegilor textul elaborat.

21. Explică, în trei enunțuri, actualitatea mesajului din text.

22. Recitește textul. Selectează și transcrie în prima coloană o secvență de text care te-a impresionat. Comentează secvența extrasă.

Secvența	Comentariul

23. Formulează două concluzii la care ai ajuns în urma lecturii textului.

24. Redactează, în șapte enunțuri, rezumatul textului *Inscripție pe o grămadă de cioburi*. Prezintă rezumatul în fața colegilor.

VORBIRE

25. Scrie câte un cuvânt pentru fiecare literă a termenului VALOARE. Argumentează fiecare cuvânt selectat.

V	A	L	O	A	R	E
---	---	---	---	---	---	---

26. Completează gândurile despre valoarea lucrurilor, utilizând cuvintele dintre paranteze. Formulează o concluzie în urma lecturii textului obținut.

Valoarea lucrurilor nu este dată de timpul cât ele există, ci de intensitatea cu care le percepem și le trăim, de aceea există clipe..., lucruri... și persoane... Numai timpul poate stabili valoarea... și profunzimea... Prin boală recunoaștem valoarea..., prin rău – valoarea..., prin foame – valoarea..., prin efort – valoarea...

(binelui, odihnei, lucrurilor, sănătății, inexplicabile, de neuitat, hranei, de neînlocuit, sentimentelor)

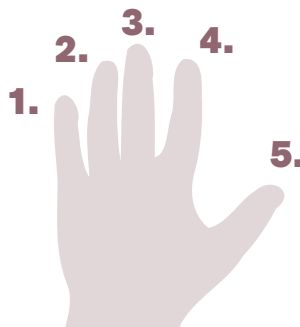
27. Explică, în trei enunțuri, care este legătura dintre textul Anei Blandiana și afirmația: *În viață nu contează neapărat cantitatea sau valoarea lucrurilor obținute, ci felul în care știi să te bucuri de ele.*

28. Lucrați în perechi. Desenați fiecare pe o foaie conturul palmei. Scrieți pe fiecare deget informația indicată în repere. Comparați apoi răspunsurile cu ale colegului. Formulați câte o concluzie.

Repere:

1. Cele mai bune două calități ale mele sunt...
2. Mă simt mândru/mândră atunci când...
3. Sunt valoros/valoroasă pentru că...
4. Sunt bun/bună la...
5. Îmi place la mine...

Sunt o persoană valoroasă

29. Completează următoarele enunțuri pentru a obține *Contractul de valoare cu tine însuși*:

- În viitor îmi propun să-mi dezvolt următoarele valori pozitive: ..., ..., ...
- Voi putea face acest lucru implicându-mă în ..., ..., ...
- Persoanele care mă vor ajuta sunt ..., ..., ...

30. Examinează imaginile. Spune ce valoare are lucrul/obiectul pentru persoanele din imagini.

- 31.** Lucrați în echipe. Alcătuiți harta cuvântului VALOARE. Fiecare echipă va prezenta informația pe un poster.

Toate semnificațiile cuvântului cu exemple	I	II	Importanța noțiunii pentru om
Modul cum se exteriorizează unele valori	III	IV	Decalogul valorilor de care ne ghidăm în viață

- 32.** Alege șase valori pe care le consideri importante pentru tine. Prezintă colegilor valorile selectate și argumentează fiecare alegere, în câte un enunț.

omul	pământul	familia	țara	limba	cultura	pacea	cunoștințele
dragostea	prietenia	politețea	adevărul	altruismul	dreptatea	integritatea	bunul-simț

- 33.** De obicei, în fabule se satirizează lipsa unor valori morale în societate. Citește fabula lui Alecu Donici *Doi câini*, apoi completează tabelul de mai jos.

DOI CÂINI

Un câine, de pe neam dulău,
 Prielnic, credincios către stăpânul său,
 Odată au văzut
 Pe vechiul cunoscut,
 Juju, cățel tărcat,
 Ce din ogradă an în curte s-au luat
 Și carele acum, la o fereastră-n casă,
 Șezând pe un covor de cele mai frumoase,
 Afară mândru se uita.
 – Jujucă: ce mai faci mata?
 Întreabă câinele, din coadă dând încet.
 (Acesta între câini e semnul de respect.)
 – Îți mulțumesc, *mon cher*! răspunse lui Juju.
 Sunt bine. Dorm, mănânc, alerg, mă hârjonesc
 Și pe saltele moi când vreau mă tăvălesc.
 Dar spune-mi: ce faci tu?
 – Eu sunt ca purure. Rabd foame, ploaie, ger,
 Păzind ograda la boier;
 Dorm lângă poartă, sau cu caii,

Și de la bucătari ades mănânc bătaie.
 Ba ieri și un fecior trei lovituri mi-au tras,
 Pentru că n-am lătrat la vreme și la ceas.

Dar tu, Juju, cu ce-ntâmplare
 Ai căpătat favor asupra-ți așa mare?
 Ce slujbă la stăpân în faptă împlinești?
 Fiind atât de mic, în ce te bizuiești?
 – Eu! au răspuns Juju. Mă mir de întrebare!
 Eu fac *apporte* și joc ca omul în picioare!

Din oameni iarăși sunt la soartă în favor,
 Pentru că-n două labe știu a umbla ușor
 Și fac *apporte*
 Când pot.

(Alecu Donici)

Valori prezentate	Nonvalori satirizate
<i>Exemplu:</i> Truda/străduința dulăului	<i>Exemplu:</i> Lingușirea lui Juju

- 33.1.** Invocă și alte fabule, din literatura română sau din literatura altor popoare, în care sunt apreciate diverse valori ori sunt satirizate unele nonvalori.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul indicativ: timpul viitor

Noțiuni generale

Timpul viitor exprimă o acțiune care se va desfășura după momentul vorbirii.

Timpul viitor are forme diferite pentru **limba scrisă** și pentru **limba vorbită**.

De exemplu:

- viitorul literar – Oamenii mereu **vor aprecia** lucrurile de valoare.
- viitorul popular – Toți **o să aprecieze** fapta ta bună.

Timpul viitor utilizat în **limbajul literar** este alcătuit din formele specifice de indicativ prezent ale verbului auxiliar **a vrea** + infinitivul verbului de conjugat fără prepoziția **a**.

Modele de conjugare a verbelor la timpul viitor literar

Diateza activă	Diateza reflexivă	
	cu pronume la cazul dativ	cu pronume la cazul acuzativ
Eu voi } înțelege Tu vei } învăța El, ea va } dedica Noi vom } sprijini Voi veți } îndrăgi Ei, ele vor } cugeta	Eu îmi voi } dedica Tu îți vei } prezenta El, ea își va } alege Noi ne vom } aduce Voi vă veți } reveni Ei, ele se vor } întâlni	Eu mă voi } bucura Tu te vei } împăca El, ea se va } uita Noi ne vom } întoarce Voi vă veți } îndrăgosti Ei, ele se vor } pregăti

Atenție! Verbele la timpul viitor literar au și formă inversă, care se scrie cu cratimă.

De exemplu: **Va veni** o zi. – **Veni-va** o zi.

Viitorul popular se formează în felul următor:

- cu elementul invariabil **o** + conjunctivul prezent al verbului de conjugat;
- cu verbul auxiliar **a avea** la indicativ prezent + conjunctivul prezent al verbului de conjugat.

De exemplu: Eu **o să aștept** doar câteva minute. El **are să revină** săptămâna viitoare.

Modele de conjugare a verbelor la timpul viitor popular

Diateza activă		Diateza reflexivă			
		cu pronume la cazul dativ		cu pronume la cazul acuzativ	
o să am	am să fiu	o să-mi fac	am să-mi aduc	o să mă uit	am să mă simt
o să ai	ai să fii	o să-ți faci	ai să-ți aduci	o să te uiți	ai să te simți
o să aibă	are să fie	o să-și facă	are să-și aducă	o să se uite	are să se simtă
o să avem	avem să fim	o să ne facem	avem să ne aducem	o să ne uităm	avem să ne simțim
o să aveți	aveți să fiți	o să vă faceți	aveți să vă aduceți	o să vă uitați	aveți să vă simțiți
o să aibă	au să fie	o să-și facă	au să-și aducă	o să se uite	au să se simtă

34. Construiește câte un enunț dezvoltat cu fiecare verb la modul indicativ, timpul viitor literar:

a aprecia;

a se aprecia;

a-și aprecia.

35. Descrie, în 6-7 enunțuri, cum îți vezi parcursul vieții în următorii 3-5 ani, după absolvirea liceului. Utilizează verbe la timpul viitor.

Poți începe astfel: În acest an școlar voi depune efort, ca să acumulez multe cunoștințe și să-mi formez diverse competențe. Cu siguranță, voi...

35.1. Citește ce a scris colegul de bancă despre parcursul său și prezintă informația citită la persoana a treia.

36. Lucrați în perechi. Continuați enunțurile, utilizând verbe la timpul viitor literar. Comparați variantele propuse cu ale colegilor.

37. Există atât de multe lucruri a căror valoare nu o apreciem. Alcătuieste o listă din cinci lucruri simple și indică, în câte două enunțuri, ce se va întâmpla dacă fiecare din ele va dispărea. Urmează modelul.

Deșteptătorul

1. Nu ne vom putea gestiona timpul la fel de bine și ușor.
2. Vom întârzia și vom rata unele activități importante pentru noi.

38. Dezvoltă, într-un text coerent de 6-7 enunțuri, conform algoritmului strategiei PRES, afirmația lui Thomas Mann: *Valoarea unui lucru crește proporțional cu dificultatea de a-l dobândi.* Utilizează și acte comunicative.

- P** – Exprimă-ți **părerea**.
R – Dezvoltă opinia ta printr-**un raționament**.
E – Oferă **un exemplu** potrivit.
S – Realizează **o sinteză** (o concluzie).

39. Inițiază un dialog din opt replici complete cu cineva dintre persoanele dragi/apropiate despre viitor cu titlul: *Cum va arăta societatea noastră peste 20 de ani?* Îl poți înregistra audio la telefon.

40. Alege una dintre afirmații și scrie un eseu, din 12 enunțuri, pornind de la mesajul acesteia. Propune un titlu creativ pentru eseu. Respectă și reperele propuse.

Repere:

– explică ideea afirmației;	– folosește un exemplu;
– prezintă argumente convingătoare;	– formulează o concluzie.
– exprimă-ți opinia;	

„Valoarea omului se măsoară după greutățile pe care el le învinge.” (Voltaire)

„Valoarea ta stă în ceea ce ești, nu în ceea ce ai.” (Thomas Edison)

„Nu încerca să fii un om de succes, ci un om de valoare.” (Albert Einstein)

„Unele lucruri sunt iubite pentru că au valoare, altele au valoare pentru că sunt iubite.” (C.S. Lewis)

Lecția 4

Dragostea ca valoare umană

Adevărata dragoste este
când dai totul fără urmă.
Paulo Coelho

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

dragoste = iubire = amor = afecțiune
patimă = pasiune
a călăuzi = a îndruma
a-i păsa = a se îngrijora
a scânteia = a străluci

Antonime

dragoste ≠ ură
muritor ≠ nemuritor
terestru ≠ celest
a răsări ≠ a apune
înger ≠ demon

Cuvinte polisemantice

crud – nefiert, nefript, necopt (suficient)
crud – neomenos, nemilos

Omonime

port – îmbrăcămintă folosită la anumite ocazii
port – complex tehnic amenajat pe malul unei ape

Paronime

a (se) cufunda – a intra în adânc
a confunda – a lua un lucru drept altul
geană – firisoare fine de păr de pe marginea pleoapei
genă – element prin care se transmit caractere ereditare

Sintagme și expresii

De pripas (despre copii) = abandonat, părăsit
Acu-i acu = a sosit clipa hotărâtoare
A(-și) încerca norocul = a căuta să vezi dacă ai noroc, întreprinzând acțiuni riscante sau primejdioase
A-și vedea de treabă = a se ocupa de treburile personale; a nu se amesteca în treburile altora
Din bob în bob = amănunțit
Bată-l vina! = exprimă o mustrare cu o nuanță de simpatie
Pe ales = aparte, deosebit, special

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [d], [t], [n].

Cu dragoste, în toate cele, se aprinde, palate de mărgean, îi închide geana, două patimi, dătător de moarte, rămâne departe, să-și aducă aminte.

1.1. Include în enunțuri două îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Alcătuiește enunțuri care să demonstreze diferite sensuri ale cuvintelor:

crud;

port.

3. Redactează câte un enunț cu fiecare pereche de antonime:

a) muritor ≠ nemuritor; b) înger ≠ demon.

4. Alcătuiește enunțuri cu o pereche de cuvinte de la rubrica *Paronime*.

5. Scrie pentru cuvântul *dragoste*:

familia
lexicală

sinonime

antonime

6. Formează un clustering din cuvintele care se asociază cu noțiunea de *dragoste*. Explică asocierile.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A exprima acordul/dezacordul

- Ești de acord că dragostea este o valoare?
- Sunt de acord! Într-adevăr, dragostea este cea mai importantă valoare umană.
- Desigur, au dreptate cei care...
- Firește, eu accept această abordare a...
- Fără îndoială, sunt de acord cu...
- (Nu) Are dreptate cel care afirmă/spune că...
- Nu e corect să spunem că...
- În niciun caz nu accept și nu tolerez...

A cere/a da explicații

- Explicați-mi/explicați-ne, vă rog, ...
- Îndată îți/vă explic de ce...
- Am nevoie de niște explicații, vă rog!
- Putem discuta pentru a lămurii niște lucruri.
- Cine îmi poate explica...
- N-am înțeles ce s-a întâmplat...
- Explică-mi: de ce fata din rude mari împărătești refuză să-l urmeze pe Hyperion?
- Fetei îi era frică de târâmurii necunoscute.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Completează organizatorul grafic cu câte trei informații pentru fiecare indiciu.

Cărți/opere
despre dragoste

Filme
despre dragoste

Cupluri celebre
de îndrăgostiți

Simboluri pentru
cuvântul *dragoste*

AUDIERE

9. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în DEX.

– Spuneam că astăzi vom vorbi despre dragoste. Da, da, despre dragoste. Maria Răzeșu, citește poemul „La steaua”, îi zise el celei mai bune eleve din clasă.

În acea liniște de după furtună, vocea ei cristalină răsună ca într-un amvon.

Toată clasa era numai ochi și urechi. Poemul lui Eminescu îi ajută să creeze o ambianță de încredere și sinceritate, atât de necesară unei discuții de suflet.

– Poetul Eminescu, zise Ulmu, crede că iubirea îl poate face pe om mai bun, mai frumos, mai puternic. Că de Iubire are parte doar cel care dăruiește Iubire. Că prin dragoste omul cunoaște nemurirea. Dar tu, Maria Răzeșu, ce crezi despre dragoste?! i se adresa profesorul elevei care mai stătea în picioare.

(Fragment adaptat din romanul
Tema pentru acasă de Nicolae Dabija)

10. Ascultă textul și încercuiește răspunsul corect. Argumentează-ți opțiunea.

Elevii la lecție vor discuta:
a) despre limba română;
b) despre dragoste.

Poezia lui Mihai Eminescu a fost citită:
a) de profesor;
b) de unul dintre elevi.

11. Explică sensul expresiilor/îmbinărilor de cuvinte din text:

a) a fi numai ochi și urechi; b) a avea parte de iubire; c) a răsună ca într-un amvon.

11.1. Scrie, cu fiecare expresie/îmbinare de cuvinte, câte un enunț.

LECTURĂ

12. Citește poemul *Luceafărul* și spune ce propunere îi face Hyperion fetei din rude mari împărătești.

LUCEAFĂRUL

A fost odată ca-n povești,
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărătești,
O prea frumoasă fată.

Și era una la părinți
Și mândră-n toate cele,
Cum e Fecioara între sfinți
Și luna între stele.

Din umbra falnicelor bolți
Ea pasul și-l îndreaptă
Lângă fereastră, unde-n colț
Luceafărul așteaptă.

Privea în zare cum pe mări
Răsare și străluce,
Pe mișcătoarele cărări
Corăbii negre duce.

Îl vede azi, îl vede mâini,
Astfel dorința-i gata;
El iar privind de săptămâni,
Îi cade dragă fata.

Cum ea pe coate-și răzima
Visând ale ei tample,
De dorul lui și inima
Și sufletu-i se împle.

Și cât de viu s-aprinde el
În orișicare sară,
Spre umbra negrului castel
Când ea o să-i apară.

* * *

Și pas cu pas pe urma ei
Alunecă-n odaie,
Țesând cu recile-i scânteii
O mreață de văpaie.

Și când în pat se-ntinde drept
Copila să se culce,
I-atinge mâinile pe piept,
I-nchide geana dulce;

Și din oglindă luminiș
Pe trupu-i se revarsă,
Pe ochii mari, bățând închiși,
Pe fața ei întoarsă.

Ea îl privea cu un surâs,
El tremura-n oglindă,
Căci o urma adânc în vis
De suflet să se prindă.

Iar ea vorbind cu el în somn,
Oftând din greu suspină:
– O, dulce-al nopții mele domn,
De ce nu vii tu? Vină!

Cobori în jos, lucefăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n casă și în gând
Și viața-mi luminează!

El asculta tremurător,
Se aprindea mai tare
Și s-arunca fulgerător,
Se cufunda în mare;

Și apa unde-au fost căzut
În cercuri se rotește,
Și din adânc necunoscut
Un mândru tânăr crește.

Ușor el trece ca pe prag
Pe marginea ferestei
Și ține-n mână un toiag
Încununat cu trestii.

Părea un tânăr voievod
Cu păr de aur moale,
Un vânător giulgi se-ncheie nod
Pe umerele goale.

Iar umbra feței străvezii
E albă ca de ceară –
Un mort frumos cu ochii vii
Ce scânteie-n afară.

CARTE
DE IDENTITATE

Mihai Eminescu

(1850-1889) –

poet, prozator, jurnalist.

Debut literar: Poezia *De-aș avea*

Titluri de poezie: *Ce e amorul?*,
Și dacă..., *Floare albastră*, *Dorința*, *Lacul*, *Odă* etc.

Lucrări în proză: *Făt-Frumos din lacrimă*, *Cezara*, *Sărmanul Dionis*, *Geniu pustiu*.

Publicistică: *În unire e tăria*, *Reflectare*.

Activitate profesională: sufleur, copist, director de bibliotecă, revizor școlar, redactor la ziarul *Timpu*.

– Din sfera mea venii cu greu
Ca să-ți urmez chemarea,
Iar cerul este tatăl meu
Și mumă-mea e marea.

Ca în cămara ta să vin,
Să te privesc de-aproape,
Am coborât cu-al meu senin
Și m-am născut din ape.

O vin'! odorul meu nespus,
Și lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă.

Colo-n palate de mărgean
Te-oi duce veacuri multe,
Și toată lumea-n ocean
De tine o s-asculte.

– O, ești frumos, cum numa-n vis
Un înger se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată;

Străin la vorbă și la port,
Lucești fără de viață,
Căci eu sunt vie, tu ești mort,
Și ochiul tău mă-ngheață.

Trecu o zi, trecură trei
Și iarăși, noaptea, vine
Luceafărul deasupra ei
Cu razele-i senine.

Ea trebui de el în somn
Aminte să-și aducă
Și dor de-al valurilor domn
De inim-o apucă:

– Cobori în jos, lucefăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n casă și în gând
Și viața-mi luminează!

Cum el din cer o auzi,
Se stinse cu durere,
Iar ceru-ncepe a roti
În locul unde piere;

În aer rumene văpăi
Se-ntind pe lumea-ntreagă,
Și din a chaosului văi
Un mândru chip se-ncheagă;

Pe negre vițele-i de păr
Coroana-i arde pare,
Venea plutind în adevăr
Scăldat în foc de soare.

Din negru giulgi se desfășor
Marmoreele brațe,
El vine trist și gânditor
Și palid e la față;

Dar ochii mari și minunați
Lucesc adânc himeric,
Ca două patimi fără saț
Și pline de-ntuneric.

– Din sfera mea venii cu greu
Ca să te-ascult ș-acuma,
Și soarele e tatăl meu,
Iar noaptea-mi este muma;

O, vin', odorul meu nespus,
Și lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă.

O, vin', în părul tău bălai
S-anin cununi de stele,
Pe-a mele ceruri să răsai
Mai mândră decât ele.

– O, ești frumos cum numa-n vis
Un demon se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată!

Mă dor de crudul tău amor
A pieptului meu coarde,
Și ochii mari și grei mă dor,
Privirea ta mă arde.

– Dar cum ai vrea să mă cobor?
Au nu-nțelegi tu oare,
Cum că eu sunt nemuritor,
Și tu ești muritoare?

– Nu caut vorbe pe ales,
Nici știu cum aș începe –
Deși vorbești pe înțeles,
Eu nu te pot pricepe;

Dar dacă vrei cu crezământ
Să te-ndrăgesc pe tine,
Tu te coboară pe pământ,
Fii muritor ca mine.

REPERE DESPRE OPERĂ

Specia literară: poem.

Izvoare de inspirație:

Basmul *Fata din grădina de aur* de Richard Kunisch; mitul *Zburătorului*; filosofia lui Arthur Schopenhauer; viața poetului, ridicată la nivel de simbol.

Structura operei: poemul conține 98 de strofe și e structurat în patru părți.

Locul acțiunilor: acțiunile se desfășoară în cele două lumi: terestră și celestă.

Personajele: Luceafărul = Hyperion, Cătălina, Cătălin, Demiurg (Creatorul Universului).

Tema operei: Condiția omului de geniu, felul în care acesta se raportează la lumea din jur, la iubire, la cunoaștere.

Ideea: *geniul aici, pe pământ, nici e capabil de a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc.*

Valoarea operei: e considerată capodoperă a creației eminesciene.

Scriind *Luceafărul*, Eminescu a schițat „cea mai bună autobiografie pe care un poet ar putea s-o prezinte sie însuși și lumii întregi”. (Mircea Eliade)

– Tu-mi cei chiar nemurirea mea
În schimb pe-o sărutare,
Dar voi să știi asemenea
Cât te iubesc de tare;

Da, mă voi naște din păcat,
Primind o altă lege;
Cu vecinicia sunt legat,
Ci voi să mă dezlege.

Și se tot duce... S-a tot dus.
De dragu-unei copile,
S-a rupt din locul lui de sus,
Pierind mai multe zile.

* * *

În vremea asta Cătălin,
Viclean copil de casă,
Ce umple cupele cu vin
Mesenilor la masă,

Un paj ce poartă pas cu pas
A-mpărătesii rochii,
Băiat din flori și de pripas,
Dar îndrăzneț cu ochii,

Cu obrăjei ca doi bujori
De rumeni, bată-i vina,
Se furișează pânditor
Privind la Cătălina.

Dar ce frumoasă se făcu
Și mândră, arz-o focul;
Ei, Cătălin, acu-i acu
Ca să-ți încerci norocul.

Și-n treacă o cuprinse lin
Într-un ungher degrabă.
– Da' ce vrei, mări Cătălin?
Ia du-t' de-ți vezi de treabă.

– Ce voi? Aș vrea să nu mai stai
Pe gânduri totdeauna,
Să râzi mai bine și să-mi dai
O gură, numai una.

– Dar nici nu știu măcar ce-mi ceri,
Dă-mi pace, fugi departe –
O, de luceafărul din cer
M-a prins un dor de moarte.

– Dacă nu știi, ți-aș arăta
Din bob în bob amorul,
Ci numai nu te mânia,
Ci stai cu binișorul.

Cum vânătoru-ntinde-n crâng
La păsărele lațul,
Când ți-oi întinde brațul stâng
Să mă cuprinzi cu brațul;

Și ochii tăi nemișcători
Sub ochii mei rămâie...
De te înalț de subsuori
Te-nalță din călcăie;

Când fața mea se pleacă-n jos,
În sus rămâi cu fața,
Să ne privim nesățios
Și dulce toată viața;

Și ca să-ți fie pe deplin
Iubirea cunoscută,
Când sărutându-te mă-nclin,
Tu iarăși mă sărută.

Ea-l asculta pe copilaș
Uimită și distrasă,
Și rușinos și dragălaș,
Mai nu vrea, mai se lasă,

Și-i zice-ncet: – Încă de mic
Te cunoșteam pe tine,
Și guraliv și de nimic,
Te-ai potrivi cu mine...

Dar un luceafăr, răsărit
Din liniștea uitării,
Dă orizon nemărginit
Singurătății mării;

Și tainic genele le plec,
Căci mi le umple plânsul
Când ale apei valuri trec
Călătorind spre dânsul;

Lucește c-un amor nespus,
Durerea să-mi alunge,
Dar se înalță tot mai sus,
Ca să nu-l pot ajunge.

Pătrunde trist cu raze reci
Din lumea ce-l desparte...
În veci îl voi iubi și-n veci
Va rămânea departe... [...]

– Tu ești copilă, asta e...
Hai ș-om fugi în lume,
Doar ni s-or pierde urmele
Și nu ne-or ști de nume,

Căci amândoi vom fi cuminți,
Vom fi voioși și teferi,
Vei pierde dorul de părinți
Și visul de luceferi.

* * *

Porni lucefărul. Creșteau
În cer a lui aripe,
Și căi de mii de ani treceau
În tot atâtea clipe. [...]

– De greul negrei vecinicii,
Părinte, mă dezleagă
Și laudat pe veci să fii
Pe-a lumii scară-ntreagă;

O, cere-mi, Doamne, orice preț,
Dar dă-mi o altă soarte,
Căci tu izvor ești de vieți
Și dătător de moarte;

Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire,
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oră de iubire... [...]

– Hyperion, ce din genuni
Răsai c-o-ntreagă lume,
Nu cere semne și minuni
Care n-au chip și nume;

Tu vrei un om să te socoți,
Cu ei să te asameni?
Dar piară oamenii cu toți,
S-ar naște iarăși oameni. [...]

Îți dau catarg lângă catarg,
Oștiri spre a străbate
Pământu-n lung și marea-n larg,
Dar moartea nu se poate...

Și pentru cine vrei să mori?
Întoarce-te, te-ndreaptă
Spre-acel pământ rătăcitor
Și vezi ce te așteaptă.

* * *

În locul lui venit din cer
Hyperion se-ntoarce
Și, ca și-n ziua cea de ieri,
Lumina și-o revarsă. [...]

Și umple cu-ale ei scânteii
Cărările din crânguri.
Sub șirul lung de mândri tei
Sedea doi tineri singuri:

– O, lasă-mi capul meu pe sân,
Iubito, să se culce
Sub raza ochiului senin
Și negrăit de dulce;

Cu farmecul luminii reci
Gândirile străbate-mi,
Revarsă liniște de veci
Pe noaptea mea de patimi.

Și de asupra mea rămâi
Durerea mea de-o curmă,
Căci ești iubirea mea dentăi
Și visul meu din urmă.

Hyperion vedea de sus
Uimirea-n a lor față;
Abia un braț pe gât i-a pus
Și ea l-a prins în brață...

Miroase florile-argintii
Și cad, o dulce ploaie,
Pe creștetele-a doi copii
Cu plete lungi, bălaie.

Ea, îmbătătată de amor,
Ridică ochii. Vede
Luceafărul. Și-ncetșor
Dorințele-i încrede:

– Cobori în jos, lucefăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n codru și în gând,
Norocu-mi luminează!

El tremură ca alte dăți
În codri și pe dealuri,
Călăuzind singurătăți
De mișcătoare valuri;

Dar nu mai cade ca-n trecut
În mări din tot înaltul:
– Ce-ți pasă ție, chip de lut,
Dac-oi fi eu sau altul?

Trăind în cercul vostru strâmt,
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

(Mihai Eminescu)

LEXIC

lucefăr – (*fig.*) epitet dat unui bărbat cu calități deosebite

falnic – *sin.*: măreț

a aluneca – *aici*: a se mișca lin

mreață – (*fig.*) pânză

văpaie – (*fig.*) lumină strălucitoare

a se revărsa – a se împrăștia

giulgi – pânză subțire și fină

cămară – încăpere mică

a scânteia – *sin.*: a străluci

marmoriu – ca de marmoră, alb

bălai – *sin.*: blond

crud – *aici*: neîndurător

a dezlega – *aici*: a da voie

a pieri – *sin.*: a muri, a dispărea

gură – *aici*: sărutare

a se mânia – *sin.*: a se înfuria

teafăr – sănătos

genune – *sin.*: prăpastie adâncă, hău

a se socoti – *aici*: a se considera

catarg – *aici*: navă maritimă, corabie

menit – *sin.*: predestinat

crâng – pădurice cu arbori tineri

negrăit (de) – *sin.*: incredibil

a curma – *sin.*: a întrerupe

creștet – vârful capului

a călăuzi – *sin.*: a îndruma

cerc – *aici*: lume, societate

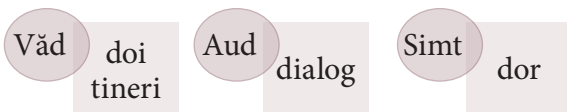
strâmt – *sin.*: îngust, neîncăpător

13. Găsește în text versurile care indică:

- descrierea fetei din rude mari împărătești;
- prima/a doua/a treia chemare a fetei;
- prima apariție a Luceafărului;
- informații despre originea Luceafărului/a fetei;
- refuzul fetei de a-l urma pe Lucefăr;
- condiția înaintată de fata din rude mari împărătești;

- răspunsul Luceafărului oferit fetei;
- originea lui Cătălin;
- încercarea lui Cătălin de a o cuceri pe Cătălina;
- răspunsul lui Demiurg la rugămintea lui Hyperion;
- dezamăgirea Luceafărului.

14. Citește poemul și completează pe caiet casetele cu 5-6 exemple, conform modelului. Comentează alegerile.

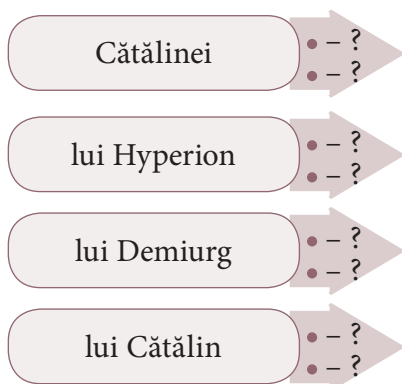
15. Completează enunțurile, utilizând informații din text.

- Fata din rude mari împărătești...
- Luceafărul când aude...
- Cătălin este... care...
- Demiurg refuză... și...

16. Selectează din poem câte trei întâmplări/acțiuni care au loc:

17. Recitește poemul, apoi adresează câte două întrebări:

VORBIRE

22. Citește informația de la rubrica *Carte de identitate* și prezintă succint colegilor.
23. Identifică și spune ce moment din poem ilustrează imaginile. Argumentează.

18. Lucrați în perechi. Recitați pe roluri fragmentele ce conțin dialoguri, respectând intonația și semnele de punctuație.

19. Descrie, în 6-7 enunțuri, cum a evoluat legătura sentimentală dintre cele două personaje din lumea terestră.

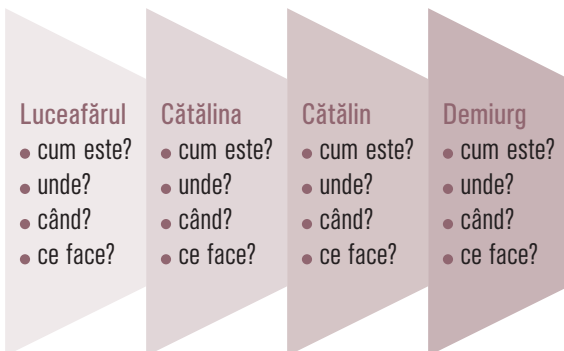

20. Lucrați în echipe. Selectați din poem scenele ce definesc trăirile personajului principal și ilustrați starea lui de spirit pe moment. Prezentați informația în 5-6 enunțuri.

Luceafărul aude prima chemare a fetei	I	II	Luceafărul aude a doua chemare a fetei
	III	IV	
Luceafărul discută cu Demiurg			Luceafărul îi vede pe Cătălin și Cătălina

21. Redactează, în cel mult 12 enunțuri, rezumatul poemului, respectând succesiunea logică a evenimentelor. Prezintă rezumatul colegilor.

24. Examinează modul de a fi al protagoniștilor poemului, selectând din text detalii relevante. Notează-le într-o fișă, urmând reperele propuse.

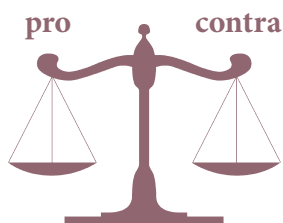
25. Caracterizați-l, în 3-4 enunțuri, pe Hyperion, așa cum este prezentat:

de Demiurg

de Cătălina

26. Pornind de la conținutul poemului, justifică afirmația, în 2-3 enunțuri, că pe pământ *Luceafărul* nici nu e capabil de a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit.

27. Lucrați în perechi. Elaborați o listă de argumente *pro* și *contra* deciziei lui Hyperion de a renunța la nemurire în favoarea dragostei.

28. Concretizează, în câte două enunțuri, semnificația versurilor propuse din poemul *Luceafărul*.

- a) Îl vede azi, îl vede mâini,
Astfel dorința-i gata...
- b) De dorul lui și inima
Și sufletu-i se împle.
- c) Pătrunde-n casă și în gând
Și viața-mi luminează!
- d) – Dacă nu știi, ți-aș arăta
Din bob în bob amorul...
- e) – Ce-ți pasă ție, chip de lut,
Dac-oi fi eu sau altul?
- f) Trăind în cercul vostru strâmt,
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

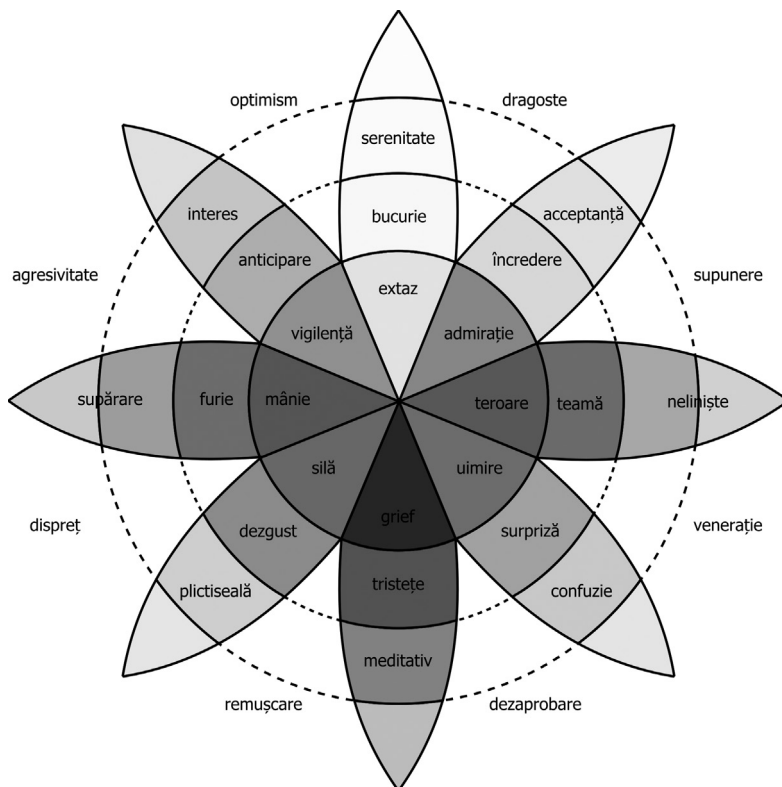
29. Lucrați în echipe. Alegeți unul dintre creioanele colorate și realizați sarcinile, în baza poemului, conform instrucțiunilor:

- **Echipa creionului alb** extrage din text și prezintă trăsăturile fizice ale personajelor.
- **Echipa creionului roșu** descrie trăsăturile morale ale personajelor poemului.
- **Echipa creionului albastru** evidențiază relația pe care o are *Luceafărul* cu celelalte personaje din poem.
- **Echipa creionului galben** încearcă să susțină fiecare personaj al poemului.
- **Echipa creionului negru** scoate în evidență câte un moment în care crede că personajele au greșit.
- **Echipa creionului galben** prezintă 3-4 concluzii pe care le-a tras în urma lecturii poemului.

30. Lucrați în perechi. Găsiți în *Cercul emoțiilor* al lui Robert Plutchik cel puțin 4-5 emoții trăite de Cătălina:

- a) în timp ce aspira la dragostea *Luceafărului*;
- b) în momentul când își găsește dragostea în brațele lui Cătălin.

31.1. Descrieți, în 4-5 enunțuri, starea fetei. Comparați stările fetei în cele două situații și formulați două concluzii.

Cercul emoțiilor al lui Robert Plutchik

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Modul conjunctiv: timpul trecut

Noțiuni generale

Modul conjunctiv are două timpuri: prezent și trecut. **Să** este folosit ca semn al conjunctivului.

Conjunctivul prezent arată o acțiune apropiată de momentul vorbirii.

Conjunctivul trecut arată o acțiune presupusă, pe care vorbitorul o putea realiza în trecut.

Structura conjunctivului trecut = **să** + infinitivul verbului ~~fi~~ + **participiul** verbului de conjugat

Conjunctivul trecut are **aceeași formă** la toate persoanele, la ambele numere:

De exemplu: eu/tu/el/ea/noi/voi/ei/ele să fi iubit.

Datorită pronumelui reflexiv, conjunctivul trecut raportează acțiunea la o anumită persoană.

De exemplu:

- Verbe cu pronume reflexiv **în dativ** – **să-mi** fi amintit (eu); **să-ți** fi cunoscut (tu); **să-și** fi revenit (el, ea); **să ne** fi aflat (noi); **să vă** fi împăcat (voi); **să-și** fi adus aminte (ei, ele).
- Verbe cu pronume reflexiv **în acuzativ** – **să mă** fi întors (eu); **să te** fi iubit (tu); **să se** fi dus (el, ea); **să ne** fi întâlnit (noi); **să vă** fi împăcat (voi); **să se** fi ascultat (ei, ele).

Structura conjunctivului trecut forma negativă = **să** + **negația nu** + infinitivul verbului ~~fi~~ + **participiul** verbului de conjugat

Exemple de utilizare a verbelor la modul conjunctiv, timpul trecut:

Să fi avut altă soartă, Luceafărul ar fi putut fi fericit printre oameni.

Să nu se fi îndrăgostit, nu suferea atât de mult.

Să ne fi spus adevărul, o ajutam.

SCRIERE

31. Selectează din enunțurile de mai jos verbele la modul conjunctiv, timpul trecut.

Dar era Ea... E imposibil să o mai fi întâlnit, să o mai fi văzut și să n-o fi recunoscut, își zicea... Să fi trecut pe lângă ea, fără s-o vadă, fără s-o observe?! (N. Dabija)

32. Continuă enunțurile.

a) Să fi avut mai mult curaj...	c) Să ne fi întâlnit...	e) Să vă fi...
b) Să te fi pregătit...	d) Să nu se fi...	f) Să nu mă fi...

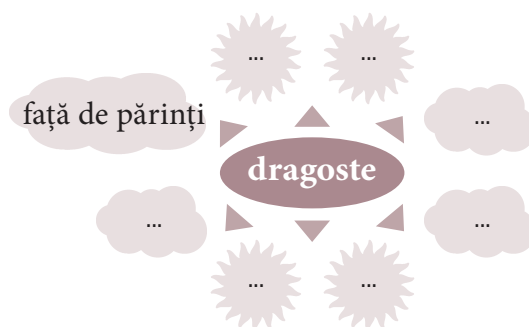
33. Transcrie enunțurile, urmând modelul.

Model: El nu **a dat** explicații. El **să-i fi dat** explicații iubitei, evita conflictul.

a) Eu nu m-am îndrăgostit .	d) Noi nu am acordat atenție.
b) Tu nu ai răspuns la întrebare.	e) Voi nu ați înțeles corect gestul.
c) Ea nu l-a îndrăgit .	f) Ei nu s-au întâlnit .

34. Completează diagrama Lotus după model. Prezintă, în 5-7 enunțuri, cum îți manifesti tu dragostea față de părinți.

Poți începe astfel: Dragostea mea față de părinți se manifestă, în primul rând, prin respectul pe care îl am față de ei.

35. Răspunde, în 2-3 enunțuri, la fiecare întrebare din pătratul lui Descartes. Fă trimiteri la textul poemului *Luceafărul*. Utilizează și verbe la modul conjunctiv, timpul trecut.

Ce s-ar fi întâmplat, dacă Luceafărul nu răspundea la chemarea Cătălinei?	Ce s-ar fi întâmplat, dacă Demiurg îi dădea lui Hyperion o altă soartă?
Pătratul lui Descartes	
Ce NU s-ar fi întâmplat, dacă Cătălina accepta propunerea Luceafărului?	Ce NU s-ar fi întâmplat, dacă Cătălina nu s-ar fi îndrăgostit de Cătălin?

36. Citește rezumatul basmului *Fata din grădina de aur*. Notează trei asemănări și trei deosebiri dintre conținutul poemului *Luceafărul* și al basmului.

Un împărat avea o fată peste seamă de frumoasă. Considerând că nimeni nu este demn a-i fi soț fiicei lui, el hotărăște s-o izoleze de lume. Împăratul construiește un palat din marmură și argint, înconjurându-l cu o grădină cu pomi de aur și flori de pietre scumpe, unde o închide pe fiica sa. Fata locuiește un timp în palat, dar începe să se stingă de dor. De frică să nu moară, slugile deschid fereastra. Într-o zi, fata e văzută de un zmeu, care pătrunde în odaie în chip de ploaie, de vânt cald. Acesta se îndrăgostește de fată. Zmeul îi

propune fetei s-o ia de soție și s-o ducă într-un palat de coral, la fundul mării ori în înălțimea cerului, aproape de soare. Dar fata, temându-se de acele tărâmurii, îi cere zmeului să renunțe la nemurirea sa. Zmeul atunci hotărăște să se ducă la Dumnezeu și să-I ceară să-l elibereze de nemurire. Între timp, un fiu de împărat, Florin, îndrăgostit și el de fată, o convinge să fugă împreună spre împărăția tatălui său și să trăiască fericiți acolo. Zmeul îi ajunge din urmă și prăvălește peste fată o stâncă mare, omorând-o. Fiul de împărat, cuprins de jale, se stinge în Valea Amintirii.

37. Lucrați în echipe. Informați-vă din surse sigure despre sărbătoarea românească a iubirii – *Dragobete* – și prezentați informația în formă de poster.

Ce este Dragobete?	Unde și cum se sărbătorește?
Obiceiuri și tradiții ale sărbătorii	Curiozități despre Dragobete

38. Scrie, în douăsprezece enunțuri, un eseu pornind de la afirmația lui Mihai Eminescu:

„A nu iubi nu e nimica, a nu putea iubi e grozav”. Propune un titlu creativ pentru eseu.

Respectă și reperele:

- explică ideea afirmației;
- prezintă argumente convingătoare;
- exprimă-ți opinia;
- folosește un exemplu din poemul *Luceafărul*;
- formulează o concluzie.

Lecția 5

Unde dragoste nu e, nimic nu e...

Ciuleandra, pentru mine, e o operă
în care se exprimă și se clarifică
taina sufletească mare, e cazul des
repetat al iubirii până la crimă...

Liviu Rebreanu

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

nevastă = soție
sanctiune = pedeapsă
a săvârși = a comite = a înfăptui
dulce = blând = drăguț = agreabil

Antonime

indiscret ≠ discret
iute ≠ lent, încet
a interna ≠ a externa

Cuvinte polisemantice

iute – care acționează sau reacționează repede
iute – care produce o senzație gustativă usturătoare
limpede – curat, străveziu, transparent (despre lichide)
limpede – ușor de înțeles (despre idei)

Paronime

ordinal – numeral care indică locul, ordinea numerică în serie
ordinar – obișnuit, normal; comun
eminent – care se distinge prin calități (intelectuale)
deosebite, excelent
iminent – care nu se poate amâna sau evita

Sintagme și expresii

A face cuiva zile amare = a face (cuiva) necazuri
A nu avea habar (de sau despre ceva) = a nu ști nimic,
a nu avea nicio idee despre ceva
A-și veni în fire = a-și reveni după o emoție puternică
Nici vorbă! = fără doar și poate, desigur
A spune verde (în față sau în ochi) = a spune adevărul
de-a dreptul
A nu-i veni (cuiva) să creadă = exprimă mirarea față de
un lucru de necrezut
A-și face de cap = a duce o viață amorală
A da o mână de ajutor = a ajuta, a sprijini
A șterge din inimă = a da uitării pe cineva

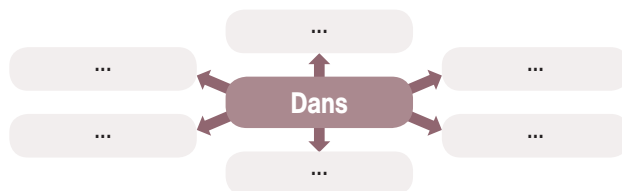
1. Citește cuvintele și pronunță corect diftongii.

Ciuleandra, oarecare, confirmarea, viață,
neam, ceremonioasă, schițează, copilăroasă,
înseamnă, nervoasă, îndoiaie, formează, acce-
lerează, zvăpăiat.

2. Redactează enunțuri cu perechile de antonime:

a) iute ≠ lent; b) a interna ≠ a externa.

3. Formează un clustering din cuvintele care se aso- ciază cu noțiunea de dans. Explică asocierile.

4. Transcrie enunțurile. Înlocuiește cuvântul evidențiat cu câte un sinonim potrivit pentru fiecare sens.

a) Ea are o voce **dulce**. b) Mi-e poftă de ceva **dulce**. c) Are un copil tare **dulce**. d) A cumpărat lapte **dulce**. e) El mereu e **dulce** cu ea.

5. Alege dintre cuvintele scrise între paranteze paronimul potrivit, astfel încât enunțurile să fie corecte.

a) ..., toți știu că paza bună... de orice rău. (fe-
rește/firește)
b) Orice om... cunoaște ce număr... urmează
după primul. (ordinal/ordinar)
c) Un copil străduitor... va ajunge un elev...
(eminent/iminent)

6. Scrie trei enunțuri cu trei expresii, la alegere, de la rubrica Sintagme și expresii.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A redacta un eseu

- Înainte de a redacta un eseu, urmez niște etape.
- Mai întâi de toate, citesc cerințele și reperele.
- Țin cont de faptul că părțile componente ale unui eseu sunt: introducerea, cuprinsul și concluzia.
- Fiecare parte componentă începe cu alineat.
- Conceptualizez tema într-o viziune proprie, dar plauzibilă.
- Pentru a introduce opinia, exemplul solicitat și concluzia utilizez conectori pragmatici necesari.
- După ce eseuul a fost scris, recitesc materialul ca să mă asigur de coerența ideilor, că am respectat normele limbii române literare: ortografie, punctuație, vocabular adecvat.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Selectează trei sentimente din cele propuse pentru a alcătui *Topul sentimentelor*. Argumentează alegerea.

speranța frica umorul bucuria gelozia dragostea furia fericirea ura vina

8.1. Care este sentimentul suprem ce definește ființa umană? Explică alegerea.

AUDIERE

9. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în DEX.

Când află că Oana e profesoară, Paul constată:

– Dragostea e ceva ce nu se învață la școală. Și e păcat! Suntem instruiți să scriem, să citim, să liniem, să numărăm, dar profesorii uită, de fapt, să ne spună: Învățați să iubiți! Învățați să vă iubiți! Elevii termină școala și ies din ea total nepregătiți pentru viață. De ce nu s-ar preda și dragostea, ca disciplină cel puțin opțională?

– Sunt convinsă că tocmai acolo ai fi avut cele mai mari corigențe, i-o taie Oana.

– Stai, domnișoară! zice Paul. Eu am fost elev eminent. Aveam note bune la toate disciplinile și aș fi avut și aici notă maximă.

– Le aveai bune, pentru că, bănuiesc, copiai subiectele din manual... și mai erai și toțilar... Iar în viață, când e vorba de materia la care te referi, toțilarii rămân mereu repetenți.

Paul nu are replică. Nu se așteptase ca ironia lui să fie transformată într-o imputație atât de severă.

Prietena mea, ca să nu lase impresia de prost-crescută, îi promite că va insista în fața organelor competente ca dragostea să fie inclusă de la 1 septembrie, ca obiect de studiu, în sistemul de învățământ.

(Fragment adaptat din romanul *Te blestem să te îndrăgostești de mine* de Nicolae Dabija)

10. Răspunde la întrebări în baza fragmentului audiat.

- Ce ar trebui să mai învețe elevii la școală?
- Ce fel de elev a fost Paul?
- Cum s-a simțit Paul după replica Oanei?
- Ce i-a promis Oana lui Paul?

11. Ascultă din nou întrebarea lui Paul. Ce părere ai? Comentează în trei enunțuri.

12. Redă mesajul textului audiat de la persoana a III-a.

LECTURĂ

13. Citește textul și spune ce a făcut tatăl ca să-și salveze fiul.

CIULEANDRA

I

– Taci! Taci! Taci!... O prăvălise pe sofa și, cu genunchiul drept, îi zdrobea sâni. Degetele și le înfipsea în gâtul ei plin și alb parc-ar fi vrut să înăbușe un răspuns de care se temea. Îi simțea corpul zvârcolindu-se, întocmai ca sub o îmbrățișare fierbinte, și zvârcolirea îl înfuria mai nătâng.

– Taci!... Taci!...

Repeta același cuvânt... Ajunse lângă ușa dormitorului, uitându-se mereu uluit la sofaua pe care ea zăcea neclintită... Când i se mai potoli inima, observă că singurul zgomot în lume îl făcea respirația lui ostenită; sudorile îi curgeau pe obraji ca lacrimile. Și totuși mai rău îl supăra tăcerea, încât, ca s-o alunge, rosti:

– Madeleine!

Căutase să fie dulce și se înspăimântă de glasul care parcă era al unui străin dușmănos...

Acuma Puiu Faranga avu fulgerător revelația realității. Ochii ei păreau vii, brațul ei se lăsase într-o mișcare vie – și tocmai acestea îi spuseră mai limpede că nu mai e nicio speranță. (...)

– Tată!... Tată!...

Bătrânul Policarp Faranga se ridică speriat de după birou. Văzând pe fiul său, îl apostrofă puțin nervos:

– *Tu es fou?* (în franceză: ești nebun?)

Când auzi glasul tatălui, Puiu se gândea cum să-i spună ce s-a întâmplat și nu găsea cuvintele potrivite. Izbucni fără șir:

– Tată... am făcut... nu știu... a murit Madeleine...

Faranga, parc-ar fi primit o săgeată în inimă, se cutremură:

– Ce-ai zis?... Madeleine? Tu?... Imposibil!... Unde-i?

Puiu căzuse într-o toropeală cenușie... Pe urmă desluși glasul tantei Matilda, scuzându-se că a întârziat nu din vina ei... În sufletul lui Puiu răsări pe loc confirmarea: da, ea e vinovată, căci, dacă ea venea la timp, nu s-ar fi întâmplat nimic...

II

Policarp Faranga umbla de colo până colo prin birou... Niciodată, în viața-i bogată în evenimente, nu primise o lovitură atât de neașteptată și de cruntă. Puiu era singurul vlshtar al familiei și printr-însul familia trebuia să se perpetueze. Cu nimica nu se mândrea mai mult bătrânul decât cu neamul său. (...)

CARTE DE IDENTITATE

Liviu Rebreanu

(1885-1944) –

scriitor, publicist

Debut editorial: volumul de nuvele *Frământări*.

Volume de nuvele: *Răfuială, Golanii, Catastrofa* ș.a.

Romane: *Ion, Răscoala, Pădurea spânzuraților* ș.a.

Activitate profesională: ajutor de notar, secretar de redacție, președinte al Societății Scriitorilor Români, director al Teatrului Național din București.

REPERE DESPRE OPERĂ

Specia literară: roman psihologic

Semnificația titlului: titlul exprimă nebunia dansului zbuciumat *Ciuleandra*.

Structura operei: romanul este structurat în 31 de capitole.

Locul acțiunilor: acțiunile se desfășoară în București și în județul Argeș.

Personajele: Puiu Faranga, Mădălina Crainicu, Policarp Faranga, mătușa Matilda, medicul Ion Ursu, gardianul Andrei Leahu, hangiu.

Valoarea operei: Este un model de roman realist în literatura română, tradus în multe limbi, ecranizat și montat pe scena teatrelor.

Pe Puiu s-a gândit să-l însoare cu o fată prin care să regenereze și să împropăteze sângele neamului... L-a însurat de timpuriu, ca să-l ferească de viața pe care a dus-o el însuși. Puiu totuși a urmat tradiția. Căsnicia nu l-a împiedicat, ba l-a stimulat. Și l-a adus în halul de azi. (...)

Bătrânul Faranga își reveni încurcat:

– Trebuie să înțelegi că asemenea faptă nu poate rămâne fără sancțiune... Ai zdrobit tot, Puiule, tot ce am crezut că am și tot ce nădăjduiam în viitor! Unicul copil al lui Policarp Faranga e un ucigaș ordinar! Și baremi dacă ai fi avut o nevastă păcătoasă, care te-ar fi înșelat sau ți-ar fi făcut zile amare, dacă... Dar Madeleine a fost un înger! Și dacă totuși un Faranga a săvârșit o crimă, n-a putut-o face decât din nebulie.

Ca și când n-ar fi înțeles bine, Puiu întreabă cu mirare în glas:

– Vrei să mă declari nebun?

– Vreau să te salvez! accentuă tatăl. În loc să mergi la închisoare, vei intra într-o casă de sănătate, unde vei sta sub observație medicală un răstimp. (...)

III

A șaptea zi Puiu fu chemat iarăși în cabinetul doctorului Ursu.

– Acuma iar am să te rog să-mi dai unele lămuriri, poate indiscrete, dar absolut necesare, zise Ursu...

– Toată chestia pornește dintr-un capriciu al tatălui meu... Fiindcă nu m-a avut decât pe mine, i-a intrat în cap să-și asigure prin mine urmași mai solizi... Eu aveam datoria să mă sacrific pentru neam și să mă însor cu o fată de la țară, pe care mi-o va alege dânsul... M-am întors după război sublocotenent... Și, îndată ce am lepădat uniformă, tata m-a prevenit că ar dori să mă vadă așezat, adică însurat... Cum socotea el să dibuiască o fată pe placul lui și al meu, habar n-am... În sfârșit, într-o duminică, bătrânul hotărâse să plecăm cu mașina la moșia unui unchi de-al meu în Argeș, la Mănești, să petrecem acolo vreo trei zile... În șosea nimerim un han. Oprim puțin să luăm ceva... Hangiul se oferă să ne improvizeze o masă, iar până se face masa, ne îndeamnă să vedem hora satului, că, zice, sunt fete tare frumoase aici... Fiindcă nu ne vedea entuziasmați, hangiul deveni și mai stăruitor: „Mai ales trebuie să vedeți

Ciuleandra, care nicăieri nu se joacă mai strașnic ca la noi. E ceva fain de tot!”

Ei bine, doctore, cine n-a văzut *Ciuleandra*, nu-și poate închipui ce înseamnă beția dansului. Pornește ca o horă oarecare, foarte lent, foarte cum-pătat. Jucătorii se adună, se înșiră, se îmbină, probabil după simpatii, ori la întâmplare, indiferent. Pe urmă, când se pare că oamenii s-au încins puțin, muzica prinde a se agita și a se iuți. Ritmul jocului se accelerează, firește. Jucătorii, cuprinși de după mijloc, formează un zid compact de corpuri care se mlădie, se îndoaie, se răsucesc și tresaltă cum poruncesc lăutarii. Cu cât se prind mai tare jucătorii, cu atât muzica devine mai zvăpăiată, mai sălbatică. Picioarele flăcăilor scapără vijelios, schițează figuri de tropote, sărituri de spaimă, zvâcniri de veselie. Apoi, deodată, cu toții, cu pași sălțați și foarte iuți, pornesc într-un vârtej... când încoace, când încolo, lăutarii pișcă vehement strunele, înăsprind și ascuțind sunetele cu câte un chiot din gură, la care încearcă să răspundă altul, din toiul jucătorilor... Acuma șirul... începe să se strângă, să se grămădească până ce se transformă parcă într-un morman de carne fierbinte care se zvârcolește pe loc un răstimp, ca apoi, pe neașteptate, să se destindă iarăși, ostentit ori prefăcut, în tact cuminte, lăsând să se vadă fețele roșite și vesele ale jucătorilor. (...)

Ciuleandra începea... M-am agățat în horă la întâmplare... La dreapta (era) o vecină extraordinară, o fetișcană de vreo paisprezece ani, o brună nespus de delicată, coborâtă parcă dintr-un tablou de Grigorescu, cu niște ochi albaștri, care mi-au aruncat o privire atât de stranie, că mi-a răscolit dintr-odată toate străfundurile inimii... Uneori, corpul fetișcanei mă atinge, și atunci eu îi strângeam și mai tare mijlocul. Ea răbda strânsoarea mea, însă cu o ușoară strâmbătură, parcă-ar fi vrut să-mi demonstreze că nu-i face plăcere. Aceasta mă îndârjea. O țărâncuță ca asta să mă respingă pe mine, care în saloanele bucureștene aveam reputația de mare cuceritor de inimi femeiești?... Am întins gura și am sărutat-o repede pe colțul buzelor... Iar peste câteva clipe am sărutat-o din nou și ea s-a încruntat cu necaz. Pe urmă, când s-a isprăvit *Ciuleandra*, eu am rămas de mână cu ea. „Cum te cheamă, fată frumoasă?” „Mădălina Crainicu”, șopti scurt, se smulse din mâna mea și alergă. Am stat acolo câtva

timp, fascinat, cu ochii după ea. Când mi-am revenit puțin în fire, am urcat în cerdac la tata și i-am zis cu hotărâre și însuflețire: „*Papa, j' ai trouvé ce que vous désirez!*” (fr.: Am găsit ceea ce dorești). Bătrânul primi cu o oarecare răceală declarația mea. Nu era de ajuns să-mi placă mie, important era să-i placă lui. Totuși ceru îndată informații de la hangiu. Aflarăm că Mădălina e fata unei văduve cu încă patru copii, femeie săracă, dar harnică și cinstită. ... Atunci tata dori s-o vadă mai de aproape. (...) Tata, examinând-o cu mare atenție, îi puse câteva întrebări, apoi îmi zise grav: „Fata e drăguță, nici vorbă, dar trebuie să mai chibzuim!” „Să știi, tată, că eu pe asta o vreau!”

A treia zi, la întoarcere, oprirăm iar la Vărzari. Hangiul ne călăuzi la mama Mădălinei. Tata, solemn și grav, spuse îndată verde, fără ocolișuri, că dorește să ia pe Mădălina și să o mărite cu mine... Bătrânul însă continuă cu amănunte: Mădălina va fi adoptată după toate formele de mătușa Matilda, va primi o educație distinsă și, mai târziu, când va sosi timpul, va deveni soția mea. Speră că fata are să mă iubească. Femeii nu-i venea a crede nimica... O oră de tratative și târguială s-au terminat cu învoială categorică. Femeia dădu mâna cu tata și cu mine, în vreme ce Mădălina... începu să plângă, aproape îngrozită: „Mămucă, nu mă da! Nu mă da, mămucă!”... Pe urmă Mădălina fu îmbrăcată în straiile de sărbătoare... și ne întoarserăm la București...

Într-o lună, Mădălina era de nerecunoscut. Devenise o domnișoară încântătoare. Mătușa îi schimbă numele în Madeleine chiar de a doua zi... Fata, firește, nu se împotrivi nici la schimbarea numelui, cum nu se împotriva la nimic... Cum se împlini luna, mătușa și tata urcară fata în tren și o însoțiră în Elveția... Deși programul inițial era să stea acolo numai un an, iar apoi să treacă un an la Paris și încă un an la Londra, tata hotărî să o mai ție un an în Elveția... În cei patru ani îmi făcusem de cap, dar Madeleine rămăsese în inima mea o icoană sfântă... Și așa, după toate formele și pregătirile de rigoare, după o logodnă ceremonioasă, cununia s-a putut celebra îndată după Paști, acum patru ani...

IV

(Pentru Puiu Faranga sanatoriul se dovedește a fi un loc mai îngrozitor decât închisoarea. Aici, în singurătate, analizează toate întâmplările importante

din viața sa. Puiu află de la gardianul Andrei Leahu că medicul este din satul Mădălinei.)

– Ai cunoscut și pe Mădălina, doctore, nu-i așa?

– Da... eram vecini și firește c-am cunoscut-o de copilă. Dar eu am fost mai mare ca ea, mult, cu vreo zece ani...

– Acuma știu tot, doctore, tot! strigă Puiu... Erai acolo și Mădălina se uita spre dumneata, îmi amintesc perfect... Doctore, dumneata ai iubit pe Mădălina?...

– Am iubit-o mult, da... Era numai o copilă, dar am iubit-o și ca pe o soră, și ca pe o soție... Pe-atunci eram însă sentimental. Culmea fericirii o socoteam să ajung medic de plasă în județul meu, să iau de nevastă pe Mădălina, să ne iubim, să avem copii. Am stat de vorbă cu ea și m-a înțeles. M-am învoit și cu mă-sa. Din sărăcia mea am ajutat-o de multe ori și pe ea, ca pe viitoarea mea soacră. Toate mergeau bine. Mai aveam doi ani până să ies om cu pâinea în mână. Și deodată ai picat d-ta la Ciuleandra ceea... Am încercat să lupt, să mă împotrivesc. Ați plecat, am răsuflat. Credeam că am scăpat. Totuși a doua zi am vorbit mai mult cu Mădălina, m-am uitat în ochii ei: „Să nu te duci, Mădăline! Să nu mă lași singur!” Și ea mi-a răspuns din inimă: „Nu mă duc!” Pe urmă ați venit și ați luat-o... Și așa s-au risipit visurile mele de fericire conjugală. Nu mai aveam de ce să râvnesc la postul de medic rural și în schimb am ajuns aici. Numai pe Mădălina n-am putut-o șterge din inimă. ...Într-o dimineață însă, doctorandul mă vestește că în noaptea trecută, după insistența prefectului poliției, a internat aici pe fiul fostului ministru Faranga, care, într-o criză nervoasă, și-a sugrumat nevasta... Se sfârșise definitiv orice speranță chiar într-o minune!

– Eu totuși am iubit-o mai mult, doctore! Am iubit-o atât de mult, încât am și omorât-o!...

– Ai dreptate... Ai omorât-o chiar de două ori; întâi i-ai ucis sufletul când ai luat-o și a doua oară i-ai ucis și trupul! Așa e!...

– Acum știu și de ce am sugrumat-o, doctore! Acuma înțeleg că din pricina dumitale am omorât-o! Numai din pricina dumitale!...

(În final, medicul reușește să facă o demonstrație publică a nebuniei lui Puiu Faranga prin trei elemente: obsesia Ciuleandrei, declarația că s-a prefăcut nebun și apoi tentativa de a-l sugruma, repetând gesturile și cuvintele din seara crimei.)

LEXIC

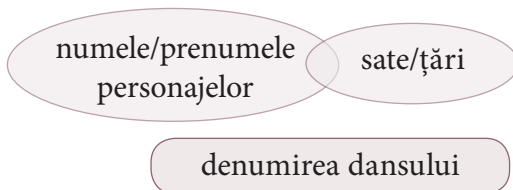
a prăvăli – *sin.*: a răsturna
 a zdrobi – a distruge prin mijloace violente
 nătâng – *aici*: nervos, supărăcios
 resemnat – care se împacă cu o situație
mustrare – *sin.*: părere de rău, regret
 năucit – *sin.*: uluit, zăpăcit, dezorientat
a (se) potoli – *sin.*: a (se) calma, a (se) domoli
 ostenit – *sin.*: obosit, extenuat
 a ispăși – a suferi din cauza unei greșeli
 a apostrofa – *sin.*: a certa, a mustra
 confirmare – *sin.*: adevărire
 vlăstar – (*fig.*) descendent al unei familii
 a regenera – *sin.*: a înnoi, a îmborsă
 hal – stare rea, situație vrednică de plâns
sanctiune – *sin.*: pedeapsă
 baremi – *sin.*: măcar, cel puțin

nebunie – *aici*: demență, boală mintală
 solid – (*fig.*) serios, temeinic
a se îndoi – *aici*: a se înclina, a se încovoia
 zvăpăiat – *sin.*: zburdalnic, zglobiu
vârtej – *aici*: mișcare amețitoare în cerc
 vehement – *sin.*: aprig, violent
morman – *sin.*: grămadă
 strâmbătură – schimonositură a feței
 a (se) îndârji – *sin.*: a (se) înverșuna
 a se încrunta – a privi aspru, supărat
a chibzui – a reflecta asupra unei situații
tratative – negocieri, schimb de păreri
a se învoi – *aici*: a se înțelege
insistență – *sin.*: perseverență, stăruință
 a interna – *sin.*: a spitaliza
 a sugruma – a strânge pe cineva de gât

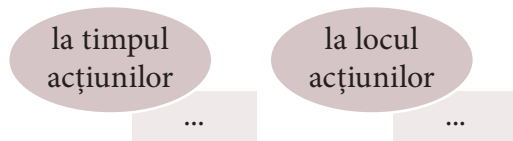
14. Alege unul dintre cuvintele date pentru a defini prima impresie despre textul citit. Motivează alegerea.

regret	dezamăgire	tristețe
confuzie	compasiune	uimire

15. Recitește enunțurile care indică:

16. Descoperă în text și scrie în două coloane cuvinte/îmbinări de cuvinte care se referă:

17. Lucrați în perechi. Recitiți, pe roluri, dialogurile dintre Puiu Faranga și tatăl său, apoi dintre Puiu Faranga și medicul Ion Ursu. Ce sentimente aveți față de fiecare personaj citind aceste dialoguri? Argumentați răspunsul.

18. Răspunde succint la întrebări.

- Unde au loc acțiunile de la începutul romanului?
- Ce faptă a săvârșit Puiu Faranga?
- Cu ce se mândrea cel mai mult bătrânul Faranga?
- Ce decizie a luat Policarp Faranga?
- Ce fel de dans este *Ciuleandra*?
- Alături de cine a dansat Puiu?
- Cum era Mădălina Crainicu?
- Ce a făcut tatăl când fiul i-a spus că i-a plăcut fata?
- Cum a ajuns Mădălina în familia Faranga?
- Cine era confidentul lui Puiu în casa de sănătate?
- Ce i-a reproșat medicul Ursu lui Puiu?
- Cum medicul a demonstrat nebunia pacientului său?

19. Adresează câte două întrebări:

20. Completează enunțurile, utilizând informații din text.

- Puiu Faranga repeta... și...
- Tatălui nu-i venea să creadă... și...
- Puiu i-a povestit doctorului Ion Ursu...
- Într-o duminică tatăl și fiul...
- Hangiul le-a propus oaspeților...
- Ciuleandra* este...
- Când s-a terminat dansul...
- La întoarcere, în drum spre București...
- Mătușa Matilda...
- Doctorul Ursu i s-a destăinuit lui Puiu...
- În toiul discuției cu doctorul, Puiu...

21. Lucrați în perechi. Întreabă-ți colegul/colega ce opinie și-a format/ce crede despre:

- fapta lui Puiu;
- decizia tatălui de a-l interna pe Puiu în sanatoriu;
- grija lui Policarp Faranga pentru urmași;
- dansul *Ciuleandra*;
- interacțiunea lui Puiu cu medicul Ion Ursu.

22. Lucrați în perechi. Realizați un poster, prezentând într-un mod creativ viața personajelor principale. Redați cât mai multe evenimente din viața fiecăruia.

Personaje din filmul *Ciuleandra*, în regia lui Sergiu Nicolaescu.

29. Lucrați în perechi. Alcătuiți și prezentați o fișă a textului citit, în cheia algoritmului propus.

23. Selectează pentru roman un alt titlu din cele propuse. Motivează alegerea într-un enunț.

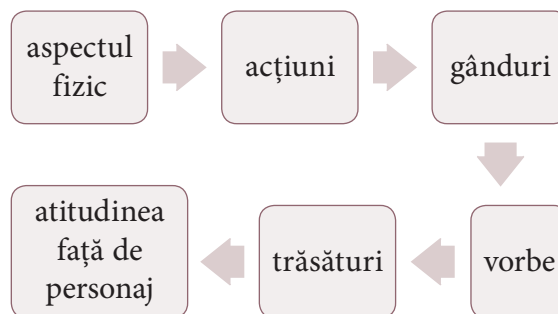
Obsesia	Egoistul	Un destin fatal
Nenorocirea	Ghinionul	Drama unei iubiri

24. Explică, în două enunțuri, aproape de text, afirmațiile lui Ion Ursu:

- Mai aveam doi ani până să ies cu pâinea în mână.
- Pe Mădălina n-am putut-o șterge din inimă.

25. Justifică, în 2-3 enunțuri, că doctorul Ursu este un om nefericit.

26. Prezintă argumentat, în 5-6 enunțuri, unul dintre personajele din roman, reflectând următoarele aspecte:

27. Redactează, în cel mult 12 enunțuri, rezumatul romanului, respectând succesiunea logică a evenimentelor. Prezintă colegilor rezumatul.

28. Memorează fragmentul din roman, în care se descrie dansul popular românesc *Ciuleandra*. Recită-l în fața colegilor. Poți utiliza ca fundal muzical melodia cu aceeași denumire.

VORBIRE

30. Citește informația de la rubrica *Carte de identitate*. Prezintă-o în fața colegilor.

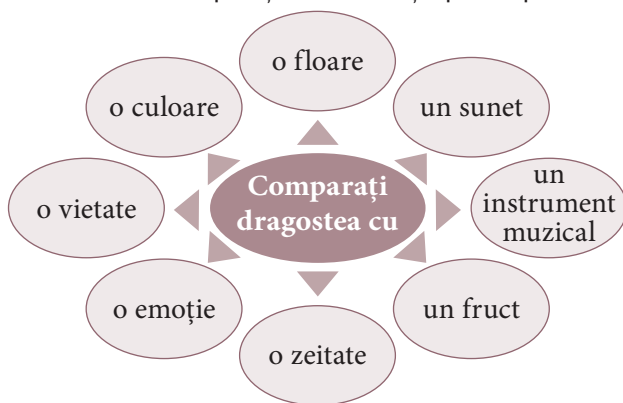
31. Lucrați în echipe. Realizați o prezentare a modului în care se regăsește iubirea în diferite arte. Veți vorbi despre: opere și artiști reprezentativi; stiluri de exprimare a sentimentului iubirii.

în literatură	I II	în muzică
în pictură	III IV	în sculptură

32. Iubirea este o parte importantă în viața omului. Prezintă, în 5-6 enunțuri, ce semnificație are dragostea pentru tine.

33. Există numeroase simboluri asociate iubirii. Enumeră câteva exemple, care îți vin în minte, și explică pe ce se bazează asocierea acestora cu iubirea.

34. Lucrați în perechi. Utilizați reperele propuse pentru a alcătui comparații. Confrunțați apoi răspunsurile.

35. Enumeră cel puțin cinci cuvinte/îmbinări de cuvinte care definesc o relație de dragoste perfectă.

35.1. Crezi că există o rețetă pentru o relație perfectă? Descrie, în 5-6 enunțuri, cum ți-o imaginezi.

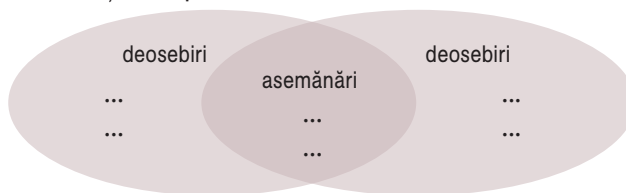
36. Descrie, în cel mult zece enunțuri, povestea de dragoste a lui Puiu și a Mădălinei. Exprimă-ți opinia: de ce mariajul lor a eșuat?

37. Completează graficul T cu câte trei argumente *pro* și *contra*, analizând afirmația personajului Liviu Dragu din romanul lui Nicolae Dabija *Tema pentru acasă*.

Dacă într-o căsătorie numai unul e fericit, atunci ambii sunt nefericiți.	
pro	contra

38. Vizionează filmul *Ciuleandra*, regizat de Sergiu Nicolaescu. Prezintă două asemănări și două deosebiri între cunoașterea prin lectură și cunoașterea prin film.

39. Lucrați în echipe. Realizați sarcinile propuse, aplicând metoda DESC, apoi prezentați sarcinile realizate.

- Descrieți **faptele**, acțiunile pe care le întreprind personajele din roman.
- Verbalizați **emoțiile** pe care le au personajele în diferite momente.
- Propuneți **soluții** reale și optime pentru fiecare personaj în parte.
- Prezentați **consecințele** pozitive pe care le-ar provoca o schimbare de comportament al personajelor.

40. Organizați procesul lui Puiu Faranga pentru crima săvârșită. Urmați etapele:

- Nominalizați completul de judecată și părțile aflate în proces: judecătorul, procurorul, grefierul, inculpatul, apărarea și martorii.
- Delimitați conținutul intervențiilor în proces și ordinea acestora.
- După încheierea procesului, dezbateți cu toată clasa asupra lui și a sentinței aplicate.
- Formulați concluzii.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Diateza reflexivă. Utilizarea verbelor cu pronume în cazurile dativ și acuzativ

Noțiuni generale

Diateza reflexivă arată că acțiunea efectuată de subiect se răsfrânge asupra lui. Indiciu al diatezei reflexive este pronumele reflexiv la cazul **dativ** sau **acuzativ se; își**.

De exemplu: Cititorul **se întreabă** dacă evenimentele descrise sunt reale.

Cititorul **își pune** întrebarea dacă evenimentele descrise sunt reale.

Verbele reflexive indică:

- o acțiune făcută și suferită de subiect. *De exemplu:* Uneori nu **mă înțeleg** pe mine însumi.
- o acțiune făcută reciproc. *De exemplu:* Ei au o relație frumoasă și **se înțeleg** de minune.
- o acțiune produsă în interesul personal al subiectului. *De exemplu:* **Îmi înțeleg** părinții mereu.

La diateza reflexivă, verbele se conjugă ca și la diateza activă, cu deosebirea că acestea sunt însoțite întotdeauna de **pronume reflexive** la cazul dativ sau acuzativ.

Pronumele reflexiv are forme proprii doar pentru persoana a III-a:

cazul dativ – **își, și-, -și;** **cazul acuzativ** – **se, s-.**

Pentru celelalte persoane sunt utilizate formele neaccentuate ale pronumelui personal:

cazul dativ – **îmi, mi-, -mi; îți, ți-, -ți;** **ne, ne-; vă, v-;** **cazul acuzativ** – **mă, m-; te, -te-; ne, ne-; vă, v-.**

Compară formele verbului **a iubi** la diateza activă cu formele de la diateza reflexivă!

Diateza	Indicativ prezent	Conjunctiv prezent	Condițional prezent	Viitorul I	Perfectul compus	Imperfectul
activă	Ei iubesc	să iubească	ar iubi	vor iubi	au iubit	iubeau
reflexivă cu pronume la D.	Ei își iubesc (copiii)	să și iubească	și -ar iubi	își vor iubi	și -au iubit	își iubeau
reflexivă cu pronume la A.	Ei se iubesc	să se iubească	s -ar iubi	se vor iubi	s -au iubit	se iubeau

Modele de conjugare a verbelor cu pronume reflexiv la cazurile dativ și acuzativ

Timpul Persoana	Indicativ prezent		Indicativ trecut, perfectul compus	
	cu pronume la cazul dativ	cu pronume la cazul acuzativ	cu pronume la cazul dativ	cu pronume la cazul acuzativ
Eu	îmi respect	mă respect	mi-am	m-am
Tu	îți respecti	te respecti	ți-ai	te-ai
El, ea	își respectă	se respectă	și-a	s-a
Noi	ne respectăm	ne respectăm	ne-am	ne-am
Voi	vă respectați	vă respectați	v-ați	v-ați
Ei, ele	își respectă	se respectă	și-au	s-au
			amintit amintit îndrăgostit	

Timpul Persoana	Conjunctiv prezent		Condițional prezent	
	cu pronume la cazul dativ	cu pronume la cazul acuzativ	cu pronume la cazul dativ	cu pronume la cazul acuzativ
Eu	să-mi respect	să mă respect	mi-aș	m-aș
Tu	să-ți respecti	să te respecti	ți-ai	te-ai
El, ea	să-și respecte	să se respecte	și-ar	s-ar
Noi	să ne respectăm	să ne respectăm	ne-am	ne-am
Voi	să vă respectați	să vă respectați	v-ați	v-ați
Ei, ele	să-și respecte	să se respecte	și-ar	s-ar

SCRIERE

41. Identifică, apoi transcrie din textul de bază câte trei enunțuri care să conțină:

- verbe cu pronume reflexiv la cazul dativ;
- verbe cu pronume reflexiv la cazul acuzativ.

42. Compară verbele din șirurile propuse. Explică diferența de sens și de formă dintre acestea.

- a uita – a se uita – a-și uita;
 a lăsa – a se lăsa – a-și lăsa;
 a saluta – a se saluta – a-și saluta;
 a înțelege – a se înțelege – a-și înțelege;
 a mulțumi – a se mulțumi – a-și mulțumi.

41.1. Scrie câte un enunț cu fiecare verb.

a uita – a se uita – a-și uita

43. Formează verbe reflexive, pornind de la substantivele propuse. Urmează modelul.

Model: sfat – a se sfătui; a-și sfătui (prieteni).

sărbătoare

respect

felicitare

alegere

așteptare

bucurie

43.1. Încadrează în enunțuri două perechi de verbe formate, utilizându-le la diferite forme.

46. Meditează, într-un eseu de douăsprezece enunțuri, la tema: *Dacă dragoste nu e, nimic nu e...* Propune un titlu creativ pentru eseu. Consultă rubrica *Acte comunicative*, respectă și reperele propuse.

44. Lucrați în perechi. Redactați un dialog, din 9-10 replici, în care să discutați despre importanța dragostei în viața omului. Utilizați și verbe reflexive.

45. În romanul lui Liviu Rebreanu este descris dansul popular românesc *Ciuleandra*. Descrie, în 7-8 enunțuri, un dans popular al etniilor conlocuitoare pe teritoriul Republicii Moldova: ucrainean, rusesc, găgăuz, bulgăresc, al romilor etc. Utilizează și verbe reflexive.

Repere:

- explică ideea afirmației;
- prezintă argumente convingătoare;
- exprimă-ți opinia;
- folosește un exemplu din romanul *Ciuleandra*;
- formulează o concluzie.

RECAPITULARE

1. Răsfoiește manualul și parcurge conținuturile din Unitatea 1. Scrie, în caiet, câte trei cuvinte-cheie pentru fiecare subiect și argumentează-ți alegerea.

Unitatea I – Mediul personal

2. Scrie câte un enunț dezvoltat cu fiecare verb.

a cunoaște

a se cunoaște

a-și cunoaște

3. Alcătuiește câte un enunț cu expresiile:

- a) a-și da seama;
- b) a ține seama de;
- c) a-și veni în fire;

- d) a avea dreptul;
- e) a-și încerca norocul;
- f) a-și vedea de treabă.

4. Numește câte două acte comunicative cu ajutorul cărora:

exprimi
intenții;

prezinți
experiențe;

exprimi
decizii;

vei redacta un eseu
de nota 10.

5. Rescrie enunțul, înlocuind cuvintele evidențiate prin sinonimele potrivite contextului.

El avea o **nevastă draguță** și **blândă**, pentru care simțea o **dragoste** și o **patimă** enormă și era **sigur** că și ea îl iubea **înflăcărat**.

6. Realizează un plan, din 5-6 puncte, al activităților tale pentru ziua de mâine pe baza *principiului Eisenhower* și prezintă-l colegilor.

Stabilește mai întâi ce este:

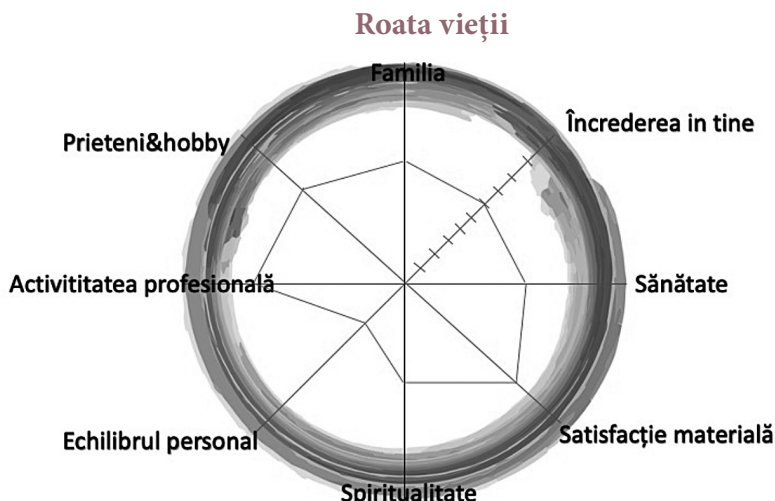
- *urgent și important* = *de făcut*;
- *important, dar nu urgent* = *de amânat*;
- *nici urgent, nici important* = *de eliminat*.

7. Continuă gândurile despre valoarea timpului, utilizând informația dintre paranteze. Argumentează-ți alegerea. Scrie în caiet enunțurile obținute. Ce concluzii ai tras în urma lecturii textului obținut?

Pentru a conștientiza valoarea	
<i>unui an</i> , întreabă...	<i>unei luni</i> , întreabă...
<i>unei săptămâni</i> , întreabă...	<i>unui minut</i> , întreabă...
<i>unei secunde</i> , întreabă...	<i>unei fracțiuni de secundă</i> , întreabă...

(o mamă care a dat naștere prematur copilului ei, o persoană care a pierdut trenul, un șofer care tocmai a evitat un accident, un student care a picat examenele, persoana care a câștigat o medalie de argint la Olimpiadă, editorul unui ziar săptămânal.)

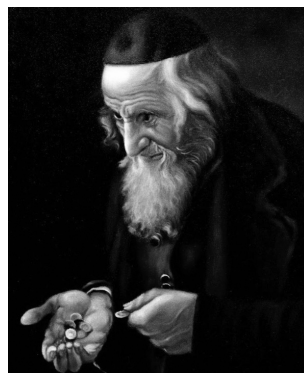
8. Desenează pe o foaie un cerc și marchează principalele valori relevante pentru tine, cum ar fi: carieră, familie, sănătate, finanțe etc. Apoi, pe o scară de la 1 la 10, indică cât de mulțumit(ă) ești de fiecare domeniu. Marchează cu un punct pe raza cercului în sectorul respectiv, în dreptul nivelului de satisfacție identificat, apoi unește punctele între ele. Vei obține astfel o figură care reprezintă o transpunere schematică a situației pe care o percepi în acest moment în legătură cu viața ta. Interpretează, în 7-8 enunțuri, rezultatul obținut.

9. Recunoaște personajele din operele literare studiate în unitatea *Mediul personal*. Prezintă, în șase enunțuri, un personaj, urmând reperele propuse.

Repere:

- numele, prenumele personajului, opera și autorul ei;
- portretul fizic al personajului;
- trăsăturile morale ale personajului;
- interacțiunea cu alte personaje din operă;
- atitudinea personală față de acest personaj.

10. Lucrați în perechi. Completați fișa de lectură a unei opere literare studiate în cadrul unității, urmând reperele. Prezentați informația colegilor.

Repere:

- titlul și autorul operei;
- tipul de text;
- personajele;
- momentele principale;
- prezentarea unui personaj: trăsături morale – justificare;
- valoarea operei.

11. Formulează, în 2-3 enunțuri, o concluzie despre cele învățate în unitatea *Mediul personal*, apoi prezintă-o colegilor.

Poți începe în felul următor: Din subiectele prezentate în această unitate am aflat despre..., am învățat să fiu..., mi-a plăcut cel mai mult... etc.

EVALUARE SUMATIVĂ

Test de cunoștințe și capacități

Citește cu atenție și realizează sarcinile propuse. Cu siguranță, vei reuși!

Nr.	Itemi	Puncte
1.	Rescrie enunțul, înlocuind cuvintele evidențiate prin sinonimele lor, potrivite contextului. Sunt convins că omul care își irosește timpul nicicând nu va reuși să atingă succesul .	7
2.	Scrie câte un enunț dezvoltat cu fiecare verb, utilizându-le la modul conjunctiv, timpul trecut: <i>a respecta; a se respecta; a-și respecta</i> .	3
3.	Scrie-le colegilor două sfaturi argumentate pentru a-i convinge să-și repartizeze cât mai corect timpul.	4
4.	Explică, în trei enunțuri, actualitatea studierii subiectului: <i>Lucruri de valoare și valoarea lucrurilor</i> .	3
5.	Caracterizează un personaj din operele studiate în cadrul unității, în patru enunțuri argumentate, exprimându-ți și atitudinea față de el.	4
6.	Menționează argumentat, în două enunțuri, ce te-a impresionat în poemul <i>Luceafărul</i> de Mihai Eminescu.	4
7.	Redactează, în 10 enunțuri, un eseu, pornind de la afirmația: <i>O viață fără dragoste este asemenea unui an fără primăvară.</i> Respectă reperele: – intitulează eseu; – explică ideea afirmației; – exprimă-ți opinia; – prezintă argumente; – folosește un exemplu din operele studiate; – formulează o concluzie.	22
	Lizibilitate și acuratețe	1
	Corectitudinea exprimării	6
	Total puncte	54

Barem de corectare

Nr.	Itemi	Specificări	Puncte
1.	Rescrie enunțul, înlocuind cuvintele evidențiate prin sinonimele lor, potrivite contextului.	Se acordă câte un punct pentru fiecare sinonim identificat corect.	0-7

2.	Scrive câte un enunț dezvoltat cu fiecare verb, utilizându-le la modul conjunctiv, timpul trecut.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț scris adecvat sarcinii.	0-3
3.	Scrive-le colegilor două sfaturi argumentate pentru a-i convinge să-și repartizeze cât mai corect timpul.	Se acordă câte două puncte pentru un sfat argumentat; câte un punct pentru un sfat neargumentat.	0-4
4.	Explică, în trei enunțuri, actualitatea studierii subiectului: <i>Lucruri de valoare și valoarea lucrurilor.</i>	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic, adecvat sarcinii.	0-3
5.	Caracterizează un personaj din operele studiate în cadrul unității în patru enunțuri argumentate, exprimându-ți și atitudinea față de el.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic, argumentat, adecvat sarcinii.	0-4
6.	Menționează argumentat, în două enunțuri, ce te-a impresionat în poemul <i>Luceafărul</i> de Mihai Eminescu.	Se acordă câte două puncte pentru un enunț argumentat; câte un punct pentru un enunț neargumentat.	0-4
7.	Redactează, în 10 enunțuri, un eseu, pornind de la afirmația: <i>O viață fără dragoste este asemenea unui an fără primăvară.</i> Respectă reperele: – intitulează eseu; – explică ideea afirmației; – exprimă-ți opinia; – prezintă argumente; – folosește un exemplu din operele studiate; – formulează o concluzie.	Se acceptă o compoziție adecvată sarcinii. Se acordă: • câte un punct pentru fiecare enunț logic; • două puncte pentru un titlu deosebit al eseului și un punct pentru un titlu ordinar; • două puncte integral pentru explicarea ideii afirmației; • două puncte pentru prezentarea argumentelor convingătoare și un punct pentru argumente superficiale; • un punct pentru exprimarea opiniei; • două puncte pentru folosirea unui exemplu sugestiv/convingător și un punct pentru un exemplu superficial; • un punct pentru formularea concluziei; • două puncte pentru coerență (două puncte pentru coerență deplină și un punct pentru coerență parțială).	0-10 0-2 0-2 0-2 0-1 0-2 0-1 0-2
Se acordă 6 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare. Notă. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			0-6

Total puncte: 54

Puncte	6	5	4	3	2	1
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație	0-5	6-8	9-11	12-14	15-17	18-20

PRODUSE ȘCOLARE

Unitatea tematică:	MEDIUL PERSONAL
Denumirea proiectului:	VALOAREA LUCRURILOR
Scopul proiectului:	Valorificarea și dezvoltarea competențelor de comunicare, manifestarea responsabilității pentru practicarea limbii române în situații reale de comunicare; extinderea cunoștințelor despre lucrurile care ne înconjoară și valoarea acestora.
Produsul:	Poster/prezentare multimodală (suport de hârtie)
Forma de activitate:	Individuală
Timp de lucru:	Două săptămâni
Forma de prezentare:	Scris și oral
Activități:	Realizarea și prezentarea proiectului; evaluarea produsului prezentat.

Sarcini de lucru:

1. Alege obiectul de valoare.
2. Selectează tipul produsului pe care îl vei elabora, din cele două propuse.
3. Adună informații relevante despre acest obiect și notează-le pe o foaie.
4. Fă o descriere cât mai reală, în care să expui:
 - denumirea obiectului;
 - descrierea detaliată a obiectului: mărimea, forma, din ce material este făcut etc.;
 - informații din istoria apariției obiectului și evoluția acestuia;
 - spectrul de utilizare a acestui obiect;
 - importanța și valoarea obiectului pentru diferite persoane.
5. Plasează imagini și simboluri semnificative despre obiectul selectat.
6. Realizează un produs ce va conține o prezentare grafică într-un mod cât mai atractiv și estetic.

Pași pentru realizarea și prezentarea produsului:

1. Stabilește un calendar al etapelor de lucru.
2. Urmărește minuțios fiecare etapă de lucru la proiect.
3. Prezintă cât mai original, fii convingător, vorbește clar și fluent, răspunde la întrebările colegilor după prezentare.

Autoevaluarea activității în cadrul elaborării și prezentării proiectului

Autoevaluează-ți activitatea de pregătire și de prezentare a proiectului, expunându-ți argumentat:

opinia despre
utilitatea proiectului;

interesul
manifestat;

starea
emoțională;

experiența
acumulată;

concluzia.

Unitatea II

MEDIUL EDUCAȚIONAL

Contexte tematiche

- Învățarea – o călătorie fără sfârșit
- Vocația și alegerea profesiei
- Cariere de succes
- Sfaturi sănătoase pentru fiecare zi
- Sfaturi sănătoase pentru azi și viitor

Acte comunicative

- A exprima recunoștință
- A exprima convingeri
- A constata ceva
- A trage o concluzie
- A îndemna/A încuraja/A stimula (pe cineva)
- A mulțumi/A răspunde la mulțumiri
- A cere/a oferi sfaturi
- A cere/a oferi recomandări
- A preciza ceva
- A pune la îndoială

Elemente de construcție a comunicării

- Ortografia, declinarea și utilizarea substantivelor proprii în propoziții
- Substantive omonime cu flexiune de număr ce diferențiază sensurile. Locuțiuni substantivale
- Articularea adjectivului. Utilizarea adjectivului în propoziții
- Declinarea adjectivului demonstrativ antepus
- Schimbarea valorii gramaticale a adjectivului

Atelier de lectură și discuții: *Mara – drumul de la iubire spre avariție*

Lecția

1

Învățarea – o călătorie fără sfârșit

Învățarea permanentă este
cheia succesului continuu.
Lailah Gifty Akta

VOCABULAR TEMATIC. ACTE COMUNICATIVE

Sinonime

dimpotrivă = invers = viceversa
a descoperi = a afla = a găsi
a izbuti = a reuși
fascinant = încântător
general = comun
a insista = a accentua

Antonime

accesibil ≠ inaccesibil
a izbuti ≠ a eșua
general ≠ particular

Omonime

a semăna – a avea trăsături comune cu altcineva
a semăna – a pune sau a arunca sămânța pe un teren pregătit
general – care este propriu pentru toate elementele ce fac parte dintr-o clasă de obiecte
general – persoană care poartă gradul militar superior celui de colonel

Împrumuturi lexicale

mansardă (din fr.) – încăpere de locuit situată direct sub acoperișul unei case
poligrafie (din fr.) – reproducere grafică a unui text sau a unei figuri

Sintagme și expresii

Cărți încărcate cu explozibile = cărți pline de idei provocatoare
A cădea ca un trăsnet = a veni pe neașteptate, a uimi
Om sfârșit = om istovit peste măsură, secătuit de puteri
A avea (ceva) în minte = a fi preocupat (de ceva)

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongii [ea], [oa].

Oameni învățați, asemenea întâlnire, traducere românească, seamănă cu tine, majoritatea intelectualelor, toate cărțile, creștea neconținut.

1.1. Include în enunțuri 2-3 îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Citește enunțurile. Înlocuiește secvența evidențiată cu sintagma sau expresia potrivită.

- a) El **era secătuit de puteri** după multele ore de lectură și pe timpul nopții.
- b) **Cărțile pline de idei provocatoare** te pun pe gânduri, fiindcă pot fi mai vii decât unii oameni.
- c) Mircea Eliade **era preocupat de ideea** de a scrie mai multe cărți.
- d) Romanul lui Giovanni Papini **a venit pe neașteptate** în lista de lecturi a tânărului Mircea Eliade.

3. Alcătuieste enunțuri care să indice diferite sensuri ale cuvintelor:

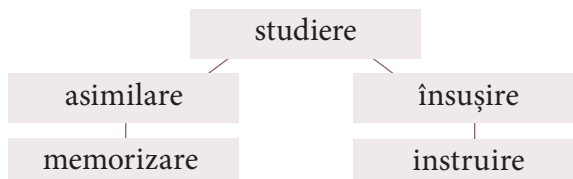
general

a semăna

4. Încadrează în enunțuri perechile de antonime propuse:

- a) accesibil ≠ inaccesibil; b) a izbuti ≠ a eșua;
c) general ≠ particular.

5. Scrie enunțuri cu fiecare sinonim al cuvântului *învățare*.

ACTE COMUNICATIVE

6. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A exprima recunoștință

- Îi sunt recunoscător lui Giovanni Papini pentru faptul că datorită lui m-am familiarizat cu literatura și cultura italiană.
- Exprim recunoștință colegului meu care mi-a propus să citesc romanul *Un om sfârșit*.
- Vă sunt foarte recunoscător/recunoscătoare!
- Îți/vă mulțumesc din toată inima!
- Sincerele mele mulțumiri.
- Îți rămân dator/datoare pentru totdeauna.
- Recunosc că sugestiile tale m-au ajutat mult.
- Acestei persoane îi datorez doar recunoștință.

A exprima convingeri

- Sunt convins că are să-ți placă romanul.
- Am certitudinea că această carte mi-a schimbat percepția asupra vieții.
- Am convingerea că voi reuși să scriu acest roman.
- Ești hotărât(ă) să înveți încă o limbă străină?
- Nu mă îndoiesc că vei reuși!
- Fără îndoială, învățarea trebuie să aibă loc pe parcursul întregii vieți.
- Imposibil!
- Nu cred să fi procedat astfel!

CAPTAREA ATENȚIEI

7. Citește „definițiile” propuse pentru cuvântul *învățare*. Alcătuește o definiție proprie pentru acest termen.

„Învățarea este un proces continuu de acțiune, reflexie și adaptare.” (John Dewey)

„Învățarea este singura cale de a rămâne tânăr și relevant într-o lume în continuă schimbare.”
(Tom Brokaw)

„Învățarea înseamnă să te schimbi pe tine însuși.” (Eric Hoffer)

AUDIERE

8. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în DEX.

Dacă înveți, cu siguranță, vei avea o cale spre un viitor mai bun. Ce vei reuși să realizezi în viață va depinde de felul cum, când și cât înveți. Învățând, îți vei extinde limitele, vei putea depăși mai ușor barierele și te vei îndrepta mai hotărât spre scopul propus.

Cu fiecare experiență, cu fiecare carte citită vei putea înțelege mai bine multe lucruri, vei

deveni o persoană competitivă, vei fi mai bogat. Or, un proverb spune: „Învățătura este singura bogăție pe care nu ți-o poate lua nimeni” și această bogăție te va urma peste tot.

Învățând mereu ceva nou, ne putem asemăna cu un râu, care este mereu în mișcare, dar niciodată același. Învăță permanent și vei deține cheia succesului continuu!

9. Completează enunțurile în baza textului audiat.

- a) Dacă înveți, cu..., vei avea o... spre un... mai bun. b) Învățând, îți vei extinde..., vei putea... mai ușor... și te vei îndrepta mai hotărât spre... propus. c) Învățătura este singura... pe care nu ți-o poate lua... d) Învăță... și vei deține... succesului...!

10. Identifică în text și numește sinonimele cuvintelor propuse: *a studia, cale, a izbuti, a lărgi, concurențial, avere, neîncetat, a avea*.

LECTURĂ

11. Citește textul și spune: ce limbi a învățat Mircea Eliade din proprie dorință?

MEMORII
(fragment adaptat)

Cel puțin pentru mine, uneori cărțile sunt mai vii decât oamenii, pot fi de asemenea încărcate cu explozibile, din întâlnirile cu anumite cărți poți ieși sfârtecat sau de zece ori mai puternic decât te credeai până atunci.

O asemenea întâlnire – decisivă pentru mine și pentru soarta *Romanului adolescentului miop* – a fost *Un om sfârșit* a lui Giovanni Papini. Citisem, ca atâția dintre colegii mei, *L'Histoire du Christ*, dar nu mă cucerise. Dimpotrivă, *Un om sfârșit* a căzut ca un trăsnet. Apăruse în traducere românească la „Cultura națională” și o descoperise Haig Acterian. A insistat s-o citesc. „Are să-ți placă”, mi-a spus. „Seamănă cu tine...”

(...) Pasiunea pentru Papini m-a făcut să învăț repede italienește, ca să-i pot citi și celelalte cărți. În câteva luni izbutisem să-mi procur toate cărțile lui Papini, în afară de cele care nu se mai retipăreau și pe care nu aveam să le citesc decât în 1927, la Biblioteca Centrală din Roma.

Îi mai sunt recunoscător lui Papini și pentru faptul că, prin el, m-am familiarizat încă din liceu cu literatura și cultura italiană, izbutind astfel să mă eliberez de tutela librăriei franceze; m-a ajutat, indirect – revelându-mi alte preocupări, nutrindu-mă cu alte izvoare –, să mă orientez altfel decât majoritatea intelectualilor generației mele, care citeau și discutau

în primul rând cărțile și autorii accesibili în limba franceză.

(...) Învătasem englezește ca să-l pot citi pe Frazer, cumpărasem tot mai multe cărți din istoria religiilor și orientalism, instalasem o nouă bibliotecă în mansardă. Cămaruța mea de lucru începuse să semene acum cu cabinetul unui erudit din alte vremi. Adunasem peste o mie de volume și, alături, colecțiile de reviste.

Când, prin 1972, unul din foștii mei profesori a venit odată să mă vadă, a rămas fascinat: „Ce odaie minunată, făcută anume ca să înveți!” a exclamat el, subliniind cuvintele „să înveți”.

„Învățam” cu o furie care creștea neconținut, dar nu învățam pentru școală. Îl descoperisem mai demult pe Iorga și-l admiram îndeosebi pentru poligrafia lui. Visam să pot scrie și eu, dacă nu multe sute de volume pe care știam că le scrisese Iorga, cel puțin, o sută de volume. Unele din ele le și aveam în minte. Făcusem chiar o listă, și în capul listei se afla *Romanul adolescentului miop*, primul volum dintr-o serie compactă de romane al căror titlu general era *Dacia felix*.

Dar lista aceea cuprindea mai ales cărți de eseuri, filosofie și istoria culturii. (...)

(Mircea Eliade)

LEXIC

sfârtecat – (fig.) debusolat, dezorientat, contrariat, șocat; rupt în bucăți

a cuceri – aici: a-și atrage simpatia

a semăna – a avea trăsături, calități, defecte comune cu altcineva

pasiune – stare afectivă deosebit de intensă și durabilă pentru cineva sau pentru ceva

recunoscător – care poartă (cuiva) recunoștință

a se familiariza – a căpăta cunoștințe într-un anumit domeniu

tutelă – (fig.) sprijin

a revela – sin.: a arăta, a descoperi

a se nutri – aici: a avea acces la alte surse

a instala – a monta ceva

furie – (fig.) dorință, patimă

poligrafie – aici: totalitatea operelor tipărite ale unui scriitor; reproducere grafică a unui text sau a unei traduceri

a visa – aici: a-și dori ceva cu pasiune

serie – o cantitate de lucruri cu anumite caracteristici comune

a cuprinde – aici: a conține

12. Citește enunțurile care indică:

- a) cine i-a sugerat lui Mircea Eliade să citească romanul *Un om sfârșit*;
- b) în cât timp și-a procurat cărțile lui Papini;
- c) în ce limbă erau scrise cărțile citite de colegii săi;
- d) ce a instalat adolescentul Mircea în mansardă;
- e) ce a exclamat profesorul, văzând biblioteca de la mansardă;
- f) cum învăța tânărul Mircea Eliade.

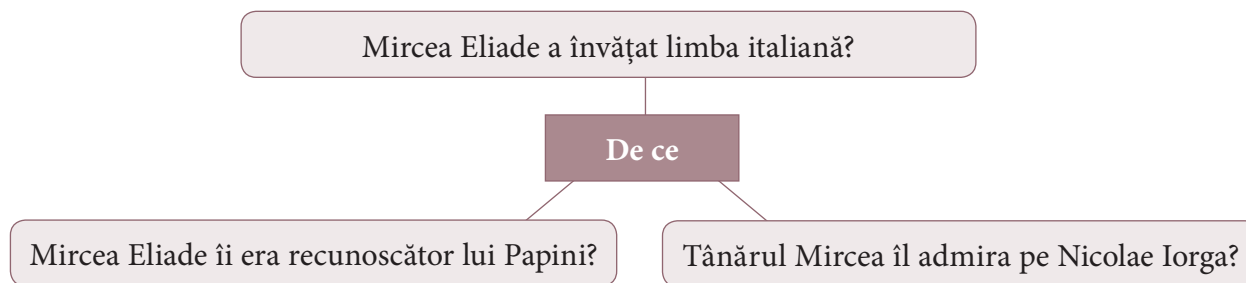
13. Citește afirmația. Dacă enunțul este corect, indică litera A, dacă enunțul este fals, indică litera F.

- A. F. Citirea cărții *Un om sfârșit* nu a fost decisivă pentru Mircea Eliade.
- A. F. Colegul său i-a zis că îi va plăcea cartea recomandată.
- A. F. Mircea instalase o nouă bibliotecă în mansardă.
- A. F. Tânărul Mircea Eliade visa să scrie o serie de vreo sută de volume.

14. Completează tabelul în baza textului citit, prezentând câte un enunț pentru fiecare reper.

Întâlnire decisivă	Pasiunea pentru Papini	Recunoștință față de Papini	Învățarea limbii engleze	Planuri de viitor
...	...	...	...	...

15. Răspunde la întrebări:

16. Recitește textul, apoi adresează întrebări:

lui Haig Acterian; ● - ?

lui Mircea Eliade; ● - ?

fostului profesor al lui Mircea. ● - ?

17. Pornind de la conținutul textului citit, prezintă:

Trei informații despre preocupările lui Mircea Eliade.

Două acțiuni întreprinse de tânărul Mircea.

O concluzie despre felul cum învăța personajul principal.

18. Spune: ce învățăminte ai tras din lectura acestui text?

VORBIRE

19. Alcătuiește enunțuri legate de termenul *învățare*, utilizând cuvintele propuse.

A cuceri, pasiune, recunoscător, a instala, a admira, serie, a cuprinde, dorință.

20. Imaginează-ți, în baza celor relatate în text, bibliotecă din mansardă a lui Mircea Eliade. Descrie-o în 3-4 enunțuri.

21. Rezumă, în șapte enunțuri, conținutul textului citit. Prezintă-l colegilor.

22. Explică, în 1-2 fraze, actualitatea mesajului din textul citit.

23. Prezintă, în 5-6 enunțuri, o persoană/o personalitate care ar putea servi drept model pentru studiile pe care le-a făcut și competențele pe care le are, reprezentant al minorității naționale din care faci parte.

27. Citește informațiile despre unele personalități care au studiat mult pe parcursul întregii vieți. Pornind de la aceste exemple, exprimă-ți convingerea, în 3-4 enunțuri, că învățarea pe parcursul vieții este ceva necesar.

- Nicolae Iorga a absolvit Universitatea din Iași, promovând toate examenele într-un singur an, iar la vârsta de doar 21 de ani avea susținute deja două doctorate, la Paris și la Leipzig. Stăpâna la perfecție 18 limbi și scria într-un singur an câteva zeci de cărți.
- Marie Curie, cercetătoare poloneză stabilită în Franța, este singura savantă care a primit două Premii Nobel în două domenii științifice diferite: chimie și fizică.
- Ana Aslan a studiat la medicină și s-a ocupat de domeniul gerontologiei, specializare a medicinei care se ocupă de îmbătrânire și de longevitate. A inventat vitamina H3 – un produs brevetat în peste 30 de state, utilizat în geriatrie.
- Dmitri Mendeleev în 1869 a publicat un tabel periodic al elementelor, asemănător cu cel actual. Tabelul lui Mendeleev a reprezentat o adevărată revoluție în cunoașterea umană. El a găsit ordinea ascunsă în lumea elementelor chimice.

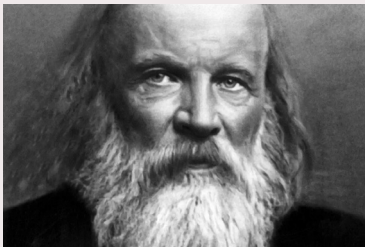
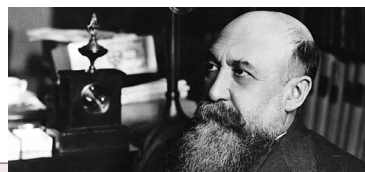
24. Formulează zece întrebări, pentru un interviu improvizat, pe care ai dori să le adresezi scriitorului Mircea Eliade. Te vei referi la scrierea primului roman, la lecturile vaste pe care le-a făcut, la experiența sa de profesor de istorie a religiilor la Universitatea „Loyola” din Chicago.

25. Conform *Teoriei învățării prin experiență* (Kolb), orice experiență în care omul se implică este un prilej de învățare. Relatează, în 4-6 enunțuri, despre o experiență proprie din care ai învățat ceva important. Utilizează și acte comunicative.

26. Exprimă-ți acordul/dezacordul privitor la mesajul afirmației, justificând opțiunea.

„Nu există sfârșit pentru educație. Nu este că ai citit o carte, ai trecut un examen și ai terminat cu educația. Tot restul vieții este un proces de învățare continuă.”

(Jiddu Krishnamurti)

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Ortografia, declinarea și utilizarea substantivelor proprii în propoziții

Noțiuni generale

Totalitatea formelor și a construcțiilor cazuale ale unui substantiv constituie **declinarea** aceluia substantiv.

Substantivele proprii denumesc individualități: nume de persoane, personaje, sărbători, denumiri geografice, planete, nume de instituții/organizații, evenimente istorice, titluri de opere literare, ziare, reviste, emisiuni etc.

Modalități de ortografiere a substantivelor proprii:

a) Se ortografiază cu majuscule toate componentele numelor proprii ce indică nume de persoane, denumiri geografice, instituții și organizații, sărbători etc.

De exemplu: Mircea Eliade, Uniunea Europeană, Parlamentul Republicii Moldova, Instituția Publică Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir”, Anul Nou etc.

b) Se ortografiază cu majusculă doar primul element al numelor proprii ce indică opere literare, titluri de ziare și reviste, emisiuni radio-TV, documente de importanță internațională/națională etc.

De exemplu: *Romanul adolescentului miop*, *Clipa siderală*, Declarația de independență a Republicii Moldova, Codul penal, Gramatica limbii române, Catedra de limba română etc.

c) Se scriu cu linioară numele unor personaje, ale localităților compuse din două substantive: Harap-Alb, Cluj-Napoca, Târgu-Neamț, satul Ghica-Vodă, satul Vadul-Rașcov etc.

Declinarea substantivelor proprii

Cazul	Genul	Subst. proprii	Exemple de utilizare
Nominativ (cine? ce)	masc. fem.	Mircea, Cahul, Prut Mănăstirea Putna, Ana, Carmen, Iris	Mircea Eliade a scris nuvele, romane, eseuri. Prutul izvorăște în apropiere de muntele Hoverla. Ana este unul dintre cele mai răspândite prenume. Mănăstirea Putna este ctitorie a lui Ștefan cel Mare.
Genitiv (al, a, ai, ale) cui?	masc. fem.	al lui Mircea, a Cahulului, ale Prutului ale Mănăstirii Putna, a Anei, ale lui Iris	Romanul <i>Maitreyi</i> al lui Mircea Eliade este o frumoasă poveste de dragoste. Malurile Prutului sunt acoperite de păduri. Zidurile Mănăstirii Putna păstrează urmele istoriei. Mărturisirea Anei m-a emoționat.
Dativ (cui?)	masc. fem.	lui Mircea, Cahulului, Prutului Mănăstirii Putna, Anei, lui Carmen	Lui Mircea Eliade îi datorăm posibilitatea unor lecturi fascinante. Datorită Prutului , avem zone bune de odihnă. Aceste cărți i le vei dăru Anei ? I-am dat cărțile lui Carmen .
Acuzativ (pe, despre, cu, pentru cine?/ce?) etc.	masc. fem.	pe Mircea, despre Cahul, pe Prut lângă Putna, cu Ana, pentru Carmen, cu Iris	Am citit câteva romane scrise de Mircea Eliade . Pe râul Prut există un baraj la Stânca-Costești. Împreună cu Ana pot rezolva multe probleme. Despre Mănăstirea Putna se știe că a fost construită timp de trei ani.
Vocativ	masc. fem.	Mircea, Prutule, Ano, Carmen, Iris	Prutule , destinul meu e legat de cursul tău... Ano , dă-mi, te rog, cartea de pe noptieră.

SCRIERE

28. Alcătuieste enunțuri cu fiecare pereche de verbe. Încadrează și substantive proprii.

a tipări – a retipări

a vedea – a revedea

a scrie – a rescrie

29. Citește afirmațiile și scrie, în 1-2 enunțuri, ce mesaj se raportează cel mai bine la subiectul lecției. Utilizează și substantive proprii.

„Nevoia învață pe om.” (Anton Pann)

„Sărăcia te învață toate meșteșugurile.”

(Plaut)

„Nu învățăm pentru școală, ci pentru viață.”

(Seneca)

30. Scrie câte două exemple de enunțuri în care cuvintele propuse:

a) se scriu cu litere inițiale minuscule;

b) se scriu cu litere inițiale majuscule.

Teatru, liceu, palat, muzeu, mare,
alee, universitate.

Model:

Vara noi cumpărăm fructe și legume de la piața agricolă. În **Piața Marii Adunări Naționale** se organizează cele mai importante sărbători.

31. Scrie în spațiile libere substantive proprii adecvate contextului.

a) ...a fost un strălucit orator al României contemporane.

b) Nuvela prezintă viața plină de lipsuri a lui...

c) ...este o lucrare autobiografică amplă, scrisă de Mircea Eliade.

d) Scriitoarea Otilia Valeria Coman și-a luat pseudonimul...

e) Mircea Eliade a debutat cu...

f) Poemul... conține 98 de strofe.

Repere:

Memorii, Ana Blandiana, *Romanul adolescentului miop*, Hagi-Tudose, *Luceafărul*, Barbu Ștefănescu Delavrancea.

32. Transcrie enunțurile, alegând varianta corectă.

a) Romanul *Ciuleandra* este scris de Ioan Slavici/Liviu Rebreanu.

b) Trebuie să vedeți Ciuleandra/Ciuleandrei, care nicăieri nu se joacă așa ca la noi.

c) Într-o lună, Mădălina/ale Mădălinei era de nerecunoscut.

33. Stabilește corespondențe potrivite, combinând elementele din ambele coloane. Alcătuieste 2-3 enunțuri cu unele dintre ele.

– Hagi-Tudose
– *Un om sfârșit*
– Universitatea „Loyola”
– ziarul „Timpul”
– Mănăstirea Putna

– Mircea Eliade
– Mihai Eminescu
– Giovanni Papini
– Ștefan cel Mare
– Leana

34. Mircea Eliade avea o bibliotecă de peste o mie de volume. Scrieți un dialog, din zece replici, împreună cu colegul/colega despre cărțile din bibliotecile voastre. Veți discuta despre: numărul aproximativ de cărți, domeniul din care fac parte, titluri citite în ultimii doi ani, cartea preferată.

35. Nicolae Iorga afirma: „Poți învăța în patru feluri – pentru școală, pentru viață, pentru tine și pentru oricine”. Exprimă-ți, în trei enunțuri, opinia cu referire la felul în care înveți tu.

36. Scrie, în 12 enunțuri, un eseu, pornind de la afirmația lui Mircea Eliade: „Suntem condamnați să învățăm și să ne trezim la viața spirituală prin cărți”. Utilizează și substantive proprii.

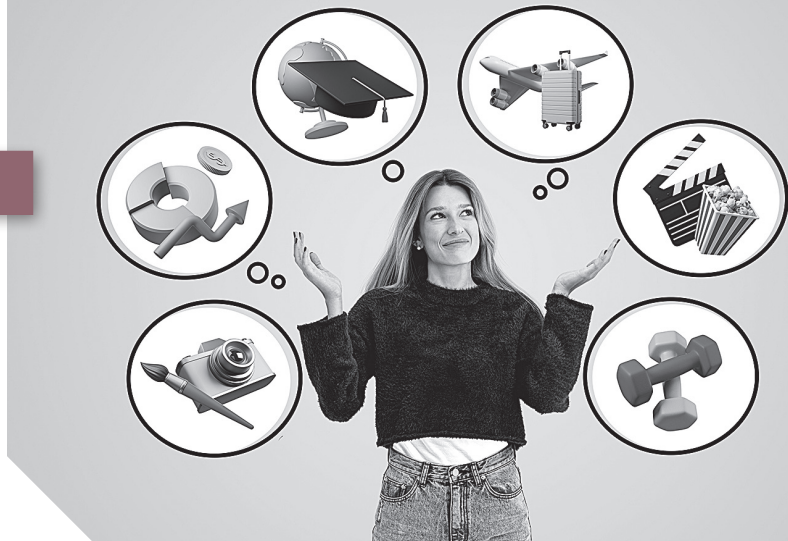
Repere:

– exprimă-ți opinia;
– prezintă argumente;
– explică ideea afirmației;
– folosește un exemplu din viață;
– formulează o concluzie.

Lecția 2

Vocația și alegerea profesiei

Vocația înseamnă
munca făcută cu iubire.
Pera Novacovici

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

vocație = aptitudine = chemare
savant = erudit = învățat
instantaneu = momentan = brusc
a confirma = a arăta = a atesta
celebritate = glorie = reputație
rigoare = asprime = severitate = strictețe
perseverență = stăruință = tenacitate

Antonime

târziu ≠ devreme
a confirma ≠ a nega
recent ≠ vechi

Omonime

carieră – profesiune căreia i se consacră toată viața
carieră – loc de extracție a unor materiale de construcție

Cuvinte polisemantice

a absolvi – a încheia cu succes, susținând examene corespunzătoare
a absolvi – a scoate de sub acuzare (pe cineva)
curte – teren îngrădit și bătătorit din jurul unei case pe care nu crește iarbă
curte – comportament politicos și galant față de o femeie pentru a-i câștiga simpatia, dragostea

Împrumuturi lexicale

vocație (din fr.) – chemare pentru un anumit domeniu de activitate, pentru o anumită profesie
perseverență (din fr.) – stăruință, statornicie în muncă, în convingeri, în atitudini

Sintagme și expresii

A-i consacra = a-i face cunoscuți
A scoate în evidență = a accentua, a sublinia

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect grupurile de sunete [ce], [ci], [ge], [gi].

Eveniment recent, inginer programator, colegiul juridic, rigori exagerate, student la medicină, agent maritim.

- 1.2. Alcătuiește enunțuri cu trei îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Transcrie enunțurile, înlocuind cuvintele evidențiate cu sinonime adecvate contextului.

- a) **Vocația** Gabrielei este actoria.
- b) Eugen Doga se bucură de o **celebritate** binemeritată.
- c) Dacă vrei să devii savant, urmează **rigorile** științei.

3. Alcătuiește câte un enunț cu fiecare sens al cuvintelor:

carieră, a absolvi, curte.

4. Transcrie enunțurile, înlocuind partea evidențiată cu expresia potrivită.

- a) Munca îndeplinită cu iubire **le-a făcut cunoscute** în lumea întreagă pe multe personalități.
- b) Autorul textului despre vocație **a accentuat** ideea: „Și principalul – să nu te oprești, să nu dai înapoi”.

5. Încadrează în enunțuri perechile de antonime:

târziu ≠ devreme; a confirma ≠ a nega.

6. Citește semnificațiile cuvintelor legate de subiectul lecției. Alcătuiește câte o frază cu fiecare cuvânt:

profesie – ocupație, îndeletnicire cu caracter permanent, pe care o exercită cineva, în baza unei calificări corespunzătoare;

profesional – care ține de o profesie;

profesionalism – caracter profesional al unei activități.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A constata ceva

- Savanții au constatat că descoperirea vocației nu are loc neapărat în copilărie.
- Biografiile multor oameni celebri ne demonstrează acest lucru.
- Unele celebrități și-au schimbat profesia de mai multe ori, înainte de a activa în domeniul care i-a consacrat.
- Schimbându-și profesiile, aceste persoane erau în căutarea vocației.

A exprima concluzii

- Iată de ce este important să-ți găsești vocația.
- Deci contează ce faci tu cu talentul tău.
- Așadar, pentru a te afirma, trebuie să cutezi.
- Prin urmare, e deosebit de important să mergi înainte, să depășești toate obstacolele.
- De aceea, dacă nu te mulțumești cu victoria zilei de azi, vei reuși în viață.
- În concluzie, perseverența te va ajuta să-ți atingi scopul.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Citește, apoi răspunde la întrebările din text, astfel încât să poți să stabilești care este vocația ta.

„Vocația este chemarea pe care o are un om pentru o meserie, cauză sau misiune. Este lucrul pentru care ești potrivit. Și cu toții, fără excepție, avem una. Căutarea vocației este analiza lumii interioare și apoi înțelegerea pornirilor noastre: Ce vreau? Ce îmi place să fac? Ce îmi aduce satisfacție? Cum îmi pierd timpul? Ce aş face dacă aş avea brusc sume uriașe de bani?”

(Pera Novacovici)

AUDIERE

9. Ascultă parabola, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în DEX.

TREI MUNCITORI

S-a întâmplat aceasta foarte demult. Un călător mergea pe lângă un teren de construcție și a văzut acolo trei bărbați, așezând cărămidă peste cărămidă la fundația unei noi clădiri.

S-a apropiat de primul bărbat și l-a întrebat: „Ce faci?”

Vizibil iritat de întrebare, bărbatul a răspuns: „Ce oare crezi că fac? Așez cărămidă peste cărămidă!”

Apoi omul s-a dus spre al doilea bărbat și l-a întrebat același lucru.

Acesta a răspuns, fără nicio emoție: „Eu lucrez pentru a asigura o viață decentă pentru mine și familia mea. Scuzați, dar nu am timp pentru a discuta”.

Apropiindu-se de al treilea bărbat, călătorul și-a repetat întrebarea.

Acest bărbat întâi a zâmbit, apoi a spus: „Construiesc o catedrală”.

(Joan Borysenko)

10. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor propuse. Alcătuiește 2-3 enunțuri cu unele dintre ele, la alegere.

fundație

iritat

a așeza

viață

a construi

11. Ascultă parabola a doua oară și spune ce îi aseamănă și ce îi deosebește pe cei trei muncitori.

LECTURĂ

12. Citește textul și spune: de ce aceste persoane au avut mai multe profesii?

VOCAȚIA

Recent, un grup de savanți a încercat să afle cu ce s-au ocupat cei mai înzestrați dintre contemporanii lor până a-și alege activitatea care i-a consacrat. După luni de muncă, a fost scos în evidență faptul că aproape două treimi din ei și-au schimbat profesia de mai multe ori, ceea ce demonstrează că descoperirea adevăratei vocații nu se face instantaneu sau neapărat în copilărie.

Ne-o confirmă și biografiile unui șir întreg de celebrități.

Dostoievski, de exemplu, înainte de a se afirma ca prozator, s-a pregătit pentru cariera de inginer militar. Tot de militarie a fost legată tinerețea lui Alexandru Donici, care a absolvit liceul militar din Petersburg în grad de sublocotenent. Ceaikovski s-a consacrat muzicii relativ târziu – după ce a absolvit colegiul juridic și a lucrat câțiva ani la Ministerul Justiției. Cehov a practicat la început medicina. Walter Scott – avocatura. (...) François Rabelais s-a călugărit de tânăr și a trăit mai mulți ani la Mănăstirea Cordelierilor, pe care a părăsit-o din cauza rigorilor exagerate, apoi a studiat dreptul și medicina, ajungând să fie cunoscut mai întâi ca anatomist. Albert Camus a fost funcționar la prefectură, agent maritim, actor și abia în cele din urmă – romancier și dramaturg. Antoine de Saint-Exupéry s-a pregătit ca arhitect la Institutul Artelor Frumoase din Paris, apoi – ca pilot în aviație, pierzându-și viața într-o misiune militară.

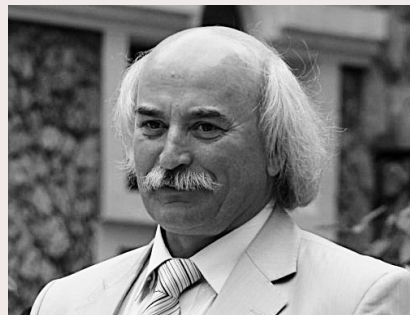
Eugen Ionescu a predat mai întâi limba franceză la Liceul „Sf. Sava” din București.

Așadar, ar fi total greșit să credem că doar o facultate de filologie îți oferă șansa de a te afirma ca scriitor. Mihai Eminescu, să zicem, n-a avut nevoie de ea, ca să rămână în istorie, inclusiv ca întemeietor al limbii române moderne.

Important e să-ți găsești vocația și să trăiești pentru ea. Contează nu ceea ce crede altul despre tine, ci atitudinea pe care o ai tu însuși față de talentul tău. Ca să te afirmi, trebuie să cutezi, să mergi înainte, mereu înainte, depășind rătăcirile, mizeria, nedreptatea și, în primul rând, propriile tale slăbiciuni... Și, principalul – să nu te oprești, să nu dai înapoi, să nu te mulțumești cu victoria zilei curente.

Talentul înseamnă, în primul rând, perseverență!

(După Aurelian Silvestru)

CARTE
DE IDENTITATE

Aurelian Silvestru

(n. la 1 octombrie 1949) –
psiholog, scriitor,
publicist, pedagog

Volume publicate:

Cu gândul la tine, Ispita nemuririi, Dincolo de imposibil, Templul bunătații, Fărâme de suflet, Neodihna cuvintelor, Pragul, Cel rătăcit, Și tu ești singur?, Îngerii dispar în ploaie.

Cărți pentru copii:

Daciada, Noi și biografia omenirii, Dincolo de imposibil, A doua șansă ș.a.

**Autor de manuale
de psihologie:**

Cunoaște-te pe tine însuși, Vârsta barierelor ș.a.

Traduceri:

monografii și manuale de psihologie.

Alte activități:

director-fondator al Liceului de Creativitate și Inventică „Prometeu” din or. Chișinău

LEXIC

vocație – aptitudine deosebită pentru o anumită artă sau știință

recent – care s-a petrecut curând

contemporan – (despre oameni) din aceeași vreme cu...

a se afirma – a se manifesta în mod deosebit

a părăsi – *aici*: a întrerupe o îndeletnicire

exagerat – care nu se potrivește cu realitatea

funcționar – persoană care ocupă o funcție publică

inclusiv – împreună cu; și cu

a conta – *aici*: a avea valoare, importanță

a cuteza – a avea curajul de a face ceva neobișnuit

a depăși – преодолеть

rătăcire – (*fig.*) eroare, greșală

mizerie – ceea ce provoacă neplăceri, greutate

propriu – care constituie o particularitate a cuiva

slăbiciune – (*fig.*) defect, lipsă, scădere

13. Citește enunțurile care indică:

- cum și-au descoperit vocația unii dintre cei mai talentați oameni;
- preocupările pe care le-au avut, înainte de a deveni consacrați;
- cine este întemeietorul limbii române moderne;
- ce este important în viață.

14. Completează enunțurile, în baza textului citit.

- Descoperirea adevăratei vocații...
- Alexandru Donici a absolvit...
- Ceaikovski s-a consacrat...
- Mihai Eminescu a rămas în istorie inclusiv ca...
- Important e să-ți găsești...

15. Citește textul, apoi adresează întrebări:

grupului de savanți;	• - ? • - ?
unor celebrități;	• - ? • - ?
autorului textului.	• - ? • - ?

16. Completează spațiile libere în baza textului citit.

Ca să te afirmi, trebuie să	...
	...
	...
	...
	...

17. Menționează răspunsul corect. Textul sugerează ideea că:

- Descoperirea vocației se întâmplă doar în copilărie.
- În viață e foarte important să-ți găsești vocația, să identifici activitățile care te pasionează și să le faci.

18. Alcătuieste câte un enunț, urmărind nuanțele de sens ale verbelor:

a pierde, a se pierde, a-și pierde

19. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele acestora, adecvate contextului.

- Înzestratul** scriitor de limbă engleză Walter Scott este fondatorul romanului istoric.
- Savantul** Eugen Coșeriu este considerat cel mai de seamă lingvist al lumii moderne.
- Chiar dacă ți-ai descoperit vocația, succesul nu va veni **instantaneu**.
- A.P. Cehov, care a practicat mai întâi medicina, **a confirmat** faptul că vocația o poți descoperi și pe parcursul vieții.

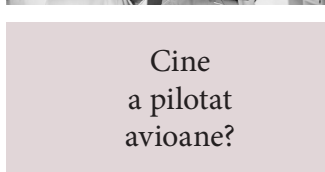
20. Alcătuieste îmbinări de cuvinte cu termenii propuși, apoi încadrează unele dintre ele în acte comunicative cu ajutorul cărora vei putea constata ceva sau concluzii.

Vocație, recent, exagerat, proprie, a depăși, a se afirma.

21. Privește imaginile și răspunde la întrebări. Informează-te și spune, cel puțin, denumirea unei opere din creația fiecărui scriitor.

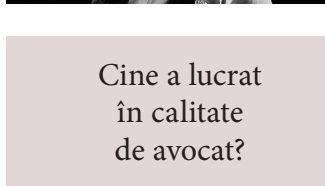
Cine a activat
în domeniul
medicinii?

Cine
a pilotat
avioane?

Cine
a practicat
și actoria?

Cine a lucrat
în calitate
de avocat?

22. Redă conținutul ultimului alineat în cuvinte proprii.
23. Propune un alt titlu pentru textul citit. Argumentează-ți opțiunea.
24. Precizează, într-un enunț, care este mesajul acestui text. Utilizează reperele propuse:
- informarea cititorului;
 - sensibilizarea cititorului;
 - lecția pe care o luăm pentru viață.

VORBIRE

29. În baza afirmației și a cuvintelor propuse, alcătuiește o definiție proprie a acestui cuvânt.
- „**Vocația** este locul în care bucuria ta profundă se întâlnește cu nevoia profundă a lumii.”
(Parker J. Palmer)

Repere:

chemare interioară, pasiune, talent, bucurie, suflet, activități, satisfacție, inspirație.

25. Selectează din text și continuă șirul cuvintelor care fac parte din câmpul lexical al termenului *vocație*: *activitate, profesie, ..., ...*

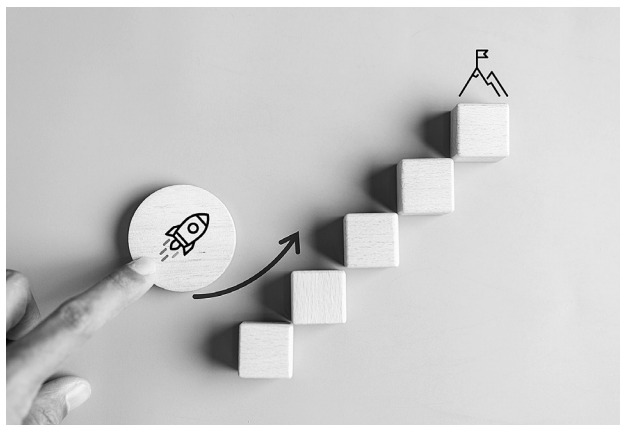
25.1. Alcătuiește trei enunțuri în care să utilizezi unele cuvinte selectate.

26. Dezvoltă într-o frază gândul:
„E important să-ți găsești vocația...”

27. Citește cugetarea lui Pera Novacovici. Ce idei comune ai identificat între afirmația citită și penultimul alineat din textul „Vocația”?
- „Mesajul meu către lume este că atunci când un om își descoperă vocația, va avea nu doar bani, relații faine, sănătate și putere, dar va avea un sens în viață, un motiv pentru a se trezi în fiecare dimineață, o muncă de la care nu va dori pauze, weekenduri și concedii, pentru că vocația lui este vacanța lui.”

28. Scriitorii despre care se vorbește în text au schimbat mai multe profesii până și-au găsit vocația adevărată. Scrie pașii pe care îi vei urma în scopul creării viitorului tău profesional.

Proiectează-ți viitorul!

- 30.** Construiește, împreună cu colegul/colega, un dialog în baza situației descrise:
Autorul afirmației îți sugerează să fii activ(ă), să îmbrățișezi mai multe preocupări, în ideea de a-ți găsi vocația. În dialog vei remarca acele activități pe care ai dori să le faci, astfel încât să fii împlinit(ă).

Ascult-o când viața îți spune: „Hei, ce ar fi să începi proiectul X? Ce ar fi să scrii o carte? Să îți deschizi un blog? Să faci deserturi pentru prieteni? Să faci clipuri amuzante pentru copii? Să... orice te face să te simți împlinit.” (Parker J. Palmer)

- 31.** Redactează un mesaj adresat prietenului tău/ prietenei tale în care împărtășești cele învățate despre descoperirea vocației în cadrul unui seminar la care ai participat. Utilizează și reperele propuse.

Repere:

- indică lucrul care îți aduce bucurie, atunci când îl faci;
- numește activitatea pe care, atunci când o practici, uiți de timp;
- vorbește despre acțiunea pe care atunci când o faci simți că te umpli de energie și bucurie;
- remarcă lucrul pe care ai putea să-l faci fără a fi plătit(ă);
- precizează lucrul pe care îți place să-l faci și datorită căruia îi inspiri și îi poți ajuta și pe alții.

- 32.** Scrie un text coerent, din 4-5 enunțuri, despre o persoană pe care o cunoști/despre o personalitate care te inspiră și reprezintă pentru tine un model pentru faptul că își face meseria cu vocație.

Repere:

- domeniul în care activează;
- ocupația concretă;
- calități care te motivează;
- indicii de performanță.

- 33.** Ascultați șlagărul *Iubiți învățători*, apoi lucrați în echipe și spuneți dacă versurile cântecului sunt dedicate unor învățători cu vocație. Argumentați-vă opinia.

Iubiți învățători

Versuri: Simion Ghimpu

Muzică: Ion Aldea-Teodorovici

Interpretare: Ion Suceanu

Trec anii spre culmi, ciocârlii se înalță
Cu triluri frumoase, cu noi melodii,
Dar anii de școală rămân o povață
Și-n anii devreme, și-n anii târzii.

REFREN:

Cântecul cu vorba voastră-mi scriu,
Graiul vostru este veșnic viu,
Pe aripi de gând vă scriu de-atâtea ori scrisori,
Iubiți învățători, iubiți învățători.

Trec anii și zboară departe de școală,
De ultimul sunet, de noi auzit,
Dar dorul de banca din școala natală
În sufletul nostru mereu a-nflorit.

Trec anii și iarăși vă cer o povață
Copii însetați de sfătosul cuvânt,
Cu voi împreună ce mândru se-nalță
Dulcele grai pe străbunul pământ.

Cântecul cu vorba voastră-mi scriu,
Graiul vostru este veșnic viu,
Pe aripi de gând vă scriu de-atâtea ori scrisori,
Iubiții mei și scumpii mei învățători.

- 33.1.** Privește fotografiile autorilor cântecului *Iubiți învățători*. Cum crezi, de ce această melodie dedicată învățătorilor a devenit șlagăr? Prezintă 1-2 argumente.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Substantive omonime cu flexiune de număr ce diferențiază sensurile.

Locuțiuni substantivale

Subst. nr. sing.	Subst. nr. plural	Explicația	Exemple de utilizare
cap	capete capi capuri	organ anatomic lider, conducător, șef parte de uscat care înaintează în mare	Peste capetele celor adunați trecu un avion. La ședință au participat doar capii . Unul dintre cele mai cunoscute capuri este Capul Bunei Speranțe din Africa.
corn	coarne corni cornuri	extensie osoasă pe capetele unor animale arbust sau arbore mic produs de panificație	Cerbul are coarne cu ramificații. În grădină cresc trei corni . Prefer cornurile cu ciocolată.
cot	coate coturi coți	parte a mâinii cotitură a unei ape curgătoare unitate de măsură	Când mâncăm, nu e bine să ținem coatele pe masă. Răutul face coturi spectaculoase. Au măsurat cinci coți și au bătut un par.
curent	curenți curente	val de aer, curent marin mișcări ideologice, literare, culturale	Dinspre nord vin niște curenți de aer rece. Romantismul este un curent cultural.
ochi	ochi ochiuri	organ al vederii mâncare făcută din ouă prăjite	Mihaela are ochi albaștri ca floarea de cicoare. Am mâncat ochiuri și cartofi pai.
râs	râsuri râși	manifestare a veseliei animal sălbatic carnivora	Colegele mele aveau râsuri molipsitoare. Râșii sunt asemănători cu pisica sălbatică.

Locuțiuni substantivale

Grupurile de cuvinte care au înțelesul unui substantiv se numesc **locuțiuni substantivale**.
Cele mai multe locuțiuni substantivale s-au format din locuțiuni verbale prin substantivarea verbului la infinitivul lung.

Locuțiuni verbale	Locuțiuni substantivale	Sensul locuțiunii	Exemple de utilizare
A-și aduce aminte A ține minte A-i părea rău A băga de seamă A sta de veghe A face bine A lua în bătaie de joc A căuta nod în papură	aducere aminte ținere de minte părere de rău băgare de seamă stare de veghe facere de bine bătaie de joc nod în papură	amintire memorie regret atenție treaz binefacere batjocură pricină	a) M-or troieni cu drag/ Aduceri aminte . (M. Eminescu) b) Cere-mi cât vrei și-ți voi da pentru această facere de bine . (P. Ispirescu) c) Are un punct de vedere bine argumentat. d) Pentru o așa bătaie de joc față de colegi a fost chemat la ședința administrației. e) Mereu îi găsea nod în papură .

SCRIERE

- 34.** Alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre cuvintele propuse:

râsuri (acțiunea de a râde);
râși (animale);

ghivece (recipient pentru flori); ghiveciuri (fel de mâncare).

- 35.** Completează spațiile libere cu substantive adecvate contextului. În acest scop, consultă *Reperetele*.

- a) Îmi amintesc cum bunicul aducea câte două ... de lemne pentru iarnă. Insectele mici care trăiesc în lemn și se hrănesc cu acesta se numesc
- b) ...au flori albe sau trandafirii. ...se cultivă pe tot globul. ...sunt niște sâni care se pot conduce cu un volan sau două cabluri.
- c) Ne amintim fiecare cum focul pâlpâia voios în ... din casele bunicilor noștri. Le părea rău că se despart de ... unde au fost atât de fericiți.

Repere:

- bob, bobi – plantă leguminoasă cu flori albe sau trandafirii;
- bob, boburi – sanie sportivă de metal;
- cămin, cămine – figurat: casă părintească;
- cămin, căminuri – sobă joasă;
- car, cari – specii de insecte mici, dăunătoare;
- car, care – vehicul terestru cu patru roți, cu tracțiune animală.

- 36.** Citește enunțurile. Înlocuiește fiecare locuțiune substantivală cu un cuvânt care arată sensul acesteia.

- a) Ștefan întotdeauna are un punct de vedere personal asupra lucrurilor care se întâmplă.
- b) Cu părere de rău, verișoarei mele nu-i place profesia pe care și-a ales-o.
- c) Unul dintre principiile noastre de viață este facerea de bine.
- d) Colegul meu are o ținere de minte excepțională.

- 37.** Formează locuțiuni substantivale de la locuțiunile verbale, apoi alcătuieste enunțuri.

a-i părea bine

a ști carte

a uita de sine

a pregăti temele

a încânta ochii

a reveni în țară

- 38.** Citește versurile. Completează spațiile libere cu locuțiuni substantivale adecvate contextului.

- a) „Iată un exemplu spre...
Toate întâmplările se prefac în cuvinte.”
(Vasile Romanciuc)
- b) „N-avem oști, dară... e un zid,
Care nu se înspăimântă de-a ta faimă,
Baiazid.”
(Mihai Eminescu)

stare de veghe, luare aminte,
punct de vedere, iubirea de moșie

- 39.** Tradu în scris enunțurile, folosind locuțiunile substantivale de la pag. 69.

- a) У него хорошая память.
- b) Прекрасные воспоминания никогда не забываются.
- c) Это нужно делать с большой осторожностью.
- d) К сожалению, мы не сможем пойти сегодня в театр.
- e) Вы можете не согласиться, но она высказала свою точку зрения.

- 40.** Citește enunțurile propuse. Rescrie-le, înlocuind cuvintele evidențiate cu locuțiuni substantivale adecvate contextului.

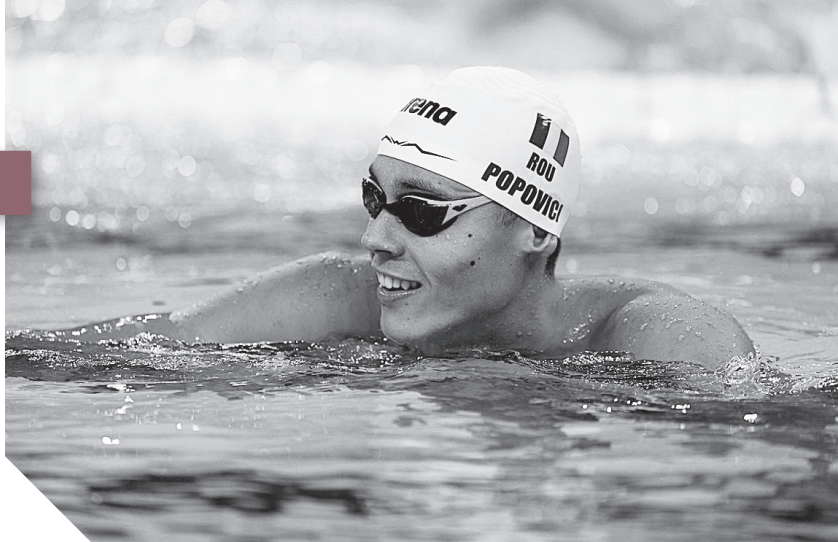
- a) *Expunerea* pe care a făcut-o colega noastră este foarte clară.
- b) Copilul s-a liniștit după acea *îmbrățișare*.
- c) *Opinia* lui este că fiecare persoană are o vocație, dar nu oricine o descoperă.
- d) *Neatenția* l-a costat mult.

Luare de cuvânt, punct de vedere, ne-băgare de seamă, strângere în brațe.

Lecția 3

Cariere de succes

Nu contează ce meserie ai,
contează să fii cel mai bun.
Abraham Lincoln

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

previzibil = așteptat
vreme = timp
imprevizibil = neașteptat
a susține = a sprijini = a ajuta
a celebra = a sărbători
ocazie = prilej = motiv

Antonime

suiș ≠ coborâș
uman ≠ inuman
a câștiga ≠ a pierde
puternic ≠ slab
difícil ≠ ușor
rapid ≠ lent
previzibil ≠ imprevizibil

Cuvinte polisemantice

rapid (adj.) – care se mișcă sau se desfășoară repede
rapid (adv.) – în scurt timp, iute, îndată

Împrumuturi lexicale

ocazie (din fr.) – împrejurare
a celebra (din. fr.) – a sărbători
imprevizibil (din fr.) – surprinzător
difícil (din fr.) – complicat, greu
intens (din fr.) – activ

Sintagme și expresii

Efort constant = efort permanent
A face un efort = a se strădui
Cu altă ocazie = cu alt prilej, altă dată
A bate recordul (în ceva) = a atinge treapta cea mai înaltă (în ceva)
A avea succese = a obține rezultate bune
A dori (cuiva) succes = a dori (cuiva) noroc într-o acțiune

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetul [o].
Campionat mondial, efort constant, sportiv complet, record stabilit, an haotic, multe obstacole, extraordinar de valoros.
1.2. Încadrează în enunțuri 2-3 îmbinări de cuvinte, la alegere.
2. Citește fiecare enunț și înlocuiește partea evidențiată cu sintagma sau expresia potrivită contextului.
a) David **se străduiește** zilnic în cadrul antrenamentelor.
b) În orice domeniu ai activa, **efortul permanent** va da roade.
c) Înotătorul a obținut **rezultate bune**.
d) Prietenii **i-au dorit noroc** la competiție Anastasiei Nichita.
e) Sportivul nu a vrut să se adreseze tinerilor **cu alt prilej**, ci anume după obținerea medaliei de aur.
3. Redactează enunțuri cu perechile de antonime propuse:
uman ≠ inuman; a câștiga ≠ a pierde; rapid ≠ lent.
4. Alcătuiește câte un enunț cu fiecare sens al cuvintelor:
rapid (adj.); rapid (adv.).
5. Încadrează într-un text coerent, de 3-4 enunțuri, unele sinonime și, respectiv, antonime ale cuvântului *succes*:
izbândă, reușită, victorie;
insucces, nereușită, eșec, înfrângere, ratare.
6. Include în enunțuri construcțiile: *cu succes*, *cu noroc*, *peste așteptări*, *ca pe roate*, care au sensul cuvântului *succes*.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A îndemna/A încuraja/A stimula (pe cineva)

- Ai încredere în tine!
- Nu te lăsa!/Să nu te lași de sport!
- Fii mai curajos/curajoasă!/Fiți mai curajoși/curajoase!
- Trebuie să încerci!/Trebuie să încercați!
- De ce nu continui?/De ce nu continuăți?
- Continuă!/Bravo!/Excelent!/Frumos!

A mulțumi/A răspunde la mulțumiri

- Mulțumesc tare mult./Mulțumesc din inimă.
- Cu plăcere, oricând./Oricând, cu plăcere.
- Nu am destule cuvinte să vă mulțumesc.
- N-aveți pentru ce./Pentru puțin.
- Vă suntem foarte recunoscători/recunoscătoare.
- A fost plăcerea mea/noastră./N-aveți de ce.

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Citește parabola. Ce învățăminte ai tras din acest text?

AJUTORUL ZEILOR

Un bătrân voia să ajungă într-un sat, la copiii lui. Dar trebuia să treacă peste un munte imens. Și s-a gândit că, decât să-l ocolească, mai bine face o cărare peste el. A pus mâna pe lopată și s-a apucat de treabă. Zeii, văzându-i insistența, l-au ajutat.

AUDIERE

9. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în DEX.

La Jocurile Olimpice de Vară care au avut loc la Paris, Franța, în perioada 26 iulie – 11 august 2024, sportivii noștri s-au învrednicit de patru medalii. Anastasia Nichita a cucerit argintul la lupte, Denis Vieru și Adil Osmanos au obținut medalii de bronz la judo, iar Serghei Tarnovschi s-a învrednicit de o medalie de bronz la caiac canoe, la distanța de 1.000 de metri.

În perioada 28 august – 8 septembrie, tot la Paris, au avut loc Jocurile Paralimpice.

Oleg Crețul a luat medalia de bronz la parajudo, iar Ion Basoc a obținut argintul, tot la parajudo.

Pe parcursul olimpiadei, spectatorii din întreaga lume au putut vedea performanțe sportive extraordinare: chinezoaica Jiang Yuyan (7 medalii de aur), brazilianul Gabrielzinho la paraînnot (3 medalii de aur), elvețianca Catherine Debrunner la paraatletism (5 medalii de aur), americanca Oksana Masters la paraciclism (2 medalii de aur), dar și triumful lui Matt Stutzman – primul concurent fără mâini ce a câștigat o medalie de aur la tir cu arcul în istoria Jocurilor Paralimpice.

(Din internet)

10. Ascultă informația a doua oară și completează tabelul.

Numele, prenumele	Proba sportivă	Numele, prenumele	Număr de medalii
Anastasia Nichita		Jiang Yuyan	
Denis Vieru		Gabrielzinho	
Adil Osmanov		Catherine Debrunner	
Oleg Crețul		Oksana Masters	
Ion Basoc		Matt Stutzman	

LECTURĂ

11. Citește textul și spune ce mesaj le transmite David Popovici copiilor și tinerilor.

CARIERE DE SUCCES

(text adaptat)

David Popovici, la Jocurile Olimpice de la Paris 2024, a reușit să obțină medalia de aur la proba 200 de metri liber și medalia de bronz la proba 100 de metri liber.

După ani de muncă, efort și antrenamente continue, David a reușit o performanță extraordinară la vârsta de doar 19 ani. Datorită acestei victorii, despre David s-a vorbit peste tot în lume.

După finalizarea concursului David Popovici a oferit jurnaliștilor un interviu.

„Mulțumesc oamenilor care mă susțin, care au urmărit campionatul mondial. Am învățat acum cât de importantă este susținerea voastră. Am învățat cât de importantă e în vremuri și mai puțin bune. Nu numai în vremuri bune. Căci binele, de obicei, e celebrat la concursuri.

Cred că e cea mai bună ocazie pentru mine acum să le transmit copiilor și tinerilor care mă urmăresc că nu există magie. Există doar antrenament, există efort constant pentru a-ți atinge țelul.

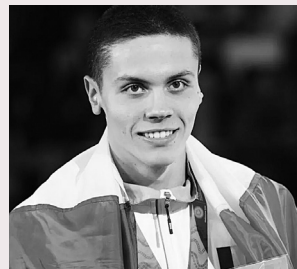
E normal și, de fapt, uman să nu-ți iasă mereu. Ba chiar prefer să fiu un sportiv complet, care știe să gestioneze sușurile și coborâșurile carierei imprevizibile pe care ți-o aduce sportul, prefer să fiu asta decât să fiu un robot, care știe doar să câștige. Consider că aceste experiențe mă fac mai puternic.

A fost un an foarte dificil, cred că cel mai intens an din viața mea. De la recordul mondial până la bacalaureat, până la Fukuoka. A fost un an haotic, bizar, dar am izbutit, am reușit să trec cu bine și cred că acum este o oportunitate pentru mine să înțeleg curajul și asumarea. Ține numai de mine cum reacționez când întâmpin obstacole poate în drumul meu, pentru că numai asta e în controlul meu, pe celelalte nu am cum să le controlez, pentru că este un proces și eu sunt aici să învăț.

După cum văd lucrurile acum, am două variante. Prima: las ce s-a întâmplat să mă demoralizeze și să mă țină în loc. Respectiv, a doua variantă: las ceea ce s-a întâmplat să mă motiveze și să caut să mă auto-depășesc. Așa că voi alege varianta a doua, pentru că iubesc ceea ce fac. Acesta e sportul, asta e lumea reală, n-am cum să câștig întotdeauna, îmi pare rău dacă vă așteptați la altceva.

Aș vrea să închei cu un citat al lui Earl Nightingale, am încercat să îl traduc cât mai bine în limba română, e unul scurt, și anume: «Nu

CARTE DE IDENTITATE

David Popovici

n. la 15 septembrie 2004 –
înotător, Clubul Sportiv
„Dinamo”, București

Educație: student la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației.

Performanțe:

- a obținut medalia de aur în proba de 200 de metri liber și medalia de bronz în proba de 100 de metri din cadrul Jocurilor Olimpice de la Paris, 2024;
- a fost desemnat *Cel mai bun înotător al anului 2022* de către revista „Swimming World Magazine”, cea mai prestigioasă publicație din lume dedicată natației;
- la Campionatele Mondiale și Europene de Natație pentru Juniori (2021–2022) a obținut 10 medalii de aur și 3 de argint.

Cartea preferată: *Fără familie* de Hector Malot.

renunța niciodată la visul tău doar pentru că îți va lua timp să-l atingi. Timpul trece oricum».

Plec de la concursul acesta cu ceva extraordinar de valoros. Sunt extrem de motivat, mă simt mai puternic ca oricând. Trebuie să-mi iau o vacanță acum, trebuie să am grijă și de corpul, și de psihicul meu. Dar de abia aștept să mă în-

torc la antrenamente, pentru că vreau să revin pe cea mai înaltă treaptă a podiumului, îmi doresc să fiu din nou cel mai rapid înotător din lume, cel mai bun. Vă mulțumesc pentru toată susținerea celor care mă urmăresc, mă ajutați foarte mult și o fac și pentru voi.”

(Sursă: <https://www.hauteculturemag.ro>)

LEXIC

a urmări – *aici*: a însoți pe cineva sau ceva cu privirile, cu gândul

a celebra – a sărbători (aducând elogiile) un eveniment, o persoană

ocazie – moment favorabil, prilej

a transmite – *aici*: a comunica cuiva ceva

intens – puternic, viu, tare

record – cea mai bună performanță într-o competiție sportivă

oportunitate – situație prielnică, ocazie

asumare – *sin.*: răspundere

obstacol – (*fig.*) dificultate, greutate

a se autodepăși – a-și depăși propriile realizări

valoros – *sin.*: important, prețios

12. Recitește enunțurile care redau:

- a) adresarea lui David Popovici către copii și tineri;
- b) performanțele olimpice ale înotătorului;
- c) încheierea discursului;
- d) starea lui David Popovici la finalul concursului;
- e) dorința lui David.

13. Continuă enunțurile în baza textului citit.

- a) Am învățat acum...
- b) Există doar antrenament...
- c) Consider că aceste...
- d) Las ceea ce s-a întâmplat...
- e) Nu renunța niciodată la...
- f) Sunt extrem de motivat...

14. Identifică și recitește enunțurile care conțin:

- a) o pereche de antonime;
- b) o pereche de sinonime.

15. Redă succint conținutul textului în baza planului propus:

Învățămintele trase.
Sfaturi pentru tineri.
Experiențe de viață.
Reacții la posibile obstacole.
Planuri de viitor.

16. Răspunde la întrebări în baza textului citit.

- a) Ce a învățat David în urma participării la olimpiadă?
- b) Ce trebuie să faci pentru a-ți atinge țelul?
- c) Cum a fost anul 2024 pentru înotătorul David Popovici?
- d) Care sunt modalitățile de a reacționa la obstacolele întâlnite în drumul spre succes?
- e) Cum se simte David la sfârșitul olimpiadei?
- f) Ce își dorește pentru viitor campionul olimpic David Popovici?

17. Prezintă două concluzii pe care le-ai tras în urma lecturii textului despre David Popovici.

18. Formulează 2-3 sfaturi utile pentru obținerea unei cariere de succes, pornind de la cele afirmate de campionul olimpic.

19. Citește informația de la rubrica *Carte de identitate*. Descrie-l, în 3-4 enunțuri, pe David Popovici, pornind de la performanțele lui la natație.

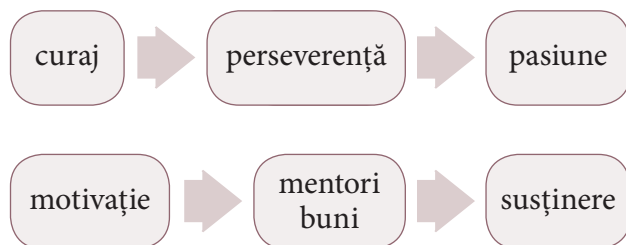
20. Adu argumente, în baza textului, în susținerea afirmației lui David: „Iubesc ceea ce fac”.

VORBIRE

21. Răspunde argumentat la întrebări.

- De ce David vorbește de insucces, atunci când el a obținut medalia de bronz la 100 m liber?
- De ce înotătorul vorbește despre un an dificil?
- Cum crezi, David este un tânăr modest sau privește realist lucrurile atunci când vorbește de mici insuccese?

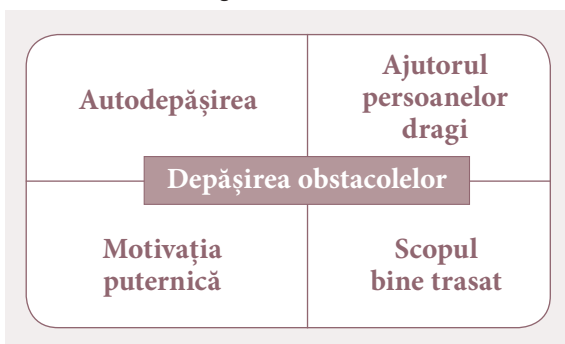
22. Notează cu cifre, în ordinea importanței, care dintre factorii propuși te pot ajuta să-ți construiești o carieră de succes. Argumentează.

23. Dezvoltă, în 3-4 enunțuri, prezentând argumente, afirmația lui Earl Nightingale.

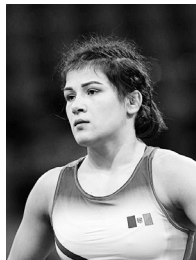
„Nu renunța niciodată la visul tău doar pentru că îți va lua timp să-l atingi.”

24. Citește reperele. Tu ce modalitate de depășire a obstacolelor ai alege? De ce?

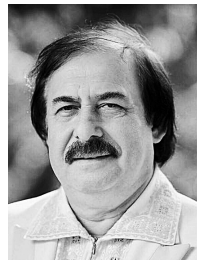

25. Formulează trei întrebări pe care le-ai adresa, eventual, lui Ion Basoc, sportivul nevăzător, medaliat la Jocurile Paralimpice de la Paris.

26. Informează-te despre cariera uneia dintre personalitățile propuse. Constată și relatează ce a ajutat-o să obțină o carieră de succes.

Anastasia
Nichita

Nicolae
Botgros

Eugen
Doga

Diana
Decuseară

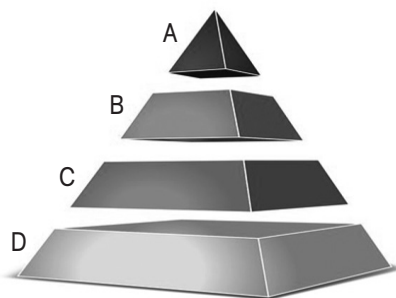
Valentina
Vidrașcu

Ion
Basoc

27. Completează în caiet piramida personalității cu informații despre Matt Stutzman, campion paralimpic la tragerea cu arcul. Prezintă informația colegilor.

- Numele, prenumele, ocupația.
- Două însușiri fizice și două însușiri morale.
- Trei acțiuni care l-au ajutat să ajungă la succes.
- Un enunț ce redă atitudinea ta față de efortul constant făcut de sportiv.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Articularea adjectivului. Utilizarea adjectivului în propoziție

Noțiuni generale

Adjectivul este partea de vorbire flexibilă care denumește însușiri ale obiectelor: **mare, mic, lung, scurt, drept, rotund, alb, roșu, ușor, greu** etc.

Adjectivul își poate schimba forma după gen și număr pentru a se acorda cu substantivul determinat: sportiv **punctual**, sportivă **punctuală**, sportivi **punctuali**, sportive **punctuale**.

Adjectivele se împart în două clase: **variabile** și **invariabile**.

Adjectivele **variabile** se împart în trei clase flexionare:

- adjective cu patru forme: **inteligent, inteligentă, inteligenți, inteligente** etc.;
- adjective cu trei forme: **mic, mică, mici; drag, dragă, dragi** etc.;
- adjective cu două forme: **dulce, dulci; rece, reci; mare, mari; verde, verzi; subțire, subțiri** etc.

Adjectivele **invariabile** au o formă unică pentru ambele genuri și numere: **bej, oranj, bordo, roz, crem, maro, indigo, mov, kaki, bleu, gri, color, cumsecade, eficace, feroce, perspicace** etc.

Adjectivul se declină împreună cu substantivul determinat și poate sta după sau înaintea substantivului: un licean **exigent**, o liceană **exigentă**, **exigentul** licean, **exigenta** liceană etc.

Declinarea adjectivelor

Cu patru forme				Cu trei forme		
G. masculin G. neutru	G. feminin	G. masculin	G. feminin G. neutru	G. masculin G. neutru	G. feminin	G. masculin G. feminin G. neutru
singular		plural		singular		plural
ø	-ă	-i	-e	ø; -u	-ă; -e	-i
exigent	exigentă	exigenți	exigente	mic	mică	mici
inteligent	inteligentă	inteligenți	inteligente	lung	lungă	lungi
leneș	leneșă	leneși	leneșe	adânc	adâncă	adânci
amabil	amabilă	amabili	amabile	drag	dragă	dragi
atent	atentă	atenți	atente	grijuliu	grijulie	grijulii
fricos	fricoasă	fricoși	fricoase	nou	nouă	noi
principial	principială	principiali	principiale	viu	vie	vii
educat	educată	educați	educate	cafeniu	cafenie	cafenii

Exemple de utilizare: a) Sportivii fac un efort **constant**, pentru a-și atinge țelul. b) La jocurile **paralimpice** participă exclusiv persoane cu dizabilități. c) David a reușit o performanță **extraordinară** la natație. d) Mă bucur să-mi revăd persoanele **dragi**. e) Prefer trandafirii de culoare **roz**.

SCRIERE

28. Formează îmbinări de cuvinte, combinând elementele din ambele coloane. Alcătuiește 2-3 enunțuri cu unele dintre ele, la alegere.

a. record	b. neașteptat
student	excepțional
înotător	străduitor
succes	inuman
ocazie	rară
efort	mare

29. Alege adjectivul potrivit contextului.

- David face zilnic un efort *constantă/constant* pentru atingerea scopului său.
- Participanții la olimpiadă au avut un an *dificil/dificile*.
- Anastasia Nichita este o sportivă *puternici/puternică*.
- Sportiva a obținut un rezultat *previzibile/previzibil*.
- Nu există suș *ușor/ușoară* în viața unui campion.

30. Completează spațiile punctate cu adjective adecvate contextului.

- Ea a atins un record... la lupte libere.
- A fost o întâlnire... pentru cariera mea.
- Mircea Eliade și-a instalat o bibliotecă... în mansardă.
- Eugen Coșeriu este unul dintre cei mai... lingviști ai secolului XX.
- Învățarea... îți va asigura cheia spre succes.
- Am câpătat o experiență...

Nou, mondial, decisiv, permanent,
valoros, important.

31. Citește proverbele și scrie adjectivele care lipsesc. Memorizează 2-3 proverbe.

- Cuvânt cu cuvânt, se întocmesc... cărți.
- Cămașa..., iar sufletul negru.
- Respectă părul..., dă întâietate bătrâneții.
- Ziua... se cunoaște de dimineață.
- Apele... înghit pe cele...
- Bogăția trece, faptele... rămân.

g) Prietenia... e mai scumpă ca aerul.

h) Minciuna are picioare ...

i) Paza... trece primejdia...

j) La pomul... să nu te duci cu sacul.

Cărunt, marile, bună, adevărata, mici,
bune, negru, mari, laudat, scurte, rea, albă.

32. Descrie-l, în 4-6 enunțuri, pe judocanul Denis Vieru, utilizând și adjective.

33. Lucrați în perechi. Prietenul tău/prietena ta, care a făcut parte din lotul olimpic, a ratat șansa de a se califica în finala competiției. Improvizați un dialog, în care să-l/s-o încurajezi să nu renunțe la visul său, doar pentru că îi va lua timp să-l atingă. Prezentați dialogul.

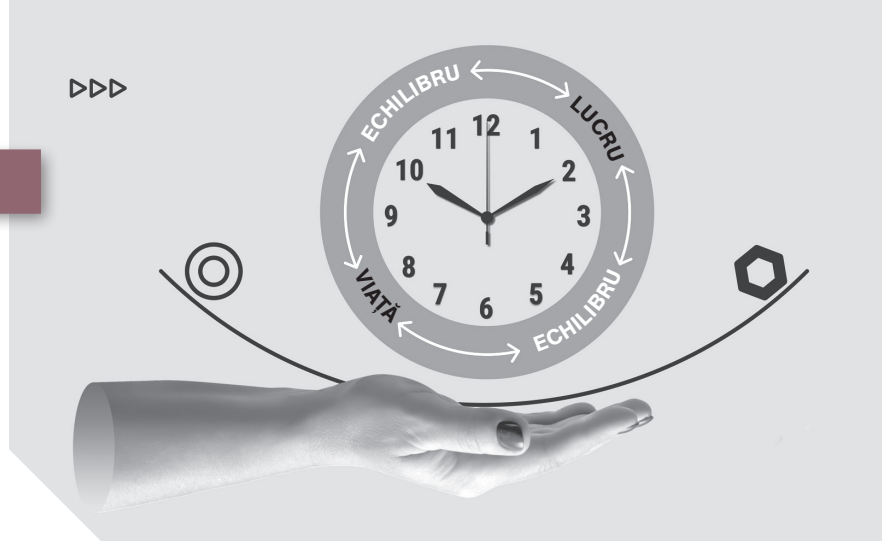
34. Redactează o scrisoare pentru tine, menționând ce acțiuni vei întreprinde până la sfârșitul anului calendaristic curent, având drept scop construirea unei cariere de succes în perspectivă. Pune-o în „Capsula timpului” sau trimite-ți-o prin poștă la o dată anumită, pentru a vedea la sfârșitul anului ce ai reușit să realizezi în vederea atingerii scopului tău. Utilizează și adjective.

Lecția 4

Sfaturi sănătoase pentru fiecare zi

Cel mai bun sfat este acela,
pe care-l urmează și cine ți-l dă.
Nicolae Iorga

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

a renunța = a abandona
schimbare = înlocuire
evoluat = dezvoltat
valoros = important
a clarifica = a rezolva = a soluționa
perfect = absolut = formidabil
a genera = a compune = a produce

Antonime

frecvent ≠ rar
rareori ≠ deseori
perfect ≠ imperfect
a renunța ≠ a accepta

Cuvinte polisemantice

sfat – povață, îndemn, îndrumare.
sfat – adunare de oameni întruniți spre a lua hotărâri sau (în trecut) a ajuta la conducerea țării
motiv – cauza, rațiunea, pricina unei acțiuni
motiv – temă, melodie, intonație
motiv – tema principală a unei opere literare

Împrumuturi lexicale

to-do list (din engl.) – listă de sarcini
notebook (din engl.) – calculator personal
mai mic decât laptopul
networking (din engl.) – rețele de socializare

Sintagme și expresii

Punct de vedere = mod de a gândi
A avea perfectă dreptate = a avea dreptate deplină
A avea timp = a fi liber sau disponibil (pentru a face ceva)
A avea (a da) întâietate = a avea (a da) primul loc, prioritate

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [d], [t], [n].

Muncă organizată, diverse motive, modele sănătoase, puncte de vedere, luarea deciziilor, persoane evolute.

2. Transcrie enunțurile, înlocuind cuvintele evidențiate cu sinonime adecvate contextului.

- a) Orice experiență din care înveți ceva este **importantă**.
- b) Ștefan **s-a dezvoltat** mult din punct de vedere intelectual.
- c) Vă sfătuiesc **să abandonați** activitatea care nu vă aduce plăcere.
- d) **Soluționează** problemele pe care le ai cu colegii. Discută cu ei față în față.

3. Include în enunțuri șirurile de sinonime propuse:
perfect, absolut, formidabil; a genera, a compune, a produce.

4. Alcătuieste enunțuri cu perechile de antonime:
perfect ≠ imperfect; a renunța ≠ a accepta.

5. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile ce urmează:

- a) Eu cred că sora mea a plecat fără **motiv** de la acea întâlnire.
- b) **Motivul** poemului *Luceafărul* de Mihai Eminescu este condiția omului de geniu, dar și felul în care acesta se raporta la lumea din jur.
- c) *Rapsodia română* de George Enescu este o melodie alcătuită dintr-o succesiune de **motive** de inspirație folclorică.

6. Transcrie enunțurile, înlocuind partea evidențiată cu expresia potrivită.

- a) Ei **sunt disponibili** pentru a-ți acorda orice ajutor de care ai nevoie.
- b) Colega mea demonstrează **un mod de a gândi** original.
- c) Prietenul tău **are dreptate deplină** atunci când se referă la necesitatea schimbărilor.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A cere/a oferi sfaturi

- Ai putea să-mi dai un sfat?
- Ați putea să-mi dați un sfat?
- Cum să procedez/Cum să procedăm...
- Ce mă sfătuiești/Ce mă sfătuiți să fac?
- Tu ce ai alege?/Ce ai face?
- Te îndemn să-ți clarifici problemele...
- Te sfătuiesc să cauți oameni de la care ai ce învăța!
- Ar fi bine să-ți organizezi activitatea/munca.
- Ar fi bine să te concentrezi pe soluții.
- Te-ar ajuta mult dacă ai ține un jurnal...
- Ai reuși, dacă ți-ai organiza activitatea.

A cere/a oferi recomandări

- Ce îmi recomanzi?
- Ce îmi recomandați să fac?
- Care ar fi recomandarea ta/recomandarea dvs.?
- Îți recomand să.../Vă recomandăm să...
- Ți-aș recomanda să-ți urmezi pasiunile.
- Ți-aș propune să cauți modele sănătoase.
- Îți recomand să faci sport!
- Trebuie să ții/să țineți cont de recomandare.
- Ar fi bine să ții/să țineți cont de...
- Pune/puneți accentul pe soluționarea problemelor!
- Nu evita schimbările!/Nu evitați schimbările!

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Citește proverbele. Care dintre ele se raportează cel mai bine la subiectul lecției? Argumentează.

- Dacă sfatul este bun, nu contează cine ți l-a dat.
- Ascultă sfatul și primește povața, ca să fii înțelept toată viața.
- Dacă ceri un sfat celui priceput, ai câștigat jumătate din experiența lui.

AUDIERE

9. Ascultă textul scris de Florin Roșoga și spune cu ce erau echipați cei trei băieți.

Aseară, în timp ce veneam cu copilul din parc, trei băieți stăteau lângă blocul nostru și fumau. M-am dus la ei și le-am spus să nu mai lase mucurile de țigări acolo. Stau într-o zonă liniștită, iar de multe ori băieții din zonă vin și fumează acolo, ca să nu-i vadă părinții. Când pleacă, uneori uită să curețe după ei.

Cu căști pe cap, bicicleta alături și un telefon mai scump decât al meu, băieții mi-au răspuns

politicos că vor lăsa curățenie în urma lor. Ceea ce au și făcut.

Privindu-i, mi-am amintit cum eram eu la 18 ani și ce gândeam pe atunci. Sunt lucruri care mi-ar fi plăcut să le fi știut. M-ar fi scutit de multe greșeli și eșecuri, de aceea am făcut o listă cu sfaturile pe care mi le-aș da dacă aș avea vârsta lor.

(Continuare în pagina următoare)

10. Alcătuieste 1-2 întrebări pentru a obține confirmarea înțelegerii semnificației unor informații din textul audiat.

11. Ascultă textul a doua oară și identifică sinonimele cuvintelor propuse. Alcătuieste 2-3 enunțuri cu unele dintre ele, la alegere.

Sector;

amabil;

a se duce;

insucces;

recomandare.

12. Prezintă rezumatul textului audiat, în 3-4 enunțuri.

LECTURĂ

13. Citește sfaturile propuse și spune: cu care dintre acestea rezonezi cel mai mult?

SFATURI PE CARE ÎMI DORESC SĂ LE FI PRIMIT LA 18 ANI

1. Renunță la ceea ce nu ți se potrivește!
De multe ori evităm să facem schimbări, din diverse motive.
2. Găsește o formă minimă de a te organiza!
Calendar, *to-do list*, agendă, *notebook*. Numește-o oricum. Munca organizată are șanse de cel puțin zece ori mai mari să reușească.
3. Rareori vei găsi un moment perfect pentru a acționa!
Când aștepti momentul perfect să faci ceva, o să ai de așteptat multă vreme. „Cea mai bună cale de cunoaștere este acțiunea.”
4. Clarifică problemele pe care le ai cu ceilalți!
Frecvent, problemele pe care le avem cu ceilalți pornesc de la puncte de vedere diferite sau interese care nu coincid. Cu timpul, am ales să discut pe față problemele pe care le aveam cu alții.
5. Nu încerca să faci pe plac tuturor!
Oricât am încercat, nu am reușit să-i mulțumesc pe unii, iar eu eram dezamăgit că nu mai fac ceea ce vreau. Într-un final, am renunțat să mai fac pe plac acelor oameni.
6. Urmează-ți pasiunile!
Când faci ceva ce te pasionează, timpul trece mai repede și, în mod sigur, mai plăcut.
7. Ține un jurnal!
Una dintre cele mai bune idei ar fi să începi un jurnal de succes – un instrument excelent de dezvoltare personală.
8. Viața este o suită de alegeri!
Toate experiențele trăite au fost valoroase. Este mai bine să faci alegeri greșite decât să nu alegi deloc. Când faci alegeri și iei decizii – chiar dacă greșești –, câștigi experiență și devii tot mai bun.
9. Concentrează-te pe soluții și mai puțin pe probleme!
Acordă întâietate soluționării problemelor, iar nu vinovaților. Apoi vezi ce anume a generat acea problemă, pentru a evita repetarea acesteia.
10. Fă mișcare!
Alergat, înot, bicicletă sau măcar un meci de fotbal. Orice. Dar fă sport în fiecare zi.
11. Caută modele sănătoase! Oameni de la care să poți învăța.
Până la 25 de ani nici nu am conștientizat importanța relațiilor, a *networkingului*. Fiind permanent în contact cu persoane mai evolute – genul de oameni care am dori noi înșine să fim –, avem tendința naturală să ne dezvoltăm acele calități pe care le admirăm la aceștia.

(Florin Roșoga)

CARTE DE IDENTITATE

Florin Roșoga –
antreprenor, autor
și podcaster român

Activitate profesională:

- activează în zona de marketing;
- oferă servicii și soluții adaptate nevoilor clienților săi;
- se implică în proiecte din sfera IT;
- produce podcasturi despre antreprenoriat și dezvoltare personală.

Prin activitatea sa, inspiră și îndrumă tineri antreprenori sau profesioniști care doresc să se dezvolte.

Cărți publicate:

- *Agenda Gata cu scuzele!*
- *Limita inferioară. Cucește obstacolul interior care te-a ținut mereu pe loc*
- *24 de ore*
- *Arta dezvoltării personale*
- *Transformarea. Jurnal de evoluție personală*

LEXIC

a renunța – a înceta de a mai face ceva

a evita – a căuta să scapi de...

schimbare – înlocuirea unui lucru cu altul

acțiune – desfășurare a unei activități; faptă întreprinsă (pentru atingerea unui scop)

a clarifica – a face să devină clar

a coincide – a se potrivi întocmai

a încerca – *sin.:* a verifica, a proba

pasiune – activitate însoțită de plăcere pentru ceea ce faci sau pentru profesia exercitată

suită – serie, șir de posibilități, de idei

întâietate – însușirea de a fi primul

a soluționa – a rezolva ceva

a genera – a da naștere la...

evoluat – dezvoltat din punct de vedere intelectual

14. Citește sfaturile care indică aspectele de conținut enumerate:

- munca organizată;
- un jurnal de succes;
- obținerea experienței;
- modele bune de urmat.

15. Recitește sfaturile. Identifică afirmațiile care corespund conținutului textului.

- A. Alegerile făcute greșit nu ne învață nimic.
- B. Trebuie să ne clarificăm problemele pe care le avem cu alții.
- C. Este bine să fim în contact cu persoane mai evolute decât noi.
- D. Putem lucra orice, fără să fim pasionați de lucrul pe care îl facem.

16. Răspunde la întrebări în baza textului.

- a) La ce trebuie să renunțăm?
- b) Care este cea mai bună modalitate de a-ți organiza activitățile?
- c) Cum poți câștiga experiență?
- d) Care e cea mai bună cale de cunoaștere?
- e) La ce trebuie să acordăm întâietate?
- f) Ce te îndeamnă să faci în fiecare zi Florin Roșoga?
- g) De ce este importantă comunicarea cu persoane mai evolute decât noi?

17. Numește două sfaturi de care vei ține cont neapărat. Argumentează.

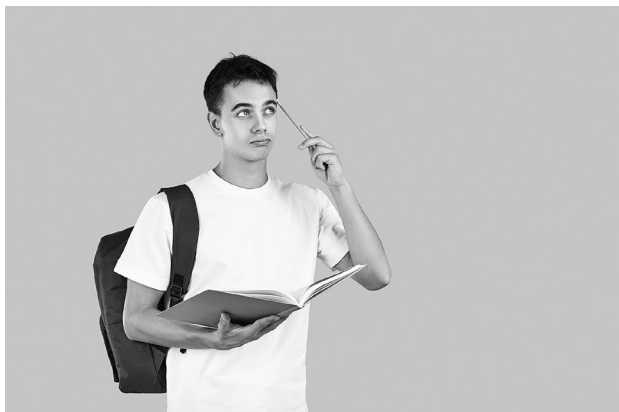
18. Identifică două sfaturi care nu sunt relevante pentru tine. De ce?

19. Identifică și spune ce sfat dintre cele de la pag. 80 ilustrează imaginea alăturată. Argumentează.

20. Rezumă, în 5-7 enunțuri, mesajul sfaturilor propuse de antreprenorul Florin Roșoga.

21. Scrie 2-3 concluzii pe care le-ai tras în urma lecturii sfaturilor.

22. Citește informația de la rubrica *Carte de identitate*. Spune cu ce se ocupă Florin Roșoga?

VORBIRE

23. Găsește corespondențe în lista sfaturilor de la pagina 80 pentru sfaturile propuse. Citește-le.

- Fă mișcare zilnic. Inclusiv când nu ai chef.
- Fă-ți un obicei din a te trezi devreme și vei reuși mult mai multe pe parcursul unei zile.
- Ține-ți prietenii aproape!
- Evită stresul și amintește-ți că orice problemă are o soluție.
- Asociază-te cu cei care te determină să te perfecționezi și de la care ai ce învăța.

24. Prezintă imaginea de mai jos în 2-3 enunțuri. Completează-ți și tu agenda pentru o săptămână. Prezintă-o succint.

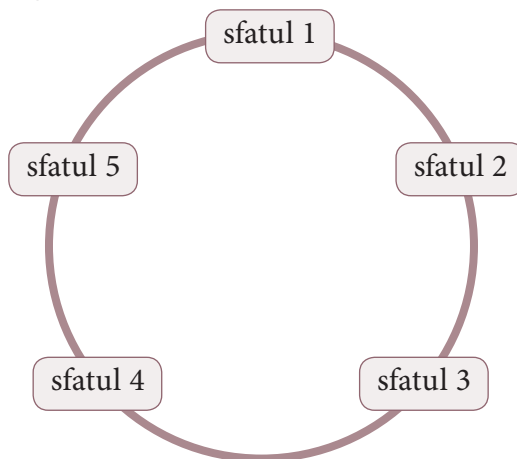

25. Relatează, în 6-8 enunțuri, despre felul în care îți organizezi activitățile/munca, în timpul vacanței de vară.

26. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu opt replici, reflectând tema discuției: „Sfaturi utile pentru fiecare zi”. Utilizați și acte comunicative.

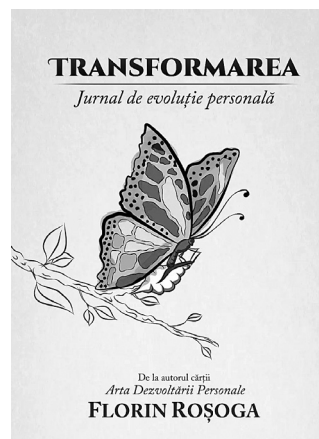
- Mi-a plăcut lecția!
- Și mie mi-a plăcut. Am discutat lucruri utile pentru fiecare zi...
- ...
- ...

27. Lucrați în echipe. Scrieți o listă de cinci sfaturi (din experiența proprie), pe care le-ați propune colegilor pentru a le urma. Prezentați și scurte argumente.

27.1. Notează două sfaturi din cele prezentate de colegii tăi/colegele tale pe care le consideri bune de urmat de către tine. Motivează-ți alegerea.

28. Autorul sfaturilor, Florin Roșoga, a scris câteva cărți. Privește imaginea de mai jos, descrie-o, apoi prezintă argumente *pro* sau *contra* citirii acestei cărți.

Repere:

consider că, în opinia mea, părerea mea este că, așadar, căci, să începem prin, la fel, în fine, iată de ce.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Declinarea adjectivului demonstrativ antepus

Noțiuni generale

- **Adjectivul demonstrativ** face parte din categoria adjectivelor pronominale care determină un **substantiv**, indicând apropierea ori depărtarea acestuia față de vorbitor, în spațiu sau în timp.
- Adjectivul demonstrativ are forme **antepuse** sau **postpuse** substantivului determinat.
- Forma adjectivului demonstrativ de apropiere și de depărtare **antepus** este cea fără **-a** final: **acest om, această problemă, acest jurnal, acești oameni, aceste jurnale, aceste probleme, acel tânăr, acea muncă, acei tineri, acele munci.**
- Forma adjectivului demonstrativ de apropiere și de depărtare **postpus** este cea cu **-a** final: **omul acesta, problema aceasta, jurnalul acesta, oamenii aceștia, jurnalele acestea, problemele acestea, tânărul acela, munca aceea, tinerii aceia, muncile acelea.**
- Adjectivul pronominal demonstrativ **de identitate** se află întotdeauna înaintea substantivului determinat: **aceiași proiect, aceeași colegă.**
- Adjectivul pronominal demonstrativ **de diferențiere** se folosește la aceeași formă, fie antepus, fie postpus: **celălalt designer/designerul celălalt, cealaltă fată/fata cealaltă.**

Declinarea adjectivului demonstrativ de apropiere

Cazul	Singular		Plural	
	masculin și neutru	feminin	masculin	feminin și neutru
N.-A.	acest	această	acești	aceste
G.-D.	acestui	acestei	acestor	acestor

Declinarea adjectivului demonstrativ de depărtare

Cazul	Singular		Plural	
	masculin și neutru	feminin	masculin	feminin și neutru
N.-A.	acel	acea	acei	acele
G.-D.	acelui	acelei	acelor	acelor

Declinarea adjectivului demonstrativ de identitate și de diferențiere

Cazul	Singular		Plural	
	masculin și neutru	feminin	masculin	feminin și neutru
N.-A.	aceiași/celălalt	aceeași/cealaltă	aceiași/ceilalți	aceleași/celelalte
G.-D.	aceluiași/celuilalt	aceleiași/celeilalte	acelorași/celorlalți	acelorași/celorlalte

Exemple de utilizare

- a) **Acest tânăr** poate servi drept model pentru mulți. b) **Celălalt sfat** îl voi urma neapărat. c) Decizia este a **acestui coleg**. d) Un merit al **acestui podcast** este experiența de viață împărtășită. e) **Această implicare** mi-a dat multă satisfacție. f) Datorită **acestei agende**, reușesc mai multe. g) I-am văzut pe **aceiași tineri** mai devreme. h) **Acestor prieteni** le sunt recunoscător. i) **Celorlalte probleme** le voi face față. j) **Acel om** este un bun specialist. k) Trebuie vizitat **acel muzeu**. l) **Acelui profesor** îi datorez succesul meu. m) **Aceluiași gest** de atenție i-am răspuns în mod adecvat. n) Pe **acele scriitoare** le-am văzut la lansarea cărții.

SCRIERE

- 29.** Alege forma corectă a adjectivelor demonstrative, potrivite contextului.
- Acești/acestor* colegi le sunt dator.
 - Această/aceste* schimbare a fost chiar necesară.
 - Am renunțat să mai fac pe plac *acei/acelor* persoane.
 - Acea/acestei* problemă a fost generată de lipsa de timp.
 - De regulă, ne dezvoltăm *acele/acelor* calități care ne plac la alții.
 - Acelui/acest* jurnal de succes m-a ajutat în dezvoltarea personală.
 - Acelor/acei* concurenți aveau o pregătire bună.

- 30.** Completează spațiile libere cu adjective demonstrative de apropiere.
- Mă bucur mult pentru ... sfat.
 - ...recomandare mi-a fost de folos.
 - ...zile sunt foarte importante pentru părinții mei.
 - ...antreprenori reprezintă un bun exemplu.
 - Pentru a rezolva problema, ... timp este insuficient.
 - Datorită... pasiuni mi-am deschis o afacere.

- 31.** Scrie în spațiile libere adjective demonstrative de depărtare, adecvate contextului.
- Completarea ... agende mi-a eficientizat munca.
 - ...acțiuni întreprinse erau strict necesare.
 - ...motiv l-a făcut să ia o decizie.
 - Le mulțumesc ... persoane care mi-au fost alături!
 - ...profesor ne-a motivat să continuăm activitatea.
 - ...mentori au avut un rol deosebit în viața mea.

- 32.** Alcătuieste șase enunțuri cu adjective pronominale de identitate și de diferențiere, la alegere.

- 33.** Privește imaginile. Alege una dintre ele și scrie, în 4-5 enunțuri, de ce ai dori să citești această carte de dezvoltare personală. Utilizează și adjective demonstrative antepuse.

- 34.** Solicită, pe rețelele de socializare, patru recomandări referitoare la preocupările legate de studii sau de viitoarea ta profesie, lui Florin Roșoga sau unei alte persoane ce a reușit în domeniul care te interesează. Utilizează adjective demonstrative și acte de comunicare.

1.	2.
Recomandări	
3.	4.

- 35.** Redactează 3-4 sfaturi pentru prietenii tăi/prietenile tale, în baza afirmației propuse.
- „Viața este un cadou, pe care tu îl despachetezi. Tu ești cel care va alege dacă ceea ce este înăuntru te va duce la fericire sau la tristețe. Toată viața ai puterea să decizi singur și să schimbi oricând decizia.”

(William Bradford James Anderson)

Model: Ar fi bine să faci tu singur **acele alegeri** legate de viitorul tău.

Lecția 5

Sfaturi utile pentru azi și viitor

Viitorul depinde de ceea
ce facem în prezent.
Mahatma Gandhi

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

singur = unic
sfârșit = final
vorbă = cuvânt = exprimare
pesemne = probabil
meserie = profesie = ocupație
îndată = acum = imediat

Antonime

niciodată ≠ totdeauna
ingraturitudine ≠ gratitudine

Cuvinte polisemantice

gură – organ prin care alimentele se introduc în organism
gură – loc unde se varsă o apă (curgătoare)
drept – opus cuvântului *stâng*
drept – știință sau disciplină care studiază dreptul
drept – putere legal recunoscută unei persoane
de a avea o anumită conduită, de a se bucura de anumite privilegii
drept – despre lucruri, ființe, părți ale lor care au o poziție verticală (față de un punct de reper)
viață – stare a ceea ce este viu
viață – totalitatea actelor săvârșite de cineva în timpul existenței sale

Sintagme și expresii

Din adâncul meu = din tot sufletul
A face (cuiva) bine (cu ceva) = a ajuta (pe cineva) la nevoie
A o lua razna (figurat) = a apuca pe o cale greșită
A simți (ceva) pe propria piele = a avea percepția unui lucru, a unui fapt
A-și da seama = a se lămuri
Când și când = câteodată, uneori
A fi în rostul lui = a fi acolo unde îi este locul
În primă instanță = aici: în primul rând

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongii [oa], [ia], [ea], [ui], [ei].

Toate scrisorile, viața noastră, ingraturitudinea cuiva, inima mea, poate totul, facerea binelui, exemplul ei.

2. Alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre cuvintele propuse:

a uita, a se uita; a dormi, a adormi.

3. Identifică sinonimele cuvintelor din coloana A în coloana B.

A
vorbă
meserie
sfârșit
îndată

B
final
acum
cuvânt
profesie

- 3.1. Alcătuieste enunțuri cu două perechi de sinonime.

4. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate. Alcătuieste enunțuri noi cu aceste cuvinte.

- a) **Gura** de vărsare a Dunării în Marea Neagră este un loc deosebit. Nu vorbi cu **gura** plină!
- b) S-a bucurat că era în **viață**. El ne îndeamnă să facem cât mai mult bine în **viață**.
- c) Piciorul **drept** era bandajat. Ea învață la Facultatea de **Drept**. Ei se bucură de un **drept** simplu, cel de a călători gratis în transportul public.

5. Memorează expresiile de care crezi că vei avea nevoie în comunicare. Alcătuieste 2-3 enunțuri cu unele expresii, la alegere.

6. Încadrează cuvintele de la rubrica *Antonime* într-un text coerent.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A preciza ceva/A pune la îndoială

- Ce m-a făcut să dau un astfel de răspuns?
- Cred că mă preocupă facerea de bine.
- Poate, am uitat să mulțumesc cuiva?
- Tu întotdeauna ești recunoscător pentru binele făcut.
- La ce anume m-am gândit?
- Poate, am uitat binele care mi s-a făcut.
- M-am gândit la un bine pe care l-am făcut eu?
- Oare am dat dovadă de ingratitudine față de cineva?
- Nu cred că așa fi putut proceda astfel.

A trage concluzii

- Așadar, el a descoperit cel mai bun lucru pe care-l avem de făcut.
- În concluzie, pentru unii oameni „a face bine” e un fel de a fi/e un fel de a trăi.
- Prin urmare, multă lume e preocupată de ce este binele și ce este răul.
- De aceea, voi urma exemplul tău de a face bine.
- În viață, cred că trebuie să faci mai mult bine.
- M-a ajutat fără să mă cunoască, în consecință...
- Oamenii asemenea lui sunt un exemplu.
- În concluzie, fă binele și uită-l!

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Citește urarea. Exprimă-ți opinia, în 2-3 enunțuri, față de ideea autorului.

Să trăiești, Mimilică dragă, și să fii bună; să fii bună, pentru ca să poți fi fericită.

Să fii bună pe cât poți până în ultima clipă a vieții tale. Cei răi nu pot fi fericiți. Ei pot avea satisfacții, plăceri, realizări chiar, dar fericire nu. Nu, pentru că cei răi nu pot fi iubiți.

(Fragment din *Scrisoare adresată de Alexandru Vlahuță fiicei sale, Margareta, la împlinirea celor șaptesprezece ani*)

8.1. Ce ai vrea să-ți dorească părinții tăi, într-o scrisoare similară? Argumentează.

AUDIERE

9. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

Am să încep prin a-ți povesti ce am pățit ieri în drum spre Paris. La sosire la aeroportul Roissy, în timp ce așteptam ca banda de bagaje să se pună în mișcare, un conațional mă atacă: „Dumneavoastră, care sunteți un titan, spuneți-mi, care e cel mai rău lucru pe care-l poate face cineva?” În timp ce protestam la chestia cu titanul, căutam cu disperare un răspuns la întrebarea tipului. (...)

– Eu titan? Nu știți ce vorbiți... Nu știți cum arată un titan...

Eram conștient că, indiferent de răspunsul pe care aveam să i-l dau, urma să devin ridicol, pentru că acceptam să intru în jocul lui naiv, dar, pe de altă parte, simțeam că refuzul meu ar fi fost nepoliticos și dezamăgitor. Mă uit la el cum stă și așteaptă, privindu-mă încrezător. (...)

Mă aud ca prin vis spunând „cel mai rău lucru pe care-l poate face cineva e să uite binele care i s-a făcut”.

(Continuare în pagina următoare)

10. Alcătuieste 2-3 întrebări de precizare a unor aspecte legate de conținutul textului.

11. Redă în cuvinte proprii mesajul textului audiat.

LECTURĂ

12. Citește textul și spune de cât timp Gabriel Liiceanu îi scrie scrisori fiului său.

SĂ FACEM CÂT MAI MULT BINE

În sfârșit... Fapt e că, înainte de a adormi, am început să mă gândesc la chestia cu cel mai mare rău și la răspunsul care îmi ieșise¹ automat pe gură. Ce anume, din adâncul meu, mă făcuse să-l dau? E limpede că accentul cădea în acest răspuns pe binele făcut și pe uitarea lui. Mă gândisem la un bine anume? Unul care mi se făcuse? Sau unul pe care-l făcusem eu? O vorbă arabă spune: „Când faci un bine, uită-l de îndată ce l-ai făcut. Când ți se face un bine, nu-l uita niciodată”. La ce anume mă gândisem? Mă temeam că am uitat un bine care mi se făcuse? Sau îmi rămăsese cumva în memorie ingratitudinea cuiva?

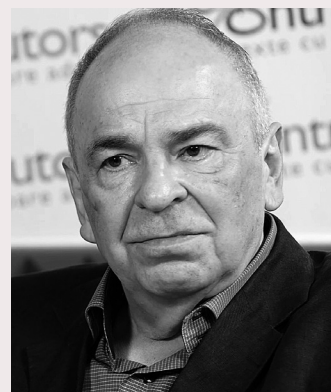
Apoi gândul mi-a alunecat către „a face binele”. Și mi-am dat seama deodată că toate scrisorile astea, pe care ți le scriu de peste un an au început cu una în care inima mea o luase razna și în care îți povesteam cum, cunoscându-l, Martin Constantinescu (chirurg-cardiolog de geniu, stabilit în America la sfârșitul anilor '90, n.n.) m-a luat la el la Chattanooga, la vreo 8.000 de km de-aici, mi-a pus inima la loc și m-a trimis acasă, pregătit pentru o nouă rundă a vieții. De ce făcuse asta cu, în fond, un necunoscut?

Martin descoperise, pesemne, că cel mai bun lucru pe care-l avem de făcut este să facem binele, cât mai mult bine putem în jurul nostru. El asta făcuse. Poate că și eu mă căznisem să fac asta, când și când, de-a lungul vieții mele. Dar acum simțisem totul pe pielea mea. E drept, medicina are acest privilegiu: e meseria care în mod explicit se ocupă cu facerea binelui. Dar poate că ea există tocmai ca să ne atragă atenția, prin exemplul ei, că rostul vieții noastre, singurul posibil, este să facem cât de mult bine.

Dar de unde rezultă că a face binele poate sau trebuie să devină rostul vieții? Am să-ți răspund: în primă instanță, din practica obișnuită a vieții. Ajutăm, pentru că știm că, la rândul nostru, ne vom trezi în situația în care vom avea nevoie de același ajutor din partea altuia. **Facerea binelui este rentabilă.** La un moment dat, în replică, ea se abate asupra ta ca bine. În acest tip de argumentație, după cum vezi, problema nu e pusă în termeni de „frumos” și „moral”, ci în termeni de „util”: e bine – adică este pragmatic – să faci binele. **E mai bine** (adică mai profitabil) **să pui în circulație monede de bine decât monede de rău.** Ele îți vin înapoi. Ce pui în circulație, aia ți se întoarce. **În concluzie, facerea binelui este mai rentabilă decât cea a răului.**

(Fragment din cartea *Scrisori către fiul meu* de Gabriel Liiceanu)

¹ Textul conține verbe la perfectul simplu, care arată o acțiune ce se termină în trecut. Acest timp se utilizează în texte literare pentru descrierea succesiunii acțiunilor petrecute în trecut.

CARTE
DE IDENTITATE

Gabriel Liiceanu

(23 mai 1942) –
filosof, scriitor, eseist,
cercetător, memorialist,
editorialist, editor.

Discipol al filosofului
Constantin Noica.

Interpret al filosofului german
Martin Heidegger.

Activitate profesională:
profesor universitar, director
al Editurii *Humanitas*.

Cărți publicate:
Jurnalul de la Păltiniș,
Cearta cu filosofia, *Apel
către lichele*, *Despre limită*,
Itinerariile unei vieți, *Declarații
de iubire*, *Ușa interzisă*
(Jurnal), *Despre minciună*,
Despre ură, *Întâlnire cu un
necunoscut*, *Continentele
insomniei*, *Așteptând o altă
omenire* ș.a.

LEXIC

memorie – *sin.*: minte

a se teme – a fi îngrijorat, a-și face griji

ingraturitudine – *sin.*: nemulțumire, nerecunoștință

a aluneca – (*fig.*) a se abate

rundă – *aici*: o nouă etapă a vieții

în fond – în realitate, de fapt

deodată – pe neașteptate

pesemne – se vede (că), se pare (că)

explicit – care este exprimat limpede

a exista – a se găsi în realitate

rost – *sin.*: scop, sens, motivare

a rezulta – *sin.*: a însemna, a subînțelege

argumentație – *aici*: demonstrarea celor susținute

13. Citește enunțurile care indică aspectele de conținut enumerate:

- se citează o vorbă arabă;
- se spune despre ce era prima scrisoare adresată fiului său;
- se remarcă ce a descoperit chirurgul Martin Constantinescu;
- se vorbește despre rostul vieții noastre;
- rentabilitatea facerii binelui;
- se trage o concluzie.

14. Identifică în text și citește enunțurile care conțin expresiile:

a face cuiva bine; din tot sufletul;
a simți pe propria piele; în primă instanță.

15. Formulează întrebări referitoare la text, apoi propune colegului/colegei să ofere câte un răspuns scurt.

Unde?

Când?

Cine?

Cum?

Care?

De ce?

16. Continuă enunțurile în baza textului citit.

- E limpede că accentul cădea...
- Mă temeam că am uitat...
- De ce făcuse asta...

- Dar poate că medicina există...
- Facerea binelui este...
- E mai bine să pui...

17. Răspunde la întrebări în baza textului.

- La ce se gândea Gabriel Liiceanu, înainte de a adormi?
- Ce era limpede pentru autorul textului?
- Spre ce i s-au abătut gândurile scriitorului?

- Cu ce se ocupă medicina?
- Cum l-a ajutat Martin Constantinescu pe scriitor?
- De ce ajutam pe alți oameni?
- De ce este mai profitabil să facem binele?

18. Continuă titlul textului cu un enunț argumentativ.

19. Rezumă, în șapte enunțuri, conținutul textului.

20. Memorizează ultimul alineat din text pentru a-l folosi ca motto pe parcursul vieții.

VORBIRE

- 21.** Exprimă-ți, în 2-3 enunțuri, acordul sau dezacordul legat de îndemnul scriitorului de „a face binele”.
- 22.** Formulează opinia ta despre faptul că scriitorul își pune multe întrebări.
- 23.** În una din scrisori, Gabriel Liiceanu îi scrie fiului său despre „a face binele”.
Ce sfaturi utile ar putea să-i mai adreseze tatăl fiului său? Argumentează.

A face binele

...

...

...

- 24.** Explică, în 3-4 enunțuri, actualitatea mesajului textului.
- 25.** Lucrați în perechi. Improvizați un dialog în baza situației de comunicare propuse:
- Feciorul îi adresează tatălui (scriitorului) întrebările din text, iar tatăl răspunde la ele.
- 26.** Pornind de la afirmația propusă, enumeră alte 4-5 lucruri care te pot ajuta să ai o viață fericită.
Argumentează.

„Să faci binele e singurul proiect de viață care te poate face fericit.”
(Gabriel Liiceanu)

- 27.** Amintește-ți și prezintă, în 6-7 enunțuri, o situație când ai făcut tu un bine.
În prezentarea ta vei menționa:
- era un bine moral sau material;
 - persoana care a beneficiat;
 - timpul când a fost acordat ajutorul;
 - sentimentele pe care le-ai trăit.
- 28.** Lucrați în echipe. Organizați dezbateri, pornind de la îndemnul: *Să facem cât mai mult bine!*

Repere:

- Facerea binelui este rentabilă.
- Să nu uităm binele făcut nouă!
- E bine să punem în circulație „monede de bine”.

- 29.** Privește imaginile. Alcătuiește un text coerent despre binele pe care îl face fiecare persoană.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Schimbarea valorii gramaticale a adjectivului

Noțiuni generale

Schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea este un procedeu gramatical prin care se face trecerea unui cuvânt de la o parte de vorbire la alta. În urma conversiunii **adjectivul** poate căpăta valoare de **substantiv** sau de **adverb**.

Schimbarea valorii adjectivale în cea substantivală se realizează prin mai multe procedee. Dintre cele mai productive sunt:

a) articularia cu articol hotărât și nehotărât;

De exemplu:

- **Om** **deștept** nu intră în orice discuție. **Deșteptul** nu intră în orice discuție. **Un** deștept ca tine am mai văzut eu.
- **Oamenii bătrâni** au nevoie de ajutorul nostru. **Bătrânele** au nevoie de ajutorul nostru. **O** bătrână m-a rugat să-i aduc o căldare cu apă.

b) alipirea mărcilor de vocativ -ule, -e și -o, -lor unor adjective.

De exemplu:

- **Dragule**, tu esti sensul vieții mele! Dă-mi cartea, **drăguț**!

Notă: Conversiunea adjectivelor îmbogățește clasa substantivelor: **albul, albastrul, roșul, noul, înaltul, grotescul, frumosul, deșteptul, leneșul, harnicul, fantasticul, francezul, ucraineanul, engleza, româna, italiana, înțeleapta, harnica** etc.

Conversiunea **adjectivelor în adverbe** este un procedeu foarte răspândit în limba română.

La schimbarea valorii gramaticale a unui adjectiv cu valoare de adverb, acesta devine un cuvânt invariabil. Adverbele de mod pot arăta caracteristica unei acțiuni.

De exemplu:

om frumos – scrie frumos; persoană iute – vine iute; gest greșit – a rezolvat greșit.

Exemple de utilizare:

- a) **Frumosul** din jurul nostru ne încântă privirea. **Un frumos** mi-a tăiat calea.
- b) Eu învăț limba **italiană**. **Italiana** e o limbă foarte melodioasă.
- c) A fost un gest **greșit** din partea ta. Elevii au rezolvat **greșit** problema de la evaluare.
- d) Matei nu e un tip **rău**. El nu face nimic **rău**, poate doar să greșească uneori.

SCRIERE

30. Selectează, apoi scrie în spațiile libere substantivele potrivite contextului.

a) ...cerului mă atrage de fiecare dată.	d) ...satului era o bună sfătuitoare.
b) ...familiei a terminat lucrul înainte de termen.	e) ...se poartă mult în acest sezon.
c) ...este limba pe care vreau s-o aud mereu.	f) ...vorbea foarte bine limba română.

harnicul

francezul

înțeleapta

înaltul

italiana

roșul

31. Alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre îmbinările de cuvinte propuse. Urmărește nuanțele de sens ale cuvintelor evidențiate, în funcție de context.

mers **încet**/cobor **încet**

un tip **greoi**/merge **greoi**

tânăr **serios**/îl ia în **serios**

32. Citește versurile și identifică substantivele la cazul vocativ, provenite din adjective. Alcătuieste enunțuri cu ajutorul cuvintelor identificate.

a) Mândro, cui mă lași pe mine
În pădurea cea de stele...

Iurie Sadovnic

b) Eu vin la nunta ta, iubito,
Și nu voiesc nimic să-ți cer,
Dar roagă-ți nașii să mă lase
Să-ți cânt la nuntă lerui-ler.

Adrian Păunescu

c) Iubito, află că nu-s meșter de cuvinte,
Eu știu ciopli numai tăcerea cea fierbinte.

Grigore Vieru

d) Dacă tu ai dispărea
Și din râsu-mi și din plânsu-mi,
Dulcea mea, amara mea,
Te-aș zidi din mine însumi.

Adrian Păunescu

33. Scrie antonime pentru adverbele de mod propuse. Alcătuieste enunțuri cu 3-4 perechi de antonime.

Repede, înalt, greu, dulce, rece, ușor, bine, frumos, scump, interesant, sigur, atent.

34. Citește afirmația. Spune ce valoare are cuvântul evidențiat în primul și în al doilea caz.
„Nu așteptați momente **perfecte**, prindeți momentul și faceți-l **perfect**.” (Zoey Sayward)

35. Construieste câte două enunțuri în care cuvintele *leneș*, *voinic*, *viteaz* să aibă valoare de adjectiv, apoi – valoare de substantiv.

36. Scrie câte două enunțuri în care cuvintele *limpede*, *ușor*, *prelung* să aibă valoare de adjectiv, apoi – valoare de adverb.

37. Citește enunțurile. Alcătuieste enunțuri noi cu ajutorul adjectivelor evidențiate, astfel încât acestea să aibă valoare de substantiv.

a) Omul **frumos** la suflet e binevenit oriunde.

b) Cerul **albastru** s-a acoperit, în scurt timp, de nori **grei**.

c) Limba română face parte din grupul limbilor romanice.

d) Omul **harnic** va veni mereu în ajutor, atunci când ai nevoie.

e) Pădăile erau ca niște luminițe împrăștiate prin iarba **verde**.

f) Merii bătrâni, în fiecare primăvară, erau plini de flori.

38. Redactează un eseu, din 10-12 enunțuri, având drept reper afirmația lui Gabriel Liiceanu:

„Pentru că în lumea spiritului, când e vorba de a face binele, trebuie să funcționezi ca natura: să-l faci pur și simplu, să-l faci ca ploaia, ca vântul care poartă, să-l faci, pentru că așa trebuie, pentru că e anotimpul binelui și pentru că nu poți altfel. Dar să nu aștepti nimic, așa cum nici ploaia venită la timp nu așteaptă recunoștința cuiva”.

RECAPITULARE

1. Citește cuvintele, apoi alcătuiește perechi de sinonime și antonime.

Dificil, a nega, a eșua, imperfect, ușor, niciodată, a izbuti, a confirma, perfect, totdeauna, neașteptat, evoluat, a afla, imprevizibil, comun, dezvoltat, general, a descoperi.

1.1. Alcătuiește enunțuri cu două sinonime și cu o pereche de antonime.

2. Continuă enunțurile, utilizând cuvinte de la rubrica *Omonime*, studiate în cadrul unității.

- Tema principală a unei opere literare se numește...
- Profesiunea căreia îi consacrăm toată viața o numim...
- Persoanei care poartă gradul militar superior celui de colonel i se spune...
- Puterea legală recunoscută a unei persoane de a avea o anumită conduită, de a se bucura de anumite privilegii se numește...

2.1. Construieste enunțuri cu alte sensuri ale cuvintelor utilizate.

3. Completează enunțurile cu sintagme și expresii potrivite contextului.

- Adolescenții moderni citesc doar...
 - Am fost plăcut surprinsă să citesc romanul autobiografic al lui Giovanni Papini „*Un...*”.
 - La Jocurile Olimpice din Paris, luptătoarea Anastasia Nichita...
 - ...medicul care ne recomandă să nu consumăm băuturi energizante.
 - Chiar și cel mai fericit om se gândește... la viitor.
- (a avea perfectă dreptate, când și când, om sfârșit, a avea succes, cărți încărcate cu explozibile)

4. Propune câte o definiție proprie pentru fiecare termen.

învățare

profesie

carieră

sănătate

bunătate

5. Alege câte 2-3 emoții de care ai avut parte după lectura fiecărui text din cadrul unității *Mediul educațional*. Argumentează.

Textul	Emoțiile
<i>Memorii</i> , Mircea Eliade	Tristețe, mânie, surpriză, fericire, disperare, mulțumire, ușurare, milă, mirare, repulsie, supărare, vinovăție, regret, mândrie, interes, surprindere, euforie, bucurie, curiozitate, încântare etc.
<i>Vocația</i> , Aurelian Silvestru	
<i>Cariere de succes</i> , David Popovici	
<i>Sfaturi pe care îmi doresc să le fi primit la 18 ani</i> , Florin Roșoga	
<i>Să facem cât mai mult bine</i> , Gabriel Liiceanu	

6. Transcrie enunțurile. Corectează erorile unde este necesar.

- Mircea Eliade a învățat engleza ca să-l poată citi pe frazer.
- Grație faptului că locuiesc pe malul lui Nistru, mă pot scălda când vreau.
- Unul dintre scriitorii francezi a trăit mai mulți ani la mănăstirea cordelierilor.
- Tinerețea și frumusețea lui Veronica Micle l-au inspirat pe marele poet în a scrie frumoase poezii de dragoste.
- Cu succesele Anastasiei Nichita se mândrește toată republica Moldova.

7. Alcătuiește, de la locuțiunile verbale, locuțiuni substantivale.

Locuțiuni verbale	Locuțiuni substantivale	Sensul locuțiunii
A lua aminte		atenție
A-i părea rău		regret
A-i părea bine		bucurie
A face bine		binefacere
A strânge în brațe		îmbrățișare

7.1. Alcătuiește două enunțuri cu două locuțiuni formate.**8.** Citește despre tipurile de învățare. Explică, în 2-3 enunțuri, ce resurse de învățare preferi. Utilizează și adjective demonstrative antepuse.

Tipuri de învățare:

- vizuală (spațială) – preferință pentru hărți, poze, diagrame, grafice etc.;
- auditivă – preferință pentru materialele auditive și expunerea orală;
- logică (matematică) – preferință pentru clasificări, categorii ș.a.;
- verbală – preferință pentru citit și expunere prin scris;
- lingvistică – preferință pentru conținut audio și scris, expunere orală și prin scris.

9. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu opt replici complete, respectând tema:

- *Ești de acord că vocația, munca, afacerile, dezvoltarea personală trebuie să fie unul și același lucru?*
– ...

10. Lucrați în echipe. Exprimați-vă, în patru enunțuri, atitudinea față de:

- tinerii studioși;
- oamenii care au cariere de invidiat;
- cei care se alimentează corect și sănătos;
- persoanele care desfășoară acțiuni filantropice.

11. Lucrați în perechi. Recitiți textul de la pagina 73. Utilizați reperele propuse pentru a contura personalitatea lui David Popovici. Răspundeți argumentat la fiecare întrebare, utilizând și adjective. Prezentați colegilor textul redactat.

1. Cui se adresează în cadrul discursului?

2. Ce îndemn adresează tinerilor?

3. Cum gestionează situațiile complicate?

4. Ce trăsături morale îl caracterizează?

5. Care sunt planurile lui de viitor?

EVALUARE SUMATIVĂ

Citește fragmentul de text și realizează sarcinile propuse.

GEORGE ENESCU – CEL MAI DE SEAMĂ REPREZENTANT AL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI ÎN PLAN MUZICAL

S-a descoperit că George Enescu avea un talent muzical ieșit din comun încă de când era foarte mic. Părinții săi l-au prezentat unui profesor de la Iași, care era chiar directorul Conservatorului de acolo, Eduard Caudella. După ce a lucrat o scurtă perioadă cu el, recunoaște onest în fața părinților lui George Enescu faptul că el nu prea are ce să-l mai învețe.

Enescu, prin pregătirea autodidactă, ajunsese să stăpânească vioara într-un mod la care Caudella nu mai avea ce să adauge. Atunci domnul Caudella, în calitate de director al Conservatorului din Iași, scrie o recomandare pentru George Enescu și-i roagă pe părinți, dacă pot, să-l ducă la Viena.

Enescu ajunge la Viena la vârsta de 7-8 ani. Acolo Enescu a avut parte de primele sale experiențe care aveau să-l marcheze, într-un sens bun, pentru tot restul vieții. La Viena a fost găzduit în casa lui Joseph Hellmesberger.

Familia Hellmesberger era un fel de dinastie muzicală în Viena, care a dat vreo patru sau cinci concert-maeștri Filarmonicii din Viena. Erau niște oameni extraordinari, o familie în care muzica reprezenta preocuparea de bază. Prin familia Hellmesberger, Enescu a intrat direct într-un mediu saturat de muzică de bună calitate. (...)

Atmosfera din Viena de la sfârșitul secolului al XIX-lea l-a influențat foarte mult pe Enescu. Era un foarte bun violonist, începuse să aibă noțiuni solide de interpretare pianistică, dar încă de pe la 11-12 ani i s-a cristalizat convingerea că el, de fapt, este compozitor. Chiar dacă el cânta foarte bine la vioară și obținuse numeroase distincții, precum Premiul I al Conservatorului din Paris, una dintre cele mai exigente școli de violonistică, i-a devenit foarte clar că el va trebui să devină compozitor. (...)

După Viena, se duce la studii la Paris. Acolo intră la clasa de compoziție, urmând în paralel și cursurile de vioară. (...)

A dat o sumedenie de concerte, a făcut carieră atât de violonist, cât și de dirijor. (...) Enescu a lăsat 33 de lucrări, care au intrat în nomenclatura oficială a creației sale.

Enescu a fost un cetățean al lumii, un cosmopolit care a călătorit foarte mult, văzuse o lume întreagă.

E adevărat că Enescu a fost un foarte mare român și, poate, cel mai de seamă reprezentant al spiritualității românești în plan muzical.

(După Tiberiu Soare)

Nr.	Itemi	Puncte
1.	Transcrie din text câte un enunț care indică: a) decizia părinților; c) locul unde a fost găzduit Enescu; b) vârsta copilului ajuns la Viena; d) unde își face studiile după Viena.	4
2.	Identifică în text sinonimele cuvintelor: a) cinstit; b) ambianță; c) mulțime; d) exponent.	4
2.1.	Alcătuiește enunțuri cu două sinonime identificate în text.	4
3.	Continuă enunțurile, utilizând textul. a) Părinții au descoperit... c) La Viena Enescu a intrat... b) Directorul Conservatorului a recunoscut... d) George Enescu a devenit...	4
4.	Scrie trei enunțuri dezvoltate în care cuvântul <i>a da</i> să aibă sensuri diferite. a) A da (a oferi); b) A da (a dăruia); c) A da (a repartiza).	3

5.	Adresează-le părinților lui George Enescu patru întrebări directe , pornind de la conținutul textului. <i>Cine? Când? Unde? Cum credeți?</i>	4
6.	Caracterizează-l argumentat pe muzicianul George Enescu în patru enunțuri.	4
7.	Menționează, în două enunțuri argumentate, ce te-a impresionat în acest text.	4
8.	Explică, în patru enunțuri, sensul afirmației: „Mi-am slujit țara cu armele mele: pana, vioara și bagheta.” (George Enescu)	6
	Corectitudinea exprimării	5
	Total puncte	42

Barem de corectare

Notă:

- Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.
- Greșelile se subliniază în text și se bifează pe margine.

Itemi	Răspuns corect	Specificări	Punctaj
1.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț completat corect.	0-4
2.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-4
2.1	Se consideră corecte enunțurile adecvate sarcinii.	Se acordă câte două puncte pentru fiecare enunț logic.	0-4
3.	Se consideră corecte enunțurile ce reflectă informații din text.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-4
4.	Se acceptă enunțuri dezvoltate, adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-3
5.	Se acceptă întrebările directe, corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare întrebare adecvată care respectă sarcina.	0-4
6.	Se acceptă o compoziție adecvată sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic, argumentat.	0-4
7.	Se acceptă o expunere argumentată, adecvată sarcinii.	Se acordă câte două puncte integral pentru fiecare enunț logic.	0-4
8.	Se acceptă un text coerent ce respectă condiția.	Se acordă: – câte un punct pentru fiecare enunț logic; – două puncte pentru coerență (2 puncte pentru coerență deplină, 1 punct pentru coerență parțială și zero puncte pentru lipsă de coerență).	0-4 0-2
Se acordă 5 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare. Notă: Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			0-5

Total puncte: 42

Puncte	5	4	3	2	1	0
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație	0-3	4-7	8-11	12-15	16-18	19-20

PRODUSE ȘCOLARE

Unitatea tematică:	MEDIUL EDUCAȚIONAL
Denumirea proiectului:	DESCOPERIREA VOCAȚIEI
Scopul proiectului:	Valorificarea competențelor de comunicare, practicarea limbii române în situații reale de comunicare, descoperirea vocației și posibila profesie
Produsul:	Poster/poster digital
Forma de activitate:	Individuală
Timp de lucru/prezentare:	Două săptămâni/5 min.
Forma de prezentare:	Scris și oral

Sarcini de lucru:

1. Examinează organizatorul grafic – **metoda IKIGAI pentru descoperirea vocației**, un concept japonez pentru îmbunătățirea muncii și a vieții.
2. Îndeplinește acțiunile solicitate în descrierea metodei.
3. Notează informația sub forma unui eseu nestructurat.
4. Realizează un produs școlar cu o prezentare grafică atractivă, care va conține imagini și simboluri semnificative.
5. Prezintă colegilor, cât mai original, posterul elaborat. Răspunde, eventual, la întrebări.

Metoda IKIGAI pentru descoperirea vocației

- **Ce iubești:** Fă o listă cu toate activitățile care îți aduc bucurie și pasiune.
- **Ce faci bine:** Identifică talentele și abilitățile tale unice.
- **De ce are nevoie lumea:** Scrie cum ai putea ajuta/suține oamenii atât prin ceea ce îți place să faci, cât și prin talentele, abilitățile, capacitățile tale.
- **Pentru ce poți fi plătit(ă):** Pentru care dintre pasiunile, talentele, abilitățile tale crezi că ai putea fi plătit(ă)? Cu cât și de cine ai putea fi plătit(ă)?

(Din cartea *Lasă-ți viața să vorbească* de Parker J. Palmer)

Unitatea III

MEDIUL SOCIAL

Contexte tematice

- Artă de a vorbi în public
- Mesaje scrise: CV-ul
- Mesaje scrise: Scrisoarea de intenție
- Atitudinea față de cei în etate: tradiție sau datorie
- Implicarea civică în viața comunității

Acte comunicative

- A iniția un discurs
- A oferi recomandări
- A redacta un CV
- A formula decizii
- A redacta o scrisoare de intenție
- A se aut prezenta
- A oferi sfaturi
- A exprima îndemnuri
- A exprima sentimente
- A exprima o dorință
- A cere o sugestie

Elemente de construcție a comunicării

- Pronumele personale la cazurile dativ și acuzativ. Utilizarea pronumelor în propoziție.
- Pronumele relative
- Pronumele și adjectivele pronominale demonstrative la cazurile genitiv și dativ
- Pronumele nehotărât. Declinarea pronumelui nehotărât.
- Numeralul ordinal. Declinarea numeralului ordinal. Utilizarea numeralelor în propoziție

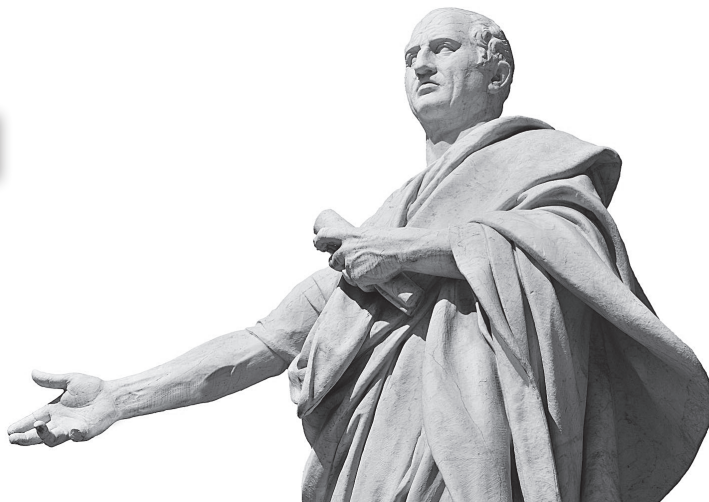
Atelier de lectură și discuții: *Relația adolescent – părinți în romanul Vara în care mama a avut ochii verzi de Tatiana Țîbuleac*

Lecția 1

Arta de a vorbi în public

Orice discurs, are scopuri majore:
să clarifice ceva, să impresioneze
și să convingă, să îndemne la fapte.

Dale Carnegie

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

retorică = oratorie = elocvență
clar = evident = distinct
a căpăta = a primi
a (se) revărsa = a (se) răspândi
viziune = concepție = perspectivă = opinie

Antonime

prețios ≠ nevaloros
concret ≠ abstract
onest ≠ necinstit, corupt
hotărât ≠ indecis

Cuvinte polisemantice

temă – idee principală care este dezvoltată într-o operă, într-o expunere
temă – exercițiu dat elevilor, studenților pentru aplicarea cunoștințelor obținute
prezentare – prezentare, recomandare
prezentare – scurtă expunere a unei activități, a rezultatelor unei cercetări

Paronime

a nota – a scrie; a aprecia cunoștințele unui elev
a adnota – a prezenta pe scurt conținutul unei lucrări
orator – persoană care poate vorbi frumos în fața publicului
oratoriu – lucrare muzicală de proporții mari pentru soliști, cor și orchestră

Sintagme și expresii

A lucra zi și noapte – a lucra încontinuu
A fi înzestrat – a fi dotat cu calități deosebite, talentat
În caz de nevoie – în situația în care este necesar
Cunoscător adânc – persoană care posedă cunoștințe temeinice într-un domeniu; expert

1. Găsește intrusul în fiecare serie de cuvinte:

- a) discurs, oratorie, cuvântare, discutabil;
- b) limpede, clar, corect, lămurit;
- c) a câștiga, a avea, a colabora, a căpăta.

2. Înlocuiește cuvintele evidențiate prin sinonime potrivite contextului.

- a) Alexandrina pregătea un **discurs** și, pe parcurs, și-a format o **viziune** clară despre ce urma să spună.
- b) Cuvintele lui Demostene **se revărsau** peste mulțime.

3. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.

- a) Ca să ții un discurs bun, trebuie **să memorizezi** bine informația.
- b) Patrimoniul fiecărei țări ar trebui să fie **prețios** pentru fiecare cetățean.
- c) Mulți afirmă că dragostea este ceva **abstract**.
- d) Majoritatea oamenilor sunt cetățeni **onești**.

4. Alcătuiește trei enunțuri cu trei perechi de antonime.

5. Completează enunțurile, utilizând cuvinte de la rubricile *Cuvinte polisemantice* și *Paronime*.

- a) Un observator bun... tot ce-i trezește interesul.
- b) După obișnuita..., gazda ne urează bun-venit.
- c) ...următoare pe care ne-a dat-o profesorul era vo-luminoasă.
- d) Am încercat să... o parte din scrierile lui Cicero.

ACTE COMUNICATIVE

6. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A iniția un discurs

- Stimat auditoriu!
- Doamnelor, domnișoarelor și domnilor!
- Voi începe prin a prezenta problema.
- Voi începe prin prezentarea invitațiilor.
- Voi continua prin a vă explica importanța problemei.
- Aș dori să vă spun ceva despre oratorie.
- Mă voi referi la situația în care sunt tinerii noștri.

A oferi recomandări

- Ți-aș/v-aș recomanda să alegi/alegeți tema din timp.
- E cazul să ai/aveți o viziune concretă despre ceea ce vei/veți face.
- Pune/puneți accentul pe evenimente concrete.
- Ține cont de faptul că trebuie să notezi ideile proprii.
- Te-aș/v-aș îndemna să ai/aveți încredere în propria persoană, atunci când ieși/ieșiți în fața publicului.

CAPTAREA ATENȚIEI

7. Citește reperele. Care dintre caracteristicile propuse captivează cel mai mult publicul, atunci când ții un discurs? Prezintă argumente.

Persoană onestă, observator minuțios, vorbire convingătoare, prezența umorului, naturalețea expunerii, voce plăcută, cunoscător profund al subiectului.

AUDIERE

8. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus*.

Într-un manual românesc de retorică, ce a apărut la începutul secolului trecut, găsim informații referitoare la modul în care un orator trebuie să se prezinte în fața publicului său. Așadar, *a fi orator înseamnă a vorbi bine*. A ști *a vorbi bine* presupune a spune lucrurile în așa fel, încât cei care ascultă să fie convinși de adevărul celor auzite și, astfel, hotărâți să acționeze, în caz de nevoie, în sensul dorit de orator. *Oratoria*, înțelesă în felul acesta, este *un dar natural*. Oratorului care vrea ca numele lui să treacă peste veacuri nu-i este însă suficientă *elocvența natu-*

rală. El mai are nevoie și de *calități intelectuale și morale*.

Nu există *orator perfect*, dar, dacă el ar exista, ar fi, după cum arătau vechii gânditori greci și romani, *un bărbat onest și învățat, cunoscător adânc al filosofiei, un observator minuțios al vieții și obiceiurilor omenești, cu vorbire convingătoare, înfățișare plăcută, glas simpatic*. Acesta trebuie să fie înzestrat cu o bună parte din calitățile enumerate mai sus. Se spune că „poetul se naște, iar oratorul se face”.

(Fănel Teodorașcu, *Oratoria la români*)

9. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate.

- a) Ce înseamnă a fi orator?
- b) Ce presupune a ști a vorbi bine?
- c) Ce este oratoria?
- d) De ce are nevoie un orator care vrea să fie celebru?
- e) Cum arăta oratorul perfect?

10. Decide dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate (A) sau false (F).

a) Oratoria este un dar artificial.	A	F
b) Oratorul are nevoie de calități intelectuale și morale.	A	F
c) A fi orator înseamnă a avea un glas puternic.	A	F
d) Poetul se naște, iar oratorul se face.	A	F

11. Completează spațiile libere cu un singur cuvânt, în ordinea în care le auzi în text.

Într-un manual românesc de, ce a apărut la începutul secolului trecut, găsim informații referitoare la modul în care un trebuie să se prezinte în fața său. Așadar, a fi înseamnă a vorbi Oratorului care vrea ca numele lui să treacă peste nu-i este însă suficientă elocvența naturală. El mai are nevoie și de calități și Nu există perfect, dar, dacă el ar exista, ar fi un bărbat onest și, cunosător adânc al filosofiei.

LECTURĂ**12.** Citește ghidul pentru elaborarea unui discurs și spune care dintre reguli este cea mai importantă.

ARTA DE A VORBI ÎN PUBLIC
Ghid pentru elaborarea unui discurs onorabil

În curând voi avea o prezentare, de aceea trebuie:

- ✓ să-mi pregătesc discursul din timp. Cuvântarea nu „se coace” la comandă, ea se cristalizează lent;
- ✓ să-mi aleg tema la începutul săptămânii;
- ✓ să am o viziune clară și concretă despre ceea ce urmează să fac;
- ✓ să meditez asupra temei, să lucrez la ea zi și noapte;
- ✓ să-mi notez toate ideile ce mi-au venit independent, fără ajutor străin, pe foițe separate;
- ✓ să adun într-un plic tot ce am găsit prețios în timpul lecturii referitor la problema ce mă preocupă;
- ✓ să acumulez mai multă informație decât voi putea comunica. Aceasta mă va ajuta să capăt încredere în mine;
- ✓ să aleg 100 de gânduri și 99 din ele să „le arunc”;
- ✓ să operez cu evenimente concrete, căci mai ușor se comentează și mai ușor se memorează;
- ✓ să analizez cu prietenii tema aleasă;
- ✓ să-mi pun mie însumi întrebări privind tema respectivă;
- ✓ să ajung la starea în care discursul se revărsa de la sine.

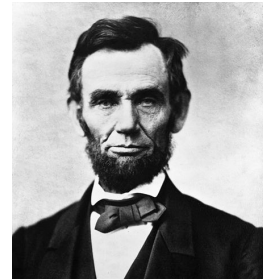
*(Așa se pregătea Abraham Lincoln de cuvântări.
Aceasta a fost și metoda tuturor oratorilor mari.)*

LEXIC

discurs – *sin.*: cuvântare, relatare
eveniment – întâmplare importantă
viziune – mod de a vedea lucrurile
a se preocupa – a se interesa

a se revărsa – *aici*: излагать свободно и без запинок
independent – *sin.*: liber, suveran
respectiv – соответственный, соответственно
lent – *sin.*: încet, calm, lin

- 13.** Recitește enunțurile care indică:
- când trebuie să-ți alegi tema;
 - ce faci cu ideile care ți-au venit independent;
 - cu ce evenimente e bine să operezi;
 - la ce stare trebuie să ajungi;
 - cât timp să lucrezi la temă.
- 14.** Găsește în text cuvintele sau îmbinările de cuvinte care semnifică:
- a lucra foarte mult;
 - care este de mare importanță;
 - a câștiga încredere.
- 15.** Răspunde, în baza textului, la întrebări.
- În cât timp se pregătește un discurs?
 - Care idei sunt mai prețioase?
 - Câte gânduri trebuie să aduni, pentru a alege unul bun?
 - Cu cine ar fi bine să analizezi tema aleasă?
 - De câtă informație ar fi nevoie pentru abordarea subiectului ce te preocupă?
 - Care dintre sfaturile citite sunt absolut noi pentru tine?
- 16.** Identifică cuvintele noi, apoi tradu-le. Alcătuiește 2-3 enunțuri cu unele dintre ele.
- 17.** Explică sensul sintagmelor:
- cuvântare „coaptă”;
 - evenimente concrete;
 - discurs cristalizat;
 - discurs care se revarsă.
- 18.** Scrie câte un enunț dezvoltat cu fiecare verb: *a aduna, a se aduna, a-și aduna.*
- 19.** Exprimă-ți părerea, în două enunțuri, față de afirmația lui Abraham Lincoln, că *tema aleasă trebuie să o analizezi cu prietenii.*
- 20.** Adresează-i lui Abraham Lincoln cinci întrebări, pornind de la conținutul textului.

Cine...?

Când...?

Ce...?

De ce....?

Cum crezi...?

VORBIRE

- 21.** Punctează 4-5 indicii care demonstrează că ești pregătit pentru un discurs.
- 22.** Numește trei cerințe obligatorii pentru pregătirea unui discurs.
- 23.** Ești pus în situația de a alege doar trei sfaturi dintre cele propuse pentru elaborarea unui discurs. Căroră dintre ele le vei da preferință?
- 24.** Demonstrează că este necesar să se treacă prin toate etapele propuse de Lincoln la pregătirea unui discurs.
- 25.** Cum crezi, e complicat să elaborezi un discurs? Argumentează cu *pro* sau *contra*, folosind textul de la pagina 100.
- 26.** Cum ai elaborat discursuri până acum? Cum te gândești să le pregătești pe viitor? Alcătuiește o relatare din 4-5 enunțuri, apoi prezint-o.
- 27.** Adresează colegilor de clasă trei întrebări pentru a afla cum pregătesc ei un discurs.
- 28.** Citește, apoi scrie finalul definițiilor.
- Cel mai mare orator din lume...
 - Oratorul este o persoană care...
 - Oratoria este arta cuceririi...
 - Pentru un orator, emoțiile...
 - Discursul bine pregătit...
 - Publicul pentru orator...
 - Un orator de succes este...

29. Imaginează-ți că ții un discurs în fața unui public de câteva mii de oameni. Completează tabelul.

Eu văd	Eu aud	Eu simt

30. Conturează, în 4-5 enunțuri, portretul moral al unui orator bun/unei oratoare bune.

Repere:

receptiv/ă, inteligent/ă, concis/ă, competent/ă, informat/ă, discret/ă, onest/ă, zâmbitor/zâmbitoare, convingător/convingătoare, vorbire clară, contact cu publicul.

31. Citește și reține ce nu trebuie să faci în timpul prezentării unui discurs. Completează lista cu patru sfaturi.

- Să ridic ochii în tavan; _____
- să-mi scot și să îmi pun des ochelarii; _____
- să-mi trosnesc degetele; _____
- să mă joc cu cheile/pixul etc.; _____

32. Repartizează în două coloane enunțurile de mai jos. Argumentează. Scrie și tu câte două sfaturi/concluzii.

- a) Trebuie să crezi în ceea ce spui.
- b) E necesar să pregătim discursul din timp.
- c) În concluzie, eu ar trebui să fac o bună impresie.
- d) Ar fi bine să ai contact vizual cu publicul.
- e) Vouă, prin urmare, nu se cade să vă fie frică de public.

Sfaturi	Concluzii
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

33. Lucrați în perechi. Transformați monologul într-un dialog din opt replici complete.

„Cu toții trebuie să știm să vorbim în public.” Așa se spunea într-o reclamă pentru un curs de oratorie. Într-adevăr, mai devreme sau mai târziu, va trebui să vorbim în fața unui public. Mai întâi de toate, la școală ni se cere să vorbim în fața unui auditoriu. De la referate și analize literare orale la prezentări multimedia și dezbateri, noi trebuie adesea să fim pregătiți să luăm cuvântul. Apoi, după ce ne angajăm, s-ar putea să ni se ceară să expunem anumite lecții în fața colegilor de muncă, să prezentăm o ofertă unui client sau să explicăm un raport financiar în fața unui consiliu de administrație. De fapt, calitățile oratorice sunt utile în multe profesii.

(Din internet)

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Pronumele personale la cazurile dativ și acuzativ. Utilizarea pronumelor în propoziție

Noțiuni generale

Pronumele personale la cazurile **dativ** și **acuzativ** au forme **accentuate** și **neaccentuate**.

Cazul dativ

Persoana, cazul nominativ	Numărul singular		Persoana, cazul nominativ	Numărul plural	
	Forme accentuate	Forme neaccentuate		Forme accentuate	Forme neaccentuate
Eu	<i>mie</i>	<i>îmi, mi, mi-, -mi</i>	Noi	<i>nouă</i>	<i>ne, -ne, ne-, ni, ni-</i>
Tu	<i>ție</i>	<i>îți, ți, ți-, -ți</i>	Voi	<i>vouă</i>	<i>vă, vă-, -vă, v-, vi, vi-</i>
El, ea	<i>lui ei</i>	<i>îi, i, i-, -i</i>	Ei, ele	<i>lor</i>	<i>le, le-, -le, li, li-</i>

Cazul acuzativ

Persoana, cazul nominativ	Numărul singular		Persoana, cazul nominativ	Numărul plural	
	Forme accentuate	Forme neaccentuate		Forme accentuate	Forme neaccentuate
Eu	<i>(pe) mine</i>	<i>mă, -mă, m-</i>	Noi	<i>(pe) noi</i>	<i>ne, -ne, ne-</i>
Tu	<i>(pe) tine</i>	<i>te, -te, te-</i>	Voi	<i>(pe) voi</i>	<i>vă, -vă, v-</i>
El, ea	<i>(pe) el (pe) ea</i>	<i>îl, l-, -l o, -o</i>	Ei, ele	<i>(pe) ei (pe) ele</i>	<i>îi, -i, i- le, -le, le-</i>

Utilizarea pronumelor personale în propoziție

- Mi**-au dat discursurile lui Cicero ca să le citesc.
- Îți** spune ceva numele lui Tache Ionescu?
- Îi** spuneți și colegului să vină?
- Oratorul **ne** recomandă să citim mult.
- Vi** s-a spus să nu mai intrați aici fără permisiunea șefului.
- Pe mine m**-a responsabilizat cuvântul dat publicului.
- Mulți **te**-au felicitat după prezentarea discursului.
- Eu **l**-am cunoscut personal pe acest orator.
- Pe noi ne**-a mirat faptul că un orator a fost ascultat și de oamenii simpli.
- V**-au interesat discursurile lui Lincoln întotdeauna.
- I**-ați felicitat pentru acele discursuri prezentate excelent?
- Invită-**le** cum vrei, dar asigură-**te** că vor fi prezente.

SCRIERE

- 34.** Alcătuieste cinci enunțuri cu unele pronume personale la cazurile dativ sau acuzativ, utilizând cuvinte învățate în cadrul acestei teme.

Model: Mi-a plăcut mereu să particip la organizarea **evenimentelor** grandioase.

- 35.** Continuă enunțurile, utilizând pronume personale neaccentuate la cazul acuzativ.

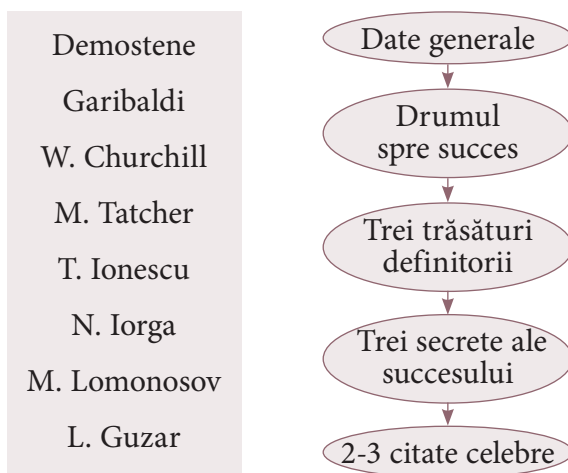
Model: Pe mine m-a ajutat un prieten să scriu acest proiect.

- Pe tine** ...-a întrebat ...
 - Pe el** ...- a ajutat ...
 - Pe ea** a ajutat- ...
 - Pe noi** ...-a invitat ...
 - Pe voi** ...-a preocupat ...
 - Pe ei** ...-a adunat. ...
 - Pe ele** ...- a informat ...
- 36.** Răspunde la întrebări, utilizând pronume personale la cazul dativ.
- Îți place să vorbești în fața publicului?
 - Îmi vei spune cum să îmi pregătesc discursul?
 - Cui aparțin aceste cărți?
 - V-au spus care sunt cerințele de participare la concurs?
- 37.** Completează enunțurile cu pronume personale la cazurile dativ sau acuzativ.
- Profesorul îmi dă... niște dicționare. Îți dă și ...? Îi dă și ... David.
 - Alexei are nevoie și el de un dicționar. Profesorul îi dă și ...
 - Noi căutăm o carte. Silvia ne dă ... cartea, apoi vă dă și ...
 - Elevii caută manualul de limba română. Le dau ... manualul meu.
 - Le-am povestit fetelor tot. Acum ele ... vor spune ce a fost.
 - Ne-au întrebat dacă ne întoarcem. ...-am răspuns că da, ... întoarcem.

- 38.** Continuă gândul, în 2-3 enunțuri, utilizând pronume personale la cazurile dativ și acuzativ.

Vorbitorul în public ține de curaj, de autodepășire și de învingerea celor mai mari temeri, dar...

- 39.** Informează-te suplimentar și povestește, în baza organizatorului grafic, în 7-8 enunțuri, despre unul dintre marii oratori.

- 40.** Lucrați în echipe. În baza situației de comunicare, alcătuiți un discurs din 12-15 enunțuri. Respectați reperele.

Doriți să participați la un concurs de proiecte sociale cu proiectul de grup „Să nu discriminăm oamenii în etate”. Este necesar să elaborați un discurs prin care să convingeți juriul că grație proiectului vostru persoanele vizate vor beneficia de ajutorul necesar.

Repere:

- vorbiți despre necesitatea proiectului pentru oamenii din localitatea voastră;
- prezentați argumente în favoarea proiectului;
- finalizați discursul printr-un slogan potrivit, care să avantajeze acceptarea proiectului.

Lecția 2

Mesaje scrise: CV-ul

*Am descoperit că provocarea
vieții este să îți construiești un
CV care nu povestește pur și
simplu despre ceea ce vrei să
fii, ci este despre cine vrei să fii.*
Oprah Winfrey

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

a menționa = a aminti = a arăta
a rata = a pierde
a nota = a înregistra = a înscrie
competență = capacitate = pricepere
informal = neoficial

Antonime

a cere ≠ a oferi
neînsemnat ≠ important
generalizat ≠ individualizat
competență ≠ incompetență

Cuvinte polisemantice

bun – care se poartă bine cu alții; blând
bun – care se achită de obligațiile morale și sociale;
corect
bun – despre bucate și băuturi: gustos
seminar – formă de activitate didactică în cadrul în-
vățământului superior
seminar – școală pentru pregătirea preoților

Paronime

relevant – care scoate sau iese în evidență
revelat – cunoscut, știut, descoperit
aptitudine – însușire psihică individuală care condițio-
nează îndeplinirea în bune condiții a unor munci, a
unei acțiuni
atitudine – fel de a fi sau a se comporta

Sintagme și expresii

Ordine cronologică = pus în ordinea succesiunii în
timp
Educație formală = învățarea abilităților academice
de bază; educație oficială
Educație informală = proces educativ nesistematic,
neorganizat, nesubordonat unor obiective și finalități

1. Identifică sensurile cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse. Alcătuiește alte enunțuri cu ele.
Alexandrina i-a **menționat** profesorului că ar vrea să **înregistreze** informațiile oferite de elevi. Totodată, ar **nota** și **capacitățile** celor mai activi.
2. Alcătuiește câte un enunț cu fiecare pereche de antonime.
a) a cere ≠ a oferi b) competență ≠ incompetență
3. Alege varianta corectă care corespunde sensului fiecărui enunț.
a) Societatea a luat (atitudine/aptitudine).
b) Piața muncii solicită oameni cu (aptitudini/ati-
tudini), dar și cu responsabilitate.
4. Alcătuiește 2-3 enunțuri cu unele sintagme și expresii.
5. Observă sensul cuvintelor evidențiate în enunțurile propuse.
a) Tata are doi feciori la **seminar**.
b) Azi, la **seminar**, au fost prezenți 10 studenți din 20.
6. Completează enunțurile utilizând diferite sensuri ale cuvântului **bun**.
a) Prea tare nu vă grăbiți, fiți... și zăboviți.
b) Andrei este un tată..., un soț... și un cetățean...
c) Eu sunt... cât sunt..., dar dacă mă scoate cineva din răbdare, vai de el.
d) ...sarmale au mai făcut femeile!

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A redacta un CV

- Trebuie să completez un CV.
- Voi fi atent(ă) să marchez cu grijă paragrafele.
- E important să formulez fraze scurte și clare.
- Ai indicat performanțele?
- Menționează și pasiunile!
- Ar trebui să fii mai concret(ă) când scrii un CV.

A formula decizii

- Am luat decizia să depun CV-ul pentru acest concurs.
- Am hotărât să expediez CV-ul!
- Hotărârea mea e definitivă!
- Nu am nicio îndoială că am redactat CV-ul corect!
- Sunt ferm convins(ă) că îmi vor aproba CV-ul!

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Citește afirmațiile din cartea *Curriculum de evitat*. Prezintă argumente *pro* sau *contra*.

„Să-ți faci un CV este o nevoie, să fii recrutat este o artă.”

„Mult prea mulți candidați se ascund în spatele CV-ului în loc să se lumineze.”

„Ceea ce-i lipsește unui candidat în profunzime este adesea redat prin lungimea CV-ului său.”

(Paul-Emile Taillandier)

AUDIERE

9. Ascultă textul și notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus*.

- Care sunt componentele unui CV?
- Un CV bine elaborat este alcătuit din următoarele elemente:

- **Experiența de muncă**

Experiența de muncă/voluntariatul sunt foarte importante. Notează-le în ordine cronologică.

- **Educația formală**

Vei menționa pregătirea, perioada de școlarizare și instituțiile de învățământ frecventate. De asemenea, vei indica participarea la concursuri, premiile, bursele obținute.

- **Cunoașterea limbilor străine**

Cunoașterea unor limbi străine îți oferă o șansă în plus la angajare. Nu rata acest compartiment.

- **Educația informală și competențele personale**

Vei nota toate cursurile, seminarele la care ai participat și certificatele obținute; competențele suplimentare pe care ți le-ai format.

- **Caracteristici personale**

Aceste informații sunt cele care te deosebesc de ceilalți candidați.

Nu utiliza fraze generalizante, ci fii cât mai concret(ă).

Cel mai bun mod de a fi concret(ă) este acela de a fi sincer(ă).

- **Pasiuni**

Vei nota doar pasiunile relevante pentru activitatea sau jobul la care concurezi.

Acest element va completa imaginea ta, iar angajatorul va avea un motiv în plus să te sune și să te aleagă pentru interviu.

- **Date de contact**

Indică date standard de contact, precum numele și prenumele, adresa, numărul de telefon și e-mailul.

10. Identifică în text și scrie sinonimele cuvintelor:

a candida, a scrie, însemnat, redactat.

11. Răspunde la întrebări în baza celor audiate.

a) Ce elemente are un CV bine întocmit?	d) Ce șansă îți oferă cunoașterea limbilor străine?
b) Cum se notează într-un CV experiența de muncă?	e) Care este cel mai bun mod de a fi concret?
c) De ce ar trebui să indici participarea la concursuri?	e) Ce date de contact trebuie să indici în CV?

12. Constată și spune care informație din textul audiat e necunoscută pentru tine.

LECTURĂ

13. Citește modelul de CV și reține elementele componente ale acestui tip de text.

CURRICULUM VITAE (MODEL)

Informații personale: Nume, prenume Data și locul nașterii Domiciliul Date de contact Cetățenie	Florea Alexandrina 26.03.2005, orașul Chișinău orașul Chișinău, strada Romanițelor, nr. 163 telefon: 022 30 30 211 Republica Moldova
Educație și formare: Studii Performanțe	2016 – prezent: IP LT „Nicolae Miclescu Spătarul” 2012 – 2016: Gimnaziul „Hyperion”, or. Durlăști 2023 – Locul I, Concursul Republican „Limba noastră-i o comoară”, etapa raională 2022 – Locul I, Concursul „Olimpiada Voluntarilor”, România 2021 – Categoria „Cel mai activ voluntar”, Festivalul Municipal al Voluntarilor
Aptitudini și competențe personale	Competențe organizaționale: 2022 – prezent: ghid la muzeul IP LT „Nicolae Miclescu Spătarul” 2021 – prezent: președintele Consiliului elevilor din IP LT „Nicolae Miclescu Spătarul” 2020 – membră activă a Centrului Republican al Voluntarilor Competențe digitale: Word, Excel, Filmora, instrumente web 2.0
Cunoașterea limbilor	Limba ucraineană (limbă maternă) Limba română (nivelul B1) Limba engleză (nivelul B2) Limba germană (nivelul B1)
Pasiuni	Voluntariatul Fotografia Istoria și filmele de inspirație istorică

LEXIC

domiciliu – locul unde locuiește cineva în mod constant

cetățenie – calitatea de a fi cetățean al unei țări

performanță – realizare deosebită într-un domeniu de activitate

aptitudine – însușire psihică individuală care condiționează îndeplinirea în bune condiții a unei munci, a unei acțiuni

competență – capacitate a cuiva de a se pronunța asupra unui lucru, pe temeiul unei cunoașteri adânci a problemei în discuție

14. Recitește CV-ul și răspunde la următoarele întrebări.

- a) De unde este originară Alexandrina?
- b) Ce ocupație are pe moment?
- c) Ce studii și performanțe are?

- d) Ce competențe și-a dezvoltat Alexandrina?
- e) Câte limbi cunoaște?
- f) Ce pasiuni are?

15. Alcătuieste câte un enunț cu substantivele:

a) formare;

b) informare.

16. Completează tabelul, apoi răspunde la întrebarea: Care este funcția elementelor componente ale unui CV?

Elemente componente	Funcția elementelor componente
Informații personale	Specifică datele...
Educație și formare	Oferă o imagine...
Aptitudini și competențe personale	Describe aptitudinile...
Cunoașterea limbilor	Indică nivelul de competență (scris, citit, vorbit)...
Pasiuni	Indică preocupările...

16.1. Ce elemente componente ai adăuga sau ai omite? De ce?

VORBIRE

17. Cu ce ocazie ai scris un CV?

18. Citește neregulile cel mai frecvent întâlnite în CV-uri pe care trebuie să le eviți, ca să redactezi un CV bun, cu mai multe șanse de angajare.

- 1) Lipsa unei structuri clare;
- 2) extinderea excesivă a CV-ului;
- 3) includerea informațiilor irelevante;
- 4) greșeli gramaticale și de ortografie;

- 5) neadaptarea CV-ului pentru proiectul/locul de muncă la care aspiri;
- 6) formatarea greșită.

18.1. Propune colegilor trei sfaturi argumentate cum să elaboreze un CV reușit.

19. Lucrați în perechi. Improvizați un dialog, din opt replici, în baza situației de comunicare:

David vrea să se **angajeze** în calitate de programator într-o firmă cunoscută. O **roagă** pe Silvia să îl **ajute** să alcătuiască un CV. Respectați fiecare aspect al situației. Utilizați și acte comunicative.

20. Explică, în trei enunțuri, care este legătura dintre un CV și afirmația lui Mircea Eliade: „Cred că autobiografia este astăzi singura care trebuie cu orice preț scrisă. Toate celelalte lucrări mai pot aștepta”.

- 21.** Completează datele lipsă în legendă, apoi redactează un CV care te va recomanda drept o persoană potrivită pentru această activitate.

LEGENDĂ

Te numești..., ai 18 ani. Te-ai născut și locuiești în..., pe strada..., nr. ... Ești absolvent/absolventă al/a clasei a... a Liceului Teoretic... Ești pasionat/pasionată de istorie și vrei să participi ca voluntar/voluntară la Tabăra Tinerilor Voluntari, care își începe activitatea la...

- 21.1.** Exprimă-ți opinia, răspunzând la întrebările propuse:

- a) Ce elemente ale CV-ului le-ai completat ușor? c) Este importantă includerea în CV a datelor despre activitatea de voluntariat, despre alte activități extrașcolare? De ce?
b) Ce dificultăți ai întâlnit în elaborarea CV-ului?

- 22.** Definește cuvântul „carieră”.

- 22.1.** Care este relevanța CV-ului pentru o carieră de succes?

- 22.2.** Explică sensul următoarelor îmbinări de cuvinte:

a face carieră;

carieră strălucită;

carieră diplomatică.

- 22.3.** Scrie câte un enunț dezvoltat cu fiecare îmbinare de cuvinte.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Pronumele relative

Noțiuni generale

Pronumele relative au rolul de a stabili relații de subordonare între propoziții (și pentru a înlocui un substantiv exprimat în propoziția regentă): M-am întâlnit cu o colegă, **care** își face studiile în Danemarca.

Pronumele relative se clasifică în: – **simple**: cine, ce, care, cât; – **compuse**: cel ce, ceea ce. Pronumele relativ *ce* este invariabil.

Pronumele relative au aceleași forme ca și pronumele interogative:

Cazul	Numărul singular		Numărul plural	
	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
N. A.	<i>care, cine, cât</i>	<i>care, cine, câtă</i>	<i>care, câți</i>	<i>care, câte</i>
G. D.	<i>căruia, cui</i>	<i>căreia, cui</i>	<i>cărora, câtor</i>	<i>cărora, câtor</i>
Cazul	Numărul singular		Numărul plural	
	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
N. A.	<i>cel ce</i>	<i>ceea ce</i>	<i>cei ce</i>	<i>cele ce</i>
G. D.	<i>celui ce</i>	<i>celeia ce</i>	<i>celor ce</i>	<i>celor ce</i>

Atenție! Utilizarea pronumelui relativ cu prepoziția **pe** în Acuzativ este reluat și de forma neaccentuată a pronumelui personal. *De exemplu:* CV-ul **pe care** l-ai scris este redactat corect.

Exemple de utilizare:

a) **Cine** nu lucrează, nu mănâncă, spune un proverb românesc. b) Vom folosi mijloacele pe **care** le avem la îndemână. c) A privit **câte** filme a dorit. d) **Câți** oameni au intrat pe aceste uși... e) Mă interesa împotriva **cui** s-au revoltat. f) **Al cui** este acest CV, vom afla mai târziu. g) Iată doamna **căreia** i-am dat actele. h) Am fost curioasă să știu **câtor** copii le-a ajutat. i) Urmează să vedem mai târziu **cărora** dintre fete le-au acceptat CV-ul. j) **Celui ce** mă respectă, îi iert totul. k) **Ceea ce** zice astfel greșește, chiar dacă nu recunoaște. l) Am dat notițele doar **celor ce** au cerut.

SCRIERE

23. Identifică pronumele relative din următoarele enunțuri.

- a) Acesta a fost un prieten în care eu am crezut.
- b) Nu am aflat cărui vecin i-a dat Alexandrina o mână de ajutor.
- c) M-a uimit ce a ajuns Victor.
- d) Persoana căreia i-am povestit întâmplarea nu m-a crezut.
- e) Cei ce acționează, vor reuși.

24. Completează enunțurile cu formele potrivite ale pronumelor relative.

- a) Emoțiile... le-am trăit aseară m-au speriat.
- b) S-a uitat în program și a văzut... a pierdut.
- c) Știu... îi voi dărui colecția mea de timbre.
- d) CV-urile... le-am văzut pe masă m-au impresionat.
- e) Încă nu mi-a spus... costă acest serviciu.

25. Scrie în locul punctelor formele corespunzătoare ale pronumelui relativ care la cazul genitiv.

- a) Am un coleg a... mamă este profesoară.
- b) Acesta este prietenul al... merit este deosebit.
- c) Aceasta este ruda noastră ale... opinii le împărtășim.
- d) Ți-am adus niște cărți ale... subiecte te vor atrage.

26. Completează enunțurile cu unele pronume relative compuse.

- a) ...mă face fericită este pasiunea de a picta.
- b) Nu știu dacă... se uită la mine mă cunoaște.
- c) ...m-au trădat nu îmi pot fi amici.

d) Le-am spus... au vrut să corecteze CV-ul să n-o mai facă.

e) ...mă va uimi, îi voi da un premiu.

(celor ce, ceea ce, celui care, cel ce, cei ce)

27. Formulează întrebări pentru fiecare enunț, utilizând adecvat pronumele relative.

- a) Aceasta era ideea în care părinții noștri au crezut.
- b) De câteva ori l-am întrebat pe Alexei a cui este cartea.
- c) Pe mine nu mă interesează din a cui cauză nu ai fost angajat.
- d) Mă întreb de cine a fost citit acest CV.

28. Utilizând cuvinte de la rubrica *Vocabular tematic* și pronume relative, alcătuiește 4-5 enunțuri după model:

Model: *Cel ce ratează prima șansă nu trebuie să renunțe la următoarea.*

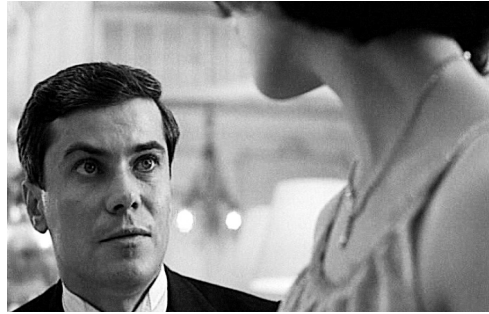
29. Tradu în limba română.

- a) Кто сеет ветер, пожнет бурю.
- b) Вопрос в том, кто может нам помочь.
- c) Случилось то, что должно было произойти.
- d) Возьми книгу, которая лежит на столе.
- e) Не знаю, сколько человек ушло.
- f) Не помню, кому я отдала ручку.
- g) Кто тот мальчик, которому ты помог, знают все.
- h) Кто девочка, которую мы видели в парке?
- i) Скажи мне, о чем ты думаешь?

- 30.** Lucrați în echipe. Improvizați un CV al unui personaj literar, la alegere: Hagi-Tudose, Puiu Faranga, Vitoria Lipan sau Dan, căpitan de plai. Prezentați CV-ul alcătuit.

Hagi-Tudose

Puiu Faranga

Vitoria Lipan

Dan, căpitan de plai

- 31.** Lucrați în echipe. Alegeți câte o pălărie și realizați sarcina propusă. La final, prezentați produsele elaborate.

Pălăria roșie

(spune ce simte)

Scrieți un monolog, în trei enunțuri, al unei persoane al cărei CV a fost respins.

Pălăria galbenă

(are o viziune optimistă)

Prezentați trei avantaje ale redactării corecte a unui CV.

Pălăria neagră

(identifică greșelile)

Numiți trei nereguli din cauza cărora un angajator respinge un CV.

Pălăria albă (informează)

Prezentați trei informații despre expresia latină „curriculum vitae”.

Pălăria verde (are idei noi)

Prezentați trei informații pe care ar trebui să le indicați în CV, astfel încât angajatorul să-l accepte.

Pălăria albastră

(clarifică)

Rezumați, în trei enunțuri, care este rolul CV-ului în carieră.

- 32.** Scrie, în 12 enunțuri, un eseu pornind de la proverbul „Nu vei avea un al doilea prilej să faci o primă impresie favorabilă”. Respectă reperele:

- exprimă-ți opinia;
- folosește un exemplu din viață;
- prezintă argumente;
- formulează o concluzie.

Lecția 3

Mesaje scrise: Scrisoarea de intenție

Succesul nu este o întâmplare. Trebuie să adaugi intenție în tot ce faci.
John C. Maxwell

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

a trimite = a expedia = a adresa
a implica = a include
a informa = a înștiința = a anunța
obligație = sarcină = datorie
valoare = importanță

Antonime

a câștiga ≠ a pierde
responsabil ≠ iresponsabil
divers ≠ identic
vârstnic ≠ tânăr
posibilitate ≠ imposibilitate

Cuvinte polisemantice

a realiza – a aduce (ceva) la îndeplinire
a realiza – a crea (o operă de artă)
a realiza – a obține, a dobândi, a câștiga (ceva)

Paronime

abilitate – calitatea de a fi abil; măiestrie
agilitate – ușurință în mișcări
alineat – text care marchează trecerea la altă idee
aliniat – așezat în linie dreaptă

Sintagme și expresii

Oameni în etate = oameni în vârstă
Asistență socială = sprijinire materială a persoanelor care nu sunt apte de muncă
Angajament civic = obligația cetățenilor
Spirit de echipă = legătură spirituală între membrii unei echipe
Vârsta majoratului = vârsta legală pentru a putea beneficia prin lege de drepturi civile și politice depline

1. Pronunță corect sunetele [d], [t], [n] din cuvintele propuse. Alcătuiește enunțuri cu trei dintre ele.
Abilități, destinatar, experiență, vârstă, instituții, diverse, inedit, gestionare, identificare.
2. Propune sinonime pentru cuvintele evidențiate.
 - a) Am încercat de multe ori **să** le **trimit** scrisoarea.
 - b) Trebuia **să informez** colegii că voi întârzia.
 - c) Noi **am implicat** toți liceenii în acest proiect, chiar dacă, aparent, proiectul nu avea nicio **valoare**.
3. Completează spațiile libere cu unele cuvinte, potrivite contextului, de la rubrica *Antonime*.
 - a) Persoana care poartă răspundere pentru un fapt săvârșit este...
 - b) Mă întreb dacă există vreo... de a redacta scrisoarea de intenție mai repede.
 - c) Pe moment, voluntarii îi ajută pe cei mai... dintre ei.
 - d) Chiar dacă s-a străduit foarte mult, ... lupta.
4. Identifică cuvintele utilizate greșit.
 - a) Gimnastul a dat dovadă de multă aliniată.
 - b) Colegul meu a recitat poemul demonstrând agilitate.
 - c) Mașinile stăteau perfect alineate.
 - d) Un eseu trebuie să conțină mai multe abilitate.
5. Alcătuiește trei enunțuri în care cuvântul „a realiza” să aibă sensuri diferite.

ACTE COMUNICATIVE

6. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A redacta o scrisoare de intenție

- Trebuie să redactez o scrisoare de intenție.
- Mulțumește-i destinatarului scrisorii.
- Această scrisoare scoate în evidență aptitudinile mele.
- Îți recomand să fii laconic(ă).
- Este important să exprimi interes față de jobul dorit.

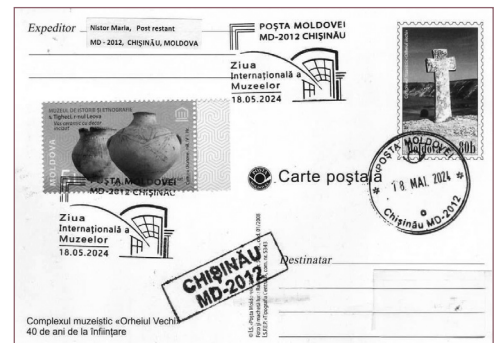
A se autoprezenta

- Dați-mi voie să mă prezint: mă numesc...
- Sunt o persoană serioasă și responsabilă.
- Am abilitatea de a lucra eficient singur(ă)...
- Mereu am fost interesat(ă) de voluntariat.
- Pot să soluționez ușor orice problemă.
- Sunt mândru(ă) că vorbesc fluent trei limbi.

CAPTAREA ATENȚIEI

7. Scrie trei cuvinte pe care ți le amintești când te gândești la termenul *scrisoare*. Argumentează opțiunea.

- Scrisoare
1. _____
 2. _____
 3. _____

AUDIERE

8. Ascultă textul. Identifică cuvintele pe care le auzi pentru prima dată și notează-le în caiet. Caută semnificația lor în *Dicționarul român-rus*.

Scrisoarea de intenție este un document (care vine în completarea CV-ului tău) de cel mult o pagină prin intermediul căruia te prezinți, apoi explici motivul pentru care o scrii.

Scrisoarea de intenție nu trebuie să repete ceea ce conține deja CV-ul atașat. Important este să scrii toate aceste lucruri în doar patru alineate.

Pentru a obține angajarea dorită, urmează regulile generale de redactare a unei scrisori de intenție:

1. Adresează scrisoarea unei persoane responsabile de angajări.
2. Fii concis(ă) în explicații.
3. Exprimă interes față de jobul/activitatea dorit(ă).
4. Nevoile angajatorului trebuie să fie mesajul-cheie al scrisorii de intenție, iar tu ești parte din soluție.
5. Demonstrează o bună cunoaștere a companiei/instituției.
6. Menționează aptitudinile și abilitățile tale cheie.
7. La finalul scrisorii, arată disponibilitatea ta de a răspunde eventualelor întrebări ale angajatorului.

9. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate.

- a) Ce este scrisoarea de intenție?
- b) Ce act completează această scrisoare?
- c) Câte alineate conține o scrisoare de intenție?
- d) Care sunt regulile generale de redactare a scrisorii?
- e) Cu ce se încheie scrisoarea de intenție?

10. Numește afirmațiile corecte.

- a) Scrisoarea de intenție ar trebui să aibă o pagină.
- b) Scrisoarea de intenție trebuie să repete informația din CV.
- c) În scrisoarea de intenție trebuie să fii concis(ă) în explicații.
- d) În scrisoarea de intenție nu este obligatoriu să-ți menționezi abilitățile-cheie.

11. Reascultă textul. Continuă enunțurile pe baza celor audiate.

- a) Scrisoarea de intenție este un document ...
- b) Scrisoarea de intenție nu trebuie să ...
- c) Scrisoarea de intenție are doar ...

LECTURĂ**12.** Citește scrisoarea de intenție și menționează structura acesteia.**SCRISOARE DE INTENȚIE**

Domnule Director,

Vă adresez această scrisoare de intenție, întrucât îmi doresc să fiu selectată pentru Tabăra Republicană a Tinerilor Voluntari.

Sunt absolventă a clasei a XI-a a IP LT „Hyperion” din orașul Chișinău. Am împlinit vârsta majoratului și mă consider aptă de a participa la o activitate de amploare, care îmi va solicita spiritul de echipă și cel organizatoric, capacitatea de a fi independentă și responsabilă în realizarea sarcinilor care mi se pun în față.

Voluntariatul a devenit pasiunea mea încă din clasa a VII-a. De atunci și până în prezent, particip la diverse activități pentru a ajuta oamenii în etate. Am realizat că grație voluntariatului poți ajuta persoane din comunitatea în care trăiești, având șansa de a te implica pozitiv în viața acestora, îți dezvolti abilități

noi și câștigi experiență socială. De asemenea, e important faptul că ai posibilitatea de a-ți face cunoștințe și prieteni noi din diverse instituții și de a comunica cu persoane care împărtășesc aceleași valori.

Am abilități de gestionare a timpului, îmi place să ajut oamenii care se confruntă cu anumite probleme, astfel încât mă angajez să le ofer cea mai bună asistență socială, împreună cu echipa din care voi face parte.

Îmi doresc foarte mult să fiu antrenată în identificarea problemelor unor vârstnici aflați în dificultate și să le comunic autorităților, pentru găsirea unor soluții.

În speranța că veți aproba candidatura mea, vă mulțumesc pentru șansa de a avea o experiență inedită, de a-mi crea oportunități și de a-mi asuma anumite angajamente civice.

Cu respect, Eugenia Munteanu

LEXIC

a solicita – a cere (cu stăruință) să i se acorde ceva, a atrage, a stârni
a împărtăși – *aici*: a accepta punctul de vedere al cuiva, a fi de acord
a se confrunta – a putea face față unei situații, probleme dificile
a se angaja – *aici*: a se obliga la ceva

angajament – *sin.*: asigurare, promisiune
amplu – însușirea de a fi amplu; desfășurare largă
grație – *sin.*: datorită
oportunitate – ceea ce este potrivit, favorabil
apt – care este potrivit pentru ceva
antrenat – *aici*: atras într-o acțiune, într-o discuție etc.
inedit – *sin.*: neobișnuit

13. Potrivește îmbinările de cuvinte din coloana A cu cele din coloana B pentru a alcătui enunțuri.

A Te angajezi Grație Îmi solicită Ea este aptă A dat mai multă Eu împărtășesc Inedite sunt Se confruntă	B aceleași scopuri ampliare evenimentului cu multe probleme toate cărțile lui curajul de muncă norocului pe care-l am să ajuți oamenii
--	---

14. Recitește enunțurile care indică:

- a) unde vrea să participe Eugenia;
- b) unde își face studiile;
- c) vârsta Eugeniei;
- d) capacitățile și abilitățile ei.

15. Găsește în text antonime pentru următoarele cuvinte:

a pierde; tânăr; a cere; identic.

15.1. Alcătuieste un enunț dezvoltat cu o pereche de antonime.

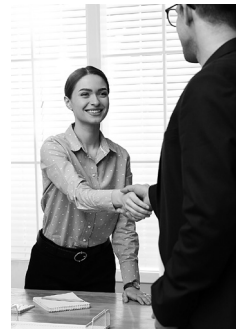
16. Identifică în text enunțurile care conțin sintagmele de la pag. 112. Tradu-le în limba maternă.

17. Alcătuieste câte un enunț dezvoltat cu verbele propuse:

a angaja; a se angaja; a-și angaja.

18. Răspunde, în baza textului, la întrebări.

- a) Cui i se adresează Eugenia?
- b) Cu ce scop Eugenia scrie această scrisoare?
- c) De când este pasionată de voluntariat?
- d) Ce se angajează să facă Eugenia?
- e) Care este dorința ei?

19. Reaudiază textul de la rubrica *Audiere* și observă dacă Eugenia a respectat regulile de redactare a scrisorii de intenție.

20. Caracterizează-o pe Eugenia în cinci enunțuri, menționând pasiunea, abilitățile și capacitățile pe care le are. Exprimă-ți atitudinea față de ea.

VORBIRE

21. Redă, în 3-4 enunțuri, situația când ai redactat o scrisoare de intenție.

22. Citește întrebările, apoi oferă un răspuns argumentat.

- a) Ce caracteristici ar trebui să aibă o scrisoare de intenție?
- b) De ce este important să manifesti interes față de activitatea dorită?
- c) Cât este de important să te referi la abilitățile pe care le ai?

23. Reformulează cerințele de redactare a unei scrisori de intenție, astfel încât să obții sfaturi.

Model: Nu comit greșeli gramaticale și de ortografie.
Nu comite greșeli gramaticale și de ortografie.

- a) Includ doar informații relevante.
- b) Nu dublez informația din CV.
- c) Demonstrez angajatorului că sunt potrivit(ă) pentru această activitate.
- d) Adaptez stilul scrisorii la specificul instituției în care vreau să mă angajez.

24. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu opt replici complete. Respectați tema. Utilizați și acte comunicative.

- Andrei, de ce redactezi scrisoarea de intenție?
- Deoarece vreau să depun dosarul pentru a participa la un proiect.

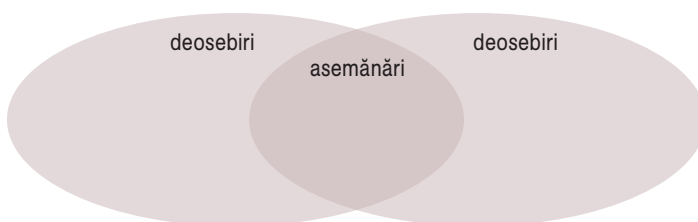
25. Examinează posterul. Scrie o scrisoare de intenție, din zece enunțuri, având drept reper legenda.

Legendă

Ești Adrian/Adriana Grigore, elev(ă) al/a IP LT „Dimitrie Cantemir” din orașul Cahul. În vacanță vrei să activezi în calitate de voluntar la Centrul de Voluntariat.

26. Completează diagrama Venn, menționând asemănările și deosebirile dintre un CV și o scrisoare de intenție. Argumentează-ți opțiunile.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Pronumele și adjectivele pronominale demonstrative la cazurile genitiv și dativ

Noțiuni generale

Pronumele demonstrative exprimă raporturi spațiale, indică locul unde se află obiectul față de vorbitor.

Pronumele demonstrative sunt:

- **de apropiere:** acesta, aceasta etc.;
- **de identitate:** același, aceeași etc.;
- **de depărtare:** acela, aceea etc.;
- **de diferențiere:** celălalt, cealaltă etc.

Pronumele demonstrative se folosesc:

- ca pronume (țin locul unui substantiv): **Cealaltă** va susține proiectul luna viitoare.
- ca adjective pronominale (determină un substantiv): **Aceste** cerințe trebuie respectate.

Pronume și adjective pronominale demonstrative de apropiere

Cazul	Numărul singular		Numărul plural	
	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
N. A.	acesta/acest	aceasta/această	aceștia/acești	acestea/aceste
G. D.	acestuia/acestui	acesteia/acestei	acestora/acestor	acestora/acestor

Pronume și adjective pronominale demonstrative de depărtare

Cazul	Numărul singular		Numărul plural	
	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
N. A.	acela/acel	aceea/acea	aceia/acei	acelea/acele
G. D.	aceluia/acelui	aceleia/acelei	acelora/acelor	acelora/acelor

Pronume și adjective pronominale demonstrative de identitate și de diferențiere

	Numărul singular		Numărul plural	
Cazul	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
N. A.	același/celălalt	aceeași/cealaltă	aceiași/ceialți	aceleași/celelalte
G. D.	aceluiași/celuilalt	aceleiași/celeilalte	acelorași/celorlalti	acelorași/celorlalte

Exemple de utilizare:

a) **Aceasta** este o scrisoare de intenție, iar **acela** este un CV. b) Actele **acestea** au ajuns la destinatar. c) Ar trebui să vii odată cu **ceialți** la lecția lor. d) Oare **aceea** este o pasiune care merită atâtea sacrificii? e) Crezi că fetele **acelea** au înțeles că nu au redactat corect scrisoarea? f) Dacă i-ai văzut pe băieții **aceia**, să știi că sunt feciorii mei. g) **Acestora** le este greu să se întoarcă de unde au plecat. h) **Acestuia** i s-a dat totul. i) I-am spus **acesteia** vestea cea bună. j) **Cealaltă** parte a scrisorii pare a fi mai interesantă. k) **Același** om în același loc. l) În țările **celelalte**, mă așteaptă **aceleași** aventuri. m) I-am transmis informația **celeilalte** operatorie. n) **Celorlalti**, tatăl le-a lăsat o moștenire mare. o) Lovitura de la **acela** a fost decisivă.

SCRIERE

27. Scrie în spațiile libere îmbinările de cuvinte potrivite.

Adjective pronominale de apropiere	Adjective pronominale de depărtare	Adjective pronominale de identitate	Adjective pronominale de diferențiere
...	...	...	...

Acelorași studenți, acei vârstnici, această scrisoare, acestor vârstnici, celelalte documente, acest director, aceleiași firme, cealaltă sarcină, acestor amici, acea vară, aceeași importanță, aceluiași doritor, ceialți voluntari, celeilalte companii, același angajament, acea oportunitate.

28. Declină îmbinările de cuvinte conform modelului.

Model: Acest copac/acestui copac/acești copaci/acestor copaci.

Această scrisoare, acest certificat, acea diplomă, acel document.

28.1. Alcătuiește trei enunțuri cu unele forme ale adjectivelor pronominale demonstrative.

29. Completează spațiile libere cu pronume demonstrative.

- Pe ... am cunoscut-o la un concurs.
- ... mereu mi-au fost alături, și la bine, și la greu.
- CV-ul meu ... le-a plăcut, chiar dacă, de la început, nu l-au acceptat.
- Dau colegului ... un sfat.

(acestora, acestuia, aceasta, acesteia, aceștia)

- 30.** Pune adjectivele pronominale demonstrative din paranteze la cazul cerut de context.
- Asistenta (acest director) este amabilă.
 - Nu cunosc numele (această fată).
 - Începutul (acest roman) a fost anevoios.
 - Este opera (același autor).
 - Îi scrii mereu conținutul (aceeași scri-soare).
 - Vorbim despre (acest voluntar).
 - Ați fost în incinta (acea firmă)?
 - Discutăm programul (această festivitate).

- 31.** Completează spațiile punctate cu adjectivele pronominale *aceeași* sau *aceiași*.

...sarcină, ...obligație, ...prieteni,
...colegi, ...experiență, ...voluntari,
...comunitate, ...activiști.

31.1. Alcătuiește enunțuri cu trei îmbinări de cuvinte.

- 32.** Scrie forma potrivită a pronumelui *același/celălalt*. Consultă și tabelul de la pagina 117.
- Numai ... au hotărât că proiectul este prea greu de realizat.
 - I-au interzis ... să-și depună actele pentru noul job.
 - ... au cântat mult mai bine.
 - Au fost chemați și ..., chiar dacă nu aveau invitație.
 - ... întrebare am avut-o și eu.
 - Ar fi trebuit să vii odată cu ...

- 36.** Lucrați în echipe.

- 33.** Citește enunțurile. Corectează erorile.

- Anii trec, nu mai suntem același, nici viața nu este aceeași.
- În aciastă lume mare, mă simt un fulg.
- Acestui i-au pus o notă negativă.
- I-a plăcut eseuul meu acelaia profesor.
- Fetelor acestor nimic nu le place.

- 34.** Tradu în limba română.

- Этот прислал рекомендательное письмо, а тот, до сих пор, нет.
- Этих пожилых никто не берет на работу.
- Тем не понравились мои рекомендации.
- После этого он оставался там примерно месяц.
- Благодаря тому поступку я получил диплом.
- Те же ученицы имеют одинаковые возможности.
- Я обращаю свои слова тем, а не этим людям.
- Сегодня мы услышим необычные стихи того же поэта.

- 35.** Alege una dintre opțiuni. Exprimă-ți opinia și argumentează-o succint. Utilizează pronume/adjective pronominale demonstrative.

Scrisoarea
de intenție
trebuie să fie:

motivațională, căci...

clară, pentru că...

originală, deoarece...

Legendă

Imaginați-vă că sunteți eroul romanului „Baltagul”, Gheorghe, fiul Vitoriei Lipan. Vă doriți foarte mult să deveniți voluntar în organizația COD (Căutarea Oamenilor Dispăruți).

Redactați o scrisoare de intenție adresată conducătorului acestei organizații, Roman Volhv.

Lecția 4

Atitudinea față de cei în etate: tradiție sau datorie

Bătrânețea stimată și venerată
de tineri devine mai ușoară.
Cicero

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

umilit = înjosit = smerit
treaptă = scară = nivel
nesomn = insomnie
dureros = trist = nenorocit
nițel = puțin = câțva

Antonime

a (se) înapoi = a (se) înmulți
a plânge ≠ a râde
milă ≠ cruzime
apus ≠ est ≠ răsărit
repetabil ≠ irepetabil

Omonime

apus – (fig. despre vreme, timp) trecut
apus – trecerea unui astru sub orizont

Paronime

parental – referitor la părinți; ereditar
părintesc – care aparține părinților
a explica – a lămuri, a demonstra
a explicita – a da un caracter explicit; a clarifica

Neologisme

a conta – a avea valoare, importanță, însemnătate
enervant – care enervează
infern – referitor la infern, din infern

Sintagme și expresii

Mai cu seamă = mai ales, îndeosebi
A albi de dor = a încărungi
A avea o povară pe conștiință = a avea sentimentul greu al responsabilității (suferință morală)
A purta pe cineva în gânduri = a se gândi intens la cineva din cauza griji sau a iubirii pe care i-o poartă
A-i plânge (cuiva) de milă = a fi cuprins de părere de rău pentru suferințele sau pentru starea cuiva

1. Completează spațiile libere, alcătuind îmbinări cu unele cuvinte de la rubrica *Sinonime*.

bătrân ...	persoane ...	obosit de ...
momente ...	părinți ...	... înalte

1.1. Alcătuieste trei enunțuri cu unele îmbinări, la alegere.

2. Scrie, în locul punctelor, antonimele cuvântului evidențiat.

- a) E tragic când nu cunoști **mila**, în schimb știi ce e...
b) Ceea ce **se înapoiește**, cu timpul...
c) Tot ceea ce facem, gândim, simțim este **irepetabil**, totuși mai avem și momente...
d) Dinspre **apus** veneau niște nori negri, iar dinspre... se ivea soarele.
e) Chiar dacă sufletul părinților **plânge**, în fața copiilor ei...

3. Explică sensul cuvintelor evidențiate.

- a) Am încercat **să explic** părinților situația creată.
b) De fiecare dată profesoara **explicita** pe înțelesul tuturor.
c) Asistent **parental** este una dintre profesiile recente.
d) Casa **părintească** nu o poate uita nimeni.

4. Continuă gândul, răspunzând la întrebări.

- a) Albesc de dor (de ce?) ..., ...
b) Trebuie să-i protejăm, mai cu seamă (pe cine?)
..., ...
c) Au povară pe conștiință (din ce cauză?) ..., ...

ACTE COMUNICATIVE

5. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A oferi sfaturi/A exprima îndemnuri

- Vizitați-vă părinții cât mai des!
- Aveți grijă de părinții care sunt în etate!
- Oferiți-le ajutor oamenilor în vârstă!
- Acordă mai multă atenție părinților și bunicii!
- Ține minte că părinții au nevoie de atenția ta!
- Nu uita de cei în etate, că și tu vei fi ca ei.

A exprima sentimente

- Ce fericit(ă) sunt că ați revenit acasă!
- Suntem încântați să te revedem!
- Mi-i dor mereu de părinții mei!
- El/ea are un respect deosebit pentru părinții săi.
- Cât de trist e fără de părinți!
- Mi-e milă de oamenii neputincioși.

CAPTAREA ATENȚIEI

6. Numește câte un cuvânt-cheie ce reprezintă starea sufletească pe care ți-o trezește fiecare imagine. Argumentează alegerea.

AUDIERE

7. Ascultă textul. Identifică cuvintele pe care le auzi pentru prima dată și notează-le în caiet. Caută semnificația lor în *Dicționarul român-rus*.

Era oarbă ca o cârțiță bunică, iar locuința ei semăna cu o corabie naufragiată. Adunase în cele câteva camere și ani de nevedere lucruri și povești cât pentru un sat întreg. În primele zile nu am ieșit afară mai deloc, petrecându-mi tot timpul vorbind cu ea despre obiectele pe care le găseam prin lăzi și pe polițe. Se bucura ca un copil: „Este și patefonul, nici nu știam că încă îl mai am!”, „Sunt lingurile mamei, n-au nicio valoare, lasă-le acolo”.

Vorbea fără întrerupere, ca un tranzistor – probabil, un obicei al oamenilor bătrâni și singuri sau poate al orbilor, care au nevoie măcar de o voce pe lângă ei. M-am gândit cu un sentiment de vinovăție cum se descurcase în toți acești ultimi ani fără noi – care trăiam ca niște trădători la capătul străzii.

(*Vara în care mama a avut ochii verzi*
de Tatiana Țîbuleac)

8. Identifică în text și scrie sinonimele și antonimele cuvintelor.

Sinonime: nevăzătoare, vină, odăi, glas, basme.

Antonime: înăuntru, se întrista, tineri, văzătoare, tăcând.

9. Reaudiază textul și precizează, dacă fiecare enunț e adevărat sau fals.

- Bunica era aproape oarbă.
- Naratorul scotea diferite obiecte adunate de bunica.
- Bunica vorbea foarte mult.
- Naratorul se simțea trădător.

10. Selectează patru comparații din text. Introdu-le în enunțuri.

LECTURĂ

11. Citește poezia și spune: care este cel mai greu lucru în viață?

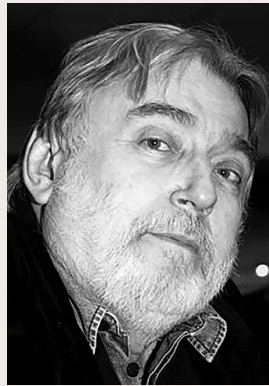
REPETABILA POVARĂ

(text prescurtat)

Cine are părinți, pe pământ, nu în gând,
 Mai aude și-n somn ochii lumii plângând.
 Că am fost, că n-am fost ori că suntem cumiți,
 Astăzi, îmbătrânind, ne e dor de părinți. (...)
 Ce părinți? Niște oameni, acolo, și ei,
 Care știu dureros ce e suta de lei.
 De sunt tineri sau nu, după actele lor,
 Nu contează deloc, ei albiră de dor.
 Să le fie copilul c-o treaptă mai domn,
 Câtă muncă în plus, și ce chin, cât nesomn!
 Chiar acuma, când scriu, ca și când aș urla,
 Eu îi știu și îi simt, pătimind undeva.
 Ne-amintim și de ei, după lungi săptămâni,
 Fii bătrâni ce suntem, cu părinții bătrâni,
 Dacă lemne și-au luat, dacă oasele-i dor,
 Dacă nu au murit, triști în casele lor...
 Cine are părinți, pe pământ, nu în gând,
 Mai aude și-n somn ochii lumii plângând.
 Că din toate ce sunt, cel mai greu e să fii
 Nu copil de părinți, ci părinte de fii. (...)
 Umiliți de nevoi și cu capul plecat,
 Într-un biet orașel, într-o zare de sat,
 Mai așteaptă și-acum semne de la strămoși
 Sau scrisori de la fii, cum c-ar fi norocoși,
 Și ca niște stafii, ies arare la porți
 Despre noi povestind, ca de moșii lor morți.
 Cine are părinți încă nu e pierdut,
 Cine are părinți are încă trecut.
 Ne-au făcut, ne-au crescut, ne-au adus până-aci,
 Unde-avem și noi înșine-ai noștri copii.
 Enervanți pot părea, când n-ai ce să-i mai rogi,
 Și în genere sunt și nițel pisălogi.
 Ba nu văd, ba n-aud, ba fac pașii prea mici,
 Ba-i nevoie prea mult să le spui și explici,
 Coccoșai, cocârjați, într-un ritm infernal,
 Te întreabă de știi pe vreun șef de spital.
 Nu-i așa că te-apucă o milă de tot,
 Mai cu seamă de faptul că ei nu mai pot?
 Ca povară îi simți și ei știu că-i așa
 Și se uită la tine ca și când te-ar ruga.
 Mai avem, mai avem scurtă vreme de dus
 Pe conștiințe povara acestui apus.

Și pe urmă vom fi foarte liberi sub cer,
 Se vor împuțina cei ce n-au și ne cer.
 Iar când vom începe și noi a simți
 Că povară suntem pentru-ai noștri copii.
 Vom pricepe de ce fiii uită curând
 Și nu văd niciun ochi de pe lume plângând.
 (Adrian Păunescu)

CARTE DE IDENTITATE

Adrian Păunescu

(1943-2010) –

poet, critic literar, eseist,
 director de reviste,
 publicist, textier.

Debut literar: volumul de poezii *Ultrasentimente*.

Volume de poezii: *Istoria unei secunde*, *Repetabila povară*, *Poezii de până azi*, *Totuși iubirea*, *Sunt un om liber*, *Rugă pentru părinți*, *Poezii cenzurate* ș.a.

Volume de interviuri și reportaje: *Lumea ca lume*, *De la Bârca la Viena și înapoi*, *Sub semnul întrebării*.

Cântece pe versurile poetului:

Rugă pentru părinți, *Clopotul reîntregirii*, *Dor de Eminescu*, *Copaci fără pădure*, *Colindul gutuii de la geam* ș.a.

REPERE DESPRE OPERĂ

Semnificația titlului: destinul omului pe pământ. Cercul vieții continuă, repetându-se.

Tema: părinții și soarta lor.

Ideea principală: nu există dragoste mai mare pe pământ decât dragostea părinților pentru copiii lor.

Mesajul poeziei: autorul tinde să ne facă pe noi, în calitate de fii și fiice, să conștientizăm că părinții trebuie iubiți, îngrijiți, ascultați, acum, cât sunt în viață.

LEXIC

povară – *sin.*: greutate, sarcină
gând – *aici*: fantezie, închipuire, imaginație
dor – dorință puternică de a vedea sau de a revedea pe cineva sau ceva drag
a conta – a avea importanță
a pătimi – *sin.*: a suferi
nevoi – *sin.*: lipsuri, neajunsuri

stafie – *sin.*: fantomă, fantasmă, nălucă
arar – *sin.*: rar
pisălog – *sin.*: cicălit; нудный
ba – *aici*: chiar mai mult
cocoșat – *sin.*: ghebos, gârbovit
cocârjat – *sin.*: gârbovit, îndoit
a (se) împuțina – *sin.*: a scădea numărul, a se reduce

12. Completează enunțurile cu cuvintele evidențiate de la rubrica *Lexic*.

- Nouă des ne este ... de părinți și invers.
- Oamenii care au fost deportați ... foarte mult.
- Pe bunica mea o ... picioarele, dar ea tot muncește.
- Bunicii au purtat în spate toată ... familiei noastre.

13. Identifică în text cuvintele de la rubrica *Neologisme*. Explică semnificația lor. Introdu-le în enunțuri.

14. Găsește în text versurile care arată că:

- părinții au îmbătrânit;
- fiii, chiar dacă sunt departe, își simt părinții;
- părinții mereu ne așteaptă acasă;
- părinții au făcut totul pentru copiii lor.

15. Explică sensurile contextuale ale expresiilor:

ochii lumii plângând

scurtă vreme de dus

ei albiră de dor

cu capul plecat

povara acestui apus

16. Recitește poezia și răspunde la întrebări.

- Ce aud cei care au părinți?
- Ce fac părinții pentru a le fi copiii „domni”?
- Ce așteaptă părinții de la copiii lor?
- Cum se uită părinții la fiii lor?

17. Selectează imaginile din poezie:

tactile

auditive

dinamice

18. Completează tabelul în baza poeziei. Confruntă acțiunile din ambele rubrici. Comentează rezultatul obținut.

Acțiuni ale părinților în raport cu copiii	Acțiuni ale copiilor în raport cu părinții
Așteaptă scrisori de la fii. _____	Am fost, nu am fost, suntem cuminți. _____

19. Stabilește similitudini cu versuri asemănătoare din poezia *Repetabila povară*. Citește-le. Care este îndemnul poetului?

„Și dacă toate cântecele noastre
 Nimic nu sunt și chiar nimic nu pot,
 Noi pentru cei săraci și fără șanse
 Suntem mereu datori să facem tot.

Niciodată, niciodată

Să nu uităm de cei mai triști ca noi.”

(Adrian Păunescu)

VORBIRE

20. În baza *Cărții de identitate* a poetului Adrian Păunescu, formulează cinci întrebări. Adresează-le colegului/colegei de bancă.

21. Răspunde la întrebări:

- Ce sentimente ți-a provocat lectura poeziei?
- Cum crezi, ce e mai greu să fii, copil de părinte sau părinte de copii? Argumentează.
- De ce pe copii îi apucă mila privindu-și părinții?
- Cum sunt părinții tăi în comparație cu părinții din poezie?
- Cum îți ajuți rudele tale în etate?

22. Audiază pe YouTube poezia *Repetabila povară*, recitată de Adrian Păunescu. Ce sentimente ți-a transmis autorul? Exprimă-ți, în două enunțuri, concluzia pe care ai tras-o în urma audierii.

23. Privește fotografia făcută de Mihai Potârniche. Compară chipul acestor bătrâni cu părinții din poezia *Repetabila povară*. Menționează asemănările și deosebirile.

Basarabia. În așteptare

24. Lucrați în echipe. Răsturnați situația inițială din poezie.

Imaginați-vă că părinții sunt alături de copiii lor și locuiesc în aceeași casă.

a) Caracterizați părinții, în cinci enunțuri, vorbind despre trăsăturile lor fizice, starea de sănătate și cea emoțională.

b) Caracterizați copiii, în cinci enunțuri, vorbind despre ocupațiile lor, starea emoțională, atitudinea față de părinți.

25. Formulează, pentru copiii care nu au timp pentru părinți, două sfaturi argumentate ca să-i convingi să-și facă mai mult timp pentru ei.

26. Exprimă-ți opinia, argumentând cu *pro* sau *contra*.

Repetabila povară este poezia ale cărei adevăruri oamenii le înțeleg târziu. Uneori, prea târziu...

Pro	Contra
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

27. Lucrați în echipe. Explicați, în trei enunțuri:

- care este legătura dintre poezia *Repetabila povară* și proverbul:
Cea mai oribilă lipsă de recunoștință este aceea a copiilor față de părinții lor.
- actualitatea mesajului poeziei.

28. Memorizează un fragment din poezie care ți-a plăcut cel mai mult. Recită-l în fața colegilor/colegelor.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Pronumele nehotărât. Declinarea pronumelui nehotărât

Noțiuni generale

Pronumele nehotărât ține locul unui substantiv fără a da vreo indicație precisă asupra obiectului denumit de acesta. Pronumele nehotărât nu are categoria persoanei.

Pronumele nehotărâte se împart în două categorii:

- **simple:** *unul, altul, una, alta, tot, toată* etc.;
- **compuse:** *fiecare, oricine, oricare, orice, cineva, ceva, careva, altcineva, vreunul, vreuna, câțiva* etc.

Ca- zul	Numărul singular		Numărul plural		Ca- zul	Numărul singular		Numărul plural	
N. A.	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin	G. D.	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
	unul	una	unii	unele		unuia	uneia	unora	unora
	altul	alta	alții	altele		altuia	alteia	altora	altora
	mult	multă	mulți	multe		–	–	multor	multor
	tot	toată	toți	toate		–	–	tuturor	tuturor
	cineva	cineva	–	–		cuiva	cuiva	–	–
	oricine	oricine	–	–		oricui	oricui	–	–
	fiecare	fiecare	–	–		fiecăruia	fiecăreia	–	–
	oricare	oricare	–	–		oricăruia	oricăreia	oricărora	oricărora
	oarecare	oarecare	–	–		oarecăruia	oarecăreia	–	–

Atenție!

– Pronumele nehotărâte formate cu **ce** nu-și schimbă forma: **orice, orișice, fiecă**.

Exemple de utilizare

a) **Unul** vine, **altul** pleacă, iar părinții tot singuri rămân. b) Mai sunt întrebări care au rămas fără răspunsuri, aş spune, chiar sunt **multe**. c) **Fiecăruia** îi poți explica, dar nu **oricine** va înțelege. d) Ai scris **cuiva** un mesaj de felicitare? e) Cadourile **fiecăruia** erau pregătite. f) Poeziile **unora** sunt interesante, dar ale **altora**, mai puțin. g) Lupta împotriva **tuturor** este inutilă. h) Poate intra **oarecare** în casa părinților tăi? i) **Uneia** nu-i plac rozele, **alteia** – gladiolele. i) **Multora** ne va fi rușine de atitudinea față de părinți. j) Materialele de la **alții** au o calitate mai bună.

29. Completează enunțurile cu pronumele nehotărâte alăturate.

- George privea pe... cu răbdare.
- Părinții au plecat odată cu...
- Datorită bunicilor, el a ajuns înaintea...
- Acești copii sunt asemenea...
- ...poate realiza acest proiect, căci nu e nimic dificil.
- ...sau ... mă poate ajuta să iau legătura cu părinții?
- ...îmi explică cum aş putea ajuta acești oameni?
- ...nu am de făcut, doar să mă pregătesc de întâlnirea cu rudele mele.
- ...mi-a spus că omul isteț învață din greșelile altora.

cineva altora
tuturor careva toți
oricine altceva

30. Alcătuieste enunțuri cu următoarele îmbinări de cuvinte:

puține nevoi

mulți bătrâni

puțini norocoși

multe poveri

multă suferință

puțină conștiință

31. În locul punctelor, scrie formele pronumelor nehotărâte indicate.

altul

- Lasă să mai răspundă și...
- Casa îi aparține..., nu acestuia.
- I-a jurat credință..., nu mamei.
- ...este câștigătorul, nu tu.

tot

- Vreau banii doar pe jumătate, nu...
- Câte fete erau acolo, ...erau tinere și frumoase.
- Nu... le place situația care s-a creat.
- Părinții le-au adus... cadouri.

32. Tradu enunțurile în limba română.

- Что-то другое о родителях я не узнал.
- Каждый может положиться на своих детей.
- Спросите у кого-нибудь, что значит страдать.
- Каждая из них знает, что такое совесть.
- Вручили каждому волонтеру по одной медали.

33. Discută cu rudele tale în etate. Completează tabelul cu informații legate de viziunea lor asupra diferitor aspecte ale vieții.

Conduită morală și socială	...
Iubire și căsnicie	...
Tradiții	...

34. Alege, din această listă, un citat care ți se pare definitoriu pentru relațiile dintre copii și părinți. Argumentează alegerea făcută.

- „Dacă vrei să schimbi lumea, du-te acasă și iubește-ți familia.”

(Maica Tereza)

- „Timpul petrecut în sânul familiei este cea mai grozavă investiție pe termen lung.” (Medeea Marinescu)

- „Cel mai frumos lucru din lume este să-ți vezi părinții zâmbind și să știi că tu ești motivul pentru care zâmbesc.” (Mahatma Gandhi)

- „Poartă-te cu părinții tăi precum ai dori să se poarte și copiii tăi cu tine.” (Socrate)

35. Lucrați în perechi. Alcătuiți un dialog, din opt replici complete, respectând fiecare aspect al situației. Utilizați și pronume nehotărâte.

David este ocupat și **nu vrea** să meargă în vizită **la părinți**. Maria, sora lui, îl **convinge** pe David să-și schimbe **hotărârea**, invocând mai multe argumente.

Lecția 5

Implicarea civică în viața comunității

*Voluntarii nu sunt plătiți
pentru că nu au nicio valoare,
ci pentru că sunt de neprețuit.*
S. Anderson

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

a dobândi = a obține
comunitate = colectivitate
a (se) ghida = a (se) conduce
domeniu = sector = compartiment

Antonime

motivată ≠ nemotivată
multilateral ≠ unilateral
tolerant ≠ intolerant
sânguincios ≠ leneș

Cuvinte polisemantice

voluntar – care acționează din propria inițiativă;
fără constrângere
voluntar – care rezultă dintr-o decizie liber aleasă

Paronime

concluzie – încheiere; rezumat
confuzie – încurcătură, amestec

Neologisme

durabil – care ține mult timp; trainic
beneficiu – folos, profit, câștig
implementare – ceea ce duci la bun sfârșit; realizare

Sintagme și expresii

Centru de tineret = un serviciu de interes public care asigură informarea, orientarea profesională, consilierea, educația, organizarea și petrecerea timpului liber al tinerilor

A lega prietenii = a-și face prieteni noi

A face voluntariat = a activa în folosul societății fără a urmări câștig material

Zonă de confort = mediul care acordă o existență plăcută și civilizată

Sindromul Down = maladie genetică

1. Potrivește fiecare cuvânt cu una din explicațiile propuse.

a dobândi	grup de oameni cu interese comune
a se ghida	care este nemilos, neîndurător
comunitate	a obține ceva prin muncă
intolerant	harnic și perseverent
sânguincios	a se orienta

2. Alcătuiește câte un enunț cu fiecare pereche de antonime.

a) motivat ≠ nemotivat; b) tolerant ≠ intolerant.

3. Construiește enunțuri cu ajutorul cuvântului:

a) voluntar (substantiv); b) voluntar (adjectiv).

4. Răspunde la întrebări.

a) Atunci când deduci o serie de argumente, tragi o concluzie sau faci o confuzie?

b) O eroare rezultată din diverse motive este o concluzie sau o confuzie?

5. Formează îmbinări de cuvinte, apoi enunțuri.

a) ...durabile; b) beneficii...; c) implementare...

6. Completează enunțurile cu unele sintagme sau expresii.

a) Casa părintească este... pentru fiecare copil.

b) ...nu este o boală și nu poate fi transmis de la o persoană la alta.

c) Niciodată nu este târziu...

d) Fiecare tânăr poate contribui la apariția în localitatea sa a unui...

e) ..., în zilele noastre, este un lucru nobil.

ACTE COMUNICATIVE

7. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A exprima o dorință

- Îmi doresc nespus de mult să fac primul pas în lumea voluntariatului.
- Doresc din toată inima să susțin oamenii în etate.
- Aș vrea să fac voluntariat, pentru că m-ar ajuta în carieră.
- Doresc să îi pot sprijini pe copiii bolnavi.
- Vreau să-i susțin pe oamenii neajutorați făcând voluntariat.

A cere o sugestie

- Sugerează-mi cui să mă adresez ca să devin voluntar.
- Dă-mi o idee pentru activitatea mea de voluntar, te rog!
- Aș vrea să consult pe cineva despre impactul voluntariatului asupra omului.
- Spune-mi dacă te-aș putea ajuta în calitate de voluntar.
- Sugerează-mi cum să procedez în acest caz.
- Ai vreo propunere?

CAPTAREA ATENȚIEI

8. Completează clusteringul, răspunzând la întrebare. Argumentează opțiunile.

9. Ascultă textul. Identifică cuvintele pe care le auzi pentru prima dată și notează-le în caiet. Caută semnificația lor în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

Victoria Dunford (Scutaru), o emigrantă moldoveană, a devenit cunoscută datorită eforturilor sale de caritate, remarcate chiar și de regina britanică, Elisabeta a II-a, care a decorat-o în 2017. Stabilită în Marea Britanie de mai mulți ani, Victoria Dunford este prima moldoveancă decorată cu Medalia Imperiului Britanic. A primit-o pentru ajutorarea copiilor cu nevoi speciale la baștina sa, în raionul Râșcani, unde a deschis centrul „Phoenix”, în anul 2015.

Acesta a devenit a doua casă pentru zeci de copii cu nevoi speciale: copii cu sindromul Down, cu autism, cu paralizie cerebrală, cu întârziere în dezvoltare și copii imobilizați.

Aici este amplasat singurul bazin de hidroterapie din țară care deservește zeci de persoane cu nevoi speciale. Pe teritoriul centrului este și un azil pentru bătrâni cu o capacitate de 28 de persoane.

(Sursă: newsmaker.md)

10. Răspunde la întrebări pe baza celor audiate.

- Cine este Victoria Dunford?
- Cine a remarcat eforturile sale în domeniul carității?
- Cu ce a fost premiată și pentru ce merite?
- Ce este Centrul „Phoenix”?
- Pentru cine a devenit „casă” acest centru?

11. Explică, printr-un enunț, sensul îmbinărilor:

- eforturi de caritate;
- copii cu nevoi speciale;
- azil pentru bătrâni.

LECTURĂ

12. Citește textul și menționează care este cel mai important lucru pentru Natalia.

În ultima perioadă, tot mai mulți tineri aleg să practice voluntariatul. Fie în cadrul școlii unde își fac studiile, fie reușesc să se încadreze într-o echipă de voluntari la centrele de tineret, fie își formează propria echipă și fac voluntariat pentru a-și dezvolta abilități, pentru a dobândi cunoștințe noi și pentru a lega prietenii durabile.

Să cunoaștem părerea Nataliei Cucereavîi, elevă din orașul Ungheni, despre experiența ei de voluntară.

„Voluntariatul reprezintă o activitate indispensabilă în viața mea. Nu cred că aș mai fi fost aceeași persoană astăzi dacă nu făceam acel pas care mi-a schimbat viața în 2019. Dacă ar fi să vorbesc despre motivul pentru care am început să fac voluntariat, trebuie să recunosc că, de fapt, am fost motivată de diriginta mea, Veronica Rotari. Dumneaei a fost cea de la care am luat exemplu și tot ea m-a motivat să fac primul pas în lumea voluntariatului.

Lucrul cel mai important pe care l-am înțeles atunci a fost că schimbarea începe de la tine. De acest lucru mă ghidez până în prezent. Con-

sider că principalul beneficiu al voluntariatului este atât dezvoltarea multilaterală, cât și faptul că, la un moment dat, ești nevoit să ieși din zona ta de confort. Făcând voluntariat, înveți să comunici cu oameni din diferite domenii, contribui la îmbunătățirea unor lucruri din comunitatea din care faci parte, te cunoști, îți descoperi și propriile pasiuni și talente.

Practicarea voluntariatului a avut un impact pozitiv asupra mea în acești ani de activitate. Situațiile critice cu care m-am ciocnit în timpul implementării proiectelor, relațiile pe care le-am stabilit cu oamenii, feedbackul adresat mie, dar și rezultatele frumoase pe care le-am obținut m-au ajutat mult.

În concluzie, am devenit mai responsabilă, mai tolerantă, răbdătoare, sânguincioasă, am învățat să îmi gestionez emoțiile, să țin un discurs în fața unui public, să respect timpul meu și al altora.”

(Fragment din interviul *Șase tineri și tinere din Ungheni ne vorbesc despre cum le-a influențat voluntariatul viața*, de Alina Zibrițchi)

LEXIC

a influența – a exercita o influență asupra unei ființe sau a unui lucru

a se încadra – *sin.*: a se potrivi, a se acomoda

abilitate – capacitate de a face totul cu ușurință și iscusință

indispensabil – *sin.*: necesar, vital

a recunoaște – признаваться

schimbare – acțiunea de a (se) schimba și rezultatul ei

a contribui – a participa la o acțiune comună

impact – *sin.*: influență

a se ciocni – a se lovi unul de altul

a stabili – *sin.*: a obține, a realiza

a gestiona – a controla, a stăpâni

13. Recitește enunțul/fragmentul care indică:

- unde fac tinerii voluntariat;
- anul care i-a schimbat viața Nataliei;
- cine a motivat-o să facă voluntariat;
- cel mai important lucru pe care l-a înțeles Natalia;
- ce a ajutat-o mult pe Natalia;
- concluzia la care a ajuns Natalia.

14. Selectează din text cuvinte/sintagme care arată cum a devenit Natalia, făcând voluntariat.

15. Formulează întrebări referitoare la text care încep cu:

Cine...?	De ce...?
Cum...?	Unde...?
Ce fel de...?	Cum este...?

16. Pune ideile în ordinea în care apar în text.

- a) impactul pozitiv al voluntariatului;
- b) motivul de a face voluntariat;
- c) concluzia Nataliei;
- d) beneficiile voluntariatului.

17. Adresează-i trei întrebări Nataliei despre drumul ei în lumea voluntariatului.

18. Descrie-o pe Natalia, în șapte enunțuri, precizând:

- a) trăsăturile ei de caracter;
- b) atitudinea ei față de voluntariat;
- c) atitudinea ta, argumentată, față de activitatea ei.

19. Citește afirmațiile din text. Pornind de la mesajul acestora, răspunde la întrebarea: de ce?

- a) Pentru a face voluntariat, uneori ai nevoie de cineva/ceva să te motiveze.
- b) Voluntarul se dezvoltă multilateral.
- c) Cel/cea care face voluntariat este mai responsabil(ă), mai tolerant(ă) decât alții.

**DE
CE?**

20. Formulează o concluzie sau două pe care le-ai tras în urma lecturii textului.

21. Rezumă, în șapte enunțuri, conținutul textului.

VORBIRE

22. Citește definiția cuvântului „voluntariat”. Scrie o definiție similară pentru substantivul „voluntar”.

Voluntariatul este un act voluntar al unui individ sau al unui grup care acordă timp și muncă pentru serviciul în folosul comunității.

23. Cum crezi, ce activități de voluntariat pot fi desfășurate în domeniile propuse? Informează-te și completează casetele din tabel.

Domeniul social	...
Domeniul ecologic	Presupune implicarea în campaniile de ecologizare a parcurilor, pădurilor ș.a.
Domeniul civic	...
Domeniul cultural	...
Domeniul sănătate	...

23.1. Ce tip de voluntariat ai făcut, faci sau vrei să faci? De ce?

24. Lucrați în perechi. Completați dialogul cu replicile lipsă.

- Maria, faci voluntariat de câțiva ani. Ce beneficii îți aduce munca fără remunerație?
- Adrian, _____
- Ce te motivează să faci voluntariat?
- _____
- Care crezi că sunt caracteristicile unui voluntar de succes?
- _____
- Se zice că a fi voluntar este o provocare. Tu ce crezi?
- _____

25. A face voluntariat este foarte avantajos. Continuă lista avantajelor.

- ✓ Dobândești competențe diverse;
- ✓ legi prietenii noi;
- ✓ vei avea un atu în căutarea viitorului job;

- ✓ ...
- ✓ ...
- ✓ ...
- ✓ ...

26. Dorești să devii voluntar la un adăpost de animale. Improvizează, împreună cu colegul/colega, un potențial interviu, răspunzând la întrebările angajatorului.

- De ce îți dorești această activitate?
- Ce experiență ai pentru acest domeniu?
- Cum vei combina activitatea de aici și viața personală, studiile?
- Ce așteptări ai de la activitatea din acest adăpost?

27. Răspunde, argumentat, la întrebări.

- a) Cât de populare sunt activitățile de voluntariat în Republica Moldova? Dar în localitatea ta?
- b) Unde activitățile de voluntariat sunt mai populare, în oraș sau în sat? De ce?
- c) Ce forme de voluntariat practică, mai des, moldovenii?
- d) Cine se implică mai mult în voluntariat, femeile sau bărbații?

28. Lucrați în echipe. Completați fișa proiectului cu informații potrivite. Prezențați proiectul.

**NOI
NU SUNTEM
INDIFERENȚI!**

Problema identificată:

În localitatea voastră mai multe persoane în etate (75+) au rămas singure și sunt neajutorate. Acest fapt lasă o amprentă negativă asupra sănătății și a stării lor de spirit.

Scopul proiectului:	...
	...
Activități:	...
	...
Beneficii pentru comunitate:	...
	...

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Numeralul ordinal. Declinarea numeralului ordinal. Utilizarea numeralelor în propoziție

Noțiuni generale

Numeralul ordinal exprimă ordinea sau locul pe care îl ocupă obiectele într-un grup sau acțiunile într-o serie, într-o însușire. Răspunde la întrebările: *al câtelea? a câta?*

Numeralul ordinal se formează din numerele cardinale propriu-zise precedate de articolul posesiv (genitival) **al, a**, urmate la masculin și neutru de **-lea**, iar la feminin de **-a**.

2 – **al doilea, a doua**

3 – **al treilea, a treia**

4 – **al patrulea, a patra**

5 – **al cincilea, a cincea**

10 – **al zecelea, a zecea**

11 – **al unsprezecelea, a unsprezecea**

20 – **al douăzecilea, a douăzecea**

21 – **al douăzeci și unulea, a douăzeci și una**

100 – **al o sutălea, a (o) suta**

101 – **al o sută unulea, a o sută una**

1000 – **al o mielea, a (o) mia**

Pentru 1 se folosesc numerele ordinale *întâiul* și *primul*, care se declină ca orice adjectiv, având forme articulate: *întâi(ul) cântec*, *prim(a) carte* și forme nearticulate: *un prim rezultat*, *o primă activitate*.

Cazul	Numărul singular		Numărul plural	
	Genul masculin/ neutru	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin/ neutru
N. A.	întâiul primul	întâia prima	întâii primii	întâile primele
G. D.	întâiului primului	întâii primei	întâilor primilor	întâilor primelor

Numerele ordinale, când sunt precedate de articolul adjectival (*cel, cea, cei, cele*) cu prepoziția *de*, exprimă genul, numărul și cazul prin formele acestui articol.

Cazul	Numărul singular		Numărul plural	
	Genul masculin	Genul feminin	Genul masculin	Genul feminin
N. A.	cel dintâi cel de-al doilea	cea dintâi cea de-a doua	cei dintâi cei de-al doilea	cele dintâi cele de-a doua
G. D.	celui dintâi celui de-al doilea	celeii dintâi celeii de-a doua	celor dintâi	celor dintâi

Numeralul ordinal adverbial arată a câta oară se înlăptuiește o acțiune:

E bine să revii **a doua oară** în locurile care ți-au plăcut mult.

Structura numeralului ordinal adverbial:

– numeralul adverbial propriu-zis + *oară* (sau *dată*): *întâia oară, întâia dată, prima oară, prima dată, a doua oară, a doua dată, a treia oară, a treia dată*;

– *în* + numeral ordinal propriu-zis + *rând*: *în primul rând, în al doilea rând, în al treilea rând*.

Exemple de utilizare: a) Acesta este **primul** voluntar care a obținut asemenea succes. b) **A treia** elevă s-a ghidat de sfaturile dirigintei. c) Doar **primilor** participanți li se vor acorda premii. d) Ne vom aminti cu drag de învățătoarea din clasa **întâi**. e) Ea este **a o suta** în lista celor care așteaptă concluziile comisiei. f) Nici chiar **al o miilea** participant nu s-a dovedit a fi tolerant. g) **Primelor** fete, celor mai sânguincioase, le-au acceptat CV-urile. h) **Cele dintâi** lecturi ale lui Mircea Eliade m-au impresionat. i) **Celui de-al doilea** membru al juriului nu i-a plăcut proiectul meu. j) **Cea de-a doua** carte a fost mult mai captivantă decât **prima**.

SCRIERE

29. Modifică numerele după model:

3 – cel de-al treilea/cea de-a treia
 25 – ... 70 – ... 324 – ...
 4 – al patrulea/a patra
 15 – ... 45 – ... 416 – ...

29.1. Formează patru enunțuri cu trei numere ordinale.

30. Acordă corect numerele cu substantivele. Alcătuieste patru enunțuri cu unele îmbinări formate.

întâiul	angajați
prima	proprietari
primul	activiști
întâii	azil
întâilor	domeniu
primei	doamne
primilor	dimineți
primelor	concluzie

31. Transcrie numerele ordinale care nu conțin greșeli. Alcătuieste enunțuri.

al șaptelea, a unsprezecea, al zecilea, al nouălea, al o sutălea, a șaptesprezecea, al două sutelea, al două mii, al o sută, a o mie, al două mii, a cincă.

32. Citește enunțurile. Formulează pentru fiecare câte o întrebare, utilizând numerele ordinale.

- Voluntarii cu experiență sunt *primii* care intervin în caz de necesitate.
- Șefa organizației părea să fie contra *cele de-a doua* idei.
- Întrebările *celui dintâi* elev sunt scurte, dar clare.
- Toate informațiile sunt de la *al treilea* membru al organizației noastre.
- Întâile* organizației de voluntariat au apărut grație bisericii.
- Al o sută* om s-a adresat la noi după ajutor.

33. Citește proverbele. Numește numerele ordinale.

- Speranța moare ultima.
- Când doi se ceartă, al treilea câștigă.
- Cel din urmă, va fi cel dintâi.

33.1. Continuă fiecare proverb, răspunzând la întrebări.

- Speranța moare ultima (pentru cine?) ..., (de ce?) ...
- Când doi se ceartă, al treilea câștigă (în ce situație?) ..., (din ce cauză?) ...
- Cel din urmă, va fi cel dintâi (pentru ce merite?) ...

34. Tradu în limba română.

- a) Андрей – второй ребенок в семье.
- b) Вчера я познакомился с миллионным жителем города.
- c) Признаюсь, мое место третье, а не первое.
- d) Обязательно нужно прочитать десятый пункт контракта.
- e) Вы всегда приходите первым и это очень хорошо.
- f) Сегодня двенадцатый день нашего проекта.

35. Citește informația, apoi rezolvă însărcinările propuse.

În timpul Primului Război Mondial, regina Maria a României devine eroină națională, fiind o participantă activă pe front, unde încurajează răniții și soldații din cele mai importante puncte de luptă, nu se teme de gloanțe, epidemii, de tifos sau de gripa spaniolă, de răni sau de sărăcie. Contribuția sa remarcabilă pe front îi aduce supranume precum „Mama Regină”, „Mama răniților” sau „Regina-soldat”.

Regina Maria a înființat organizația care i-a purtat numele, prin care a dezvoltat o rețea de spitale în Moldova și serviciul de ambulanță.

(Sursă: radioromâniacultural.ro)

- a) Scrie trei trăsături ale reginei, pe care le deduci din informație.
- b) Ce impresie ți-a creat implicarea reginei Maria în activitatea de voluntariat pe front? Răspunde într-un enunț.
- c) Cum ai fi acționat tu, dacă erai rege/regină al/a unei țări? De ce?
- d) Documentează-te suplimentar și prezintă, pe scurt, informații despre celebritățile care au făcut/fac voluntariat.

36. Privește imaginile care reprezintă simbolul voluntariatului. Descrie-le în 3-4 enunțuri.**37.** Scrie un text coerent despre voluntariat, îndeplinind sarcinile propuse. Plasează alături și desenul-simbol realizat.

a) Scrie, într-un enunț, ce înseamnă a munci în folosul comunității.

b) Răspunde, într-un enunț, la întrebarea: în ce activitate ai fost implicat, în ultimul an, în comunitatea ta?

c) Scrie opinia ta despre munca unui/unei voluntar(e).

d) Asociază cuvântul „voluntar” cu o culoare. Argumentează într-un enunț.

e) Realizează un desen-simbol care ar ilustra ideea de activitate desfășurată în folosul altor persoane sau al societății, fără a urmări un câștig material. Prezintă-l succint.

RECAPITULARE

1. Selectează dintre cuvintele propuse perechi de:

a) sinonime

colectivitate, retorică, clar, competență, a rata, a trimite, valoare, umilit, insomnie, oratorie, a aduna, capacitate, înjosit, evident, a pierde, a acumula, a dresa, importanță, nesomn, comunitate.

b) antonime

abstract, leneș, milă, răsărit, a se înmulți, responsabil, divers, vârstnic, a cere, competență, sânguinos, cruzime, apus, identic, iresponsabil, tânăr, incompetență, a se împușina, a oferi, concret.

- 1.1. Scrie câte un enunț dezvoltat cu:

- a) două sinonime;
b) două perechi de antonime.

2. Asociază următoarelor cuvinte o definiție potrivită.

enervant	a prezenta pe scurt conținutul unei lucrări
revelat	lucrare muzicală de proporții mari pentru soliști, cor și orchestră
aliniat	cunoscut, știut, descoperit
oratoriu	școală pentru pregătirea preoților
a adnota	măiestrie
dor	așezat în linie dreaptă
seminar	care enervează
voluntar	dorință puternică de a vedea pe cineva; nostalgie
abilitate	care acționează din propria inițiativă, fără constrângere

3. Alcătuieste cinci enunțuri cu sintagmele:

- a) a lucra zi și noapte;
b) ordine cronologică;
c) oameni în etate;
d) a albi de dor;
e) a face voluntariat.

4. Numește câte două acte comunicative cu ajutorul cărora:

inițiezi un discurs;

exprimi îndemnuri;

exprimi sentimente;

ceri o sugestie;

redactezi un CV sau o scrisoare de intenție.

5. Lucrați în echipe. Descrieți imaginile, în 5-6 enunțuri, urmând reperele.

Repere:

- Ce vedeți?
- Ce auziți?
- Ce simțiți?
- Formulați o concluzie.

6. Continuă fiecare gând. Alege unul și motivează-ți preferința.

- a) Mi-ar plăcea să fiu orator...
- b) Aș vrea să scriu un CV...
- c) M-ar tenta să fac voluntariat...
- d) Cred că pot să mă implic civic...
- e) Prefer să redactez o scrisoare de intenție...

7. Determină, în baza textelor studiate în cadrul unității, dacă informația este adevărată sau falsă.

- a) Nu e neapărat să îți pregătești discursul din timp.
- b) A fi orator înseamnă să vorbești bine.
- c) CV-ul completează scrisoarea de intenție.
- d) Scrisoarea de intenție se scrie într-o formă liberă.
- e) Voluntarii sunt oameni toleranți.
- f) În poezia *Repetabila povară* poetul scrie despre părinții care nu mai sunt.

8. Citește pronumele.

Mă, căruia, celui, celor ce, oricine, îi, aceleiași, cui, -te, cealaltă, cei ce, oarecare, -o, câtor, acela, mult, -ne, alteia.

8.1. Alcătuiește enunțuri cu patru pronume, la alegere.

9. Alege șirul care conține doar forme corecte ale numeralelor ordinale.

- a) întâiu, prime, primilor;
- b) cel dintâi, cea dintâia, întâielui;
- c) celui dintâi, primului, primele;
- d) cea de-a doua, cea de-a treilea, primii.

9.1. Construiește enunțuri cu numerele selectate.

10. Citește enunțurile. Spune dacă cuvintele evidențiate sunt utilizate corect.

- a) *Al zecilea* CV nu a fost acceptat.
- b) *Oricine* ar vrea, ar putea să activeze în domeniul dorit.
- c) Ne-am întâlnit cu părinții în *aceeași* stație.
- d) Fiecare *al optisprezecelea* om în etate a fost ajutat.

e) Pe noi întotdeauna *nea* interesat voluntariatul.

f) Dacă crezi că *ori cine* poate ține un discurs, greșești.

g) Acest ajutor se acordă *oricăruia* dintre solicitanți.

h) Cutiile *fiecărei* voluntar erau pregătite.

i) *Mulțor* oratori le-a fost greu de la început.

11. Redactează, în șapte enunțuri, o scrisoare de intenție pentru a fi înmatriculat(ă) la una dintre facultățile: de litere, de drept, de științe economice etc. Atenție la structură!

12. Lucrați în echipe. Documentați-vă și prezentați, în 5-6 enunțuri, o personalitate/o persoană din Republica Moldova care face voluntariat. Utilizați reperele propuse.

Repere:

- date generale;
- acțiuni de voluntariat pe care le practică;
- trăsături de caracter specifice;
- părerea personală.

13. Lucrați în perechi. Continuați dialogul cu opt replici complete. Respectați tema.

- Este foarte important ca fiecare dintre noi să se implice în activități în folosul comunității. Ești de acord?
- _____

14. Scrie, în zece enunțuri, un discurs cu titlul „Părinții – cei mai buni prieteni ai copiilor lor”. Revezi *Ghidul pentru elaborarea unui discurs onorabil*.

15. Continuă fiecare enunț, autoevaluându-te.

- a) În urma studierii acestei unități, am...
- b) Cel mai mult mi-a plăcut...
- c) Am înțeles bine că...
- d) Am rămas impresionat(ă) de...
- e) Aș vrea să mai aflu...

EVALUARE SUMATIVĂ

Test de cunoștințe și capacități

Nr.	Itemi	Puncte																		
1.	Rescrie enunțurile, înlocuind cuvintele evidențiate prin sinonimele lor, potrivite contextului. a) Într-un manual de retorică , găsim informații referitoare la viziunea unor oratori despre politică. b) David a ratat șansa de a urca următoarea treaptă și, din acel moment, proiectul lui nu mai prezenta o valoare .	0-5																		
2.	Scrive câte un enunț dezvoltat cu fiecare verb: <i>a încadra, a se încadra, a-și încadra.</i>	0-3																		
3.	Alcătuiește câte un enunț cu fiecare pronume la tema indicată. <table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>Pronumele</th><th>Tema enunțului</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a</td><td>mă</td><td>Arta de a vorbi în public</td></tr> <tr> <td>b</td><td>cel ce</td><td>CV-ul</td></tr> <tr> <td>c</td><td>aceeași</td><td>Scrisoarea de intenție</td></tr> <tr> <td>d</td><td>fiecare</td><td>Părinții</td></tr> <tr> <td>e</td><td>tuturor</td><td>Voluntariatul</td></tr> </tbody> </table>		Pronumele	Tema enunțului	a	mă	Arta de a vorbi în public	b	cel ce	CV-ul	c	aceeași	Scrisoarea de intenție	d	fiecare	Părinții	e	tuturor	Voluntariatul	0-5 0-5
	Pronumele	Tema enunțului																		
a	mă	Arta de a vorbi în public																		
b	cel ce	CV-ul																		
c	aceeași	Scrisoarea de intenție																		
d	fiecare	Părinții																		
e	tuturor	Voluntariatul																		
4.	Citește afirmațiile. Dacă afirmația conține o opinie, încercuiește litera O. Dacă afirmația conține un fapt, încercuiește litera F. O F Nu există orator perfect. O F La un discurs se lucrează zi și noapte. O F CV-ul este alcătuit din mai multe elemente. O F Scrisoarea de intenție vine în completarea CV-ului. O F Victoria Dunford a fost decorată de regina britanică.	0-5																		
5.	Caracterizează pe unul dintre părinți, în patru enunțuri argumentate, exprimându-ți și atitudinea față de acesta.	0-4 0-2																		
6.	Examinează imaginea. Improvizează un interviu scurt, pornind de la informația pe care o ai la dispoziție: Ești interesat(ă) să te angajezi ca voluntar(ă) la o casă de copii. Ai depus CV-ul și scrisoarea de intenție. Ești invitat la un interviu.	0-7																		

7.	Redactează, în 10 enunțuri, un eseu, la baza afirmației lui Walt Disney: <i>Și cel mai mic act de bunătate pe care îl faci poate schimba lumea.</i> Respectă reperele: • exprimă-ți opinia; • prezintă argumente; • folosește un exemplu din viață; • formulează o concluzie.	0-10 0-4 0-2
Lizibilitate și acuratețe – 1 p. Corectitudinea exprimării – 7 p.		60

Barem de corectare

Itemi		Specificări	Puncte
1.	Rescrie enunțurile, înlocuind cuvintele evidențiate prin sinonimele lor, potrivite contextului.	Se acordă câte un punct pentru fiecare sinonim identificat corect.	5
2.	Scrie câte un enunț dezvoltat cu fiecare verb.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț scris adecvat sarcinii.	3
3.	Alcătuiește câte un enunț cu fiecare pronume la tema indicată.	Se acordă câte un punct pentru fiecare pronume utilizat corect. Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț alcătuit la tema cerută.	5 5
4.	Citește afirmațiile. Dacă afirmația conține o opinie, încercuiește litera O. Dacă afirmația conține un fapt, încercuiește litera F.	Se acordă câte un punct pentru fiecare răspuns corect.	5
5.	Caracterizează pe unul dintre părinți, în patru enunțuri argumentate, exprimându-ți și atitudinea față de acesta.	Se acordă: – câte un punct pentru fiecare enunț logic; – un punct pentru caracterizarea argumentată; – un punct pentru exprimarea argumentată a atitudinii față de persoana caracterizată.	4 2
6.	Examinează imaginea. Improvizează un interviu scurt, pornind de la informația pe care o ai la dispoziție.	Se acordă: – câte un punct pentru fiecare replică deplină și logică; – un punct pentru utilizarea imaginii.	7
7.	Redactează, în 10 enunțuri, un eseu, în baza afirmației lui Walt Disney: <i>Și cel mai mic act de bunătate pe care îl faci poate schimba lumea.</i>	Se acordă 16 puncte: – 10 puncte pentru fiecare enunț logic; – câte un punct pentru respectarea tuturor reperelor; – două puncte integral pentru originalitatea textului.	10 4 2
	Lizibilitate și acuratețe	Se acordă un punct pentru acuratețe și scriere lizibilă.	1
Se acordă 7 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare. Notă: Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			7

Total: 60 de puncte

Puncte	7	6	5	4	3	2	1
Nr. de greșeli ortografice și de punctuație	0-5	6-8	9-11	12-14	15-16	17-18	19-20

PRODUSE ȘCOLARE

Unitatea tematică:	MEDIUL SOCIAL
Denumirea proiectului:	COPIII STRĂZII – O RANĂ A SOCIETĂȚII
Scopul proiectului:	Practicarea limbii române în situații reale de comunicare. Elaborarea și prezentarea unui discurs convingător.
Produsul:	Discurs
Forma de activitate:	În echipe
Timp de lucru:	Două săptămâni
Forma de prezentare:	Scris și oral
Activități:	Realizarea și prezentarea proiectului

Sarcini de lucru:

- Formați trei echipe.
- Adunați informații referitoare la statistica copiilor străzii din localitatea voastră și la motivul ajungerii lor acolo.
- Citiți situația de comunicare.

Doriți să participați la un concurs de proiecte sociale cu proiectul de grup *Copiii străzii – o rană a societății*. Este necesar să elaborați un discurs, prin care să convingeți juriul că grație proiectului vostru, acești copii vor beneficia de ajutorul necesar.

- Respectați structura specifică unui discurs.

Pași pentru realizarea și prezentarea discursului:

- Identificați problema din cauza căreia, cel mai des, copiii ajung în stradă.
- Formulați trei argumente convingătoare, care să demonstreze prioritatea problemei identificate.
- Propuneți patru activități ce ar contribui la soluționarea problemei stabilite.
- Prezentați patru beneficii pentru copiii străzii din localitatea voastră, așteptate după implementarea proiectului propus.
- Manifestați autenticitate în elaborarea discursului (viziune originală, idei pertinente, vocabular elevat, acțiuni inteligente, expunere logică și coerentă a mesajului).
- Respectați volumul.
- Scrieți lizibil (clar, îngrijit).
- Respectați normele limbii române literare.

Unitatea IV

MEDIUL CULTURAL

Contexte tematiche

- Pro Patria (I)
- Pro Patria (II)
- Valori naționale și universale
- Noaptea muzeelor
- Nume care au creat valori

Acte comunicative

- A solicita/a oferi informații
- A prezenta persoane/personalități
- A descrie acțiuni/evenimente
- A exprima atitudini/sentimente
- A identifica personaje
- A identifica însușiri/caracteristici ale personajului
- A exprima preferințe
- A solicita detalii suplimentare
- A exemplifica
- A exprima concluzii

Elemente de construcție a comunicării

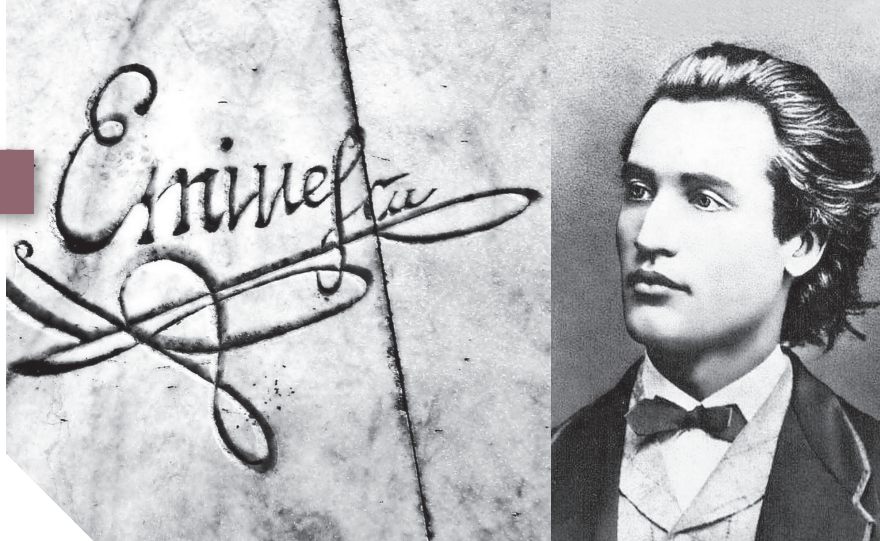
- Adverbul. Locuțiunile adverbiale
- Ortografia adverbilor și a locuțiunilor adverbiale
- Prepoziția. Locuțiunile prepoziționale de relație
- Interjecția. Interjecțiile cu valoare emotivă
- Conjunția. Conjunțiile coordonatoare și subordonatoare

Lecția 1

Pro Patria

Patriotismul nu este numai iubirea pământului în care te-ai născut, ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de țară.

Mihai Eminescu

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

scrisoare = epistolă
a răscoli = a răvăși
restrîște = cumpănă
înaîntaş = predecesor
covârșitor = sfâșietor

Antonime

actual ≠ depășit
simplu ≠ complex
dispreț ≠ respect
trufie ≠ modestie
a (se) apropia ≠ a (se) îndepărta

Omonime

sol – persoană trimisă (oficial) undeva
cu o misiune
sol – unul dintre cele șapte sunete
ale gamei
sol – suprafața pământului, pământ

Neologisme

inteligibil – care poate fi înțeles cu ajutorul
gândirii logice
elogiu – laudă deosebită adusă cuiva

Împrumuturi lexicale

a demasca (din fr.) – a(-și) scoate masca
a se referi (din fr.) – a se raporta la ceva
sau cineva

Sintagme și expresii

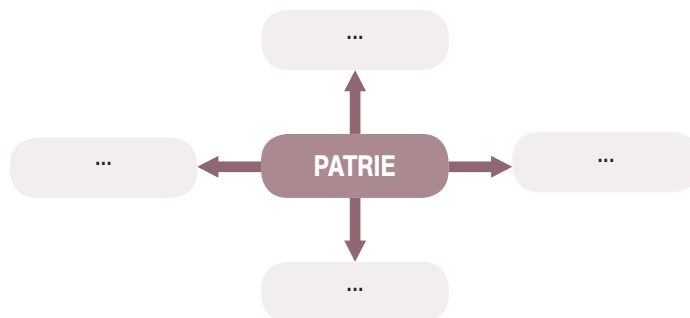
A domni peste vreo limbă = a fi stăpânul
unei țări, unui popor
A-și ține mâna căpătâi = a-și pune mâna
sub cap în loc de pernă
A nu fi cu bănat = a nu lua în nume de rău
rugămintea cuiva

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [t], [ș].

Amintiri răvășitoare, limite depășite, maturitate artistică, înaintași victorioși, impresie sfâșietoare.

- 1.1. Alcătuieste enunțuri cu două îmbinări de cuvinte la alegere.

2. Formează un clustering din cuvintele care se asociază cu noțiunea de **patrie**. Explică asocierile.

3. Scrie cuvântul potrivit, apoi alcătuieste enunțuri:

a) ...sfâșietoare;	b) ...complex;
c) predecesor...;	d) scrisoare...;
e) ...inteligibilă;	f) ...actuală.

4. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare pereche de antonime:

a) actual ≠ depășit;	c) dispreț ≠ respect;
b) simplu ≠ complex;	d) trufie ≠ modestie;
e) a (se) apropia = a (se) îndepărta.	

5. Alcătuieste enunțuri cu sensurile diferite ale cuvântului:

sol (persoană)

sol (notă)

sol (pământ)

ACTE COMUNICATIVE

6. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A solicita/A oferi informații

- Ce cunoști/cunoașteți despre Mircea cel Bătrân?
- A fost domnitor al Țării Românești, care a purtat numeroase bătălii cu turcii, ieșind de multe ori victorios.
- Cine este Baiazid Ilderim?
- A fost sultan al Imperiului Otoman, care și-a dorit mult să cucerească Țara Românească, condusă pe vremea aceea de Mircea cel Bătrân.

A prezenta persoane/personalități

- Personajul simbolic Mircea cel Bătrân își iubește țara și neamul, dă dovadă de...
- Domnitorul este un simbol al demnității...
- Prin felul său de a vorbi cu dușmanul, Mircea cel Bătrân demonstrează că...

CAPTAREA ATENȚIEI

7. Scrieți pe un bilețel ce înseamnă pentru fiecare dintre voi cuvântul *patriot*. Puneți toate bilețelele într-un bol, apoi extrageți câte unul și discutați mesajul notat.

AUDIERE

8. Ascultă textul și spune: cine ne reprezintă patria noastră?

CE E PATRIA, CE E PATRIOTISMUL?

Ce e Patria, ce e *patriotismul*? Ce este acest sentiment care răscolește toate puterile din om și, în anumite clipe, îl ridică mai presus de existența lui și-l face să moară de bunăvoie pentru liniștea și mărirea unor urmași pe care nu-i va cunoaște și nu-l vor cunoaște?

Patria este înlăuntrul nostru, și o ducem cu noi peste țări și mări, și numai când suntem departe și în singurătate, ne trec fiorii amintindu-ne de unde ne-am rupt, și nu găsim mângâiere decât în restriște și în lacrimi. Patria nu e

pământul pe care trăim din întâmplare, ci e pământul plămădit cu sângele și întărit cu oasele înaintașilor noștri. Părinții, moșii și strămoșii ne sunt patria noastră; ei, care au vorbit aceeași limbă, care au avut același dor, aceleași suferințe, aspirațiuni, sunt adevărata noastră patrie!

De aceea, patriotismul este sentimentul activ și covârșitor al generațiilor actuale, care binecuvântează părinții, moșii și strămoșii.

(Fragment adaptat din discursul prezentat, la Ateneul Român la 24 ianuarie 1915, de Barbu Ștefănescu-Delavrancea)

9. Completează tabelul după audierea repetată a textului.

Ce este Patria?	Ce este patriotismul?
...	...

10. Explică sensul expresiilor din text. Alcătuiește, cu fiecare expresie, câte un enunț.

a) *pământ plămădit cu sânge*;

b) *pământ întărit cu oase*.

11. Răspunde la întrebări în baza textului audiat.

a) Cum definește autorul noțiunea de *patrie*?

b) De unde își ia începuturile patria?

c) Ce sentimente îl încearcă pe om atunci când se află departe de patria lui?

LECTURĂ

12. Citește fragmentul și spune unde are loc acțiunea.

SCRISOAREA III

(fragmente)

Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vro limbă,
 Ce cu-a turmelor pășune, a ei patrie ș-o schimbă,
 La pământ dormea ținându-și căpătâi mâna cea dreaptă;
 Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă.
 Vede cum din ceruri luna lunecă și se coboară
 Și s-apropie de dânsul preschimbată în fecioară.

.....
 Și cum o privea sultanul, ea se-ntunecă... dispăre;
 Iar din inima lui simte un copac cum că răsare,
 Care crește într-o clipă ca în veacuri, mereu crește,
 Cu-a lui ramuri peste lume, peste mare se lățește;

.....
 Visul său se-nfiripează și se-ntinde vulturește,
 An cu an împărăția tot mai largă se sporește,
 Iară flamura cea verde se înalță an cu an,
 Neam cu neam urmându-i zborul și sultan după sultan.
 Astfel țară după țară drum de glorie-i deschid...
 Pân-în Dunăre ajunge furtunosul Baiazid...

.....
 Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah și spahii
 Vin de-ntunecă pământul la Rovine în câmpii;
 Răspândindu-se în roiuri, întind corturile mari...
 Numa-n zarea depărtată sună codrul de stejari.
 Iată vine-un sol de pace c-o năframă-n vârful de băț.
 Baiazid, privind la dânsul, îl întreabă cu dispreț:
 – Ce vrei tu?

– Noi? Bună pace! Și de n-o fi cu bănat,
 Domnul nostru-ar vrea să vază pe măritul împărat.
 La un semn deschisă-i calea și s-apropie de cort
 Un bătrân atât de simplu, după vorbă, după port.
 – Tu ești Mircea?

– Da-mpărate!

– Am venit să mi te-nchini.

De nu, schimb a ta coroană într-o ramură de spini.
 – Orice gând ai, împărate, și oricum vei fi sosit,
 Cât suntem încă pe pace, eu îți zic: Bine-ai venit!
 Despre partea închinării însă, Doamne, să ne ierți;
 Dar acu vei vrea cu oaste și război ca să ne cerți,...
 De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris și pentru noi,
 Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război.
 – Cum? Când lumea mi-e deschisă, a privi gândești că pot
 Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedice de-un ciot?

(continuare la pag. 149)

13. Citește informația și prezintă-o succint.

REPERE DESPRE OPERĂ

Poezia **Scrisoarea III** aparține perioadei de maturitate artistică a lui Mihai Eminescu și face parte dintr-un ciclu epistolar din cinci texte, catalogate de istoricii și teoreticienii literari drept satire. Este publicată pentru prima oară în anul 1881, în revista *Convorbiri literare*.

Structura poemului

Textul este structurat în două părți, prima parte reprezintă un elogiu adus ostașilor români, iar cea de-a doua este o satiră la adresa societății contemporane autorului.

Locul acțiunilor din text

Mihai Eminescu face referire la bătălia de la Rovine, care a avut loc la 17 mai 1395 între oastea română, condusă de Mircea cel Bătrân, și cea otomană, condusă de Baiazid.

Personajele

Mircea cel Bătrân – domnitor al Țării Românești, un simbol al demnității, dreptății și iubirii de patrie.

Baiazid – sultan al Imperiului Otoman, un simbol al orgoliului și trufiei disprețuitoare.

Solul de pace al Țării Românești.

Oastea română – în număr de circa 10.000 de ostași.

Oastea otomană – în număr de circa 40.000 de ostași.

Tema poemului

Demascarea falsului patriotism al contemporanilor în contrast cu vitejia ostașilor români din trecut.

Ideea

Adevăratul patriotism se exprimă prin lupta pentru apărarea ființei naționale.

LEXIC

a luneca – *aici*: a se mișca, a se deplasa cu ușurință, lin

a răsări – *sin.*: a apărea

a (se) lăți – a se face mai mare în lățime

a (se) spori – *sin.*: a (se) extinde, a crește

a (se) răspândi – *sin.*: a (se) împrăștia

pășune – *sin.*: imaș

Aliotman – comunitate turcească, neam

ienicer – soldat din vechea infanterie turcească

spahiu – soldat din infanteria turcească

flamură – *sin.*: drapel, steag

spin – *sin.*: ghimpe, țeapă

ciot – *sin.*: buturugă

14. Găsește în text versurile care indică:

- descrierea sultanului turc;
- visul acestuia;
- desfășurarea acțiunilor la Rovine;
- discuția lui Baiazid cu solul de pace;
- dialogul celor doi conducători de oști.

15. Completează spațiile libere cu informații potrivite din text.

- Baiazid simte că din inima lui...
- Visul sultanului...
- Oastea turcească își întinde corturile...
- Domnitorul Mircea cel Bătrân era...
- Baiazid se adresează către domnitor...
- Mircea cel Bătrân îi cere lui Baiazid să renunțe...

16. Citește poezia și completează tabelul după model.

Văd	Aud	Simt
ieniceri	gălăgie	neliniște
...	...	...

17. Recitiți fragmentul pe roluri, respectând semnele de punctuație.

18. Lucrați în perechi. Întreabă pe colegul/colega de bancă despre:

- acțiunile descrise în text;
- simbolul copacului răsărit din inima lui Baiazid;
- comportamentul lui Baiazid în timpul discuției cu Mircea cel Bătrân;
- buna educație a domnitorului Mircea cel Bătrân.

19. Continuă planul textului, folosind îmbinări de cuvinte. Redă conținutul unui fragment, la alegere.

- Descrierea sultanului
- ...
- ...
- ...
- ...

20. Găsește în text versul în care sunt atestate localități. Relatează, utilizând cunoștințele de la istorie, ce cunoști despre evenimentele care au avut loc în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân.

21. Descifrează, în 2-3 enunțuri, sensul următoarelor versuri:

a) „Despre partea închinării însă, Doamne, să ne ierți...

De-o fi una, de-o fi alta...

Ce e scris și pentru noi,

Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război”.

b) „– Cum? Când lumea mi-e deschisă, a privi gândești că pot

Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedice de-un ciot?”

22. Explică sensul expresiilor extrase din poezie, în 3-4 enunțuri. Utilizează reperele propuse.

- A domni peste vreo limbă.
- A nu fi cu bănat.

Repere: cred, consider, în opinia mea, sunt de părere că, mi se pare că.

VORBIRE

- 23.** Răspunde la întrebări pe baza informației din rubrica „Repere despre operă”.
- Câte scrisori a scris poetul Mihai Eminescu?
 - Din ce perioadă a vieții fac parte scrisorile poetului Mihai Eminescu?
 - Ce eveniment istoric este zugrăvit în poezia *Scrisoarea III*?
 - Care este tema și ideea poeziei?

- 24.** Redă succint un fragment din textul citit care te-a impresionat cel mai mult. Argumentează opțiunea, utilizând unul dintre conectori:

deoarece; pentru că; fiindcă; căci.

- 25.** Încadrează într-un text coerent, din 9-10 enunțuri, sintagmele extrase din text:
- corturi mari;
 - la Rovine în câmpii;
 - codrul de stejari;
 - sol de pace;
 - bătrân simplu;
 - coroană
 - împărătească;
 - ramură de spini;
 - ciot bătrân.

- 26.** Prezintă patru argumente ce justifică cele mai nobile calități ale poporului, exprimate prin comportamentul domnitorului Mircea cel Bătrân.

- 27.** Caracterizează-l, în cinci enunțuri, pe Mircea cel Bătrân, folosind și mesajul afirmației propuse:

„Doar acela-i demn de viață și libertate ce zilnic luptă pentru ea.” (Goethe)

- 28.** Lucrați în perechi și alcătuiți un dialog, din 10-12 replici, pe baza textului lecturat.

Repere:

locul evenimentului descris; timpul; personaje; acțiuni; rezultatul acțiunilor.

- 29.** Citește afirmația. Argumentează legătura acesteia cu evenimentele din text.

„Atâta vreme cât țara mea va suferi, eu nu mă despart de ea.” (George Enescu)

- 30.** Lucrați în perechi și realizați sarcinile propuse.

- 1. Descrieți** visul lui Baiazid.

- 2. Comparați-i** pe cei doi împărați: Baiazid și Mircea cel Bătrân în momentul discuției.

- 3. Asociați-l** pe Baiazid cu un cuvânt/o culoare.

- 4. Analizați** felul de a vorbi al lui Mircea cel Bătrân.

- 5. Aplicați/adresați-i** două întrebări sultanului.

- 6. Argumentați**, în 2-3 enunțuri, că domnitorul român Mircea cel Bătrân este un adevărat patriot al țării sale.

- 31.** Lucrați în echipe. Elaborați un e-produs în formatul unei prezentări Power Point sau al unui film video la tema indicată, având drept reper dialogul celor doi suverani. Utilizați și acte comunicative învățate.

„– Tu ești Mircea?

– Da-mpărate!

– Am venit să mi te-nchini,
De nu, schimb a ta coroană
într-o ramură de spini.

– Orice gând ai, împărate,
și oricum vei fi sosit,
Cât suntem încă pe pace,
eu îți zic: Bine-ai venit!
Despre partea închinării însă,
Doamne, să ne ierți...”

Repere:

Echipa I: Mircea cel Bătrân – simbol al simplității, ospitalității, demnității și eroismului.

Echipa a II-a: Sultanul Baiazid – simbol al orgoliului și trufiei disprețuitoare.

Tipuri de adverbe și locuțiuni adverbiale	Adverbe	Locuțiuni adverbiale	Exemple de utilizare în propoziție
de loc (unde?)	aici, alături, sus, aproape, departe, împrejur, undeva, pretutindeni, acolo, încolo, jos, dincolo, acasă, deasupra, afară, înainte ș.a.	de aici, la stânga, de jur împrejur, de acolo, în mijloc, de undeva, în sus, la aer, într-acolo, din loc în loc, în spate, în față, în preajmă ș.a.	Hotarul începe de aici și se termină acolo . De undeva a apărut o întreagă armată de ieniceri. De jur împrejur sunt numai corturi. De acolo se aud plânsete și strigăte de ajutor.
de timp (când?)	acum, apoi, aseară, curând, ieri, recent, câteodată, târziu, devreme, niciodată, deocamdată, azi, mâine, poimâine ș.a.	din când în când, în veci, zi de zi, de azi pe mâine, de atunci, până acum, de-a pururea, pe înserate, an de an, din vremuri, a doua zi ș.a.	De atunci și până acum au trecut câteva secole. Din când în când , răsfoiesc paginile acestui roman istoric. An de an se comemorează eroii căzuți pentru independența națională.
de mod (cum?)	aieveau, alene, altfel, repede, mereu, așa, degrabă, asemenea, deplin, bine, abia, românește, uneori, astfel, anapoda, adesea, suficient ș.a.	de-a binelea, de altfel, pas cu pas, pe deplin, fără îndoială, cu drag, de aceea, cu hotărâre, de asemenea, din ce în ce, de abia, cu bine ș.a.	Soarele a răsărit de-a binelea . Luna se vede de abia în înaltul cerului. Dorul de patrie m-a cuprins pe deplin . Pas cu pas , ne apropiem de victorie. Inima-i zvâcnea din ce în ce mai tare.

SCRIERE

- 32.** Identifică în textul poeziei patru adverbe și patru locuțiuni adverbiale. Cu locuțiunile identificate alcătuiește enunțuri.

Adverbe	Locuțiuni adverbiale
Model: bine	în cale
...	...

- 33.** Descoperă, în careul alăturat, șapte locuțiuni adverbiale. Alcătuiește cu ele enunțuri.

	i	c	i	x	c	o	l	o	x
	p	e	x	d	e	p	l	i	n
	x	x	î	n	x	v	e	c	i
	x	d	e	x	a	b	i	a	x
	p	â	n	ă	x	a	c	u	m
	z	i	x	d	e	x	z	i	x
	x	x	x	î	n	x	s	u	s

- 34.** Completează spațiile punctate, utilizând locuțiunile adverbiale adecvate contextului.

a) ...stau înșirate corturile armatei otomane. b) Calul îmbătrânit al voievodului își târâie viața...
c) ...se mai aud bubuituri îngrozitoare. d) Istoria țării a suferit multe schimbări... e) Sentimentul de patriotism este... mai răspândit în rândurile tinerilor. f) Confruntarea s-a sfârșit... g) Rafalele de vânt aduceau... zgomote asurzitoare.

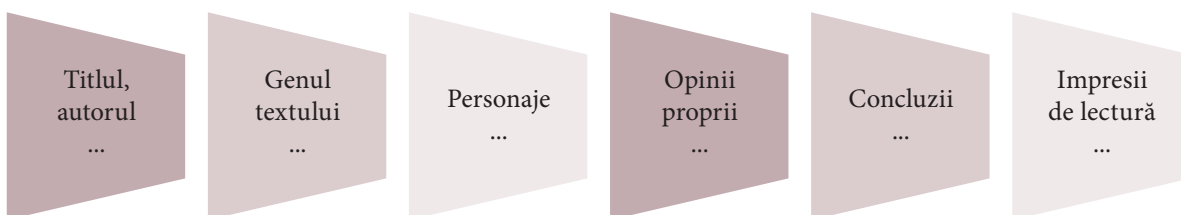
cu bine, de atunci până acum, din ce în ce, de azi pe mâine,
de undeva, de jur împrejur, din când în când.

- 35.** Unește prin săgeți locuțiunile adverbiale cu explicația potrivită. Încadrează-le într-un text coerent.

a) Din cale-afară	(care este) <i>foarte bine</i>	d) Din două vorbe	<i>vag, confuz</i>
b) Ca în palmă	<i>în apropiere</i>	e) Ca prin vis	<i>devreme</i>
c) La doi pași	<i>peste măsură</i>	f) Cu noaptea în cap	<i>repede</i>

- 36.** Lucrați în perechi. Redactați un dialog, din 9-10 replici, în care să solicitați și să oferiți informații despre un alt domnitor curajos care și-a iubit patria și a purtat numeroase războaie cu turcii. Utilizați acte de comunicare învățate și locuțiuni adverbiale.

- 37.** Lucrați în echipe. Alcătuiți câte o hartă a textului în cheia algoritmului de mai jos. Utilizați locuțiuni adverbiale: de loc, de timp, de mod.

Lecția 2

Pro Patria

N-avem oști, dară iubirea
de moșie e un zid
Care nu se înfiorează
de-a ta faimă, Baiazid!
Mihai Eminescu

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

toiag = baston
ropot = tropăit
vijelie = furtună
a (se) înspăimânta = a (se) înfricoșa

Antonime

Apus ≠ Răsărit
a cotropi ≠ a elibera
zbucium ≠ liniște
biruință ≠ înfrângere

Cuvinte polisemantice

pace – stare de bună înțelegere între popoare
pace – liniște sufletească; calm, tăcere
domn – termen de politețe pentru un bărbat
domn – titlu purtat de suveranii Țării Românești și ai Moldovei

Paronime

român – originar din România
roman – locuitor al Romei antice; operă literară epică în proză
păs – nepăsare, indiferență
pas – mișcare a picioarelor în mers obișnuit

Neologisme

a riposta – a răspunde/a replica prompt și energic

Împrumuturi lexicale

saltimbanc (din fr.) – clown, scamator
irod (din sl. veche) – comedian, paiață
rapsod (din fr.) – bard

Sintagme și expresii

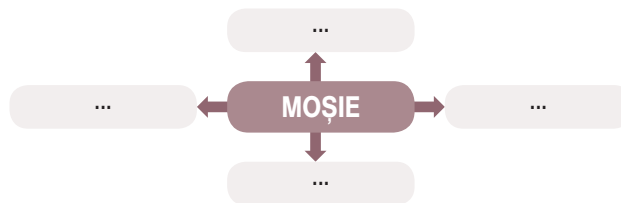
Câtă frunză, câtă iarbă = o mulțime nenumărată
A clocoti de zgomot = (fig.) a răsună cu putere
A trece falnic = a trece mândru
A se face o apă și un pământ = (fig.) a se face praf

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongii [oa], [ea], [ia].

Toiagul domnitorului, țipete de groază, oaste turcească, armată cotropitoare, minte înțeleaptă, vijelie înspăimântătoare, câtă frunză și iarbă.

- 1.1. Alcătuiește enunțuri cu două îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Formează un clustering din cuvintele care se asociază cu noțiunea de **moșie**. Explică asocierile.

3. Înlocuiește literele evidențiate, astfel încât să obții cuvinte noi. Alcătuiește cu ele enunțuri.

Roman, original.

4. Încadrează în enunțuri perechile de antonime:

zbucium ≠ liniște; biruință ≠ înfrângere

5. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele acestora.

a) Pământul se zguduia groaznic de la **ropotul** de copite al cailor. b) Ținea în mână un **toiag** vechi din lemn de stejar. c) Începuse o **furtună**, de te luau fiori de spaimă. d) Homer a fost un poet și **rapsod** grec legendar. e) **Irozii** sunt niște personaje costumate care interpretează drame populare creștine.

ACTE COMUNICATIVE

6. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A descrie acțiuni/evenimente

- Evenimentul istoric a avut loc...
- A fost cea mai crâncenă luptă...
- Lupta s-a dat.../Atacul a început...
- Au câștigat/au pierdut bătălia...
- Oastea s-a retras/a înaintat...

A exprima atitudini/sentimente

- Sunt mândru/mândră că suntem un popor...
- Apreciez în mod deosebit dragostea de patrie a unor...
- Îmi exprim respectul pentru domnitorii care...
- Sunt încântat(ă) de curajul și eroismul...
- Îmi pare bine că ...; Îl admir pentru...

CAPTAREA ATENȚIEI

7. Selectează din careul alăturat cel puțin câte cinci cuvinte caracteristice fiecărui comandant de oști. Argumentează cu exemple din poezie.

Mircea cel Bătrân
(1386-1418)

î	n	ț	e	l	e	p	t	ă	u	o	a
a	m	o	d	e	s	t	u	i	ă	r	u
u	l	ă	u	d	ă	r	o	s	a	g	e
c	u	a	c	u	r	a	j	o	s	o	i
r	e	i	a	r	o	g	a	n	t	l	a
u	p	a	t	r	i	o	t	o	i	i	e
d	i	s	p	r	e	ț	u	i	t	o	r
o	i	o	a	a	i	e	a	u	e	s	u

Baiazid
(1389-1402)

AUDIERE

8. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

MIRCEA CEL BĂTRÂN. NICOPOL

În cortul celor doi stăpânitori de la Baia de Aramă, mijlocul drumului dintre munți și Dunăre, domnul Mircea cel Bătrân grăi către regele Sigismund în seara când aflară că niciun picior de turc sau de bulgar nu se mai afla pe malul românesc:

– Dumnezeu ne-a stat într-ajutor, frate Sigismund. Pentru buna ta credință, iată că păgânii sunt acum și mai departe de frontierele Măriei Tale. Știu că te vei putea bucura în pace!

– Asemenea și Măria Ta, frate Mircea. Căci

amândoi, după ostenele pe care le-am îndurat, drept avem și la câțiva ani de odihnă!

Cu toate astea, domnul Țării Românești nu părea împăcat în cugetul său, căci zise:

– Nu la odihnă mă gândesc, frate Sigismund, ci mai curând la luptă nouă, căci îi cunosc poftele nesățioase și puterea păgânului de peste Dunăre. Până nu-l vom răpune, nici să nu ne gândim că ne vom bucura de o zi sau o noapte de pace!

(Fragment adaptat din cartea *Povestea neamului românesc de la început și până în zilele noastre* de Mihail Drumeș)

9. Ascultă textul și încercuiește răspunsul corect. Argumentează-ți opțiunea.

I. Domnul Mircea cel Bătrân vorbi către:

a) sultanul Baiazid; b) regele Sigismund.

II. Domnul Țării Românești se gândea la:

a) odihnă; b) o luptă nouă.

10. Identifică în text și scrie antonimele cuvintelor de mai jos.

A tăcea, a se întrista, aproape, război, muncă, slăbiciune.

LECTURĂ

11. Citește fragmentul și spune cu ce s-a sfârșit dialogul celor două personaje principale.

SCRISOAREA III

(continuare)

La Nicopole văzut-ai câte tabere s-au strâns
 Ca să steie înainte-mi ca și zidul neînvins.
 Când văzui a lor mulțime, câtă frunză, câtă iarbă,
 Am jurat ca peste dânșii să trec falnic, fără păs,
 Din pristolul de la Roma să dau calului ovăs...
 Și de crunta-mi vijelie tu te aperi c-un toiag?
 Și, purtat de biruință, să mă-mpiedec de-un moșneag?
 – De-un moșneag, da, împărate, căci moșneagul ce privești
 Nu e om de rând, el este domnul Țării Românești.
 Eu nu ți-aș dori vrodată să ajungi să ne cunoști;
 Nici ca Dunărea să-nece spumegând a tale oști.
 După vremuri mulți veniră, începând cu acel oaspe,
 Ce din vechi se pomenește, cu Dariu a lui Istaspe;
 Mulți durară, după vremuri, peste Dunăre vrund pod,
 De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod;
 Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă
 Au venit și-n țara noastră de-au cerut pământ și apă –
 Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimânt,
 Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pământ.

.....
 Tu te lauzi că Apusul înainte ți s-a pus?...
 Ce-i mâna pe ei în luptă, ce-au voit acel Apus?
 Laurii voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier,
 A credinței biruință căta orice cavalier.
 Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...
 Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul,
 Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este,
 Dușmănit vei fi de toate, fără-a prinde chiar de veste;
 N-avem oști, dară iubirea de moșie e un zid
 Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!
 Și abia pleacă bătrânul... Ce mai freamăt, ce mai zbucium!
 Codrul clocoti de zgomot și de arme, și de bucium, (...)
 Orizontu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni,
 Văjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie...

.....
 Acea grindin-oțelită înspre Dunăre o mână,
 Iar în urma lor se-ntinde falnic armia română.

.....
 De-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii;
 Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii...

(Mihai Eminescu)

12. Citește informația și prezintă-o succint.

REPERE DESPRE OPERĂ

Evenimente și acțiuni

- Baiazid, sultanul Imperiului Otoman, își pune ca scop să cucerească Roma, capitala Imperiului Roman. Împreună cu oastea sa, în drum spre Roma, ajunge pe malul Dunării, în câmpiile de la Rovine.
- Un sol al Țării Românești vine la Baiazid pentru a-l anunța că domnitorul român dorește să vorbească cu el.
- Cei doi se întâlnesc pentru a discuta. Baiazid, orgolios, violent, lăudăros și lipsit de bunul-simț, îi ordonă lui Mircea să i se supună. Domnitorul însă îl întâlnește respectuos și încearcă să-l facă pe acesta să plece și să lase în pace Țara Românească.
- Baiazid îi ripostează lui Mircea cel Bătrân că nu se va împiedica de mica oaste română și că va trece toată țara prin foc și sabie, în drumul lui spre a cuceri Roma.
- Cei doi conducători de oști nu se înțeleg și marea bătălie începe. Otomanii sunt mulți și bine echipați, iar românii, cu sulițe și săbii, mai puțini la număr, dar foarte motivați să-și apere țara. Turcii sunt luați prin surprindere de români, fiind înconjurați și blocați într-un loc împădurit și mlăștinos, numit Rovine.
- Armata română a ieșit învingătoare datorită admirabilei strategii de luptă a domnitorului Mircea cel Bătrân.

Valoarea operei

- Mihai Eminescu a intrat în universalitate cu opera *Scrisoarea III*. Iar universalitatea unui poet, spune G. Călinescu, „este împrejurarea prin care opera sa iese din limitele epocii sale și ale țării unde a luat ființă și devine inteligibilă întregii umanități”.

LEXIC

tabără – *sin.*: oaste

pristol – masă din mijlocul altarului pe care se țin obiectele necesare slujbei

moșie – pământ strămoșesc, patrie
a (-și) smulge – *aici*: a lua cu forța ceva

faimă – *sin.*: renume, reputație

freamăt – *aici*: agitație

a clocoti – *aici*: a răsună, a vui

bucium – instrument muzical în forma unui tub

pretutindeni – *sin.*: oriunde

13. Recitește versurile care arată:

- a) victoria obținută la Nicopole;
- b) răspunsul jignitor al lui Baiazid;
- c) răspunsul ferm și demn al domnitorului;
- d) adevărul despre istoria acestei țări;
- e) dragostea de țară a întregului popor.

14. Identifică în text și citește expresiv versurile care conțin expresiile:

a trece falnic;

a fi purtat de biruință;

a se face o apă și un pământ.

15. Completează enunțurile, utilizând informații din text.

- a) Baiazid și-a jurat că...
- b) Sultanul turc îl numește pe domnitorul Țării Românești...
- c) Mircea cel Bătrân nu se lasă impresionat de faima și laudele lui Baiazid...
- d) Cei doi conducători de oști nu se înțeleg și...

16. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

- a) De ce a venit sultanul Baiazid în Țara Românească?
- b) Cum a început dialogul sultanul turc?
- c) Ce i-a răspuns domnitorul?
- d) Cu ce compară domnitorul iubirea de moșie? De ce?
- e) Cum este descrisă armata română?
- f) Ce sentiment îl îndeamnă pe Mircea să-și apere patria cu înverșunare?

17. Citește fragmentul, apoi adresează câte două întrebări:

autorului	• – ? • – ?
domnitorului Țării Românești	• – ? • – ?
sultanului Baiazid	• – ? • – ?

18. Demonstrează, prin trei argumente, că Mircea cel Bătrân este un adevărat patriot.

...

19. Alcătuieste enunțuri cu expresiile:

- a) câtă frunză, câtă iarbă;
- b) a smulge laurii de pe frunte;
- c) a clocoti de zgomot;
- d) a se face o apă și un pământ.

20. Continuă fraza, utilizând informații din text.

Patriotismul este un sentiment care...

21. Examinează imaginea. Identifică în poezie versurile care o descriu cel mai bine și exprimă-ți opinia, în 2-3 enunțuri.

Bătălia de la Rovine (17 mai 1395),
imagine preluată de pe www.historia.ro

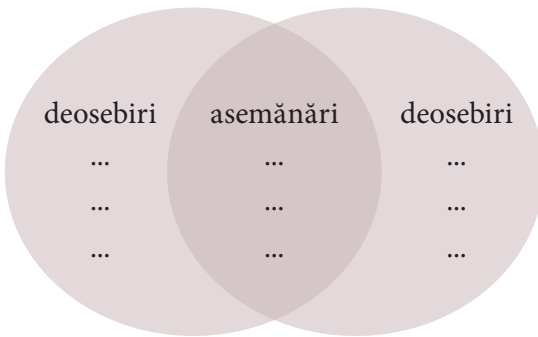
VORBIRE

- 22.** Selectează din text 2-3 replici ale domnitorului Mircea cel Bătrân care îl fac mândru de poporul său. Dezvoltă mesajul fiecăreia în 1-2 enunțuri.

Replica din text	Reflecții, gânduri
...	...

- 23.** Povestește conținutul unui fragment care te-a impresionat mai mult.

- 24.** Scrie asemănările și deosebirile dintre personajele centrale – Mircea cel Bătrân și Baiazid. Argumentează-ți opțiunile.

- 24.1.** Caracterizează unul dintre personajele principale, în 4-5 enunțuri argumentate, exprimându-ți și atitudinea față de acesta.

Repere:

apreciez în mod deosebit..., îl admir pentru..., sunt mândru/mândră de..., regret că..., îl detest pentru...

- 25.** Redactează rezumatul poeziei, în 10-12 enunțuri, respectând succesiunea logică a evenimentelor. Utilizează informații din rubrica *Repere despre operă*.

- 26.** Citește afirmațiile, raportând una dintre ele la mesajul poeziei. Argumentează-ți alegerea în 2-3 enunțuri.

- „A fi patriot nu e un merit, e o datorie.”
(George Topîrceanu)
- „Cred că patriotismul este asemenea carității: începe de acasă.”
(Henry James)
- „Nu te întreba ce poate face țara pentru tine, întreabă-te ce poți face tu pentru țara ta.”
(John F. Kennedy)

- 27.** Lucrați în echipe. Găsiți pe YouTube varianta audio a poeziei *Scrisoarea III* în interpretarea actorului român Cristian Alexandrescu.

Repere:

- ascultați atent varianta audio;
- identificați 3-4 diferențe între textul audiat și cel citit din manual;
- exprimați-vă emoțiile pe care vi le-a produs actorul.

- 28.** Discutați în perechi, apoi prezentați informația structurând-o în baza întrebărilor. Argumentați-vă opțiunile.

- Cum înțelegeți noțiunea de patriotism?
- De ce Mircea cel Bătrân este un model de patriotism?
- Cum credeți, ce calități l-au ajutat pe Mircea cel Bătrân să înfrunte Imperiul Otoman?

- 29.** Exprimă-ți opinia, valorificând mesajul poeziei:

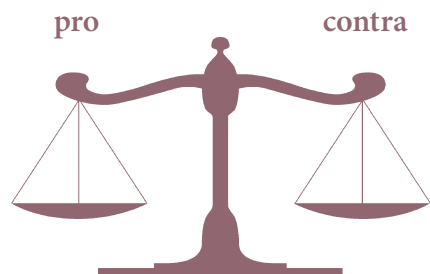
- Ce ai învățat din comportamentul personajelor operei eminesciene?
- Ce ai descoperit nou pentru tine în această poezie?
- Ce emoții ai trăit citind această operă?

Repere:

pot afirma că..., trebuie să recunosc că..., după mine..., cred că..., consider că...

- 30.** Lucrați în perechi. Propuneți o listă de argumente *pro* sau *contra* pornind de la întrebarea:

A fi patriot este o noțiune învechită sau actuală?

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Ortografia adverbelor compuse și a locuțiunilor adverbiale

Noțiuni generale

Adverbele pot fi:

- **simple** (un singur cuvânt autonom – *așa, abia, aici, acolo, rău, sus, jos, bine* ș.a.);
- **compuse** (au structuri complexe – *numaidecât, oarecum, niciodată, demult, așadar, întruna* ș.a.).

Locuțiunile adverbiale pot fi:

- alcătuite dintr-un singur cuvânt cu sens deplin (substantiv, pronume, numeral, adjectiv, adverb) precedat de prepoziții: *în urmă, pe negândite, cu totul, de aceea, din nou, de-a binelea* ș.a.);
- alcătuite din mai multe cuvinte cu sens deplin:
 - a) prin repetarea cuvântului de bază și o prepoziție: *zi de zi, an de an* ș.a.;
 - b) prin repetarea unui cuvânt sau a antonimului său și două prepoziții: *din zi în zi, de bine, de rău* ș.a.;
 - c) prin repetarea unui cuvânt sau a antonimului său și o conjuncție: *așa și așa, când și când* ș.a.

Ortografia adverbelor

Ortografia adverbelor	Exemple de adverbe	Exemple de utilizare a adverbelor
Adverbe care se scriu într-un singur cuvânt.	deasupra, deplin, întruna, bunăoară, deseori, nicicând, niciodată ș.a.	Deseori privesc filme istorice. Niciodată nu e târziu să înveți ceva nou.
Adverbe care se scriu într-un cuvânt, atunci când pot fi înlocuite cu alte adverbe.	odată (cândva), demult (cândva), deloc (nidecum), dincotro (de unde), numai (doar), de vreme (degrabă) ș.a.	Demult , năvăliseră turcii în țară. Acum domnitorul era mai hotărât ca oricând . Odată , în timpul unei lupte, a fost zdrobită întreaga armată a dușmanului.
Din motive fonetice, anumite adverbe se scriu cu cratimă care notează suprimarea vocalei finale.	într-acolo, într-adins, dintr-adins, dintr-odată ș.a.	Într-acolo vin și vin mulți oameni. A procedat într-adins astfel.
Se scriu cu cratimă adverbele formate din prepoziția <i>după</i> sau adjectivul pronominal <i>astă</i> + substantiv; adverb + substantiv.	după-amiază, astă-vară, astă-seară, astă-noapte, astă-dimineată, după-masă ș.a.	Astă-noapte s-a dat o luptă decisivă. Ploaia s-a mai liniștit un pic tocmai după-masă . Astă-vară am citit mult.

Ortografia locuțiunilor adverbiale

Ortografia locuțiunilor adverbiale	Exemple de locuțiuni adverbiale	Exemple de utilizare în enunțuri
Se scriu separat locuțiunile adverbiale alcătuite din cuvinte care-și păstrează înțelesul și pot exista independent în vorbire.	de obicei, între timp, pe negândite, de jur împrejur, de abia, din nou, altă dată, alt fel ș.a.	De jur împrejur e o liniște imensă. A pus o întrebare pe negândite . De abia am ajuns.
Se scriu cu cratimă locuțiunile adverbiale rimate sau/și ritmate.	calea-valea, harcea-parcea, fuga-fuguța, treacă-meargă, ici-colo ș.a.	Norii cenușii au apărut pe cer fuga-fuguța și tot așa au și dispărut.

Se despart prin virgulă grupurile componente ale unor locuțiuni adverbiale cu structură simetrică.	cu chiu, cu vai; de bine, de rău; de voie, de nevoie ș.a.	Cu chiu, cu vai au dus lupta până la capăt. Am încercat să acționez de voie, de nevoie .
Se scriu cu cratimă locuțiunile adverbiale formate dintr-o prepoziție compusă și un substantiv sau un adverb.	de-a berbeleacul, de-a valma, de-a binelea, de-a lungul ș.a.	Pe câmpul de luptă totul era de-a valma . Se înserase de-a binelea . Stejarii erau aliniați de-a lungul drumului.
NOTA BENE! A nu se confunda adverbele compuse care se scriu într-un singur cuvânt altădată (odinioară) , altfel (altminteri) , odată (cândva) , demult (cândva) și locuțiunile adverbiale altă dată , altfel , o dată , de mult care se scriu separat ș.a.		

SCRIERE

31. Identifică, apoi transcrie din *Scrisoarea III* versurile care conțin locuțiuni adverbiale.

32. Transcrie enunțurile, alegând varianta corectă. Argumentează-ți opțiunile.

- Am citit poezia *odată/o dată* și i-am înțeles mesajul.
- Demult/De mult* am vizionat acest film istoric.
- La lecția de limba și literatura română elevii s-au prezentat *alt fel/altfel* decât la lecția de istorie.
- Altă dată/Altădată* te voi anunța din timp când va avea loc activitatea.

33. Scrie începutul frazelor, utilizând reperele propuse.

Model: *Cu chiu, cu vai* a fost răpus dușmanul.

- ...se ivi cavaleria Imperiului Otoman.
- ...începu o grozăvie pe câmpul de luptă.
- ...se auzeau zgomote de arme.
- ...armata turcească se retrase din luptă.

Repere:

între timp, de jur împrejur, dintr-acolo, după-amiază.

34. Lucrați în perechi. Improvizați un dialog, din 8-9 replici complete, în baza situației descrise mai jos, utilizând adverbale și locuțiuni adverbiale.

Ai citit din diferite surse mai multe informații despre Mircea cel Bătrân. Colegul/colega de bancă te roagă să-i relatezi informații care te-au captivat.

35. Lucrați în echipe. Redactați, în 9-10 enunțuri, câte o scrisoare în cheia reperelor de mai jos. Utilizați acte de comunicare, adverbale și locuțiuni adverbiale.

Repere:

Echipa I: Scrisoare de recunoștință, adresată lui Mircea cel Bătrân, în care să-i apreciați meritele.

Echipa a II-a: Scrisoare adresată generației de azi, în care să-i sugerați să păstreze vie memoria strămoșilor care au luptat pentru neam și țară.

36. Scrie, în douăsprezece enunțuri, un eseu pornind de la una dintre afirmații. Respectă structura unui eseu. Utilizează adverbale și locuțiuni adverbiale.

a) „Viața este un mare dar al naturii, dar adevărata fericire este să faci bine țării și poporului tău.”

(Gheorghe Marinescu)

b) „Patriotismul ține de inimă. Un om este patriot dacă inima sa bate cu adevărat pentru țara sa.”

(Charles E. Jefferson)

Lecția 3

Valori naționale și universale

*La zidirea Soarelui, se știe,
Cerul a muncit o veșnicie.
Noi, muncind întocmai, ne-am ales cu,
Ne-am ales cu domnul Eminescu.
Grigore Vieru*

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

toiag = baston
veșmânt = haină
nevastă = soție
oală = ghiveci
a sfâșia = a mușca

Antonime

vale ≠ deal
întuneric ≠ lumină
a îndrăzni ≠ a (se) teme
nevoiaș ≠ bogat

Omonime

somn – pește răpitor, fără solzi, cu capul turtit, dinți puternici și cu mustați lungi
somn – stare fiziologică normală și periodică de repaus a ființelor, necesară redresării forțelor
dar – ceea ce se primește sau se oferă în semn de prietenie; cadou
dar – conjuncție (leagă propoziții sau părți de propoziții adversative)

Împrumuturi lexicale

busuioc (bulg.) – plantă erbacee de grădină, cu flori mici, albe sau trandafirii, cu miros plăcut

Sintagme și expresii

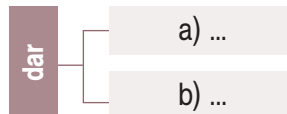
Drum bun! = o urare adresată cuiva care pleacă într-o călătorie
A-i primi frumos = a oferi cuiva ospitalitate
A-și vedea sufletul = (fig.) a se recunoaște în cineva, a se identifica cu cineva
A se ruga la Dumnezeu = a cere foarte insistent un lucru
A avea darul vorbirii = a vorbi frumos, a fi un bun orator

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele [j], [ș].

Veșminte vechi, bătrân nevoiaș, a-și vedea sufletul, judecător deștept, pește răpitor, în același timp, temă însușită, a sfâșia cu ghearele.

- 1.1. Alcătuiește enunțuri cu două îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Scrie enunțuri care să demonstreze diferite sensuri ale cuvântului:

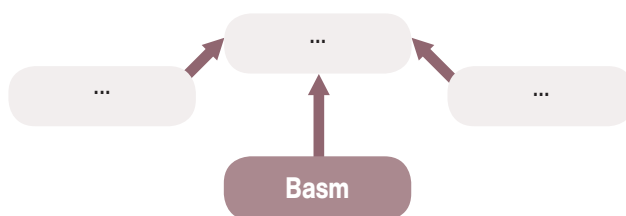
- 2.1. Alcătuiește enunțuri cu expresiile:

- a) A avea darul să ...
b) A avea darul de a ...
c) A avea darul vorbirii.

3. Consultă *Dicționarul explicativ al limbii române* și identifică sensurile cuvântului *busuioc*. Alcătuiește cu fiecare sens câte un enunț.

4. Redactează câte un enunț cu fiecare pereche de antonime:
a) întuneric ≠ lumină; b) vale ≠ deal.

5. Formează un clustering din cuvintele care se asociază cu noțiunea de *basm*. Explică asocierile.

ACTE COMUNICATIVE

6. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A identifica personaje

- Cine este personajul principal/secundar/episodic al textului?
- Ce fel de personaj este: real/ireal; pozitiv/negativ; individual/colectiv?
- Cine pot fi personajele unui basm popular?
- În ce relații este personajul principal cu celelalte personaje ale textului?

A identifica însușiri/caracteristici ale personajului

- Ce caracteristici morale și etice are personajul?
- Ce trăsături fizice are personajul?
- Ce trăsături morale pot fi desprinse din comportamentul personajului?
- Cum este prezentat personajul de către autor?
- Prin ce trăsături de caracter îl impresionează pe cititor?

CAPTAREA ATENȚIEI

7. Lucrați în perechi. Citiți poezia, apoi exprimați-vă opinia despre mesajul acesteia. Alcătuiți un catren dedicat poetului Mihai Eminescu.

Luceafărul din cer
e un asterisc
ce, de când lumea,
face trimitere la
E m i n e s c u.

(Vasile Romanciuc)

AUDIERE

8. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

EL

Eminescu este un fapt intim al sufletului nostru în tot ce are el mai curat și mai nins. Nu trece zi și nu trece noapte în care, firesc cum respirăm, să nu-i zicem și numele lui ca pe ceva sigur al tuturor și sigur al fiecăruia dintre noi.

Pentru noi, EMINESCU este o ființă asemănătoare mării, care spală arhipelagul homeric al lui Ulysse.

(...) Ce iarnă frumoasă la 15 ianuarie! O, tu, suflet al apei care ningi cu fulgi de zăpadă. O, tu, fulg de

zăpadă, râu și coroană a purității sufletului nostru de copil!

EMINESCU este numele acestei țări.

România este numele lui EMINESCU.

(...) El este însuși destinul limbii române.

El este atât de mult al nostru, încât noi, din nebăgare de seamă, am început să devenim ai LUI.

(Nichita Stănescu)

9. Identifică în text sinonimele cuvintelor și alcătuește 1-2 enunțuri.

fenomen, ferm, nea, inocență, patrie, noroc.

10. Precizează care este mesajul transmis de către autor. Argumentează-ți opțiunea.

11. Explică sensul expresiei:

„El este atât de mult al nostru, încât noi, din nebăgare de seamă, am început să devenim ai LUI.”

LECTURĂ

12. Citește textul și spune cu ce impresii au plecat oaspeții din casa gospodarilor.

BASM

Pe vremea când Dumnezeu și Sfântul Petru umblau pe pământ, sub chipul unor moșnegi gârbovi, sprijiniți în toiag și cu sandale rupte, iar la căderea nopții băteau pe la ușile oamenilor și li se întâmpla de multe ori să fie izgoniți, într-un rând, i-a prins noaptea pe câmp, iar odată cu ea, o ploaie, care le-a udat veșmintele și i-a umplut de noroi. Și tot rătăcind ei în întuneric, numai într-un târziu au ajuns la marginea unui sat și abia au îndrăznit să bată cu toiagul în prima poartă.

Câini mari s-au repezit să-i sfășie, dar numaidecât s-a auzit un glas bătrânesc întrebând cine bate și au răspuns:

– Oameni buni!

Atunci omul, potolind câinii, i-a poftit în casă, unde nevasta și copiii abia se treziseră din somn, și el a început să dea porunci, dar cu blândețe:

– Mario, ia pune câteva vreascuri pe foc! Tudore, dă fuga la fântână după o doniță cu apă proaspătă! Ileano, ia vezi tu de o oală cu lapte!

Și le-au dat să se spele și să se ștergă cu ștergare albe, și i-au ospătat, și i-au dus să doarmă într-o odaie în care mirosea a gutui și busuioc.

A doua zi dimineată, iar le-au dat să se spele, i-au ospătat, le-au pus și în traistă niște mere cum nu mai văzuseră și le-au urat drum bun.

Și cum au ieșit din sat, Sfântul Petru a început să se roage la Dumnezeu:

– Doamne, fă ceva pentru oamenii aceștia, că tare ne-au primit frumos!

– Ce ai vrea să fac, Sfinte Petre, c-ai văzut că nu erau nevoiași?

– Doamne, fă ceva, fă-i să-și vadă măcar o dată sufletul!

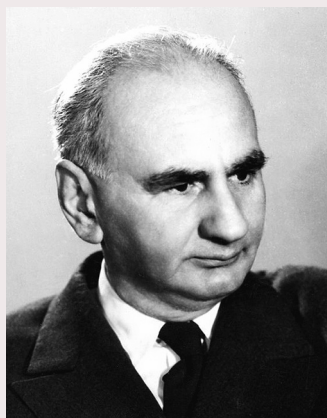
– Să-și vadă sufletul, spui, Sfinte Petre?

– Da, Doamne, să-și poată vedea sufletul, așa cum vedem noi plopul acela de colo...

– Bine, Sfinte Petre, a răspuns Dumnezeu, privind gânditor satul din vale.

Iar după o vreme, din neamul acela de oameni s-a născut Mihai Eminescu.

CARTE DE IDENTITATE

Geo Bogza

(1908-1993) –

poet, prozator, eseist,
jurnalist, reporter.

Debut editorial: 1928, cu poezia *Mea culpa*, în primul număr al revistei *Câmpina*.

• **Volume de poezie:** *Cântec de revoltă, de dragoste și de moarte, Orion* ș.a.

• **Volume de reportaje:** *Cartea Oltului, Țări de piatră, de foc, de pământ, Țara de piatră, Oameni și cărbuni în Valea Jiului, Veneam la vale* ș.a.

Activitate profesională:

Editează revista de avangardă *Urmuz*, pe care o scrie aproape singur. Colaborează la revistele *Bilete de papagal, Unu*, mai apoi la *Contemporanul, România literară*.

REPERE DESPRE OPERĂ

Specia literară: basm.

Locul acțiunilor: acțiunile au loc în sat.

Personajele: Dumnezeu, Sfântul Petru, Maria, Tudor, Ileana, stăpânul casei.

Tema: o poveste frumoasă despre nașterea lui Mihai Eminescu și despre sufletul neamului românesc.

Ideea: apariția fiecărui om pe pământ este un dar de la Dumnezeu și odată cu nașterea lui pe cer apare o nouă stea.

Valoarea operei: e un model de basm modern, de o simplitate biblică și o valoare inestimabilă, în care naratorul pune accent pe cele mai deosebite calități umane care ne înalță ca neam, incredibil de sus.

LEXIC

gârbov – (despre om) care are spatele încovoiat de bătrânețe

a izgoni – *sin.*: a alunga

noroi – pământ amestecat cu apă și muiat

a (se) rătăci – a greși drumul, direcția, a nu mai ști unde se află

vreasc – creangă, ramură uscată și desprinsă de pe copac

a (se) potoli – *sin.*: a (se) liniști, a (se) calma
doniță – vas făcut din lemn, cu toartă, cu care se cară și în care se ține apa

a ospăta – a primi (pe cineva) în casă ca oaspete, oferindu-i mâncare și băutură

plop – arbore înalt, cu ramuri subțiri (îndreptate în sus), cu scoarța alb-cenușie

- 13.** Selectează unul dintre cuvintele de mai jos pentru a defini prima impresie despre textul citit. Motivează alegerea.

uimire

recunoștință

mândrie

- 14.** Recitește enunțurile care indică:

- cum s-au prezentat cei doi moșnegi gârbovi la poarta unui gospodar;
- poruncile omului către nevastă și copii;
- locul unde au dormit musafirii;
- cum s-au comportat gazdele a doua zi dimineața cu oaspeții lor;
- rugămintea către Dumnezeu;
- răspunsul dat de Dumnezeu;
- cine s-a născut din acel neam.

- 15.** Răspunde la întrebări în baza textului.

- Cine umbla pe pământ sub chipul unor moșnegi gârbovi?
- În ce situații nimereau de multe ori acești oameni?
- Ce au făcut ei într-o seară, când o ploaie le-a udat veșmintele și i-a umplut de noroi?
- Cine i-a poftit pe drumeți în casă să înnopteze?
- Cum au fost primiți musafirii de către nevasta și copiii gospodarului casei?
- Cum s-au comportat gazdele a doua zi dimineața cu acești oameni, străini pentru ei?
- Cu ce impresii au plecat cei doi?
- Cum a fost răsplătit acest neam pentru ospitalitatea lui?

- 16.** Explică expresiile de mai jos. Alcătuieste enunțuri cu două dintre ele:

- drum bun;
- a se ruga la Dumnezeu;
- a-i primi frumos;
- a-și vedea sufletul.

- 17.** Lucrați în echipe. Organizați un turnir al întrebărilor. Fiecare scrie câte două întrebări, prin care să solicite:

- informații din text;
- păreri/concluzii.

Elevii din prima echipă citesc întrebările, iar ceilalți dau răspunsuri, apoi își schimbă rolurile. Cel care citește întrebarea apreciază răspunsul primit.

Model: Cine este...? Ce părere ai despre...? Ce concluzie tragi din...?

- 18.** Privește imaginea. Cărui fragment din text crezi că i se potrivește? Motivează. Utilizează reperele propuse.

Repere:

cred, consider, după părerea mea, în opinia mea, sunt de părere că, mi se pare că.

- 19.** Lucrați în perechi. Alcătuiți un dialog din 10 replici, pornind de la ideea:

Un cadou trebuie să te bucure, să te înveselească. Oare acei oameni s-au bucurat de darul primit? Argumentați.

VORBIRE

20. Citește informația de la rubrica *Carte de identitate* și prezintă-o succint colegilor.

21. Pornind de la conținutul basmului, răspunde argumentat, în 1-2 enunțuri, la întrebările propuse.

- Ce trăsături de caracter ale poporului român sunt prezentate de către autor?
- Care este cea mai interesantă parte a basmului? De ce?
- Cum crezi, de ce în rolul personajelor principale sunt Dumnezeu și Sfântul Petru?
- Ce ai învățat din mesajul basmului?

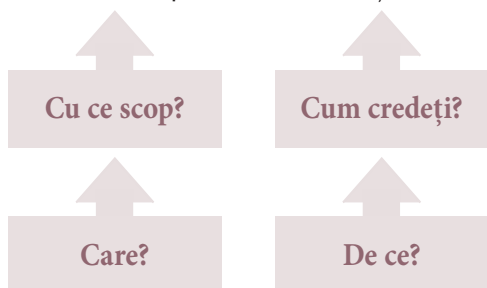
22. Lucrați în perechi. Caracterizați-l pe stăpânul casei, urmând algoritmul de caracterizare a personajului. Utilizați și acte comunicative învățate.

Repere:

- personaj principal/secundar/episodic;
- personaj real/ireal;
- pozitiv/negativ; individual/colectiv;
- trăsături fizice;
- trăsături morale desprinse din comportamentul personajului;
- în ce relații este cu celelalte personaje ale textului;
- prin ce îl impresionează pe cititor;
- concluzii personale despre personaj.

23. Improvizează un interviu imaginar, din 7-8 întrebări, cu autorul basmului pentru a afla mai multe informații despre faptul cum a apărut ideea de a-l scrie.

24. Adresează patru întrebări lui Dumnezeu și lui Sfântul Petru, pornind de la conținutul textului.

25. Completează în caiet spațiile libere din tabel, formulând, în 1-2 enunțuri, semnificația fiecărei idei extrase din basm.

Ce spune textul?	Cum înțeleg eu?
Aceasta s-a întâmplat pe vremea când Dumnezeu și Sfântul Petru umblau pe pământ.	...
I-au dus să doarmă într-o odaie în care mirosea a gutui și busuioc.	...
Le-au pus și în traistă niște mere cum nu mai văzuseră și le-au urat drum bun.	...
Iar după o vreme, din neamul acela de oameni s-a născut Mihai Eminescu.	...

26. Lucrați în echipe. Alegeți un moderator. Organizați o minidezbateră cu tema:

„Valori naționale și universale care ne definesc ca popor”.

Notă: Într-o dezbatere, este important: să ascultați părerile celorlalți; să vă argumentați opiniile; să păstrați subiectul discuției.

27. Citește afirmațiile. Alege una dintre ele care s-ar potrivi drept motto al lecției. Argumentează alegerea.

- „Fiind foarte român, Eminescu e universal, asta o știe oricine citește.” (Tudor Arghezi)
- „Fără Eminescu am fi mai altfel și mai săraci.” (Tudor Vianu)
- „Mihai Eminescu reprezintă omul deplin al culturii românești.” (Constantin Noica)
- „Este simbolul unității neamului și al valorilor ce au format Panteonul culturii noastre de la începuturi până astăzi.” (Nichita Stănescu)
- „Recitindu-l pe Eminescu, ne reîntoarcem, ca într-un dulce somn, la noi acasă.” (Mircea Eliade)

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Prepoziția. Locuțiunile prepoziționale de relație

Noțiuni generale

Prepoziția este o parte de vorbire auxiliară, care exprimă raportul sintactic de subordonare dintre cuvinte în cadrul propoziției. Prepoziția este un instrument gramatical ce implică prezența a doi termeni, unul fiind un termen regent, iar celălalt subordonatul său: *neam **cu** tradiții, o carte **de** basme, o casă **de** gospodari, a bate **la** ușă, a-i pofti **în** casă, satul **din** vale* etc.

Locuțiunile prepoziționale sunt grupuri de cuvinte cu sens unitar, având rol de prepoziție.

Prepozițiile și locuțiunile prepoziționale sunt folosite pentru a lega propoziții și părți ale textului, stabilind coerența între idei. Ele ajută la formarea punților semantice între elementele textului. De exemplu: ***În legătură cu** acest fapt, pot spune că...*

Locuțiunile prepoziționale se disting după structura lor. Ele sunt alcătuite din 1-2 prepoziții + o altă parte de vorbire: *aproape **de**, în timpul, **cu** scopul, **din** partea, **cu** privire la* ș.a.

Locuțiuni prepoziționale de relație: *cât despre, în privința, cu privire la, referitor la, în ceea ce privește, în legătură cu, în raport cu, în funcție de, sub aspectul, sub raportul.*

Prepozițiile și locuțiunile prepoziționale sunt indispensabile (necesare) în structurarea limbii române și facilitează transmiterea eficientă a ideilor și informațiilor în textele scrise și vorbite.

Structura locuțiunilor prepoziționale	Locuțiuni prepoziționale de relație	Exemple de utilizare a locuțiunilor prepoziționale de relație în enunțuri
prepoziție + pronume relativ +/- (adverb +) verb	<i>în ce privește, în ceea ce privește, cât privește ș.a.</i>	Cititorii s-au întâlnit cu autorul și au discutat <i>în ceea ce privește</i> actualitatea romanului.
adjectiv + prepoziție	<i>referitor la, privitor la ș.a.</i>	Vă veți expune opinia <i>privitor la</i> comportamentul personajului.
prepoziție + substantiv articulat	<i>din partea, sub aspectul, în privința ș.a.</i>	Oaspeții au primit <i>din partea</i> gazdei multă atenție. Grupul și-a expus opinia <i>în privința</i> ideii textului.
prepoziție + substantiv + prepoziție	<i>cu privire la, în raport cu, în legătură cu, în funcție de ș.a.</i>	Studentii au redactat un eseu <i>cu privire la</i> valoarea operei studiate. Mi-am ales o sarcină de lucru <i>în funcție de</i> gradul de complexitate.
prepoziție + prepoziție	<i>cât despre</i>	<i>Cât despre</i> cele întâmplătoare, hai să uităm!

SCRIERE

28. Explică mesajul enunțului, folosind trei idei.

Da, Doamne, să-și poată vedea sufletul!

...

...

...

29. Identifică în textul citit cel puțin patru prepoziții și utilizează-le într-un text scurt despre autorul basmului. Utilizează informații de la rubrica *Carte de identitate*.

30. Completează spațiile punctate cu locuțiuni prepoziționale potrivite contextului.

- Cititorii s-au bucurat de autografe... autorilor.
- Mă întrebați... conținutul romanului lecturat?
- Veți invoca argumente... la actualitatea operei studiate.
- Cititorul și-a expus părerea... finalul neașteptat al basmului.

Repere: în legătură cu, în raport cu, referitor la, din partea.

31. Construiește câte un enunț cu locuțiunile prepoziționale:

cât privește

în privința

cu privire la

32. Identifică locuțiunile prepoziționale în enunțurile propuse și înlocuiește-le cu sinonimele lor.

- Andrei a discutat cu colega de bancă referitor la ecranizarea basmului.
- Trageți câteva concluzii în raport cu mesajul basmului.
- Comparați două texte sub aspectul temei și al ideilor.

33. Completează enunțurile astfel, încât să obții niște concluzii.

- ...acest basm, pot spune că...
- ...gazda, aş putea spune că...
- ...rugămintea lui Sfântul Petru, pot conclud că...
- ...ultimul enunț al basmului, aş putea să spun că...

Repere: cu privire la, privitor la, în ceea ce privește, în legătură cu.

34. Lucrați în perechi. Construiți un dialog, din 9-10 replici dezvoltate, în baza situației de comunicare. Utilizați și acte comunicative învățate.

Matei **o invită** pe Ana-Maria la Biblioteca Națională „V. Alecsandri” din Chișinău să viziteze expoziția de carte „Mihai Eminescu – pe cât de cunoscut, pe atât de necunoscut”. Ana-Maria **acceptă** invitația lui Matei. După eveniment, colegii discută ce au aflat nou despre poetul nepereche. Ei **fac schimb de impresii**. Ana-Maria **îi mulțumește** lui Matei pentru invitație și pentru timpul petrecut cu folos.

35. Transcrie versurile în caiet, completând spațiile punctate cu cuvintele lipsă. Propune un titlu. Argumentează.

„Suntem în... și-n toate
Floare de...
Sub un cer cu... sudice.
De avem sau nu dreptate,
De avem sau nu dreptate,
...să ne judece.”

(Grigore Vieru)

(Eminescu, stele, cuvânt, latinitate)

36. Redactează, în douăsprezece enunțuri, un eseu, pornind de la una dintre afirmațiile propuse:

- „Eminescu este un simbol național.”
(Constantin Noica)
- „Dacă n-ar fi Eminescu, viața nu ne-ar fi nimic.” (Adrian Păunescu)

Lecția 4

Noaptea muzeelor

Muzeul e arsenalul cel mai puternic cu care un popor își apără originea, identitatea și tot ce a moștenit de la străbuni.
Iosif Sterca-Șuluțiu

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

destinație = scop = țintă
imens = colosal = enorm
colecție = culegere
a risipi = a împrăștia

Antonime

interior ≠ exterior
unice ≠ multiple

Omonime

mediu – realitate înconjurătoare
mediu – care se află la mijloc; mijlociu

Paronime

anual – care are loc o dată pe an
anuar – publicație ce apare într-un an
a adopta – a înfia un copil; a accepta ceva în urma unui vot
a adapta – a transforma pentru a corespunde anumitor cerințe; a face să se potrivească

Neologisme

a amplasa – a așeza, a fixa într-un anumit loc
circa – aproximativ, cam, aproape
a contempla – a (se) privi lung (admirativ sau cu emoție)

Împrumuturi lexicale

patrimoniu (din fr.) – bunuri moștenite prin lege care aparțin unei persoane, unui stat etc.
stradelă (din it.) – ulicioară

Sintagme și expresii

Grădină Botanică = instituție științifică dotată cu o suprafață de teren pe care sunt cultivate (în scopul prezentării și studierii) colecții de plante vii
Complex muzeal = un complex care cuprinde mai multe muzee și obiective muzeistice aflate într-un teritoriu adiacent

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect diftongii [uă], [oa]:

destinație **nouă**, colecție impunătoare, ambianță atrăgătoare, **două** tablouri, expoziție valoroasă, **noaptea** muzeelor, **oaspeți** speciali, **nouă** exponate.

1.1. Încadrează în enunțuri două îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Formează un clustering din cuvintele care se asociază cu noțiunea de *muzeu*. Explică asocierile.

3. Înlocuiește cuvintele evidențiate prin sinonime, potrivite contextului.

- a) Muzeul Luvru este o **destinație** turistică pentru milioane de vizitatori.
- b) Muzeul deține un patrimoniu de **circa** 150 de mii de piese.
- c) Complexul muzeal-arheologic *Orheiul Vechi* este **amplasat** în valea râului Răut, raionul Orhei.
- d) Un număr **colosal** de admiratori vizitează obiectivele muzeal-culturale în *Noaptea Muzeelor*.

4. Construiește enunțuri cu sensurile cuvântului:

mediu

- a) realitate înconjurătoare;
- b) care se află la mijloc.

ACTE COMUNICATIVE

5. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A exprima preferințe/plăcerea

- Am preferințe pentru artă, istorie, arheologie.
- Prefer să privesc cu admirație un exponat/tablou.
- E preferabil mai degrabă să...
- E de preferat să...
- Optez pentru...
- Ce plăcere e să te plimbi noaptea prin muzee!
- Îmi place să vizitez muzeele Chișinăului.
- Îmi face plăcere să merg cu prietenii la muzeu.
- Îmi face plăcere să fac plimbări nocturne.

A solicita detalii suplimentare

- Când muzeele din țară își deschid liber și simultan porțile pentru vizitatori?
- Muzeele lucrează în regim de gratuitate pentru toate categoriile de vârstă în *Noaptea Muzeelor*?
- Ce se organizează în cadrul evenimentului *Noaptea Muzeelor*?
- Pentru persoanele cu nevoi speciale sunt create toate condițiile de acces?

CAPTAREA ATENȚIEI

6. Examinează posterul alăturat și spune, în 2-3 enunțuri, care dintre aceste edificii culturale le-ai vizitat/ai dori să le vizitezi. Argumentează.

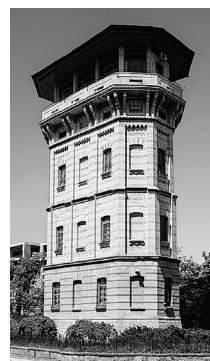
Muzeul Național de Artă al Moldovei

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

Muzeul Național de Istorie a Moldovei

Muzeul de Istorie a orașului Chișinău

AUDIERE

7. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

NOAPTEA CARE TE INSPIRĂ

Noaptea Muzeelor este denumirea dată evenimentului anual cultural patronat de Consiliul Europei, de UNESCO și de Consiliul Internațional al Muzeelor, prin care numeroase muzee, în parteneriat cu diverse alte instituții de cultură, își deschid liber porțile, simultan, până târziu în noapte.

Primul eveniment de acest gen a fost cel ce s-a desfășurat în anul 1997 în Berlin. Conceptul

de acces gratuit a fost foarte bine primit, astfel că în scurt timp a crescut foarte mult numărul instituțiilor organizatoare, precum și numărul de vizitatori.

Evenimentul *Noaptea Muzeelor* s-a extins în toată Europa. Acesta este organizat în sâmbăta cea mai apropiată de data de 18 mai, dată adoptată de Consiliul Internațional al Muzeelor drept Ziua Internațională a Muzeelor. (Din internet)

8. Identifică în text și numește sinonimele cuvintelor:

a susține, multiple, variate, concomitent, uși, fel, intrare, a se majora, invitați.

8.1. Redactează patru enunțuri cu sinonimele identificate (la alegere).

9. Fă rezumatul textului audiat în 3-4 enunțuri.

LECTURĂ

10. Citește informația și constată:

- a) informația este necunoscută pentru mine (?); b) informația confirmă ceea ce știam (+);
c) informația diferă de ceea ce știam (-).

LUCRURI INTERESANTE DESPRE UNELE MUZEE DIN CHIȘINĂU

Dacă dorești să cunoști mai bine istoria, cultura sau tradiția poporului băștinaș, muzeele ar trebui să fie destinația ta principală. În aceste clădiri încărcate de istorie poți face o adevărată călătorie în timp. Toate spațiile muzeale au o istorie de spus și, totodată, îți vor oferi un mediu liniștit pentru reflecție și relaxare.

Un interes imens pentru locuitorii și oaspeții capitalei prezintă atât muzeele mari, cât și muzeele mici, dar originale. Chișinăul are peste 20 de muzee.

Primul muzeu din Chișinău, *Muzeul Obiectelor din Antichitate*, a fost fondat în 1880 de arheologul Ion Suruceanu. El a strâns o bogată colecție de obiecte rare și a creat, în casa sa, pe stradela Bartolomeu, un frumos muzeu. După moartea arheologului fiii lui au risipit valoroasa colecție a muzeului. Fragmente din colecția lui Ion Suruceanu sunt astăzi în posesia muzeelor din Moscova, Londra, Sankt Petersburg, Berlin și alte centre de cultură.

Singura clădire din Chișinău construită special pentru muzeu (1903-1905, arhitect V. Țăganko) este edificiul *Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală*. Pe teritoriul muzeului (a cărui istorie începe în 1889) se găsește și o Grădină Botanică cu un vivariu, ce întrunește cele mai răspândite specii de plante, arbori și arbuști de pe teritoriul Republicii Moldova, precum și păsări exotice, reptile și pești. S-a mai păstrat până azi un foișor de lemn, construit de Alexandru Bernardazzi. Muzeul deține un patrimoniu de circa 135 de mii de piese.

Colecția *Muzeului Național de Istorie a Moldovei* are peste 300 de mii de obiecte din patrimoniul cultural al țării. Muzeul este amplasat într-o clădire reconstruită în anii '80, sec. XX, copie a fostului liceu de băieți din Chișinău.

În *Muzeul Național de Artă al Moldovei* se află cea mai bună copie din lume a tabloului „La Choccolatière” („Fata cu ciocolată”) de Jean-Étienne Liotard (autor Al. Laktionov). Originalul este expus la Galeria din Dresda.

Muzeul de Istorie a Chișinăului este situat în clădirea turnului de apă. Înălțimea sa este de 22 de metri. În interior se află o scară metalică în formă de spirală, fabricată la uzina din Chișinău a lui Serbov-Sârbu. Pereții de la baza turnului au o grosime de 2 metri. Turnul de apă, construit în 1892, este cu doar trei ani mai tânăr decât faimosul Turn Eiffel.

Unicele două case în care a locuit poetul A.S. Pușkin și care s-au păstrat până astăzi sunt *Casa-muzeu Aleksandr Pușkin* din Chișinău și apartamentul său din Sankt Petersburg.

Muzeul Aleksei Șciusev a fost organizat chiar de arhitect în 1947, în casa în care a locuit. Ca exponate sunt prezentate originalele fotografiilor, desenele, schemele, documentelor din arhiva personală a arhitectului.

Vă îndemnăm să vizitați oricare dintre aceste muzee, și nu doar de *Noaptea Muzeelor*.

(Din internet)

LEXIC

băștinaș – persoană care se află din moși-strămoși pe pământul pe care locuiește

reflecție – *sin.*: gândire, meditare

a întruni – *sin.*: a aduna, a însuma

răspândit – *aici*: cunoscut

foișor – construcție izolată în curtea sau în grădina unei case

a deține – *sin.*: a avea, a poseda, a purta

piesă – *aici*: obiect de valoare, expus într-un muzeu

copie – *sin.*: imitație

turn – construcție cilindrică, care face parte dintr-un complex arhitectural, fiind de obicei mai înaltă decât celelalte construcții

a expune – *sin.*: a demonstra

faimos – *sin.*: celebru, consacrat

- 11.** Recitește enunțurile în care se vorbește despre:
- primul muzeu fondat în orașul Chișinău;
 - Grădina Botanică și vivariu;
 - patrimoniul cultural al Muzeului Național de Istorie;
 - cea mai bună copie din lume a tabloului „Fata cu ciocolată”;
 - înălțimea clădirii în care este amplasat Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău;
 - casele-muzeu A. Pușkin și A. Șciusev.

- 12.** Răspunde la întrebări, utilizând informații din text.
- Unde se poate face o adevărată călătorie în timp? b) Câte muzee sunt în capitala Republicii Moldova? c) Cine este fondatorul primului muzeu din Chișinău?
 - Ce se găsește pe teritoriul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală?
 - Ce muzeu este amplasat în clădirea fostului liceu de băieți din Chișinău?
 - Ce arhitectură are Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău? h) Ce muzeu poartă numele marelui poet rus exilat în Chișinău la începutul secolului al XIX-a?
 - Ce fel de exponate sunt expuse în Casa-muzeu A. Șciusev?

- 13.** Identifică și spune ce fragment din text ilustrează fiecare imagine. Argumentează.

- 14.** Lucrați în perechi. Descoperiți muzeul în baza indiciilor.
- În muzeu sunt expuse mai multe documente, desene, scheme din arhiva personală a renumitului arhitect.
 - Edificiul este construit în 1892 și este doar cu trei ani mai tânăr decât faimosul Turn Eiffel.
 - A avut o bogată colecție de obiecte rare expuse în incinta casei sale.
 - Muzeul este fondat de către un sculptor și un pictor.
 - Casa cărui poet rus a devenit *casă-muzeu* în orașul Chișinău?

- 15.** Selectează informații din text și scrie în caiet:

4

patru argumente ce demonstrează că muzeul este o instituție de cultură;

3

trei argumente ce dovedesc că muzeele pot fi de mai multe tipuri;

2

două argumente ce arată că în muzee s-au păstrat până azi obiecte ale renumiților arhitecți ai capitalei;

1

un argument ce confirmă că muzeul este o călătorie în timp.

- 16.** Meditează, în 3-4 enunțuri, asupra pasajului extras din text:

„Fiecare muzeu are o istorie de spus și, totodată, oferă un mediu liniștit pentru reflecție și relaxare.”

- 17.** Propune un alt titlu pentru textul dat. Argumentează-ți propunerea în 1-2 enunțuri.

- 18.** Lucrați în perechi. Recitiți fragmentul în care se vorbește despre Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Transformați informația într-un dialog din 10 replici, ai cărui protagoniști sunt doi colegi de clasă – Daniel și Doina. Utilizați acte comunicative învățate.

19. Privește imaginile. Descrie oral, în 5-6 enunțuri, una dintre imaginile de mai jos, pornind de la ideea: „În Noaptea Muzeelor admirăm comori culturale și trăim experiențe artistice de neuitat”.

Repere:

eveniment cultural european, expoziții inedite, acces gratuit, iluminare specială, atmosferă captivantă, doză de artă, spectacole de divertisment, cozi imense, public variat.

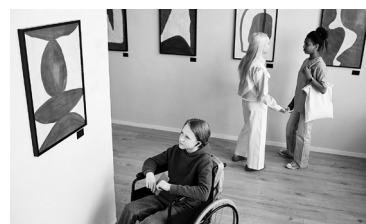
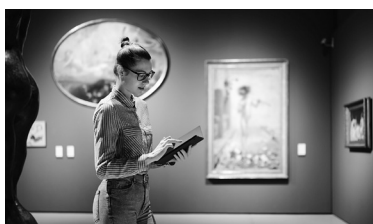
20. Lucrați în perechi. Construiți un dialog, din 9-10 replici dezvoltate, în baza situației de comunicare, utilizând și reperele de pe afiș.

Andreea este o domnișoară cu dizabilități locomotoare și se deplasează cu ajutorul unui scaun rulant. Are o dorință – să participe la evenimentele culturale care au loc în *Noaptea Muzeelor*. A citit afișul și i-a propus prietenei sale s-o însoțească. Vlada acceptă și îi sugerează să invite încă două prietene comune ca să petreacă mai interesant timpul. Împreună decid ce expoziții vor să viziteze.

21. Lucrați în echipe. Discutați cu colegii/colegele și organizați dezbateri, invocând argumente *pro* sau *contra* în raport cu afirmația:

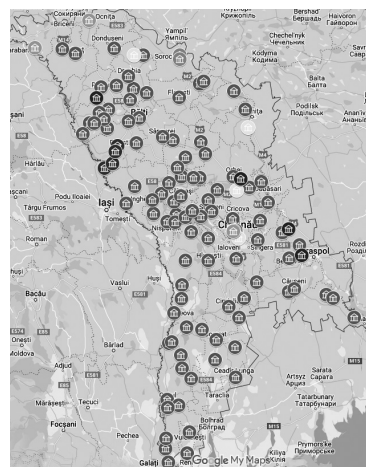
„La muzeu vii să înveți ceva, nu doar să vezi și să pleci.”

22. Lucrați în echipe. Examinați cu atenție Harta Muzeelor înregistrate în Republica Moldova și elaborați un poster cu titlul *Valori mari, într-un muzeu mic*.

Etape de lucru:

- Formați patru echipe (Nord, Centru, Sud, Sud-Est).
- Accesați site-ul Ministerului Culturii al Republicii Moldova, compartimentul *Muzee*, și alegeți un muzeu din zona pe care o veți prezenta.
- Informați-vă despre muzeu din variate surse și realizați un poster publicitar cu genericul *Valori mari, într-un muzeu mic*.
- Prezentați produsul realizat.

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Interjecția. Interjecțiile cu valoare emotivă

Noțiuni generale

Interjecția este o parte de vorbire neflexibilă care exprimă senzații, stări sufletești, manifestări de voioșă ale vorbitorului sau imită sunete și zgomote din natură.

Interjecțiile cu valoare emotivă redau o senzație fizică sau o stare sufletească. Cu ajutorul lor exteriorizăm variate senzații și sentimente de: *bucurie, mirare, satisfacție, admirație, entuziasm, surprindere, durere, nemulțumire, supărare, necaz, teamă, regret, nostalgie* ș.a.

După **structură** interjecțiile cu valoare emotivă sunt:

– **simple** (formate dintr-un singur component):

- dintr-o vocală/consoană (**A!**, **O!**, **E!**); (**H!**);
- dintr-un diftong (**Ia!**, **Ei!**, **Ui!**, **Ai!**);
- dintr-o vocală și o consoană (**Ah!**, **Eh!**, **Of!**);
- interjecții bisilabice (**Aha!**, **Oho!**, **Ehe!**, **Aho!**, **Bravo!**, **Vivat!**);

– **compuse** (alcătuite din două sau mai multe interjecții ori din grupuri de cuvinte):

- repetarea interjecțiilor (**Of, of!**, **Vai, vai!**, **Ai, ai!**);
- interjecții formate din alte părți de vorbire sau din grupuri de cuvinte (**O! Doamne!**, **Doamne ferește!**, **Ca să vezi!**, **Ia te uită!** ș.a.).

Interjecțiile cu valoare emotivă au o intonație exclamativă, de aceea după ele se pune semnul exclamării sau virgula. Se pune virgulă și după interjecțiile repetate. Pentru a sublinia în scris intensificarea tonului, se pot pune mai multe semne ale exclamării.

Interjecții cu valoare emotivă (senzație fizică sau stare sufletească)	Exemple de interjecții cu valoare emotivă	Exemple de utilizare a interjecțiilor cu valoare emotivă în enunțuri
admirație	A! Ah! Ehe! Mă!	Ah , farmecul acestui eveniment este că poți să te plimbi prin muzee în timpul nopții.
satisfacție	O! Aha!	O! Expoziția „O sută de opere din colecția muzeului” este de nedescris.
entuziasm	Bravo! Ura! Vivat!	Bravo organizatorilor ediției din acest an a evenimentului <i>Noaptea Muzeelor!</i>
mirare	A! Au! O! Oho!	Au! Nu am mai văzut o șezătoare atât de autentică.
nerăbdare	Of! Vai!	Of , aștept de două ore să văd această expoziție inedită.
nostalgie	Ah! Ehe! Vai!	Ah , ne vom reîntâlni tocmai la anul!
durere	Au! Ah! Of! Văleu!	Văleu , am o durere de picioare insuportabilă!
regret	Aoleu! Păcat!	Păcat , ai întârziat la manifestație.
nemulțumire	Eh! Of!	Of , nu m-a impresionat acest vernisaj.
supărare	Ah! Vai! Oh!	Oh , am pierdut un amar de vreme stând la cozi.
plictiseală	Uf! Ei!	Uf! Această activitate e plictisitoare.
dispreț	Halal!	Halal de așa public needucat!
spaimă	Ah! Aoleu! Brr!	Aoleu!!! Am pierdut invitația!
oboseală	Uf! Vai!	Vai , muzeele trebuie vizitate în liniște!

SCRIERE

- 23.** Înscrie în spațiile punctate actele comunicative potrivite contextului:
În ediția din anul acesta a evenimentului *Noaptea Muzeelor...* pentru Muzeul Național de Artă al Moldovei. ...pentru acest muzeu, deoarece în agenda evenimentului sunt incluse variate ateliere pentru adulți. ...să particip la atelierul de caligrafie chineză și la atelierul de confecționare a felinarelor coreene. Cred că... aceste activități nocturne!

Repere:

- îmi vor aduce plăcere;
- aş prefera;
- optez;
- am preferințe.

- 24.** Exprimă-ți opinia despre expozițiile vizitate în *Noaptea Muzeelor*, utilizând interjecțiile propuse:

A!, Ah!, O!, Aha!, Au!, Oho!

- 25.** Construiește câte un enunț cu interjecții care să exprime: entuziasm, nostalgie, regret, oboseală.
Consultă *Îndrumarul de gramatică*.

- 26.** Formează câte un enunț cu fiecare dintre cuvintele propuse.

Interjecții	Alte părți de vorbire
of	of – <i>oftat</i> , <i>suspin</i> (substantiv)
ia	ia – <i>a lua</i> (verb)
o	o – (articol nehotărât; pronume)

- 27.** Alcătuieste un text coerent din 7-8 enunțuri, în care să descrii detaliat esența imaginii, urmând algoritmul:

- evenimentul;
- locul desfășurării evenimentului;
- elemente ale decorului;
- publicul/vizitatorii;
- emoții;
- impresii;
- opinia personală.

- 28.** Lucrați în perechi. Scrieți o postare, de 80-120 de cuvinte, pe care s-o publicați pe site-ul/blogul clasei/liceului, despre o excursie întreprinsă la muzeele din localitatea voastră în cadrul evenimentului *Noaptea Muzeelor*. Utilizați interjecții emoționale.

- 29.** Redactează, în douăsprezece enunțuri, un eseu, pornind de la una dintre afirmații.

- „Un muzeu este un loc al dialogului între epoci!” (Ion Cristofor)
- „Iașul este prin sine însuși un muzeu.” (Nicolae Iorga)
- „Tot ce este perfect aparține unui muzeu” (Erich Maria Remarque)

- 30.** Lucrați în echipe. Elaborați o prezentare în platforma Canva despre unul dintre marile muzee ale lumii – Muzeul Metropolitan de Artă (SUA, New York), Muzeul Louvre (Franța, Paris), Muzeul Van Gogh (Olanda, Amsterdam), Muzeul Ermitaj (Rusia, Sankt Petersburg), Galeria Uffizi (Italia, Florența).

Lecția 5

Nume care au creat valori

Eugeniu Coșeriu este cel mai de seamă lingvist modern al lumii.
Grigore Vieru

VOCABULAR TEMATIC. EXERSAREA VOCABULARULUI

Sinonime

desăvârșit = perfect
impact = efect

Antonime

ascensiune ≠ regres
obiectiv ≠ subiectiv
a reuși ≠ a eșua
a oferi ≠ a cere

Cuvinte polisemantice

vis – imagine în somn
vis – aspirație, năzuință
lume – tot ce există ca realitate și ca reflectare a ei
lume – populația globului pământesc

Paronime

literar – care se referă la literatură
literal – întocmai cum e scris în text, cuvânt cu cuvânt, literă cu literă, exact
originar – care este de loc din...; în forma de la început, de origine
original – produs pentru prima oară într-o anumită formă (despre acte, opere literare, fotografii etc.); neimitat după altcineva

Neologisme

tenacitate – stăruință, perseverență
somită – persoană de mare prestigiu într-un anumit domeniu de activitate
posteritate – succesiune de generații viitoare; urmași

Împrumuturi lexicale

(pe tot) mapamondul (din it.) – în toată lumea; peste tot
honoris causa (din lat.) – titlu științific onorific conferit unor personalități pentru merite excepționale

Sintagme și expresii

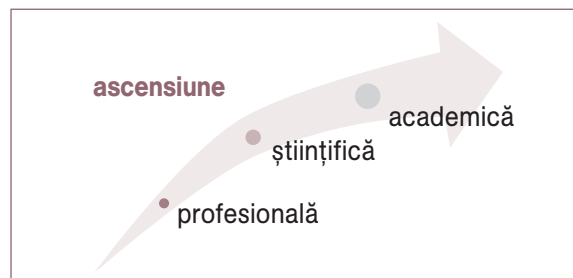
A se ridica pe culmi = a atinge un nivel superior
A fi demn = a fi destoinic, capabil; a impune respect

1. Citește îmbinările de cuvinte și pronunță corect sunetele: [d], [t], [n].

Poliglot **desăvârșit**, obiectiv stabilit, **d**iscipol **erudit**, somitate **mondială**, **p**osteritatea neamului, **a**scensiune **cont**inuă, merite excepționale, har **literar**.

1.1. Alcătuiește enunțuri cu două îmbinări de cuvinte, la alegere.

2. Include în enunțuri îmbinările de cuvinte propuse.

3. Completează enunțurile, utilizând cuvinte de la rubrica *Paronime*.

- a) Poetul și-a început activitatea... încă în anii de studenție.
- b) E... din nordul țării.
- c) Îți expediez actele în...
- d) Eminescu îi citea în... pe clasicii antici.
- e) Ai propus o idee foarte...

4. Alcătuiește trei enunțuri cu trei perechi de antonime.

Model: Colegul **mi-a cerut** ajutor și eu **i l-am oferit** cu drag.

ACTE COMUNICATIVE

5. Citește actele comunicative. Utilizează-le pe parcursul temei după necesitate.

A exemplifica

- *De exemplu*, compatriotul nostru Eugeniu Coșeriu este unul dintre cei mai...
- *Un exemplu* de somitate mondială în domeniul lingvisticii este compatriotul nostru...
- *Cel mai potrivit exemplu* pentru cei interesați de știință ar fi modelul savantului...
- Tema istoriei limbilor este evocată, *spre exemplu*, în mai multe opere și articole științifice ale...
- Pentru *a exemplifica*, mă voi referi la afirmația...

A exprima concluzii

- *Deci*, opera lui Eugeniu Coșeriu are un impact benefic asupra...
- *Așadar*, numele marelui lingvist ne-a făcut cunoscută țara...
- *Prin urmare*, Coșeriu a rămas în conștiința mondială...
- *În încheiere*, vreau să declar că dragostea pentru limba maternă savantului a purtat-o mereu în suflet.

CAPTAREA ATENȚIEI

6. Examinează mone-
dele comemorative.
Apreciază importanța
acestor personalități
în dezvoltarea culturii
naționale. Argumen-
tează răspunsul.

AUDIERE

7. Ascultă textul, apoi notează cuvintele necunoscute. Identifică sensul acestora în *Dicționarul român-rus* sau în DEX.

CONVERSAȚII CU EUGENIU COȘERIU

...Eu m-am născut mai la nord, într-un ținut aproape în întregime românesc. Și când nu vreau s-o fac pe modestul, vorbesc atunci de o „fâșie a pământului românesc binecuvântată de Dumnezeu”, în care s-a născut un lung șir de mari personalități în domeniul culturii, printre care, în domeniul poeziei și al literaturii, Eminescu, Creangă, Sadoveanu, Stere; apoi lingvistul Hasdeu, muzicienii George Enescu și Ciprian Porumbescu, faimosul istoric Iorga, pictorul Lučian, filosoful Vasile Conta și mulți alții.

...Eu n-am părăsit niciodată Mihăilenii și nici ei pe mine. Eu îi consider centrul Universului și m-am ridicat deasupra lor, ca să văd lumea mai bine. Am spus întotdeauna că rămân ceea ce sunt, adică român și chiar român basarabean, chiar dacă mă integrez cu totul în cultura italiană sau germană; întotdeauna am peregrinat „cu Bălții mei în inimă, cu Basarabia mea în inimă, cu Iașii mei în inimă, cu România și cu limba română în inimă”.

(Fragmente adaptate din cartea *A spune lucrurile așa cum sunt...* de J. Kabatek, A. Murguția)

8. Răspunde la întrebări în baza fragmentului audiat.

- Unde s-a născut Eugeniu Coșeriu?
- Ce personalități s-au mai născut în acea zonă geografică?
- Ce a purtat în inimă Eugeniu Coșeriu toată viața?
- Cu ce asociază savantul satul natal?

9. Ascultă din nou ultimul enunț din text. Ce părere ai? Comentează în trei enunțuri.

10. Redă mesajul textului audiat de la persoana a III-a, singular.

LECTURĂ

11. Citește textul și spune ce titlu onorific i-au acordat savantului mai multe universități ale lumii.

ARHITECTUL UNEI CARIERE ȘTIINȚIFICE DE VIS

Eugeniu Coșeriu a valorificat șansele pe care i le-a oferit destinul. El și-a dorit de la bun început să devină arhitectul propriei vieți, al unei cariere științifice de vis și s-a mișcat spre aceste obiective cu multă tenacitate, trăind convingerea că „poate deveni cineva prin propriile forțe” și că se poate ridica pe culmi, ca „să spună lumii că vine din Mihăileni”.

Povestea acestui personaj originar din Mihăilenii Vechi, Râșcani, județul Bălți, este demnă de un scenariu de Hollywood. E vorba de urcușul spectaculos spre culmi universale.

Un prim pas în această direcție au fost studiile la Liceul „Ion Creangă” de la Bălți, unde a avut noroc de profesori foarte buni, care i-au modelat harul său literar. Anume aici Eugeniu Coșeriu a decis că se va ocupa de studierea în profunzime a limbii, culturii și istoriei.

Apoi va pleca la Iași, la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității „Al. I. Cuza”, unde a reușit să se facă remarcat prin neîntrerupta sete de știință. A acceptat (providențial) o bursă la Universitatea „Sapienza” de la Roma. În perioada aflării la studii în Italia și-a aprofundat mult cunoștințele în domeniu și a luat două doctorate: unul în litere, la Roma, și altul în filosofie, la Milano. Va accepta să traverseze Atlanticul și să se stabilească în exotica Uruguay, la Montevideo, pentru a deveni directorul Institutului de Lingvistică. Coșeriu a cutezat să plece la mii de kilometri distanță de centrele universitare europene cu faimă, determinat de conștiința de a se afirma. Mai apoi, în anul 1963, Eugeniu Coșeriu a ales să se stabilească la Universitatea din Tübingen, împlinindu-și astfel marele său vis: „să-i învețe carte pe nemți”. De aici și până la sfârșitul vieții sale se va afla într-o continuă ascensiune. S-a bucurat și de numeroși discipoli, așezați într-o geografie largă: Germania, Spania, Portugalia, Italia, Japonia, România și, firește, America de Sud.

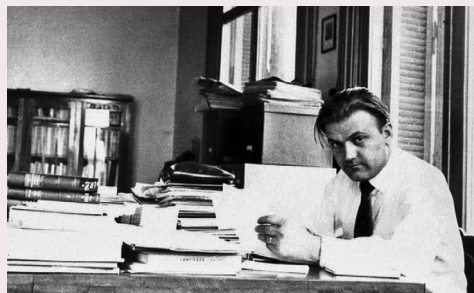
Poliglot desăvârșit, cunoștea aproximativ 30 de limbi și știa să vorbească și să scrie în 11 limbi, Coșeriu a avut o privire de ansamblu asupra limbilor și a limbajului ca activitate simbolică a omului.

Deosebita-i prestație științifică va fi prețuită de mai multe instituții de învățământ de pe mapamond, Eugeniu Coșeriu devenind *doctor honoris causa* a 50 de universități. Și în toți acești ani nu a uitat nicio clipă de Mihăilenii copilăriei, sat pe care-l considera cel mai frumos din Basarabia.

(Fragment adaptat din articolul

Eugeniu Coșeriu – omul care a învins Istoria de Anatol Moraru)

SCRIITORUL ȘI OPERA SA

Eugeniu Coșeriu

(1921-2002) –

lingvist, filolog, romanist, filosof al limbajului, profesor universitar, autor de cărți științifice, traducător

Preocupări literare: scrie versuri, texte de critică literară, cronici, studii; traduce fragmente întregi din operele unor vestiți autori latini: *Vergilius*, *Quintus Horatius Flaccus*.

Limbi vorbite: româna, spaniola, franceza, italiana, germana, suedeza, greaca, ceha, sârbo-croata, catalana, engleza ș.a.

Activitate științifică: a publicat peste 50 de volume și sute de articole în limbile italiană, spaniolă, franceză, germană ș.a.

Fondator de școli: școala lingvistică de la Montevideo, Uruguay, și școala lingvistică de la Tübingen, Germania.

Titluri de lucrări:

Sistem, normă și vorbire; Sincronie, diacronie, istorie: problema schimbării lingvistice; Introducere în lingvistica generală; Limba română – limbă romanică; Lecții de lingvistică generală ș.a.

Activități didactice: profesor universitar la Universitățile din Montevideo, Uruguay; Bonn, Tübingen, Germania.

Aprecieri: este supranumit „Lingvistul secolului XX”, „Lingvistul nr. 1”, „Colosul din Germania”, „Gigantul de la Tübingen”, „Regele lingvisticii”.

LEXIC

a valorifica – a pune în valoare
obiectiv – *aici*: (fig.) scop, țel, țintă
 providențial – *sin.*: excepțional
har – *sin.*: dar; aptitudine
culme – *fig.* apogeu
bursă – alocație bănească (lunară)
 acordată de stat unui student

(în) profunzime – capacitatea de a judeca și
 de a înțelege lucrurile în esența lor
a se afirma – *sin.*: a se evidenția
a (se) stabili – *sin.*: a se așeza, a se statornici
discipol – *sin.*: elev; învățăcel, ucenic
domeniu – sector al unei științe, al unei arte; sferă de activitate

12. Recitește fragmentul care arată:

- dorința tânărului la începutul carierei;
- studiile liceale ale viitorului savant;
- studiile universitare;
- decizia lui de a pleca într-o țară exotică;
- orașul unde s-a stabilit definitiv;
- marele vis al savantului;
- numărul de limbi vorbite.

13. Completează enunțurile, folosind informații potrivite din text.

- Și-a dorit să devină...
- Primul pas făcut în această direcție...
- Își face studiile universitare în...
- Pleacă la mii de kilometri distanță...
- Se stabilește...
- Are discipoli din...
- Pentru deosebita prestație științifică i se acordă titlul...

14. Recitește enunțurile care conțin sintagmele:

arhitectul propriei vieți, un scenariu de Hollywood, culmi universale, a modela harul literar, sete de știință, în continuă ascensiune.

14.1. Alcătuiește enunțuri cu 2-3 sintagme.

15. Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.

- Unde începe povestea personajului din text?
- Unde și-a luat doctoratele?
- Cum decurge cariera profesională a lingvistului?
- În câte limbi știa să vorbească și să scrie?
- Ce titlu i-au acordat mai multe universități din lume?
- Care e moștenirea lăsată de savantul Eugeniu Coșeriu posterității?

16. Răspunde, în numele lui Eugeniu Coșeriu, la următoarele întrebări:

- Ce șanse v-a oferit destinul?
- ...
- În ce domenii v-ați aprofundat mai mult cunoștințele?
- ...
- De ce ați decis să vă stabiliți în Uruguay, la Montevideo, apoi în Germania, la Tübingen?
- ...
- Prin ce v-a cucerit satul copilăriei Dumneavoastră?
- ...

17. Remarcă și comentează aspecte ale urcușului spectaculos spre *culmi universale* al personajului.

Repere: așadar, sunt de părerea că, presupun că, mi se pare că, probabil

1.	2.	3.
• ...	• ...	• ...

18. Selectează din text 1-2 fapte care te-au impresionat cel mai mult. Motivează-ți opțiunea.

19. Citește proverbele. Care dintre ele se raportează cel mai bine la mesajul textului citit? Argumentează-ți alegerea în 2-3 enunțuri.

- Științele sunt uși, iar cheile lor sunt cercetările.*
- Învățându-i pe alții, înveți singur.*
- Când omul pierde tot, îi rămâne învățătura.*

VORBIRE

- 20.** Răspunde la întrebări pe baza informației despre scriitor.
- Care sunt preocupările literare ale lui Eugeniu Coșeriu?
 - Ce teme abordează lingvistul în articolele sale științifice?
 - Ce valori a lăsat după sine marele lingvist?
 - Cum este apreciată prestația științifică a savantului?
- 21.** Privește fotografia. Realizează portretul fizic al liceanului Eugeniu Coșeriu. Spune ce citești în ochii viitorului savant.

Repere:

- vârsta;
- detalii ale aspectului fizic;
- elemente de vestimentație.

- 22.** Citește textul, semnat de un discipol al profesorului universitar Eugeniu Coșeriu și conturează pe baza lui, în 7-8 enunțuri, portretul moral al profesorului.

Pe Coșeriu îl puteam întreba orice, pe orice temă lingvistică și el totdeauna ne răspundea în cunoștință de cauză. Apoi, profesorul Coșeriu cunoștea bine lumea, căci a călătorit foarte mult. Era foarte glumeț, știa o mulțime de bancuri în spaniolă, sunt sigur că și în alte limbi.

Traseul lui Coșeriu poate fi comparat cu cel al împăratului Traian, care a plecat de la Roma, a cucerit Arabia și apoi Dacia. Însă, în opinia mea, Coșeriu a realizat un drum în sens invers: a plecat din Dacia, a mers și a studiat la Roma, s-a „romanizat”, apoi a plecat la Montevideo; s-a transferat în Germania, unde, grație muncii sale, merită titlul de *Germanicus*... De aceea, cred că Eugeniu Coșeriu ar putea fi numit un Traian al Literelor.

(Benjamin García Hernández)

- 23.** Lucrați în perechi. Pornind de la afirmația lui Iordan Iordan *Un astfel de lingvist ca Eugeniu Coșeriu se naște o dată la o sută de ani*, alcătuiți un interviu imaginar cu un fost discipol al lingvistului Eugeniu Coșeriu.

Repere:

- Am avut norocul să-l am ca profesor universitar...
- L-am „descoperit” pe...
- Păstrez cu mare grijă notițele pe care le-am luat...
- Îi sunt foarte recunoscător profesorului meu...
- Cred că îi datorez Maestrului Coșeriu...
- ...

- 24.** Citește afirmațiile. Exprimă-ți, în patru enunțuri, opinia în legătură cu una dintre ele.
- „Basarabia a dat lumii, prin naștere, pe acest mare savant – care este însă produsul universităților lumii în care s-a format și a lucrat.” (Ioana Vintilă-Rădulescu)
 - „Eugeniu Coșeriu este un om universal, a cărui știință o împărtășesc multe popoare și, prin urmare, fiecare îl consideră ca fiind *al său*.” (B. G. Hernández)

- 25.** Lucrați în echipe. Documentați-vă din mai multe surse despre Omul care a creat valori – *Eugeniu Coșeriu*. Sintetizați informațiile acumulate din lecturi suplimentare și completați organizatorul grafic.

	Liceanul Eugeniu Coșeriu
	Studentul Eugeniu Coșeriu
	Savantul Eugeniu Coșeriu
	Omul Eugeniu Coșeriu

ÎNDRUMAR DE GRAMATICĂ

Conjuncția. Conjuncțiile coordonatoare și subordonatoare

Noțiuni generale

Conjuncțiile sunt cuvinte invariabile, cu rol de conectori gramaticali, care marchează relațiile de coordonare sau de subordonare în propoziție sau în frază.

După **structură** conjuncțiile sunt:

- **simple** (*și, dar, iar, căci, dacă, nici, când, ori, sau* etc.);
- **compuse** (*deoarece, fiindcă, întrucât, oricând, deși* etc.).

După **funcția pe care o îndeplinesc**, conjuncțiile pot fi clasificate în două categorii: **coordonatoare și subordonatoare**.

Conjuncțiile coordonatoare leagă două părți de propoziție de același fel sau două propoziții independente în frază.

De exemplu: Eugeniu Coșeriu a făcut adevărate descoperiri lingvistice **și** s-a remarcat printr-o deosebită prestație științifică.

Conjuncțiile subordonatoare leagă în frază propoziția regentă și subordonata ei.

De exemplu: Numele acestui Om al Științei va dăinui peste veacuri, **deoarece** opera lui academică a înconjurat Terra.

Conjuncțiile coordonatoare și subordonatoare

Tipul conjuncțiilor		Exemple de conjuncții	Exemple de utilizare
Coordonatoare:	copulative	și, nici;	Eugeniu Coșeriu a fost apreciat de mai mulți compatrioți drept un „Om de o rară erudiție” și un „Titan al științei limbii”.
	adversative	dar, iar, însă, ci;	Maestrul Coșeriu a fost nu numai un lingvist genial, dar și un poliglot desăvârșit.
	disjunctive	fie, ori, sau;	Eugeniu Coșeriu este supranumit de către mai mulți discipoli de ai săi „Lingvistul secolului XX” sau „Lingvistul mileniului”.
	concluzive	deci, așadar;	Așadar , fiecare studiu al savantului Coșeriu poate fi o carte de vizită a neamului românesc.
Subordonatoare:	cauzale	fiindcă, deoarece, căci;	Într-un discurs, compatriotul nostru Eugeniu Coșeriu menționa: „Nu mi-am uitat limba..., fiindcă am trăit mereu cu ea în suflet”.
	condiționale	dacă, numai;	Avem multe de învățat de la marele lingvist, numai dorință să avem pentru aceasta.
	concesive	deși;	Niciodată nu și-a scos satul natal din inimă, deși mulți ani s-a aflat departe de el.
	consecutive	încât.	Studentii erau captivați de forța și energia profesorului Coșeriu, încât nici nu observau când se sfârșeau prelegerile.

SCRIERE

26. Alege din chenarul alăturat cuvântul potrivit contextului.

Repere:

- literar/literal; • original/originar.

- a) Pasiunea mea este poezia și am învățat mai multe limbi tocmai pentru a citi poezii în...
- b) Eugeniu Coșeriu e un lingvist... din Basarabia, cunoscut în zeci de universități ale lumii.
- c) Viitorul savant și-a început activitatea... încă în anii de liceu.
- d) Acest document necesită o traducere... din limba latină.

27. Completează spațiile punctate, utilizând conjuncții potrivite contextului.

Repere: iar, și, așadar, ori, căci.

- a) Cele mai mari pasiuni ale liceanului Eugeniu Coșeriu au fost lectura... scrisul.
- b) Își publică primele scrieri literare în revista *Crențuța* a Liceului de Băieți „Ion Creangă” din Bălți, ... își făcea studiile liceale în această instituție.
- c) ..., la examenul de bacalaureat a luat cel mai bun rezultat, clasându-se primul pe listă cu media 9,20.
- d) Poeziile lirice le scria în română, proza a scris-o în italiană, ...lucrările lingvistice în spaniolă... în franceză.

28. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare dintre cuvintele propuse.

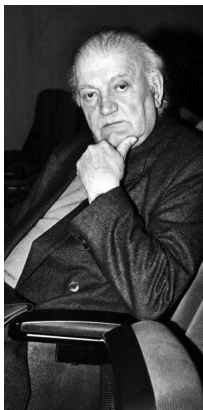
Conjuncții	Alte părți de vorbire
dar	dar = cadou (substantiv)
deși	deși ≠ rari (adjectiv)

29. Alege o imagine fotografică și scrie, în 5-6 enunțuri, un text coerent în care să redai mesajul pe care ți-l transmite fotografia. Utilizează conjuncții și acte comunicative învățate.

Repere: *perioada vieții; evenimentul; expresia feței; elemente de vestimentație; emoțiile pe care ți le transmite fotografia.*

„Fotografia este o limbă universală, care poate fi înțeleasă în orice parte a lumii.”

(Edward Steichen)

30. Lucrați în echipe. Mai multe instituții de învățământ și culturale din Republica Moldova poartă numele lui Eugeniu Coșeriu. Consultați diverse surse, informându-vă despre instituțiile nominalizate în caseta alăturată și redactați un poster în format digital. Utilizați conjuncții coordonatoare și subordonatoare diverse. Prezentați produsul realizat.

Repere:

Echipa nr. 1. Centrul de studii filologice „Eugeniu Coșeriu” din cadrul Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova.

Echipa nr. 2. Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” din orașul Bălți.

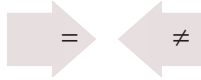
Echipa nr. 3. Liceul Teoretic „Eugeniu Coșeriu” din satul Mihăileni, Râșcani.

RECAPITULARE

1. Scrie pentru fiecare dintre cuvintele propuse câte:

un sinonim

scrisoare, înaintaș, toiag, veșmânt,
nevastă, a izgoni, imens, copie,
reflecție, desăvârșit, har, discipol.

un antonim

simplu, dispreț, zburcium, luminos,
a cotropi, vale, nevoiaș, a reuși,
ascensiune, interior, obiectiv, trufie.

1.1. Alcătuieste câte două enunțuri, utilizând cuvinte din fiecare coloană.

2. Construiește enunțuri cu diferite sensuri ale cuvintelor:

- a) sol b) somn c) dar d) mediu

3. Găsește explicația potrivită în coloana B pentru cuvintele din coloana A.

	Coloana A	Coloana B
1.	inteligibil	– persoană de mare prestigiu într-un anumit domeniu de activitate
2.	a riposta	– a (se) privi lung (admirativ sau cu emoție)
3.	a contempla	– care poate fi înțeles cu ajutorul gândirii logice
4.	a amplasa	– succesiune de generații viitoare; urmași
5.	posteritate	– a răspunde/a replica prompt și energic
6.	somitare	– a așeza, a fixa într-un anumit loc

4. Decodifică paronimele din tabelul alăturat, pornind de la indiciile propuse. Alcătuieste cu acestea câte un enunț dezvoltat.

- a) Operă literară epică în proză.
b) Originar din România.
c) Publicație periodică anuală.
d) Eveniment care are loc o dată pe an.

R	.	.	.	N
R	.	.	.	N
A	.	.	.	R
A	.	.	.	L

5. Numește câte două acte comunicative cu ajutorul cărora:

- a) soliciți sau oferi o informație;
b) prezinți persoane/personalități;
c) descrii acțiuni/evenimente;
d) exprimi atitudini/sentimente;

- e) identifici personaje;
f) identifici caracteristici;
g) exemplifici;
h) exprimi concluzii.

6. Definește oral, în 2-3 enunțuri, sensul fiecărei expresii.

a) A nu fi cu bănat

b) A trece falnic

c) Câtă frunză, câtă iarbă

d) A-i primi frumos

e) A-și vedea sufletul

f) A se ridica pe culmi

7. Completează tabelul în baza replicii extrase din text. Reamintește-ți momentul și relatează-l.

Replica din text	Autorul, titlul operei	Personajul
Visul său se-nfiripează și se-ntinde vulturește...	...	...
Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...	...	...
După atâtea lupte, drept avem și la câțiva ani de odihnă.	...	...
Tudore, dă fuga la fântână după o doniță cu apă proaspătă!	...	...
Doamne, fă ceva pentru oameni aceștia!	...	...
Ce ai vrea să fac, c-ai văzut că nu erau nevoiași?	...	...
Eu n-am părăsit niciodată Mihăilenii și nici ei pe mine.	...	...
El și-a dorit să devină arhitectul propriei vieți.	...	...

8. Lucrați în perechi. Alegeți un personaj din operele studiate în unitatea a IV-a și completați piramida personajului.

PIRAMIDA PERSONAJULUI

Rândul I: numele personajului.

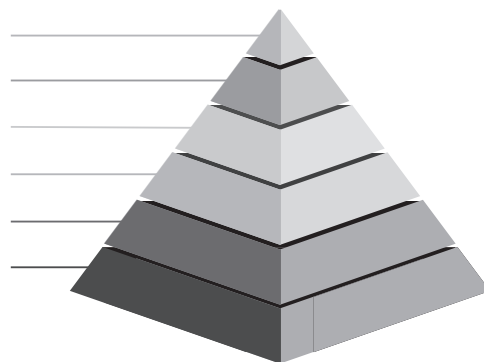
Rândul II: starea socială, ocupația, profesia.

Rândul III: trei trăsături de caracter ale personajului.

Rândul IV: comportamentul (într-o situație concretă).

Rândul V: problema cu care se confruntă.

Rândul VI: felul în care soluționează problema.

9. Scrie varianta corectă.

- După amiază/după-amiază au năvălit turcii de-ntunecau pământul la Rovine în câmpii.
- O dată/odată, după a luptă crâncenă, se întâlniră la Baia de Aramă domnitorul Mircea cel Bătrân și regele Sigismund.
- Stăpânii casei nici n-au bănuiră că i-au avut oaspeți în astă-noapte/astă noapte pe Dumnezeu și Sfântul Petru.
- O singură dată pe an numeroase muzee din țară își întâlnesc vizitatorii alt fel/altfel.
- Vom merge în excursie la Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” din Bălți altădată/altă dată.

10. Completează enunțurile astfel, încât să obții niște concluzii. Utilizează locuțiunile prepoziționale potrivite contextului.

- ...universalitatea lui Eugeniu Coșeriu, pot concluziona că...
- ...genialitatea lui Mihai Eminescu, aș vrea să...
- ...comportamentul lui Mircea cel Bătrân, pot spune că...
- ...expresia *a-și vedea sufletul* pot afirma că...

Locuțiuni prepoziționale
privitor la, în ceea ce privește,
în legătură cu, cu privire la.

11. Descrie, într-un text coerent de 10 enunțuri, emoțiile pe care le-ai avut în *Noaptea Muzeelor* vizitând mai multe expoziții în muzeele din capitala Republicii Moldova/vizitând un muzeu din localitatea ta. Utilizează interjecții emoționale și diverse conjuncții.

EVALUARE SUMATIVĂ

Citește fragmentul de text și realizează sarcinile propuse:

PE URMELE LUI ORFEU

(...) Se zice că în mai multe localități ale republicii noastre: Butuceni, Mateuți, Rudi, Hansca, Ci-neșeuți au fost descoperite de către arheologi vechi așezări nefortificate ale tracilor, compatrioți ai lui Orfeu. Dacă Orfeu era trac și Tracia se întindea până în Moldova de azi, putem susține că aceste locuri, în veacuri îndepărtate, erau și patria celui mai mare dintre poeții tuturor vremurilor – Orfeu. Despre el se spune că-i erau cântecele atât de minunate, încât îmblânzeau fiarele sălbatice, vindecau pe cei bolnavi, înmuiau până și inima pietrelor, făcându-le să suspine. De numele lui e legat unul dintre cele mai cutremurătoare mituri ale Antichității – *Pașii lui Orfeu*.

(...) Odată coborâtă pe pământ, legenda își caută suporturi în realitate...

(...) Într-o zi de vară, am mers de-a lungul cetății tracilor de altădată de la Butuceni, așezată pe malul bătrânului Răut. La un moment dat, aproape de podul ce întretaie drumul către Trebujeni, am avut o senzație stranie: că anume de aici, de pe stâncile înalte, a căzut poetul trac în apele ce aveau să-i ducă lira către insula greacă Lesbos din Marea Egee. Aici Răutul în curgerea lui desenează o liră perfectă... O liră uriașă, care seamănă cu cea a poetului trac.

Acolo, am văzut pietre gigantice și păduri pornite de-a dreptul peste dealurile ce cad aproape perpendicular în râu ca vrăjite, după cântecul lui Orfeu.

Acolo, în preajma cetății tracice, am asociat numele poetului cu cel al localității. Oare Orhei – una dintre cele mai vechi așezări din Moldova – nu e numele poetului trac Orfeu, care în greaca veche se caligrafia *Orphèe*, cu un sunet pierdut de rostiirea generațiilor, de-a lung de secole?

Tot lângă Orheiul cel Vechi – pe o vale cu păduri crescute din pietre – un afluent al Răutului,

zis Moța, la câțiva kilometri de Brănești, dispare la un moment dat sub pământ – într-o galerie de peșteri și grote subpământene și ieșind la lumină aproape de Răut cu o altă denumire – Matca. Intrarea în subpământuri a unuia și aceluiași râu cu două denumiri o asociasem cu intrarea lui Orfeu în Infernul lui Hades, iar ieșirea – cu locul unde Orfeu a pierdut-o pe Euridice. Parcă-i mai auzeam plânsul amestecat cu suspinul înfundat al apelor și mai vedeam pietrele jilave de lacrimile poetului.

Acolo, pe valea Potârca cu cireși sălbatice, pietrele își mai amintesc vechi sunete de liră!

Descoperind aceste locuri, cine știe, poate la umbra copacului veți auzi sunetul lirei lui Orfeu.

(Fragment adaptat din cartea
Pe urmele lui Orfeu de Nicolae Dabija)

Nr.	Itemi	Puncte
1.	Transcrie din text câte un enunț care indică: a) descoperirile arheologilor; c) cea mai veche localitate din Moldova; b) vraja cântecelor lui Orfeu; d) locul unde poți auzi sunetul lirei lui Orfeu.	4
2.	Identifică în text antonimele cuvintelor: a) a apărea; b) noi; c) întuneric; d) Paradis.	4
2.1.	Încadrează două perechi de antonime în două enunțuri.	4
3.	Rescrie enunțul, înlocuind îmbinările de cuvinte evidențiate prin sinonimele lor, potrivite contextului. <i>Aproape de podul ce întretaie drumul către Trebujeni, am avut o senzație stranie: că anume de aici, de pe stâncile înalte, a căzut poetul trac în apele ce aveau să-i ducă lira către insula greacă Lesbos din Marea Egee.</i>	6
4.	Alcătuiește două enunțuri cu sensurile diferite ale cuvântului <i>sunet</i> .	2
5.	Adresează-i naratorului patru întrebări directe, pornind de la conținutul textului. <i>Când? Ce? Unde? Cum credeți?</i>	4
6.	Alege unul dintre titlurile care ilustrează mesajul textului. Argumentează-ți opțiunea în două enunțuri. • Orheiul Vechi – așezare veche a tracilor; • Sunetul lirei lui Orfeu pe malul Răutului.	2
7.	Completează spațiile punctate cu conjuncții coordonatoare și subordonatoare. La nașterea lui Orfeu, Calliope, mama lui, i-a pus pe limbă trei stropi curați de rouă... a rostit o vrajă, prin care i-a hărăzit darul de a alcătui versuri, ...tatăl său, Apollo, zeul artei, i-a dăruit o liră fermecată. Din lira sa Orfeu reușea să scoată sunete armonioase, ...zeii din Olimp îl ascultau zile întregi fără întrerupere.	3
8.	Scrie un dialog din opt replici, respectând fiecare aspect al situației. Utilizează acte comunicative învățate. Matei trebuie să pregătească o informație despre poetul trac Orfeu. El îl roagă pe Darius să-l ajute, solicitându-i detalii din lecturi suplimentare. Darius i le oferă . Matei îi mulțumește lui Darius pentru informațiile oferite.	9
9.	Redactează un text din opt enunțuri, pe care ai vrea să-l publici pe site-ul liceului, despre o excursie întreprinsă cu colegii de clasă la Orheiul Vechi cu genericul: <i>Complexul muzeal-arheologic Orheiul Vechi – un loc al dialogului între epoci.</i>	8
	Corectitudinea exprimării	6
	Total puncte	52

Barem de corectare

Notă:

- Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.
- Greșelile se subliniază în text și se bifează pe margine.

Itemi	Răspuns corect	Specificări	Punctaj
1.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț completat corect.	0-4
2.	Se consideră corecte variantele adecvate.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	0-4
2.1	Se consideră corecte enunțurile adecvate sarcinii.	Se acordă câte două puncte pentru fiecare enunț logic.	0-4
3.	Se consideră corecte variantele potrivite contextului.	Se acordă câte un punct pentru fiecare îmbinare de cuvinte identificată corect.	0-6
4.	Se consideră corecte enunțurile adecvate sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic.	0-2
5.	Se acceptă întrebările directe, corespunzătoare sarcinii.	Se acordă câte un punct pentru fiecare întrebare adecvată care respectă sarcina.	0-4
6.	Se acceptă un argument convingător ce justifică alegerea titlului referitor la mesaj, dar nu la conținut.	Se acordă două puncte pentru un argument convingător și un punct pentru un argument superficial.	0-2
7.	Se admit conjuncții potrivite contextului.	Se acordă câte un punct pentru fiecare conjuncție utilizată corect în context.	0-3
8.	Se acceptă un dialog conform situației.	Se acordă: câte un punct pentru reflectarea fiecărui aspect al situației; două puncte integral pentru utilizarea lexicului; trei puncte integral pentru respectarea volumului.	0-4 0-2 0-3
9.	Se acceptă un text coerent ce respectă condiția.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic, adecvat sarcinii.	8
Se acordă 6 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare, cu excepția itemului 7. Notă. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă, respectiv, 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.			0-6

Total puncte: 52

Puncte	6	5	4	3	2	1
Numărul de greșeli ortografice și de punctuație	0-5	6-8	9-11	12-14	15-17	18-20

PRODUSE ȘCOLARE

Unitatea tematică:	MEDIUL CULTURAL
Denumirea proiectului:	VALORI CULTURALE ALE NEAMULUI MEU
Scopul proiectului:	Valorificarea competențelor de comunicare, practicarea limbii române în situații reale de comunicare. Producerea unui reportaj video conform ariei tematice studiate.
Produsul:	Reportaj video
Forma de activitate:	În pereche
Timp de lucru:	Două săptămâni
Forma de prezentare:	Oral
Activități:	Redactarea textului pentru reportaj. Realizarea unui reportaj video. Prezentarea și evaluarea produsului.

Notă: Scopul unui reportaj este de a informa operativ, de obicei, de la fața locului, ascultătorii asupra unor situații, evenimente de interes general sau ocazional, realități socioculturale etc.

Cuvinte-cheie pe care trebuie să le utilizezi atunci când ai de scris/filmat un reportaj:
atmosferă, emoție, eveniment, generic, descriere, organizatori, public, participanți.

Sarcini de lucru:

1. Formați perechi.
2. Alegeți din caseta alăturată un subiect pentru realizarea unui reportaj. Colectați informații despre eveniment. Includeți în textul reportajului și acte de comunicare învățate.
5. Structurați logic și coerent informația: data, locul; denumirea evenimentului; desfășurarea lui; descrierea atmosferei și a evenimentului; încheierea.
6. Filmați reportajul (3 min.).
7. Prezentați produsul realizat.
8. Autoevalueați-vă produsul realizat.

Repere:

1. Festivalul „Istorie și muzică – valori care ne unesc”. **Complexul Muzeal-Arheologic Orheiul Vechi.**
2. Expoziția de carte *Eminescu – geniul deplin al culturii românești*. **Biblioteca Națională „Vasile Alecsandri”.**
3. Expoziția de lucrări științifice „Eugen Coșeriu în galaxia lingvistică. 100 de ani de la naștere”. **Academia de Științe a Moldovei.**

Criterii de autoevaluare a produsului realizat

Am descris/prezentat cu detalii/mai puține detalii evenimentul cu indicarea locului, timpului, spațiului – **4/2 p.**

Textul reportajului video este însoțit/nu este însoțit de emoții. Am utilizat/n-am utilizat mimica, gesturile corespunzătoare – **2/1 p.**

Reportajul video s-a încadrat în timpul indicat/nu s-a încadrat în timpul indicat în sarcinile de lucru – **1/0 p.**

Am inclus/n-am inclus în textul reportajului acte de comunicare învățate – **1/0 p.**

Am comis/n-am comis greșeli gramaticale/stilistice în prezentarea reportajului – **2/1 p.**

ANEXE

Atelier de lectură și discuții

Unitatea: MEDIUL EDUCAȚIONAL

Mara – drumul de la iubire spre avarie

Obiective:

- să citească conștient textul propus și să manifeste atitudine pozitivă față de practicile de lectură în limba română, dorința de a utiliza informațiile achiziționate în situații reale de comunicare;
- să redea detaliat mesajul textului citit, conform anumitor cerințe;
- să caracterizeze personajul principal, formulând puncte de vedere proprii, concluzii;
- să-și susțină opinia proprie, cu argumente relevante, în cadrul unor discuții, pe marginea ideilor din text;
- să enumere lecțiile de viață/valorile desprinse din textul citit.

Resurse:

Fragmente din romanul *Mara* de Ioan Slavici.

Cerințe:

- Citirea textului, în mod individual, din timp.
- Vizionarea filmului *Dincolo de pod*, turnat în baza romanului *Mara* de Ioan Slavici.

Evocare

1. Citește afirmația și exprimă-ți acordul sau dezacordul cu ideea exprimată.

„Banul, draga mamei, ...banul e mare putere, el deschide toate ușile și strică toate legile.”

(Ioan Slavici)

Realizare a sensului

2. Interpretarea textului în baza întrebărilor.

a) Cine este personajul principal?	e) Fiind văduvă, cum asigură ea o existență îndestulată copiilor ei?
b) Ce ocupație are?	f) Pentru cine Mara adună banii în trei ciorapi?
c) Care este scopul în viață al Marei?	g) Cum ar vrea să fie în viitor copiii săi – Persida și Trică?
d) În ce crede Mara?	

3. Demonstrează, cu exemple din text, că Mara este o mamă care face totul pentru copiii săi.

4. Expune-ți opinia față de afirmația criticului literar Nicolae Manolescu:

Precupeța Mara e prima femeie capitalist din literatura noastră. Scopul ei este să strângă bani, întregul curaj îi este canalizat în afaceri. Mara se lansează în afaceri, ea este extrem de calculată, transformând totul în bani... pentru copii pune bani la ciorapi (fiecare copil având ciorapul său). Pentru Mara banul aducea respect și împăcare.

5. Caracterizează-o, în 4-5 enunțuri, pe Mara, în baza textului și în baza filmului artistic vizionat, *Dincolo de pod*.

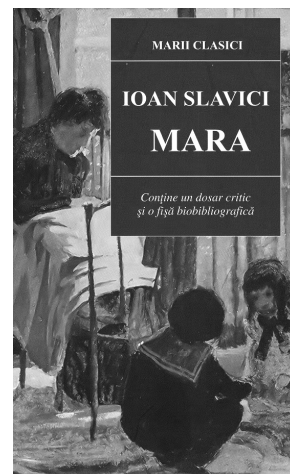
6. Stabilește ce au în comun Mara cu Hagi-Tudose, personajul din nuvela cu aceeași denumire. Dar cu personajul Stepan Pliușkin din romanul *Suflete moarte* de Nikolai Gogol?

7. Interpretează, în zece enunțuri, textul citit, în baza reperelor:

- indică opera și autorul;
- exprimă-ți opinia față de scopul personajului principal;
- prezintă argumente pentru atitudinea Marei față de viitorul copiilor săi;
- formulează concluzii.

Reflecție**8.** Explică:

- ar fi muncit Mara la fel de mult pentru a aduna bani dacă nu ar fi fost văduvă, nu ar fi avut copii?
- de ce Mara se victimizează, arătând zi de zi că este o văduvă sărmană, dacă e tânără, voinică, harnică și are ceva avere?

9. Spune ce lecție ai tras în urma lecturii fragmentelor din romanul *Mara* de Ioan Slavici.**10.** Ce sentimente ți-a trezit lectura textului: de simpatie, de jale, de compătimire? Propune varianta proprie.

MARA

(fragmente)

A rămas Mara, săraca, văduvă cu doi copii, săracuții de ei, dar era tânără și voinică și harnică și Dumnezeu a mai lăsat să aibă și noroc.

(...) Dimineața Mara-și scoate șatra și coșurile pline în piața de pe țarmurile drept al Murășului, unde se adună la târg lumea din șapte ținuturi.

Dar lucrul cel mare e că Mara nu-ți iese niciodată cu gol în cale; vinde ce poate și cumpără ce găsește; duce de la Radna ceea ce nu găsești la Lipova ori la Arad și aduce de la Arad ceea ce nu găsești la Radna ori la Lipova. Lucrul de căpetenie e pentru dânsa ca să nu mai aducă ce a dus și vinde mai bucuros cu câștig puțin decât ca să-i „clocească” marfa.

Numai în zilele de Sântă Marie se întoarce Mara cu coșurile deșerte la casa ei.

Sus, pe coasta unui deal de la dreapta Murășului, e mănăstirea minoriților, vestita Maria Radna. Cică e acolo în biserica aceea o icoană făcătoare de minuni, o Maică Precistă care lăcrimează și de a căreia vedere cei bolnavi se fac sănătoși, cei săraci se simt bogați și cei nenorociți se socotesc fericiți.

Mara, deși creștină adevărată, se duce și ea câteodată la biserica aceasta, dar se închină creștinește, cu cruci și cu mătănii, cum se cuvine în fața lui Dumnezeu. Că icoana face minuni, asta n-o crede; știe prea bine că o Maică Precistă nemțească nu e o adevărată Maică Precistă. E însă altceva la mijloc. (...) Acum, când vin sutele și se adună miile pe locul cel larg din fața mănăstirii, acum e secerișul Marei, care

dimineața iese cu coșurile pline și seara se întoarce cu ele goale. De aceea se închină Mara și în fața icoanei, apoi își ia copilașii, pe care totdeauna îi poartă cu dânsa, îi dă puțin înainte și le zice: „Închinați-vă și voi, săracuții mamei!”

Sunt săraci, săracuții, că n-au tată; e săracă și ea, c-a rămas văduvă cu doi copii; cui, Doamne, ar putea să-i lase când se duce la târg? cum ar putea dânsa să stea de dimineață până seara fără ca să-i vadă? cum, când e atât de bine să-i vezi?!

Umblă Mara prin lume, aleargă sprintenă, se târguiește și se ceartă cu oamenii, se mai ia și de cap câteodată, plânge și se plânge c-a rămas văduvă, și apoi se uită împrejur să-și vadă copiii și iar râde.

„Tot n-are nimeni copii ca mine!” își zice ea, și nimeni nu poate s-o știe aceasta mai bine decât dânsa, care ziua toată vede mereu copii și oameni și nu poate să vadă ființă omenească fără ca s-o pună alături de copiii ei.

(...) Muiere mare, spătoasă, greoaie și cu obraji bătuti de soare, de ploi și de vânt, Mara stă ziua toată sub șatră, în dosul mesei pline de poame și de turtă dulce. Copiii aleargă și își caută treabă, vin când sunt flămânzi și iar se duc după ce s-au saturat, mai se joacă voioși, mai se bat, fie între dâșii, fie cu alții, și ziua trece pe nesimțite.

Serile, ea scoate săculețul, ca să facă socoteala. Niciodată însă ea n-o face numai pentru ziua trecută, ci pentru toată viața. Scăzând dobânda din cape-

te, ea pune la o parte banii pentru ziua de mâine, se duce la căpătâiul patului și aduce cei trei ciorapi: unul pentru zilele de bătrânețe și pentru înmormântare, altul pentru Persida și al treilea pentru Trică. Nu e chip să treacă zi fără ca ea să pună fie și măcar numai câte un creițar în fiecare din cei trei ciorapi; mai bucuros se împrumută pentru ziua de mâine. Când poate să pună florinul, ea-l sărută, apoi rămâne așa, singură, cu banii întinși pe masă, stă pe gânduri și începe în cele din urmă să plângă. (...)

Peste zi ea vede multă lume, și dacă-i iese-n cale vreo femeie care-i place și ca fire, și ca stare, și ca înfățișare, ea-și zice cu tainică mulțumire: „Așa are să fie Persida mea!” Iar dacă bărbat e cel ce-i place, ea-și zice: „Așa are să fie Trică al meu!”

Era una, preoteasa de la Pecica, o femeie minunată, și dulce la fire, și bogată, și frumoasă: ar fi spart Mara toate oalele dacă cineva s-ar fi încumetat să-i spună că Persida ei n-are să fie tot așa, ba chiar mai și mai. Iar preoteasa aceea stătuse patru ani de zile la călugărițele din Oradea-Mare: era deci lucru hotărât că și Persida are să stea cel puțin cinci ani la călugărițele din Lipova.

A și făcut Mara ce-a făcut, și maica Aegidia, econoama, i-a făgăduit că-i va lua copila și pentru numai 60 de florini pe an, căci e văduvă cu doi copii, să-răcuții de ei. Au trecut însă doi ani de atunci, Persida împlinise nouă ani, și Mara nu se putu hotărî să dea

atâta bănet pentru nimic. Ar fi putut să dea; avea de unde; asta ea însăși o știa mai bine decât orișicine; dar n-o ierta firea să rupă din niciunul dintre cei trei ciorapi.

(...) Maica Aegidia cerea însă mult, șase florini pe lună, și pe deasupra mai erau și alte cheltuieli.

„Hm”, zise Mara, încrețindu-și sprâncenele, și începu să facă în gândul ei socoteala cam câți oameni vor fi trecând în fiecare an peste podul de plute de pe Murăș. Nimeni în lumea aceasta n-ar fi putut să facă socoteala aceasta mai bine decât dânsa, care atâta timp a stat pe țărmurii Murășului. Ce-ar fi fost adică dacă ar fi luat din ciorapul Persidei arenda podului? Putea să dea mai mult decât alții, fiindcă nu voia să câștige decât cei 60 de florini și încă ceva pe deasupra. Apoi mai câștiga și dreptul de a-și pune masa și coșurile la capul podului, pe unde trecea toată lumea.

Stătea Mara, stătea și număra în gândul ei banii, câte doi creițari de om și câte zece de perechea de cai ori de boi, număra mereu și-i aduna de se făceau mulți, încât ochii i se umpleau de lacrimi.

S-ar putea oare să fii văduvă săracă, să-ți vezi fata preoteasă, feciorul staroste în breasla cojocarilor și inima să nu ți se moaie?!

Că lucrurile ar putea să fie și altfel, asta Mara nu putea s-o creadă când vedea aieva cum atât de bine au să iasă odată toate.

(Ioan Slavici)

LEXIC

avaritie – *sin.*: zgârcenie
 săracuț – diminutiv al lui *sărac*
 șatră – *aici*: палатка
 țărmurile – *sin.*: mal
 târg – iarmaroc, piață
 ținut – *sin.*: loc, regiune
 lucrul de căpetenie – lucrul cel mai important
 a cloci – *aici*: a rămâne nevândut
deșert – *sin.*: gol, pustiu
 a se închina – a-și face semnul crucii; a se ruga
 seceriș – *aici*: câștig; recoltă
 a se târgui – *sin.*: a negocia
ființă – *sin.*: om, persoană
 spătos – *sin.*: voinic
pe nesimțite – pe neobservate
 săculeț – diminutiv al lui *sac*
 dobândă – *sin.*: câștig, folos, profit

căpătâi – parte a patului pe care se pune capul
 creițar – monedă mică
a împrumuta – одолжить
 florin – denumire a unor monede de aur și de argint
 întins – *aici*: așezat
fire – *sin.*: caracter
 stare – *aici*: avere, avuție
 spart – prefăcut în bucăți
 a se încumeta – a îndrăzni, a se aventura
 călugăriță – *sin.*: maică, monahie
 bănet – bani mulți
 a-și încreți – хмуриться
pod – мост
socoteală – *sin.*: calcul, calculare
 breaslă – asociație de meșteșugari
 cojocar – bărbat care lucrează sau vinde cojoace
aieva – în realitate

Atelier de lectură și discuții

Unitatea: MEDIUL SOCIAL

Relația adolescent – părinți în romanul *Vara în care mama a avut ochii verzi* de Tatiana Țîbuleac

Obiective:

- să citească atent textul, „printre rânduri”;
- să identifice în text informația cerută;
- să le formăm elevilor abilitatea de a interpreta un text și de a atribui semnificații și valori unor fapte.

Resurse:

Fragmente din romanul *Vara în care mama a avut ochii verzi* de Tatiana Țîbuleac, o listă de întrebări.

Cerințe:

- Elevii citesc textul, în mod individual, din timp.
- Se adresează, pe rând, câte o întrebare, iar elevii vor oferi răspunsuri demonstrând că au citit și au înțeles mesajul textului. La necesitate, elevii pot reveni la text. Participanții la discuție vor da răspunsuri complete.

Evocare

1. Amintește-ți și redă, pe scurt, un eveniment trăit în timpul:

- unei vacanțe cu mama/tata;
- unei discuții serioase cu mama/tata.

Realizare a sensului

2. Răspunde la întrebări.

- Cine sunt personajele romanului?
- Unde locuiește Aleksy?
- Ce evenimente din viața personajelor au făcut ca ele să devină oameni străini?
- Ce îi propune mama fiului său și de ce?
- Despre ce știa mama?
- De ce mama a vrut să-și petreacă ultima vară în Franța?
- Care sunt ocupațiile mamei și ale fiului în Franța?
- De ce toată viața mama a purtat părul lung?
- Cum înțelegi enunțul: *O haină urâtă și ieftină atrage după sine o altă haină urâtă și ieftină?*
- Ce sens are expresia *fața ei se topise*?
- Cum înțelegi fraza *cu tot ce știam noi că trebuie să se întâmple?*
- De ce mama a avut o viață tristă și fără de sens?
- Ce fel de turban și-a confecționat mama?
- Ce s-a întâmplat cu acel turban după dispariția mamei?
- Cu ce compară Aleksy ochii mamei? Care dintre comparații ți se pare originală și de ce?
- Cum crezi, mama a luat o decizie bună, organizând această vacanță? Argumentează.
- Presupune ce s-ar fi întâmplat dacă Aleksy nu ar fi acceptat să meargă cu mama în vacanță.
- Intuiește și spune: cum crezi că ar fi evoluat evenimentele din viața personajelor, dacă Mika, sora lui Aleksy, nu murea?

- Dacă ai fi în fața unei alegeri: *viața mamei sau ocupația preferată*, cum ai proceda? De ce?
- Ce te-a impresionat în relația dintre cele două personaje?

3. Caracterizează-l pe Aleksy în 2-3 enunțuri.

4. Redă, în 4-5 enunțuri, chipul mamei văzut prin ochii lui Aleksy.

5. Aleksy poate fi comparat cu „asociația durere-vină”. Cum înțelegi această afirmație?

Reflecție

5. Realizează un cvintet în care să prezinți unul dintre cele două personaje ale textului (Aleksy sau mama), așa cum sunt creionate în fragmentele citite. Prezintă produsul elaborat.

- Un substantiv (temă).
- Trei verbe la gerunziu.
- Un substantiv-metaforă pentru cuvântul temă.
- Două adjective.
- Un enunț alcătuit din patru cuvinte.

6. Citește informația despre faptul cum a fost apreciat romanul Tatiane Țibuleac *Vara în care mama a avut ochii verzi*. Premiile acordate și traducerea în alte limbi vorbesc despre un roman valoros.

Ți-au trezit interesul dramele adolescentului Aleksy, relațiile defectuoase între el și mama sa, astfel încât, să-ți dorești să citești romanul în întregime? Argumentează.

Romanul a fost distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Premiul revistei *Observator cultural* și Premiul *Observator Lyceum*. Romanul a apărut în franceză, spaniolă, norvegiană, germană și poloneză. Ediția spaniolă, apărută în 2019 la Editura Impedimenta, a câștigat Premiul European *Casino de Santiago*.

VARA ÎN CARE MAMA A AVUT OCHII VERZI (fragmente)

Personajul principal al romanului este Aleksy, locuitor al unei suburbii din Londra, fiu de emigranți polonezi. Aleksy nu este înțeles nici în mediul școlar, dar, mai ales, în cel familial. Părăsit de tată, lipsit de afecțiunea mamei, îi rămân ca singura consolare brațele bunicii.

Disparația Mikăi, sora lui mai mică, este cheia către cutia Pandorei ce se revarsă din Aleksy de la vârsta de opt ani. Dorul apăsător de ea, dublat de nepăsarea mamei, care se închide în sine odată cu pierderea fiicei, constituie baza furiei ce-l va nimici ani la rând. Grav bolnavă, mama îi propune lui Aleksy să petreacă cu ea o ultimă vară într-un sat mic din nordul Franței.

Din ființe străine și depresive, cei doi ajung să trăiască aici toată fericirea unei relații normale, de care n-au avut parte. Confesiunea unei femei care moare, chinuită de vină și regrete, își găsește ecoul râvnit în inima copilului, care toată viața și-a dorit doar un strop de dragoste. În vacanța de vară cei doi comunică pentru prima dată cu adevărat, simțind fericirea. Ura este înlocuită pe rând de acceptare și, mai apoi, de dragoste.

Capitolul 45

Mama știa de cancer din primăvară și eram deja în iulie. Medicii i-au promis între trei și cinci luni și au obligat-o să semneze o hârtie în care refuza tratamentul. Mama n-a semnat, dar a ieșit pe ușă cu o idee

fixă să moară în Franța, care era cea mai frumoasă țară de pe glob. Rămânea doar să mă convingă pe mine să vin cu ea, dar partea aceasta o știți deja.

Viața ei se mutase în întregime în camera de zi. Acum nu mai mânca pe scaun, ci pe sofa – sprijinită

de perne din toate părțile. Tot acolo citea sau făcea alte lucruri. Continua să curețe cartofi și ceapă, uneori mere, dezghioca păstăi și, în paralel, mă pisa cu tot felul de întrebări neroade.

Cel mai des însă, mama mă învăța ce să fac cu viața mea *după*. Într-o seară, când eu mă apucasem să prăjesc cartofi, iar ea freca un fir de mentă din grădină și își mirosea mâinile și mi le băga și mie sub nas, tot zicându-mi „simți, simți, Aleksy?”, am întrebat-o de ce a purtat toți acești ani coada ceea idioată de sirenă și de ce nu s-a tuns așa ca acum.

Mama a vorbit o oră. Pe scurt, răspunsul ei a fost că o decizie proastă rezultă dintr-o altă decizie proastă. O haină urâtă și ieftină atrage după sine o altă haină urâtă și ieftină. O palmă iertată va fi urmată neapărat și de un pumn, iar o minciună crezută se va transforma într-un cimitir de adevăruri. Coada ei de sirenă – care, de altfel, știa că ne enervează pe toți – era o completare a vieții ei triste și fără sens. Însă dacă ar fi schimbat-o doar pe ea, ar fi fost și mai evident.

Așa s-a pomenit în mijlocul unei vieți străine, pe care o trăia ca pe una proprie din lipsă de alta, iar când a murit Mika, iar eu am devenit cum am devenit, schimbarea de care avea nevoie nu mai avea cum să se producă, pentru că deja se produsese alta – una hidoasă, pe care nici măcar nu o luase în calcul.

„La moarte te gândești doar când mori, Aleksy, abia când mori, și este o prostie, o mare prostie. Pentru că moartea este cel mai probabil lucru care i se întâmplă unui om în locul tuturor visurilor. De fapt, singurul care i se va întâmpla cu siguranță. De aceea, Aleksy, să nu faci niciodată lucrurile aiurea, cu gândul că mai ai timp să le îndrepti, pentru că nu vei avea. Timpul care va veni îl vei cheltui doar pentru a face și mai multe lucruri aiurea și pentru a muri și mai repede.”

Mama a avut dreptate în acea seară și în altele câteva care au urmat. (...)

Capitolul 59

(...) Mama, deși aproape dispăruse, era nespus de frumoasă. Fața ei, pe vremuri în trei rânduri, se topise și rămăsese un triunghi cu două puncte verzi. Triunghiul era așezat pe un gât lung și subțire, care se întorcea lin în dreapta și în stânga, nescoțând absolut niciun sunet, ca o construcție perfectă. Într-o seară își confecționase un turban dintr-o bucată de pânză pe care o cumpărase la piața de vechituri. Era o țesătură groasă din in de culoare oranj, cu linii roșii și galbene – ca o frântură de toamnă –, care în peisajul nostru rural părea o extravaganță. Și turbanul, și culorile contrastau puternic cu soarele, cu vara și cu toată acea veselie din jur, dar se potrivea cu ochii ei verzi și cu tot ce știam noi că trebuie să se întâmple.

După moartea mamei și după ce l-am întâlnit pe Sacha, l-am rugat să înrămeze turbanul în una din ramele din șopron și să-l agațe pe peretele din dormitor. (...)

Capitolul 76

Îmi amintesc de mama în fiecare zi, așa cum i-am promis pe malul Oceanului. Încerc să nu mint.

Ochii mamei erau o greșeală.

Ochii mamei erau resturile unei mame frumoase.

Ochii mamei plângeau înăuntru.

Ochii mamei erau dorința unei oarbe împlinită de soare.

Ochii mamei erau lanuri de tulpini frânte.

Ochii mamei erau poveștile mele nespuse.

Ochii mamei erau geamurile unui submarin de smarald.

Ochii mamei erau scoici crescute pe copaci.

Ochii mamei erau cicatrice pe fața verii.

Ochii mamei erau muguri în așteptare.

LEXIC

afecțiune – dragoste față de cineva

râvnit – *sin.*: dorit

a dezghioca – a scoate un fruct din coajă sau boabele dintr-o păstaie

a pisa – *aici*: a enerva pe cineva

nerod – *sin.*: stupid, prost

hidos – *sin.*: monstruos, urât, oribil

a lua în calcul – *принять во внимание*
a se topi – *aici*: a slăbi

a înrăma – a pune un obiect în ramă

șopron – *capaй*

frânt – *sin.*: rupt

smarald – piatră prețioasă strălucitoare, de culoare verde

DICȚIONAR ROMÂN-RUS

A
abilitate – способность
abundent – обильный
acțiune – действие
a admira – восхищаться
adorare – восхищение
afecțiune – любовь, ласка
a (se) afirma – утверждать, проявить себя, проявляться
a (se) agrava – ухудшаться
aievea – в действительности, на самом деле
a ajunge – достичь, стать
aliotman – турок
alteori – в другой раз
a aluneca – скользить; впасть в заблуждение
a (se) angaja – посвятить себя чему-то
antrenat – вовлеченный
a apostrofa – ругать
apt – способный
aptitudine – способность
arar – редко
argumentație – обоснование
asumare – ответственность, обязанность
așezat – спокойный
atentat – атака
a (se) autodepăși – превзойти самого себя
avariție – алчность

B
ba – вовсе нет, конечно, даже
barem – по крайней мере
bălai – белый
bănet – уйма денег
băștinaș – коренной житель
a blestema – проклинать
a bombăni – бормотать
breaslă – гильдия; ремесло, профессия
bucium – бучум (трембита)
bursă – стипендия

C
catarg – мачта
a călăuzi – направлять
călugăriță – монахиня
cămară – кладовка
căpătâi – изголовье
a celebra – праздновать
cerc – круг
cetățenie – гражданство
a chibzui – думать, размышлять
ciclop – огромный
ciob – осколок
a (se) ciocni – столкнуться
ciot – пень, обрубок
a clarifica – уточнить
a cloci – высиживать; сидеть; гнить, застаиваться
a clocoti – кипеть, klokотать, греметь
cocârjat – горбатый, согнутый
cocoșat – горбатый
a coincide – совпадать
cojit – очищенный
cojocar – скорняк
competență – способность
confirmare – подтверждение
a (se) confrunta – бороться
consecință – следствие
conștiință – совесть
a conta – иметь значение; представлять ценность
contemporan – современный; современник
a contribui – внести свой вклад
copie – копия, репродукция
crâng – роща
creițar – старинная монета
creștet – макушка
crud – жестокий
a cuceri – покорять, победить
culme – вершина

a cuprinde – включать; обнимать
 a curma – прервать
 a cuteza – осмелиться

 deodată – внезапно
 a depăși – преодолеть
 descântate – заговорённые
 deșert – пустой; пустыня
 deșteptare – пробуждение
 de treabă – порядочный
 a deține – обладать, владеть
 a dezghiosa – чистить стручки
 a dezlega – развязать
 discipol – ученик, последователь
 discurs – речь
 dobândă – прирост, выгода
 domeniu – сфера, область деятельности
 domiciliu – место жительства
 a domina – властвовать
 doniță – деревянное ведро
 dor – тоска

 eveniment – событие
 a evita – избегать
 evoluat – развитый
 exagerat – преувеличенный; преувеличено
 a exista – существовать, быть
 explicit – явный
 a expune – выставить, экспонировать

 faimă – слава
 faimos – известный, знаменитый
 fală – гордость
 falnic – величественный
 a (se) familiariza – ознакомиться,
 ознакомить, осваиваться
 făraș – совок
 fiară – зверь
 fiertură – варёное блюдо
 ființă – существо, человек, личность
 fire – природа, характер

flamură – флаг, знамя
 foisor – беседка
 frânt – сломанный
 freamăt – ропот, гул
 funcționar – чиновник
 furie – ярость; пылкость

 găitan – позумент, тесьма
 găitănărie – мастерская позументщика
 gând – мысль; воображение
 gârbov – сутулый, сгорбленный
 a genera – породить, дать начало чему-либо
 genune – пропасть
 a gestiona – управлять
 giulgi – саван
 grație – благодаря

 hal – плачевное положение, состояние
 har – дар
 hidos – отвратительный

 ienicer – янычар
 impact – влияние
 inclusiv – включая
 independent – независимый
 indispensabil – незаменимый
 inedit – необычный
 a influența – влиять
 ingratitudine – неблагодарность
 inscripție – надпись
 insistență – настойчивость
 insomnie – бессонница
 a instala – установить
 intens – интенсивный, сильный;
 интенсивно
 a interna – госпитализировать
 a ispăși – искупать
 izbândă – победа
 a izbuti – преуспевать
 a izgoni – изгонять, прогонять

I
 a împărtăși – соглашаться
 a împrumuta – одолжить
 a (se) împruțina – сокращаться, уменьшаться
 a (se) încadra – соответствовать
 a se încăpățâna – упрямиться
 a încerca – попробовать
 a (se) închina – поклоняться; молиться
 încheștat – зажатый
 a (se) încreți – хмуриться
 a (se) încrunta – нахмуриться
 a (se) încumeta – осмелиться
 a (se) îndârji – ожесточиться
 a (se) îndoii – сгибаться; сомневаться
 în fond – по сути
 a îngropa – похоронить, закопать
 înhămat – запряженный
 a înlemni – застыть
 a înrăma – обрамлять
 a înspăimânta – пугать
 întâietate – первенство
 a (se) întrema – восстановиться
 a (se) întruni – собрать, содержать
 a se învoi – соглашаться

J
 jărat – угли
 junie – юность, молодость
 jurân – владелец

L
 lanț – цепь
 a (se) lăți – расширяться
 lent – тихо, спокойно
 a lua în calcul – принять во внимание
 lucrul de căpetenie – главное
 a luneca – скользить

M
 marmoriu – мраморный
 a mărturisi – признаться
 a (se) mânia – злиться
 memorie – память; ум
 menit – предназначенный

mijloc – средство
 mizerie – нужда; неприятность, невзгоды
 morman – куча
 moșie – имение, усадьба, родина
 a mototoli – мять
 mreajă – сетка, паутина
 a (se) mulțumi – довольствоваться
 muștrare – выговор; сожаление

N
 nătâng – глупый; упрямый
 năucit – ошеломлённый
 nebunie – безумие
 necurmat – непрерывно
 negrăit (de) – несказанно
 nerod – глупый
 nevoi – недостатки
 noroi – грязь
 a (se) nutri – питать, питаться

O
 obiectiv – цель
 obsesie – одержимость
 obstacol – препятствие, помеха
 ocazie – повод
 oportunitate – возможность, повод
 a ospăta – угощать, угостить
 ostenit – уставший, утомлённый
 oțărare – угрюмость

P
 pasiune – страсть, увлечение
 a părăsi – уйти; прерывать
 pășune – пастбище
 a pătimi – страдать
 pe nesimțite – незаметно
 performanță – достижение
 pesemne – вероятно, видно
 a pieri – погибнуть, исчезнуть
 piesă – экземпляр, музейная редкость
 a pisa (pe cineva) – надоедать, толочь
 pisălog – нудный
 a plana – парить, витать
 plăpândă – хрупкая
 plop – тополь

pod – мост
 poligrafie – полиграфия
 a (se) pomeni – упомянуть, вспомнить;
 помнить; оказываться
 a (se) potoli – затихнуть, успокоиться
 povară – нагрузка, бремя
 a prăvăli – опрокидывать
 prăvălie – магазин
 a (se) preocupa – интересоваться
 pretutindeni – везде, повсюду
 a prididi – сокрушить; перегружать
 pristol – престол
 (în) profunzime – основательно, глубоко
 разобрать вопрос
 propriu – собственный; присущий кому-
 либо
 providențial – божественный, чудесный

R
 a răpi – похищать, красть
 a răsări – восходить, взойти
 a (se) răspândi – распространяться,
 разноситься
 răspândit – распространённый, часто
 встречающийся
 a (se) rătăci – заблудиться, бродить,
 сбиться с пути
 rătăcire – заблуждение; ошибка
 rătăcit – заблудившийся
 râvnit – желанный
 recent – недавний; недавно
 a recunoaște – признаваться
 recunoscător – признательный
 a recurge (la) – прибегать (к)
 reflecție – размышление, раздумье
 a regenera – возрождать, обновлять
 a relua – возобновить
 a renunța – сдаваться
 resemnat – смирившийся
 respectiv – соответственный;
 соответственно
 a (se) revărsa – излагать свободно и без
 запинок; литься
 a (se) revela – раскрыть

a rezulta – вытекать, означать
 rost – смысл, цель
 rundă – раунд, новый этап жизни

S
 sancțiune – наказание
 săculeț – мешочек
 sărăcuț – бедненький
 a se sătura – насытиться
 a scânteia – сверкать
 schimbare – изменение, смена
 seceriș – урожай, прирост
 a semăna – сеять; быть похожим с кем-то
 serie – ряд, серия
 a sfărâma – разбить
 sfârtecat – разорванный на куски
 simit – бублик
 slăbiciune – слабость; недостаток, недочет
 smarald – изумруд
 a smulge – сорвать
 a-și smulge – выдергивать, вырывать
 socoteală – расчет
 a socoti – считать
 a solicita – требовать
 solid – серьезный
 a soluționa – решить
 spahiu – турецкий кавалерист
 spart – разбитый
 spătos – широкоплечий, крепкий
 spin – колючка, шип
 a spori – увеличиваться
 a (se) stabili – поселяться, устраиваться,
 обосновываться
 a stabili – установить
 stafie – призраки
 stare – богатство, состояние
 statornic – устойчивый
 stăpânire de sine – самообладание
 strâmbătură – гримаса
 strâmt – узкий
 a (se) strica – портить, портиться
 a sugruma – душить
 suită – свита; ряд (возможностей)

Ș
șatră – палатка
șopron – сарай
șters – стёртый

T
tabără – (военный) лагерь
târg – ярмарка
a (se) târgui – торговаться
teafăr – здоровый
a se teme – бояться, опасаться
a (se) topi – топить, растворять; загубить;
худеть
a transmite – передать, передавать
tratative – переговоры
treaz – бодрствующий
a trosni – треснуть
turn – башня, вышка
tutelă – опека

Ț
țarmuri – берега
ținut – край, местность

U
ulcică – кувшин
urgie – гнев, ярость
a urmări – следить

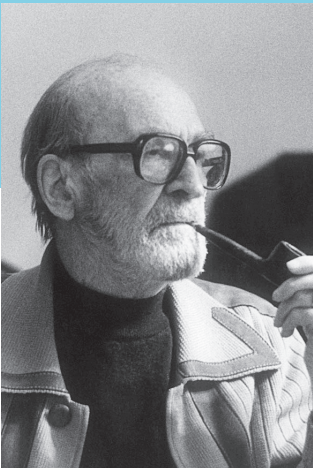
V
a valorifica – выявить значение, ценность
valoros – ценный, важный
a se văita – ныть
văpaie – огонь, пламя
vârtej – вихрь
vehement – яростно
verigă – звено
a visa – мечтать, желать чего-то очень
сильно
viziune – точка зрения
vlăstar – отпрыск, потомок семьи
vocație – призвание
vraf – куча, стопка
vreasc – хворост

Z
zăvor – защелка
a zdrobi – раздавить
zestre – приданое
zvăpăiat – шумный, неистовый
a se zvârcoli – извиваться

Tiparul executat la Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices“

BONS OFFICES

str. Feredeului nr. 4/6, tel.: 0-22-50-08-95
www.bons.md, e-mail: ion@bons.md

ISBN 978-9975-0-0901-0

9 789975 009010